

A M S E R,

A

Diwedd Amser ;

Yn Ddau Draethawd :

Y cyntaf ynghylch *Prynnu'r Amser* :
Yr ail ynghylch *Ystyried ein Di-*
wedd.

A ofodwyd allan gyntaf yn *Saesonaeg* gan
Joan Madyn. Ac a gyfieithiwyd yr awr-
hon i'r *Gymraeg* er daioni i'r *Cymru*.

Pfal. 90. 12. Dysg i ni felly gyfrif ein dydd-
iaŷ fel y dygom ein calonau i ddoethineb.

Galar. 1. 9. Ei haflendid sydd yn ei godreu,
nid yw hi yn meddwl am ei diwedd ; am
hynny y syrthiodd hi yn rhyfedd.

Non pudet te reliquias vitæ tibi reservare, & id
solum Tempus bonæ menti destinare, quod in
nullam rem conferri possit ! Quam serum est,
tunc vivere incipere, cum definendum est ?
Sen. de brev. vit.

Llundain : Argraphwyd i *Eben. Tracey*, dan Lûn
y *Tri Bibl ar Bont Llundain.* 1707.

A

C

ni
oec
fra
dal
rai
ffyr
ion
rha
a
ho
ho
wy
by
fo
a
ge

At y Gwir-Barchedig Dad yng
Hrist *Humphrey* gan Rad
Duw Arglwydd Esgob Caer-
ffawydd.

Gwir-Barchedig Dâd,

GA N weled mai Defod ac arfer Yf-
grifennyddion yn gyffredin, a'r rhei-
ni yn gystal, Gristianogion a Chenhedl-
oedd, ym mhob oes oedd cyflwyno eu Lly-
frau, a'u danfon allan i olwg y Byd anwa-
dal-farn hwn, tan henw a nodded y cyfryw
rai a dybygent hwy a fyddent yn Ymddi-
ffyuwyr tradewrion ac yn Goleddwyr hael-
ionus iddynt ; i'w cyfgodi a'u hadeinio
rhag enllib a chamfarn dynion drygionus
a fertheiriawg. A minneu, rhag bod o
honaf yn unigawl yn yr oes gynfigennus
hon (gan na fu erioed reittiach wrth Nodd-
wyr nag yn awr) wedi cyfieithu'r Llyfran
bychan hwn yn oraf ag y medrwn i'n ta-
fodiaith genedigol ni yng *Hymru* ; yr hwn
a arhosodd rai blynyddoedd yn fy Llyfr-
gell i yn ddiymgeledd, a'r Geiriau hyn ar ei
A. 2. gefn,

Y Llythyr Gorchymymnedig.

gefn, Y plant a ddaethant byd yr anedigaeth,
ond nid oes grym i esgor, 2 Bren. 19. 3. O
ran nad oedd gennyf na gallu na gobaith
(ar ol fy llafur yn ei gyfieithu ef) i gael ei
otod ef allan byth mewn Print, nes dar-
fod i rai Ewyllytiwyr Da (taled yr Argl-
wydd iddynt am eu daioni) ei gymmeryd
yn llaw, a'i ddangos yn ddiarwybod i mi,
i'ch Arglwyddiaeth chwi, Wîr-Barchedig
Dâd ; a chael o honynt hefyd eich tirion-
farn hynawfaidd chwi arnaw, y gellid ei
ddangos ef allan i'r Wlad mewn Print :
A ferais yn anaddas ac yn ormod bai
ynnof fy hun ei anfon ef allan yn Enw neb
arall ; heb-law ddarfod i mi ystyried nad
oedd neb arall i'w gael yn iawnach i'r
Cymru mewn dyled a diolwchgarwch i or-
chymryn eu Llyfrau iddo nag i chwi, o
ran eich bod nid yn unig (fel y mae'n per-
thyn i'ch Swydd Gyffegredig) yn Ben-Bu-
gail da dan Ghrîst i lywodraethu ei braidd
ef, ac i ofalu tros ei Eglwys ; eithr hefyd
yn Ben-Colofn ardderchog i gynnal i fynu
hên Iaith y *Brutaniaid*, yn gwîr garu
llwyddiant eich Gwlad, yn hoffi clywed
llafar plant ein *Sion* yn canu mawl cyd-
leifiawl i Dduw yn eu Tafodiaith eu hu-
nain, ac yn Ganllaw ymgeleddus i ymddi-
ffyn Iaith-Mam (sy wedi myned yn ddigyf-
rif tan draed a'i braint yn niffodd yn
myfge

Y Llythyr Gorchymmynedig

mysg pobl goeg-feilchion y Genhedlaeth
ferch-newyddiawg hon) trwy chwilio allan
yn ofalus eich hunain, ei Henaduriaeth a'i
Choffadwriaethau, a'u codi i synu o dywyll-
wch a llwch anghof, i fod yn oleuni i'r rhai
a synient arnynt ac annog pawb eraill a'u
cefnogi i studio a darllen yr Hen-fam-iaith
odidog hon, a'ch dangos eich hun ym hób
ffordd yn Dadmaeth da, ac yn Achleswr
ymgeleddus iddi.

Er dywedyd o *Salomon* ddoeth nad oes
diben ar wneuthur Llyfrau lawer, Preg. 12,
12. Etto yr wyf i'n tybied y gallaf ddy-
wedyd yn hŷf yn y gwrthwyneb, nad oes
ond prin Dechreuad o hynny yn *Gymraeg*
mewn cyffelybiaeth i'r llioflogrwydd a'r am-
ledd fydd o honynt mewn leithoedd eraill :
A'r rhai fy gennym mewn Print beth
ydynt gan mwyaf ond Cyfieithiadau o lei-
thoedd eraill, a'r rheini yn ychydig iawn,
yn gymmaint ag y dichon Gŵr na bo ond
egwan eu dwyn yn hawdd yn ei Gôd. Yr
hyn fydd resyndod ei fod, wrth ystyried
na wyddus pa nifer llwyth Men fydd o ho-
nynt yn leithoedd ein Cymydogion. A hyn
oll yfywaeth fydd yn digwydd i ni yn anad-
dim oblegid anewyllygarwch Gwŷr ein
Gwlad ni'n hunain i wneuthur un Tro da
na dim lleffad yn un modd i iaith eu Mam-
mau. Ac nid y Bonedd yn unig, y rhai
A 3
fy'n

Y Llythyr Gorchymmynedig.

fy'n cymmeryd arnynt nad ynt yn deall *Cymraeg*, a rhai min-grynnion eraill na fynant siarad dim ond rhyw goeg-gymhendod lledieithiog fy'n euog o'r bai hwn; Eithr hefyd y mae hyd yn yn Nôd y Gwyr Llen a'r Periglorion gan mwyaf mor chwyddedig ac uchel-feddwl, na wnant, o ran diystyrwch i'r iaith, gymmaint a phregethu yn *Gymraeg* i'r Gwerinos un-iaith tlodion fy'n eu mysg, a chanddynt Eneidiau i'w hachub yn gytadl ag eraill.

Ni ddarfu i mi gyfieithu mor Llyfr hwn o ran y tyb lleiaf yn un modd y medrwn i wneud dim yn agos mor berffaith ag y gwnellsai un arall cyfarwydd yn yr iaith, ond o ran fy chwant yn ol fy ngallu i wneuthur rhyw ddaioni yn oreu ag y medrwn i'm Gwlad a Chenedl y *Brutaniaid*. Ac yma y mae'n rhaid i mi gyfaddef fy mod i yn rhy hŷf yn hyn o beth, ie ac yn rhy anfoesol hefyd, yn enwedig trwy ryfygu anrhegu Cyfieithiad mor Drwsgwl ac anghymmen a hwn i'ch Arglwyddiaeth chwi. Am hynny mi attolygaf i chwi o'ch addfwynder, Wirbarchedig Dad, ei groesafu ef yn y fath Drwsiad anhydlws ag y mae efe wedi ei anfon i'w ofod i lawr gyd-a phob gostyng-eiddrwydd wrth draed eith Arglwyddiaeth chwi, ac edrych arnaw nid yn ol anghyweinrwydd y Cyfieithiad, ond yn ol purdeb

Y Llythyr Gorchymmynedig.

deb yr Athrawiaeth; a phwyso y rhodd
nid yn ol ei maintiolaeth ond yn ol ewyllyf-
garwch y Rhoddwr. Ac nid i'ch fyfrdanu
ym mhellach oblegid peth mor wael,
rhag i rai dybied fy mod i yn ceisio udcanu
Udcorn eich mawl i'r byd; yr hyn beth
mi wn yn dda na's mynnech i neb ei wneu-
thur; Gan hynny erfyniaf eich nawdd am
fy eondra, ac i chwi roi cwr o Gochl eich
cariad i guddio fy ngwendid i, a bod yn
wiw gennych dderbyn y cwbl megis ar-
wydd diffuant o niolwchgarwch i i'ch Ar-
glwyddiaeth chwi am eich tra-mawr aml
Garedigrwydd a'ch Haelioni digymmar
i'ch Gwlad a Iaith yr hên *Frutaniaid*; Gan
ddymuno ar Arglwydd yr Arglwyddi fen-
dithio eich Arglwyddiaeth chwi a hîr
ddyddiau i lywodraethu ei Eglwys ef
yma ar y Ddaiar, a'ch coroni ar ôl hyn
a Choron gogoniant o anllygredigaeth a
bywyd tragwyddol yn y Nefoedd uchod.
Hyn a gaiff fod yn rhan o Weddiau beu-
nyddiol.

Eich Gostyngeiddiaf a'ch Ufuddaf Was,
wrth Orchymryn eich Arglwyddiaeth,

Samuel Williams.

Ar

At y Darllenydd o Gymro diledryw ; Annerch.

Y Darllenydd addfwyn, ystyried mor aroddysg yw ein Cydwladwyr ni, y Cymru Un-iaith, i ddeall un mât h o Lyfr a sgrifennir attynt mewn ymadroddion parablaid dysgedig ; a bod y Llyfryn hwn yn cynnwys ynddo ddau o brîf byngciau tra-buddiol ac angenrheidiol i'w synied a mysfyrïo arnynt ym mywyd dŷn ; a'r mawr groesaw a gafodd efe ym mhôb mangre yn ei dasodiaith a'i drwsiad genedigol, gan ei Genedl ei hun y Saeson, a chan gynnifer ag a ddeallent ei iaith ef o'n Cenedl ninnau, ni bu efe (hyd ag y gwni) ddim yn anhygar : Ac hesyd farnu o honof nad oedd ond afraid i mi syned ynghylch sgrifennu a chyfansoddi Llyfr o'm gwaith fy hun, a gadael y fath un godidog ag yw hwn heb ei gyfieithu, ac yntau mor debyg i fod yn Offeryn tra-llwyddiannus tu-ag at hyfforddi addysg ac athrawiaeth i'r annwybodol : T peithau hyn (meddaf fi) gyd ag amryw bethau amgylchiadawl eraill, ynghyd am betwyllysgarweh a'm chwant i wneuthur daioni i'm Cydwladwyr a'm Cenedl fy hun, a'm hannogodd ac
a'm

At y Darllenydd.

a'm byfhaodd i'w gyfieithu ef (yn ol fy ngallu egwan) i'n Tosodiaith ni ym mro-dir Cymru ; gan obeithio y gwnae efe (wedi dysgu iddo siarad Cymraeg) nid ychydig o ddaioni i'r Gwerinod annysgedig a'r anghysfarwydd yn ein mysg ni, a bod megis Canwyll mewn Canhwyll-llren (ac nid tan lestr) yn goleuo i bawb trwy'r Tŷ.

Am Amser a'i dymmhoreiddrwydd, nid achos bychan sy gennym ni i'w brisio ef yn ddyladwy, ystyried ei werthfawrogrwydd, a dal gafel arnaw erbyn ei gudyn blaen, cyn y trotho ei wegil a myned o honaw ymaith : Oblegid nid oes ond ei amser i bob peth, ac i bob amcan tan y Nefoedd, Preg. 3. 1. Nid oes ond amser tersynedig a byr iawn i ddyn ar y ddaiar ; y mae byd yn oed ei fisoedd ef, ei ddyddiau a'i oriau tan rif gan yr Hollalluog, athersynau wedi eu gosod iddynt, fel nad el trostynt, Job 7. 1. a'r 14. 15. Wy gyffelybir einioes Dyn i Wynt a Chwa yn myned heibio, i Niwl a Tharth yn distannu, i Fwng a Chysgod yn cilio, ac i Lifeiriant yn myned ymaith. Nid yw ein Hoedl ond megis hun, breuddwyd neu chwedl, ac y mae ein dyddiau yn ffoi ac yn darfod heb obaith : Nid ydynt ond megis dyrnfedd, lled llaw a diddim yngolwg yr Arglwydd. Nid yw holl drigolion y ddaiar ond fel mân lwch y cloriannau, llai na gwagedd, ac na dim ger ei fron ef : O herwydd

At y Darllenydd.

wydd pa achos nid yw'r gwyachaf o feibion dynion ond cwbl wagedd pan fo ar y goreu. Nid oes un Athrawiaeth gymmhwyfach i'w dysgu, un Fyfyrdod angenrheittiach i'w myfyrio, un Wybodaeth fuddiolach i'w gwybod, nac un Ystyriaeth ddwyfach i feddwl am dani, nag yw byrder ac ansiccrwydd amser, annigonolrwydd y Creadur, breuolder a thrueni bywyd dyn, gormagedd a thwyll y byd anwadal hwn, a'r lleied diddanwch y sydd i'w gael ym mhob gorhoffder ac hyfrydwch a'r y sy dan yr Haul, yr hyn beth nid ym ni yn ei ddirnad, er ein bod yn ei ddarllen yn sgrifen pob Carreg, ei weled ynghwmp pob deilian, ei glywed yn llais pob Cloch, ei archwaethu ym mhob disgliad o fwyd, ei aroglu yn nbrymsawyr pob Celain, a'i deimlo yn nbrawiad pob gwthien; ie ni fynnw ni (fel y dywed S. Cyprian) wybod mo honaw, er na's gallwn fod heb ei wybod ef. Fel hyn y mae'n hamser yn myned ymaith ddydd a nos, awr ac orig yn ddiattal, a ninnau yn rhy esgeulus i orphen y gwaith mawr sy'n perthyn i'n heneidiau ansarwol cyn y delo tywyllwch y nos erchyll ar ein gwartha, a myned o honom i Dragwyddoldeb. Er ein bod ni yn byw yn yr Amser ac yn deimladwy o honaw, ni wyddom ni (fel y dywed Aristotl) er hyuny beth yw Amser na'i werthfawrogrwydd.

Am ystyried ein Diwedd, buddiol iawn yw

At y Darllenydd.

i ni wneuthwr hynny; oblegid nid oes un dyn ar
myneb y ddaiar a ddichon ddadlennu anwybod-
aeth yn erbyn Deddf gyffredin Duw holl-
alluog, ynghylch angenrheidrwydd marwoldeb
Dyn: Canys gosodwyd i ddynion farw un-
waith, Heb. 9. 27. Ac fe all pob dyn ddywe-
dyd gyd a'r Wraig ddoeth o Decoah, yr
ydym ni oll fel dyfroedd wedi eu tywallt
ar y ddaiar, 2 Sam. 14. 14. Nid oes un
oes, ystat, To, na Gradd o ddynion, na's
cowsant y gwaethaf gan yr Ymdrechwr anno-
resgynnol hwn Angau; yr hwn gan farchog-
aeth ei gylch i fynu ac i wared ar hyd y Byd ar
ei Farch gwelwlas, er ys mwy na phum mil o
flynyddoedd, a osodes y cwbl o'i flaen a dyrnod
didueddol yn llawr gwastrad. Cafodd rhai yn
eu Mebyd brofi beth yw marw cyn y gwyddent
beth oedd byw; rhai yn eu Hifengêtid, ac
eraill yn eu Henaint; cysoethog a thlawd,
uchel ac isel, o bob math a galwad; fe all
gwyr ieuaingc farw, a rhaid yw i hen ddynion
farw; ie eu Marwoldeb a barodd hyd yn
oed i'r rhai a alwyd yn Dduwiau (a hynny
nid gan un Truthwr gwenhicithus, ond gan
Dduw ei hun) ddeall nad oeddynt ond dynion
iddynt eu hunain, er eu bod fel Duwiau i
eraill: Ac mal y dywedodd Epictetus wrth
yr Ymerodwr gynt, Fod geni a marw mor gy-
ffredin i'r Brenin ac i'r Cerdottyn. Clefydon
a thrueni'r fuchedd hon, a wnacth i'r Pagan-
iaid balchaf, gyfaddef a dywedyd fel y dywe-
dodd

At y Darllenydd.

dodd S. Petr wrth Cornelius, Act. 10. 26. Dŷn marwol wyf finnau hefyd. Mal hyn y mae prawf (cyn gystled a Sgrythyr) yn gweiddi yn groch, Pa ŵr a fydd byw, ac ni wêl farwolaeth? Psal. 89. 48. Ac nid oes fan yn y Byd a ddichon gadw dyn yn ddiangol rhag gafaelau y Stryddog didrugaredd hwn; fe ddaliodd Abel yn y maes, Eli yn eistedd wrth y drws, Plant Job ar wledd, Eglon yn ei Stafell haf, Zacharias rhwng y Deml a'r Allor, Zenacherib yn nhy ei Dduw Nisroch, Isbofeth yn gorrwedd ar ei welu, a Herod ar ei orseddfaingc: Hefyd y mae Angau yn ein goddiwes ni trwy amryw o foddion; Josiah a fu farw o friw saeth, Prophwyd Duw a dannedd llew, Abimelech a darn o faen melin, St. Paul a'r Cleddyf, Eſay a llif, Jezebel a swytta- wyd gan gwn, Achitophel a ymgrogodd, y hen Fyd a foddwyd gan y dŵfr Diluw, Sodom a Gomorra a losgwyd a than o'r Nefoedd, a'r Ddaiar a lyngodd Cora, Dathan ac Abiram. Beth a wnaiffi yn siarad, y mae myrddiwn (medd Erasmus) o ddoluriau yn y Byd, ac ni wyr neb yn ei fywyd a'i iechydd pa un o honynt a'i dihenyddda ef; canys i'r Arglwydd Dduw y perthyn diangfau rhag marwolaeth, Psal. 68. 20. Am bynny nid rhyfedd ddywedyd o un, mai Angau o bôb peth erchyll yw'r erchyllaf. Nid oes un gyfareda na meddyginaeth trwy'r holl Fyd a ddichon

ein gwne

At y Darllenydd.

cin cadw ni'n ddihangol rhag ei ddyrnod ef ;
ni ddichon tegwch na galluogrwydd, golud nac
anrhydedd, cyseillion na cheraint, na neb, na
dim a'r y sydd, alw yn ol y Farn ddiadlam honno,
Pridd wyt ti, ac i'r pridd y dychweli, Gen. 3. 19.
Nid yw pob gwyn a gwaew, pob anhwl ac afie-
chyd, a phob cymhyrcynrwydd yn ein Cyrph brau-
tyd, ond megis ymladdseydd bychein o flaen ym-
laddfa fawr Marwolaeth ; yn yr hon dyn eg-
man wedi ei orchfygu, a gaethgludir i dy ei hir
gartref : A phan arddir unwaith gwyfau Mar-
woldeb yn wyneb y teccaf ei bryd a'i wedd o ddyn
marwol, fe a'r olwg arno yn y man yn gethinllyd
(fer bygared ydoedd o'r blaen) a'r diwedd yw,
Claddu fy marw allan o'm golwg, Gen. 23. 4.
Er pa fodd bynnag y mae pawb yn cysaddef ac
yn cydnabod fod yn angenrhaid i ni farw, ac nad
oes le i ochelyd Angau, na diangc rhagddo ; etto
y mae prawf galarus yn dangos fod y rhan fwyaf
o ddynion yn byw felly yn y Byd Cristianogol, fel
pe na byddent feirw byth, ac yn meirw o'r di-
wedd, mal pe na bai iddynt gael byw byth dra-
ehesfn : A phan ddel amser eu hymddattodiad, y
maent mor amharod i roesawi'r gennad ddido-
sturi hon Marwolaeth, ac mor ddiarwybod oble-
gid eu diwedd a'u cyflwr tragywyddol, nad oes
ganddynt ddim i'w ddywedyd, na gwybod beth a
ddaw o'honynt, mwy nag anifeiliaid ysgryblaid,
y rhal nid oes rheswm ganddynt.

Yn awr fel na bo i ni gamdrculio ein hanfer
eigwerthfawr a'i wario yn ofer, na bod yn amha-

At y Darllenwydd.

rod i ymdrech a'r gelyn diweddas hwn, (heb law'r mawr gymmorth sy yngair Duw, yn nbresniadau ei ragluniaeth ef, yn aml ddrychau marwoldeb ger ein bron yn oestad, ac yn ein teimladol ddy- nessâd ein hunain at byrth Angau; heb law y rhai'n, meddas fi, ac aneirif yn rhagor) se all y Llyfran bychan hwn (a gysansoddwyd mor gywraint) trwy fendith yr Arglwydd, a'n di- wydrwydd ninnau, roi i ni nid ychydig gymmorth a chyfarwyddyd yn ein taith trwy'r glyn gwael hwn o drueni, a'n pererindod trwy ddyffryn Baca: Canys y mae ynddo amryw o Athrawiathau a Gwersi rhagorol, Ystyriaethau a Rhesyman pwysig, Annogaethau, Hyfforddiadau a Chyng- horion desnyddfawr o blegid Amser, a diwedd Amser, y rhai (yn fy marn i) os darllenir hwym yn araf ac yn ystyriol, a ollant fod yn foddion effeithiol i ddyfgu i ni wadu annuwioldeb a chwantau bydol, a byw yn fobr, ac yn gyf- iawn, ac yn dduwiol, yn y byd fydd yr awron, Tit. 2. 12. Can wneuthur y gorcu o'n hamser, trwy ymbarottoi ac ymarfogi erbyn mar- wolaeth; fel y gallom ymadael mewn tangneddys, ddiweddu ein dyddiau, a marw mewn llawr siccrwydd a gobaith diogel y deleir ein pecho- dau, pan ddelo yr amiferoedd i orphywys o olwg yr Arglwydd, Act. 3. 19.

Nid chwant clod ar fy neheulaw a'm cym- mellodd i gysieithu'r Llyfran hwn, ac ni chas- ofn anglod ar fy llaw affwy fy attal rhag ei gy- sieithu ef: Eithr gobaith siccr y byddai iddo

wneud

At y Darllenydd.

wneud daioni i'm Gwlad a'm cynhaliodd i fynu
yn erbyn pob anhawddra hyd onid aethym trwy'r
gwaith, a'i osod ef i synu yn y cyfryw drec wael
ag y mae efe. Os bydd i ryw rai crassus ryseddu
gweled y Pererin gwan hwn yn tramwy'r wlad
yn eu mysg mewn cyn sengled dillad, a thybied
digwydd hynny o anffawd iddo, o eisiau bod y
Gymraeg mor gyfoethog a'r Saesonaeg i'm
dacclu ef yn bingc ac yn brydferth. Fe attebir,
Darfod ei ddanfon ef yn y modd anghymmen
byn (er mai nid ychydig y mae'n hiaith ni yn
rhagori ar eu hiaith hwynt, mewn lliosowgrwydd,
tadogaeth a chyfan-soddiad geiriau, a llwy-
breiddrwydd ymadrodd) o waith fod yn rhaid i
mi linio ei siacced Gymreig ef yn nesaſ ag allwn
at ddull yr un Saesonig, ac yn gyfattebol iddi,
rhag (pe fuafid yn ei addurno ef a meini gwerth-
fawr, tlysau godidog a gwisgoedd euraid ein hi-
aith ni) na nabyddasai ei Dad mo honaw, ac iddo
yntau fod yn rhy anhebyg iddo; ac rhag na
allai pawb o'n Gwlad ni edrych yn graff arno yn
y fath drwsiad disglair: O waith darfod i rwd
yr amser yssu, i lwch anymarfer orchguddio, ac
i Nant anghof olchi ymaith y pethau dymunol byn
eu gyd gan mwyaf, mal nad ynt yn ddatcuddie-
dig ond i rai: Am hynny mi a wneuthym fy ngo-
ren er ei anfon ef allan yn y cyfryw ddillad
tacclus, fel na bai iddo gael llawer o anghariad
gyd-a ni yn Neheubarth; na'i daflu ymaith a
cherrig 'chwaith gan ein Cydsrodyr o Wynedd:
Ac na baent hwy yn Farbariaid i ni, na ninnau

At y Darllenydd.

iddynt hwythau. Fy mhrif amcan i yw, bod i bawb o'm Cydwladwyr cystadl a'u gilydd dderbyn lleffad oddiwrth y Llyfr hwn; ac iddo wasanaethu er addiladaeth yn gyffredin i bawb o'r Gwcrin yn ddilysiant.

Welc bellach nid oes gan i, y Darllenydd addfwyn, ddim a synnwyf a thi yn ychwaneg, ond dy orchymyn yn i Dduw, ac i air ei Ras ef, *Act. 20. 32.* Gan ddymuno i ti bob math o lwyddiant tymmhorol ac ysprydol; a buddiant tragymyddol i'th Enaid oddiwrth y Llyfr bychan hwn a phob cyfryngau eraill o'r cyffelyb; a bod i ti hefyd ei roesawi a'i ddarllain ef, mor ewyllysgar ag y bum i i'w gyfieithu efer dy fwyn di: Am bynny bydd wych, ac nac anghosia,

Aber Trosol ym mhlwyf
Llandysfriog ger llaw
Emlyn, y 5 o Ebrill yn
y fwyddyn, 1703.

Yr eiddot ynddo Ef, yn
llaw 'r hwn y mae ein
hamserau,

Samuel Williams,

GWEDDI

Gweddi i'w harfer mewn Teuluoedd, Foreu a Hwyr.

Y Mae'r Weddi sy'n canlyn wedi ei dosparthu yn *Ar y ddallenydd.* rhannau neilltruol, fel y gallu'r Darllenydd defosionol adael rhai o honynt heibio ar ryw amserau; megis pan na bo yn cael arfod, neu pan dybygo yn ei Gydwybod, y dichon ei wasanaeth fod yn gymmeradwy ger bron Duw, heb ddarllain y cwbl a'r fydd wedi ei ofod i lawr yma; fel y bo'r achos presennol yn gofyn ac yn caniachau iddo wneuthur.

Arglwydd parodtoa ein callonnau i weddio, agor glustiau *Parodtoad.* dy drugaredd i wrando arnom. Bydded ymadroddion ein genau, a myfyrdod ein callonnau yn gymmeradwy ger dy fron o Arglwydd Dduw, ein craig a'n prynwr.

O dragywyddol a gogoneddus Arglwydd, Tad y drugaredd- *Cyffwrdd.* au a Duw pob diddanwch; anfeidrol ac ansefuredig mewn mawredd, galluogrwydd a doethineb; yn yr hwn yr ydym ni, dy weision anwiw, yn byw, yn fymanud ac yn bod.

Gweddi i'w harfer mewn Teuluoedd,

Tydi yn y dechreuad a greaist y Nefoedd a'r Ddaiar a'u holl Ddefnyddiau o ddiddim ddefnydd: Ac wyt Dduw o dragywyddoldeb hyd dragywyddoldeb. Pa beth yw Dŷn i ti i'w gofio, a mab Dŷn i ti ymweled ag ef a'i brofi ar bob Moment. Nid yw holl Drigolion y Ddaiar ger dy fron di ond fel man lŵch y cloriannau, megis diddim, a llai na dim, ac na gwagedd y cyfrifir pob cnawd gennyt ti. Wrth ystyried dy fawredd di, a'n gwaeledd ein hunain, yr ydym yn cyfaddef ac yn cydnabod nad ydym Deilwng i ddynessau attrat, nac i gymmeryd dy Enw sanctaidd bendigedig yn ein gwefusau aflan halogedig. Os gofodi di, O Arglwydd Dduw, gyfiawnder wrth bŵys yn ein herbyn ni, a barnedigaeth wrth llyn; Pa fodd y gallwn ni sefyll ger dy fron di, na rhoddi i ti ateb na chyfrif am un o fil o'n camweithredoedd. Ti a ofodaisst amser terfynedig i ni i fyw yma ar y Ddaiar, a therfynau i'n dyddiau fel nad elom trostynt: Eithr ni ddarfu i ni wneud iawn ddefnydd o'n dyddiau, ddeall fod ein hamserau yn dy law di, na'u treulio yn ddyladwy, fel y dylom, yn dy wasanaeth di a'th ofn; ond byw mewn dygyn annuwioldeb, efgeuluso amser ein ymweliad, dŷdd gras, ein lechydwrriaeth ein hunain a'r pethau a berthynent fwyaf i'n heddwch; trwy roddi ein haelodau yn weision i aflendid ac anwiredd, a gadael i'n pechodau fyned tros ben pŵb rhif, yn amlach na gwall

ei

Foren a Hwyr.

ein pennau, tywod y môr neu fer y Ffurfa-
sen : Fe ddarfu i ni bechu yn dy erbyn di
mewn meddyliau aflan, geiriau enwir a gwei-
thredoedd annuwiol. Fe ddarfu i ni bechu
yn erbyn y Gyfraith, yn erbyn yr Esengyl ;
yn erbyn bygwthion ac yn erbyn addewidion ;
trwy adael heb wneuthur y pethau a ddylasem
eu gwneuthur, a gwneuthur y pethau ni ddy-
lasem eu gwneuthur : Yn gymmaint ag i'n
gwnaethom ein hunain yn anheilwng o'r lleiaf
o'th drugareddau, ac yn deilwng o'r mwyaf
o'th farnedigaethau ; fel nad oes i ni ddisgwyl
dim oddiwrthyt ti, wrth union farn cyfiawn-
der, ond dy ddigofaint di a'n damnedig-
aeth ein hunain.

Etto gennyt ti, O Arglwydd
ein Duw y mae trugareddau a *Ersyniad.*
maddeuant, er gwrthryfelu o honom i'th er-
byn, ac na wrthawfom 'chwaith ar dy lese-
rydd. O tydi arall hwn wyt yn eistedd rhwng
y Cerubiaid ac yn cyfanneddu ym moliant Ii-
rael, na ddôs i farn a ni dy weision, y rhai
'ym bridd a llŵch gwael : Eithr bydded gwiw
gennyt faddeu i ni holl liaws ein pechodau
a n hanwiredau, er mwyn haeddedigaethau,
teilyngdod a rhinweddau dy unig-anedig Fab
Iesu Ghrift ein Harglwydd. Pellha o'th ŵydd,
nyni a attolygwn i ti, cyn belled ag yw'r
Dwyrain oddiwrth y Gorllewyn, ein pecho-
dau ni, y rhai a fynnasent ein pellhau oddi-
wrthyt ti, cyn belled ag ydyw Uffern oddi-
a 4 wrth

Gwedd i'w harfer mewn Teuluoedd,

wrth y Nefoedd: Bawdd hwynt yn eigiawn
mor dy drugaredd, cladd hwynt ym mēdd dy
anwyl Fab, a delea hwynt fel cwmwl a niwl
allan o lyfr dy goffadwriaeth byth bythoedd;
fel na bo iddynt ein cywilyddio na'n gwrad-
wyddo ger bron dynion yn y bŷd hwn, na
'chwaith ein condemnio na'n heuog-farnu ger
dy fron di yn y bŷd a ddaw. Par i ni glywed
gallu marwolaeth dy Fab yn lladd pechod yn
ein Cyrph marwol, a rhinwedd ei adgyfodiad
ef yn codi ein Heneidiau i newydd-deb bu-
chedd. Creâ Galonnau glan ynom, o Ne-
fol Dad, ac adnewyddu ysprydion unien o'n
mewn. Dyro i ni wîr Edifeirwch am ein
holl bechodau, ein camfyniadau, ein hesgeu-
lusdra, ein cyfeiliorni a'n hanwybod; a Ffydd
ddiffuant i gredu ynnot ti a'th Fab, ac add-
widion hyfryd dy Efengyl. Par i ni'th geisio
a'n holl egni, rho i ni galonau i seddwl am
danat, eneidiau i'th gofie. Tall i'th adnabod,
grym a gallu i lynu wrthy. Yn ddiysgog, a'th
garu'n ddiragrith byth hyd y diwedd. Gwna
i ni yn awr ac yn dragywydd ofni d' Enw
Sanctaidd, cynnal ni a'th hael yspryd, cadw
ni rhag pob drygioni, a thywys ni at bob da-
ioni, a rho i ni ras i gerdded ffyrdd dy ddedd-
fau a llwybrau dy orchymynnion, heb droi ar
y llaw ddehau, na gwyro ar y llaw asfwy, fel
y byddom ni yn gyfryw bobl sanctaidd ethole-
dig ag y mynnyt ti i ni fod.

Gan

Foren a Hwyr.

Gan ein bod ni'n gweled trw & brofiad beunyddiol, a'r aml ddrychau marwolaeth fydd ger ein bron yn wastad, nad yw dyddiau blynyddoedd ein hymdaith yn y Dyffryn gwael hwn o drueni ac wylofain ond ychydig o rifedi a drwg eu helynt; nad ym ni oll ond dieithriaid a phererinion yma ar y ddaiar, nad oes i ni yma Ddinas barhaus, ac nad yw pob Dŷn ond cwbl wagedd pan fo ar y goreu; Dyro i ni ras i brynnu a gwneuthur Defnydd daionus o'n hamfer gwerthfawr na's gellir mo'i alw yn ol, i wneuthur ein Galwedigaeth a'n Hetholedigaeth yn siccr, cyn ein myned oddi yma ac na byddom mwyach; ac i dreulio amfer ein hymdaith yn dy ofn di a'th wafanaeth, fel y byddom feirw yn dy ffafor di a'th nawdd, pa bryd, pa le, a pha fodd bynnag y gwelych di fod yn dda alw am danom ni. Gwna i ni fod (ni a erfyniwn arnat) bob amfer yn gofus am danom ein hunain, feddwl am ein diwedd, ddeall a chydabod nad yw ein Cyrph ond pridd-lestri breulyd, fod yn angenrhaid i'n pebyll Daiarol o'r adeilad hon ymddadtod na wyddom ni pa gynted, fod ein hanadl yn ein ffroenau, nad oes ond megis cam rhyngom ni ag Angau, ac nad yw ein holl odidowgrwydd ond fel blodetyn a wywa, chwa a ddiflanna a chyfgod a gilia; a chan ein bod ni yn dyneffau bob amfer tu ag at Dŷ ein hîr gartref, yn prysuro yn ddiattal nês nês at dragywydd-

*Am Brynnu'r
Anser.*

Gweddî i'w harfer mewn Teuluoedd,
oldeb, a rhifedi ein Dyddiau yn lleihau beu-
nydd; gwêl fod yn dda o'th dyner druga-
reddau ddyfgu i ni felly gyfrif ein Dyddiau,
fel y dygom ein calon i ddoethineb, i weithio
allan ein Iechydwriaeth ein hunain trwy ofn a
dychryn, ac i fod fel morwynion call ag Olew
yn ein Lampau, a'n cyfrif yn barod yn disgwyl
wrthyt ti, o Iesu anwyl hyfryd Brïodfab ein
heneidiau.

*Am ystyried
ein Diwedd.*

A phan welych di fod yn dda,
Arglwydd grafol, ymweled a ni
a doluriau a heintiau; ein gofwyd
a rhagrybuddion a dychrynedigaethau marw-
olaeth, a'n hamgylchynu a thristwch ac ar-
fwyd y Bedd: O Dduw! Duw yspryd pob
cnawd, yn ostyngedig yr attolygwn i ti o'th
aneirif Drugareddau, er mwyn dy unig-ane-
dig Fab Iesu Grist ein Harglwydd, er mwyn
ei ddioddefaint ef a'i haeddedigaethau, na
ymbellha oddiwrthym yn amser ing a dirfawr
angenocfid; ac na fwrw ni ymaith oddi ger
dy fron, pan ballo ein nerth: Eithr llefar-
heddwch wrth ein Heneidiau a'n Cyrph, a
dywed wrthym, myfi yw eich iechydwriaeth
Llewyrcha lewyrch dy wyneb arnom, yn en-
wedig y pryd hynny, pan fom yn neffau a
Frenin dychrynniadau, pyrth y bedd a gly-
cyfgod Angau. Selia i ni siccrwydd ein jechyd
wriaeth, maddeuant am ein holl bechodau
tywallt yn ein calonnau gyflawn orfoledd a
llawenydd dy yspryd glan, llonydda ein cyd-
wybodau

Foreu a Hwyr.

wybodau, crefha ein Ffŷdd, esmwytha ein poenau, dangos dy nerth yn ein gwendid, a rhoi ni amynedd a dioddefgarwch yn ein holl gyfuddiau: A rhynged bodd i ti hefyd o'r radlawn ddaioni, pan fom ar drangcedigaeth, ac yn canu yn iach i'r fuchedd farwol hon, dderbyn ein Heneidiau'r pryd hynny, (pan orchymynnir hwynt i ti) attad dy hun, i'r fynwes, a breichiau dy drugaredd, i gael eu coronigyda thi yn dy Deyrnas dragywyddol; lle mae Eneidiau y ffyddloniaid a hunasant ynot ti, o Arglwydd, wedi eu rhyddhau oddiwrth faich y cnawd, yn gorphywys mewn pob digonolrwydd o anrhaethawl lawenydd a gwynfydedigrwydd byth heb ddiwedd.

Duw Tad yr hwn a'n cre-
aist, Duw Fab yr hwn a'n
prynnaist, Duw yspryd glan
yr hwn a'n sancteiddiaist, derbyn ni attad dy hun i'r anneddau uchod; y Gogoned lan fendigaid Drindod, tri pherson ac un Duw, awdwr y bywyd a bery byth, trugarha wrthym, a derbyn ein Heneidiau, pan ymadawom a'n daiarol dy o'r babell hon; i'r tŷ a'r adeilad hwnnw, nid o waith llaw, tragywyddol fy gennyt ti, o Dduw yn y Nefoedd fry, lle nad oes na thrangc na gorphen yn oes oesoedd.

Yngblych Trangcedigaeth.

Megis y gwelaist ti fod yn
dda, o Arglwydd galluocaf,
ein cadw ni o'r fawr drugaredd, rhag pob
perygl ac enbydrwydd y nos aeth heibio,
rhoddi

Y Boreu.

Gweddi i'm harfer mewn Teuluoedd,

rhoddi esmwythder a llonyddwch i'n Cyrph
a'n cadw yn ddiangol hyd ddechreu'r dydd
heddyw; felly yn oltyngeiddiaf yr attolygwn
i ti, ein hamddiffyn ni heddyw ac yn dragy-
wydd rhag pob niwed a phechod: Bendithia ein
mynediad allan a'n dyfodiad i mewn, gwair
ein dwylo a'n holl amcanion; by'd i'r hyn ol
a wnelom, a ddywedom ac a fyfyriom, fo
er anrhydedd a gogoniant i'th Enw sanctaidd
cyffur a diddanwch i'n heneidiau ein hunain
a llës a daioni i'th Eglwys. I lewyrched Hau
y cyfiawnder i gonglau tywyll ein calonau
fel y gwasgarer yr holl dywyllwch a'r caddug
fydd yn llechu ynddynt, ac y rhodiom ninnau
fel plant anwyl i ti mewn gwîr oleuni a ne-
wydd-deb buchedd, yn ddiberygl tramcwydd
y dydd hwn a holl ddyddiau ein bywyd. Dyrr
i ni y cyfryw gyfran weddol o gyfreidiau'r fu-
chedd hon, fel y bo i ni gael ein digonedd o'n
bara beunyddiol; ac na bom yn faich, eithr
yn hyttrach yn gynnorthwyol i eraill. Na ad
i lwyddiant ein llygru na'n chwyddo, nac
afwyddiant ein gorthrechgu na thorri ein ca-
lonnau: Par i ni ddyfngu rhai gwerfi o ddaioni
beunydd, ac oddiwrth bob peth: Rho or-
chymyn i'th Angylion am danom, i'n dwyn
yn eu dwylo, a'n cadw yn ein holl ffyrdd
rhag taro o honom un amfer ein troed wrth
garreg; achub ni rhag pob cyfeiliorni a gau
lwybrau, a chyfeiria ein traed i ffordd tang-
neddyf; fel y byddo ein Heneidiau a'n Cyrph
yn

Foren a Hwyr.

yn bur ac yn ddisfrycheulyd ger dy fron di yn oestad ; ac y byddom, pa bryd bynnag y de- lo ddydd ein hymddattodiad ac amser ein hym- adawriad oddi yma, yn bobl gymmeradwy yn dy olwg di ; yn barod ac yn gyfaddas i fyned i mewn i letteua gyda thi yn dy Deyrnas dragywyddol, trwy haeddedigaethau a thru- gareddau dy un Mab Iesu Grist ein Harglwydd.

Yn gymmaint a rhyngu bodd *Brydnhawn.* i ti, O garediccaf Dad, ordeinio o honot y dydd i ni wneuthur ein gorchwylion, a'r nôs i ni gymmeryd ein hesmwythder : O herwydd pa ham, gan ei bod hi'n awr gwedi myned yn nos arnom, a ninnau i fyned i'n gorphywysfa ; caniadha fod i ni felly, Arglwydd grafol, gymmeryd ein gorphywysde- corphorol, fel y bo i'n Heneidiau wilied yn oestad am ddydd ymddangosiad ein Harglwydd Iesu Grist i'n gwaredu o'r fuchedd far- wol hon ; ac i'n troiglwyddo i'r fuchedd an- farwol honno fy'nghadw gennyt ti i'r fawl a'th garant ac a'th ofnant. Gan hynny i'th ddwylo di a'th gadwedigaeth, yr ydym yn ein gorchymyn ein hunain, ein Cyrph a'n Heneidiau, a chwbl ôll fydd eiddom, y Nôs hon : Bydd o geidwad anwyl Israel, yr hwn nid wyt un amser yn huno nac yn cyfigu, yn gwilied ac yn gofalu trosom. Dyro, Nyni a attolygwn i ti, orchymyn i'th Angylion san- ctiaidd bendigedig i wersyllu o ddau tu ein tŷ a'n trigfa ; fel y byddom yn ddiogel tan gyl-
god

Gweddi i'n harfer mewn Teuluoedd,

god dy adenydd. Sancteiddia i ni ein gorphywysfa, rho i ni gwsg gymhedrol a chysurrol ; na ad i ni huno yn yr Angau, nac i goegfreuddwydion, Dychymygion, na phrofedigaethau'r Fall ein brawychu, ein blino na' haflonyddu. Hefyd na ad i'n cwsg fod yn ormod, nac yn anghymhedrol i gyflawni annigonol Chwantau'r Cnawd ; eithr yn unig yn ddigonol i fodloni angenrheidiol chwam Natur ; fel y byddom ni yn gymmwysach rodio yn gyfurus ger dy fron di a'th folianne yn nylediwyddau a gweithredoedd y dyddu foru ym mhob Duwiol ymarweddiad a syberwyd, er gogoniant i ti, diddanwch i ni ein hunain, a byddiant i'n cymmydogion. Ac ymenwedig gwna ni yn barod erbyn y dydd mawr hwnnw na bo iddo nôs bŷth.

Diolchgarwch.

* *Brydnawn,*
Aberth Prydnawnol.

Derbyn, nyni a attolygw
i ti, O Arglwydd Dad, Duw
Holl-alluog, ein rhwymedig
* *Aberth Prydnawnol*, o folian
anrhydedd a diolchgarwch i
am dy holl aneirif ddaioni a't
drugareddau i ni, ac i bob Dyn, donniau
bendithion, diddanwch ac ymwarediadau,
roddaiſt ac a barheaiſt i ni o amſer bwygilydd
tu ag at y fuchedd hon a'r fuchedd rhag llaw
Yr ydym yn clodfori dy dduwiol fawredd a
fod yn wiw gennyt cyn feiliaid y bŷd, yn
bodlonrwydd dy ewyllys, ein hethol a'n dewi
ni i fod yn Etifeddion lechydwrïaeth, ac yn
blan

Foreu a Hwyr.

blant i ti trwy fabwys a rhad : Am ein Creadigaeth yn ôl dy ddelw dy hun, mewn cyfiawnder a gwîr iancteiddrwydd : Yn enwedigol am ein prynedigaeth trwy ein Harglwydd a'n Iachawdwr Iesu Grist : Am ein Galwedigaeth, ein Cyfiawnhad, ein Sancteiddiad, ein Cadwedigaeth gwaftadol, a'n Gobaith siccr o gael ein gogoneddu gyd-a thi yn y fuchedd a ddaw. Yr ydym yn diolwch i ti am holl foddion gras a dedwyddwch, am dy Air, dy Gyfsegr, a'th Sacramentau, dy Sabbothau, dy Bresennoldeb a llewyrch dy Wyneb-prÿd, am yr amser i edifarhau, ac i wneuthur gweithredoedd da. Yr ydym ni hefyd yn clodfodi dy ogoneddus fawrhydi am yr holl Sainc't a'r ffyddloniaid a suant fyw a meirw yn dy ffydd di a'th ffafor ; gan attolygu i ti rodidi i ninnau ras i ganlyn rhinweddolaf Eflamplau eu duw-iolaf lan-fucheddau ; fel y gallom, yn ôl ein hymadawiad a'r byd trallodus hwn, fod yn gydgyfrannogion gyd-a thi a hwynt yn dy ddirangc Deyrnas. Ac yr ydym ni hefyd yn ddiolchgar i ti, ac yn dy ffoliannu am bob bendithion tymhorol eraill ; megis Iechyd, Heddwch, Llwyddiant, ac Esmwythder ; ein Hymborth, ein Dillad, ein Cynhefrwydd a'n Cynhaliaeth, ynghyd a phob pêth arall a'r a welaiſt di o'th radlawn haelioni eu rhoi a'u caniadhau i ni. Ac yn awr beth a dalwn i ti, O Arglwydd Dduw, am dy holl ddaioni a'th drugareddau i ni yn nhîr y rhai byw ; Phîol
Iechyd-

Gweddi i'w barfer mewn Teuluoedd,

Iechydwriaeth a gymmerwn, ac ar dy Enw
di y galwn, i ti y talwn ein haddunedau beu-
nydd, ac i ti y rhoddwn, yn ol ein rhwym
ediccaf ddyled, bob Mawl, Anrhydedd, Ufudd-
dod a Diolwchgarwch, o Genhedlaeth i Gen-
hedlaeth byth.

*Tros yr Eglwys yn
Gyffiedinol.*

An nid ydym yn deisyf ac yn
galw arnat, O Dduw, yn
unig trofom ein hunain; eithr
hesyd tros dy holl Etholedigion bobl ym mhob
lle, a'th Eglwys lan Catholic sy'n milwrio
yma yn Gyfuddiedig ac yn Wafgaredig ar
wyneb yr holl Ddaiar. Gwna ddaioni yn dy
wyllysgarwch i *Sion*, ac adeilada furiau *Je-
rusalem*: Amddiffyn iddi Athrawiaeth bur,
Gweinidogaeth dy Sacramentau a Phrege-
thiad dy Air yn ddilwgr, fel na allo Pyth-
Uffern ei gorchfygu. Pura hi oddiwrth bob
camgrefydd, ofer goelion ac anghydfod: Cadw
hi rhag ei holl Elynion oddiamgylch, rhag i'r
Baedd o'r Coed ei thurrio, a Bwysfil y Maes
ei Phori. O Dduw'r lluoedd, dychwel attolwg;
edrych o'r Nefoedd a chenfydd, ac ymwel
a'r Winwydden hon, a'r Winllan a blannodd
dy ddeheulaw, ac a'r Planhigyn a gadarnhe-
aist i ti dy hun. Bydded dy law dros wr dy
ddeheulaw, a thros Fab Dŷn yr hwn a ga-
darnheiaist i ti dy hun. Ynfyda Gynghorion a
Bwriadau Gelynion dy Eglwys, a diddymma
holl nerthoedd a drwg amcanion pawb a ga-
nt *Sion*.

Yn

Foren a Hwyr.

Yn enwedig gwel fod yn
dda, O Arglwydd, edrych ar
dy Eglwys a blennait yn y
Deyrnas hon, amgylchyna hi a chaerau dy
Ragwelediad, ac amddiffyn hi rhag pob gwrth-
wyneb ; gwna iddi fod, er gwaetha ei holl
Gafeion a'i drwg Ewyllytwyr, yn degwch bro,
ac yn llawenydd yr holl Ddaïar ; heddwch
fyddo o fewn ei rhagfur, a ffyniant yn ei pha-
lasau, a llwydded pawb a'i hoffant. Par i ni
oll y rhai a anwyd ac a fedyddiwyd ynddi, ac
a ddygwyd i fynu wrth ei brounau hi a llaeth
ei hathrawiaeth iachus, fod yn ufudd ac yn
wasanaethgar iddi ; trwy rwymo ei briwiau
ac iachau ei hyffig ; ac nid ei hanrheithio, ei
gwatwar na'i ddytyrru, rhag i Gigfrain y
Dyffryn dynnu ein llygaid, a syrthio o honom
i dywyllwch a dallineb ; a rhag i'n hanghyd-
fod beri diffoddi goleuni ein Israel, a symmud
ein Canhwyllbren o'n plith. Anfon i'n mysg
(yni a attolygwn i ti o Dduw) am Amryfu-
sedd Wirionedd, am Schism Undeb, am Ofer-
goel Union addoliad, am Gymmysgedd Iawn-
drefn, am Halogrwydd Dduwioledb, am
ymrafael Gytrundeb, ac ambob gau Opiniwn-
au union Farn ym mhob peth : Gan mai un
Corph y fydd, un Gobaith, un ffydd ac un
Bedydd ; bydded i ni oll o un Meddwl, un
Galon, un Genau ac un Glin, gredu, garu,
gyfaddef a'th addoli di, yr unig wir Dduw,
mewn undeb yspryd a chwlwm tangneddyf ;
fel

Gweddi i'w harfer mewn Tenlloedd,

fel y bo i ni, yn ol diweddu y fuchedd boene
dig hon, yn un a chyttun, gyd-a myrddiwn
Sainc't ac Angylion, ganu *Halelujah*, o fau
cydleislawl i ti, yn oes cefoedd yn Nheyrn
Nefoedd.

*Tros Adderchoccaf
Fawrhydi y Fren-
hines.*

O Dduw yr hwn a wnae
thost Frenhinoedd yn Dad
maethod, a Brenhinesau y
Fammaethod i'th Eglwys
gwel fod yn dda, yn ufudd yr attolygwn i
fendithio ei goruchel ardderchoccaf fawrhyd
dy Wafanaethyddes di, ein grasusaf ddaion
Arglwyddes ni, ein rhinweddolaf Frenhine
Ann ; bendithia hi, a hir ddyddiau i deyr
nasu yn llwyddiannus arnom ; bydded i hede
wch a chariad, sancteiddrwydd a chyfiaw
der, gwirionedd a phob rhinweddau Cristia
nogol, flaguro yn ei hamfer : Siccrha hi y
Nheyrn-gadair ei Brenhiniaeth, a'th nawdd a
a'th gadarn allu ; bydd iddi yn Helm Iechyd
wriaeth, ac yn Dŵr cadarn rhag wyneb
holl Elynion ; gwisg hwynt a chywilydd
gwradwydd, a blodeued ei Choron arni hi
thau : Bydded ei heinioes yn rhwym gyd-
thi yn rhwymyn y bywyd. Gwasanaeth
ei Deiliaid hi yn ffyddlon ac yn ufudd,
gwasanaethed hitheu di mor ddyladwy ym
ar y Ddaiar, fel y bo iddi yn ol hyn deyrnas
gyd-a thi yn dragywyddol yn y Nefoedd
uchod.

Bendith

Foren a Hwyr.

Bendithia hefyd gyd-a hi y
Dywyfoges *Sophia*, a phob un
arall o frenhinol Deulu Yme-

*Tros y Frenhi-
nol Deulu.*

rodraethol Goron y Deyrnas hon ; fel na
phallo ŵr o'r frenhinol Hiliogaeth honno i ly-
wodraethu Teyrn-wialen y Gwledydd hyn
tra fyddo Haul a Lleuad.

Bendithia anrhydeddusaf ddir-
gel Gyngor ei Mawrhydi a
Doethineb, ei Phenfwyddogion

*Tros y Swydd-
ogion.*

a'i Barnwyr ag anllygredigaeth, ei Lluoedd
a'i Rhyfelwyr a gwroldeb a galluogrwydd ;
dos allan gyd-a hwynt i'w Rhyfeloedd, gorch-
guddia eu pennau yn nŷdd y Frwyder, rho
iddynt Fuddugoliaeth ar eu holl Elynion, a
dwg hwynt adref mewn Gorfoledd ac Urddas.

Yn enwedigol, bendithia
(Arglwydd) ac ymwel a

Tros yr Fglwyswyr.

Llwyth *Leſi*, yr hwn fy'n gwasanaethu d'
Allor yn wastad ; sef yr holl anrhydeddus
Esgobion, Gweinidogion dy Gyfflegredig air,
a Bugeiliaid dy Braidd a'th Eglwys : Tywallt
arnynt ddyfal wlich dy fendith, fel y bont yn
boenus ac yn wiliadwrus yn eu Gweinido-
gaeth, yn Eſamplau da yn eu buchedd a'u
hymarweddiad, ac yr achubont eu Heneidiau
eu hunain a'u Gwrandawyr. Gwna hwynt
yn hŷf i fynegi i'th Bobl eu camwedd, a'u pe-
chodau i dŷ *Jacob*. Ac megis ag y gwelych di
fod yn dda, eu fymmod oddiyma attat dy
hun ; felly rhynged bodd it' gyfodi a donnio
rhai

Gweddi i'w harfer mewn Teuluoedd,
rhaf eraill, cyflawn o Zêl a gwybodaeth,
weini yn eu lle yn ddyladwy; fel na bo by
dwyll yn, na diffyg ar dy Eglwys hyd d
wedd y bÿdd.

Tros yr Ygolion.

Bendithia hefyd bob Mam
Ysgol a hadleuodd Addysg
Duwiolder yn ein plith, i ddwyn ein Ieueng
ctid i fynu yn rhinweddol ac yn ddyfgedig
Ac yn bendisaddeu i'r perwyl hynny, gwa
fod yn dda fendithio ein dwy Brif Ysgol, *Rhyd
ychain a Chaer-grawnt*; fel y bo i afonydd
ddyfsg a gwybodaeth ddyliso allan o'r ffyn
honnau hynny i ddyfrhau Conglau fychion
y Deyrnas hon.

*Tros bawb yn cy-
ffredin.*

Arglwydd, cynnorthwya
Rheidus a'r Anghenog, hy
ffordda'r Anwybodol a'r Ang
hyfarwydd, dŵg adref y Cyfeiliornus, a
Gwrthnyffig i'r iawn ffordd: Maddeu i'n holl
Elynion a'n Caeion a thro eu Calonnau, a rho
i ni aci'th holl Eglwys amllder o Heddwch a
phob Dedwyddwch, fel y gallo'r Oen drigo
gyd-a'r Blaidd, y Myn orwedd gyd-a'r Llew-
pard, y Fuwch a'r Arth bori ynghyd, a'r
Plentyn sugno chwarae wrth dwll yr Alp, ac
estyn ei law ar ffau y Wiber; fel y byddo ein
Meibion fel Plan-wydd yn tyfu yn eu hieu-
engctid, a'n Merchaidd fel Congl-faen-nadd
wrth gyffelybrwydd Palas: A'n Celloedd yn
llawn yn trefnu pob rhyw Luniaeth, a'n De-
faid yn dŵyn miloedd, a myrddiwn yn ein
Heolydd,

Foren a Hwyr.

Heolydd, a'n Hychain yn gryfion i lasurio,
heb na rhuthro i mewn, na myned allan, na
gwaedd yn ein Heolydd. Bendithia hefyd, o
Dduw, bob rhan ac aelod o'r Wladwriaeth
hon, Fonedd a Chyffredin, o'r uchaf i'r isaf,
o bob congl bigilydd o honi, o *Dan* hyd *Beer-*
seba, gyd-a'n holl Geraint a'n Cyfeillion, ein
Brodyr a'n Chwïorydd Cristïanogol, a ofnant
ac a alwant ar dy Enw sancteiddiol ; cyfod, O
Arglwydd ! Y trwm-galon sydd yn galaru yn
Sion, a dychwel Gystuddiau dy Blant i fod er
mawr ddaioni a diddanwch iddynt.

Cofia a bendithia yr Egl-
wyfï adgyweiriedig y tu draw
i'r Moroedd. Galw yn dy
amfer da nodedig dy hen Genedl dy hun, yr
Iuddewon gwasgaredig ; agor eu llygaid i
edrych ar, ac i gredu yn yr hwn a wahanasant :
A dŵg i mewn gyd-a hwynt gyflawnder y
Cenhedloedd, a darcuddia belydr hyfryd
goleuni dy Esengyl sanctaidd i'r rhai sydd yn
eistedd etto mewn tywyllwch a chysgod Ang-
au ; gan dorri i lawr Deyrnas Satan ac Ang-
hrïst, a Derchafu Teyrnas dy Fab trwy'r holl
Fyd ; fel y byddo un Eglwys, ac un Gorlan,
an yr un Bugail mawr, ac Esgob ein Heneid-
au, Iesu Ghrïst ein Harglwydd.

*Tros yr Eglwys
adgyweiriedig, &c.*

Yr Holl-alluog Dduw yr *Y Gorphen-glo.*
Iwn wyt arferol o roddi i

Gweddi iw harfer mewn Tenlloedd,

ni fwy nag a archom neu a ryglyddom,
clŷw ni, ac ateb ni yn rallawn yn ein dei-
fyfiadau hyn a'n herfynion, a phob peth arall
a wyddost ti fod yn fuddiol, ac yn angenrheid-
iol i ni, yn well nag y medrwn ni eu go-
fyn na'u dymuno, er mwyn teilyngdod, haedde-
digaethau a chyfryngdod dy unig anedig Fab
Iesu Ghrifst ein Harglwydd : Yn Enw bendi-
gedig a Geiriau pa un, y clown ni i fynu ein
Gweddiau amherffaith hyn, gan ddywedyd,
fel y dylgodd efe ei hun i ni alw arnat, yn
ei Efengyl Sanctaidd.

*Gweddi yr Angl-
wydd.*

Ein Tad yr hwn wyt yn
y Nefoedd, sancteiddier dy
Enw. Deued dy Deyrnas
Byd dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn
y Nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beu-
nyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel
maddeuwn ni i'n Dyled-wyr. Ac nac ar-
wain ni i Brofedigaeth ; Eithr gwared ni
rhag Drwg : Canys eiddot ti yw'r Deyrnas
a'r gallu, a'r gogoniant yn oes oesoedd. Amen.

Y Fendith.

Tangneddyf Dduw yr hwn
fydd uwchlaw pob deall, a
gatwo ein calonnau a'n meddyliau yngwy-
bodaeth a chariad Duw a'i Fab Iesu Ghrifst
ein Harglwydd. A Bendith Dduw holl-alluog
y Tad, y Mab, a'r Yspryd Glan, a fyddo i'n
plith, ac a drigo gyd-a ni yn wastad. Amen.

Gweddi

Gweddi cyn Bwyd.

BEndithia, ni attolygwn i ti, o Arglwydd, y Creaduriaid hyn, a ordeiniaist i fod yn ymborth i ni : Gwna hwynt yn lluniaeth iachus i caethu ein Cyrph mewn bywyd a iechyd, a rhoi ein ninnau ras i'w derbyn yn llariaidd ac yn oftyngedig, megis o'th ddwylo di, ac i fod byth yn yddiolchgar i ti am danynt a phob trugareddau eraill, trwy Ghrist ein Harglwydd. Amèn.

Diolwch ar ol Bwyd.

MOliant aurhydedd a gogoniant a fyddo i ti o Arglwydd Dduw, am ddiwallu ein Cyrph y pryd presennol hyn mor ddigonol a'th ddirfawr haelioni : Rhynged bodd it' ni cryniwn arnat, felly ddiwallu ein Eneidiau a'th ras a'th fendith, fel y bom, wedi diweddu'r fachedd hon, yn Gyfrannogion o'th wledd nefol, trwy Ghrist ein Harglwydd. Amèn.

Duw a gatwo ei Eglwys, a'r Frenhines, a'r Deyrnas, a faddeuo i ni ein haml Becho-dau, ac a roddo i ni heddwch a llwyddiant yng Nghrist ein Harglwydd, Amèn.

Y

G

bro
ddi

me

chv

Ta

me

By

y n

ma

ddy

ar

hon

Gan brynnu'r amser, oblegid y dyddian fy
ddwrwg.

YN nechreud y Bennod hon y mae'r Apostol yn cynghori'r Cristianogion i sancteiddrwydd yn gyffredin, trwy ofod ger eu bron hwynt esampl berffaith, *Byddwch ddilynwyr Duw fel Plant anwyl, a rhodiwch mewn cariad.* Mae'n rhaid i'r rhai a chwennychant gael y Nefoedd ganlyn eu Tad, ac fel brodyr *Gedeon*, fôd o ddull meibion Brenin ; y Gorchymmyn yw, *Byddwch sanctaidd, byddwch berffaith, fel y mae eich Tâd nefol yn berffaith ;* Yna y mae efe'n myned rhagddo i gymhell y ddyledswydd fawr hon yn fwy neilltuol ar bawb yn eu hamryw berthynafau, yr hon y mae efe'n annog trwy amryw Re-

B

fymmau.

fymmau. Ac yn y Testun fe dybygid ei fod efe'n pennodi allan yr odfa i osod y rheini a phôb dyledswyddau Cristianogol eraill mewn ymarfer. *Gwelwch pa fodd y rhodiach yn ddiesgenlus; nid fel annoethion, ond fel doethion, gan brynnu'r amser.*

Agoriad y Geiriau.

Xciv & *Tempus*;
spatium temporis;
nares est oppor-
tunitas.

Fe gymmerir amser mewn dwy ystyriaeth : y mae ysbaid amser, ac y mae odfa amser : *Tempus longum,*

& *Tempus commodum* ; amser

hîr, ac amser cyfaddas : y mae gwahan rhwng amser ac odfa ; Amser yw parhâd neu ganlyniad cynnifer o funudau, oriau, ddyddiau neu flynyddoedd, ôl yn-ôl, o ddechreu oes gŵr hŷd ei diwedd, *Job 7: 1.*

Onid oes amser terfynedig i ddyn ar y ddaiar?

Odfa yw 'r amser a gymmhwyfswyd ac a gyfaddaswyd i wneuthur y gwaith neu'r gorchwyl hwn neu'r llall, *scf,* cydgyfarfod amser a moddion i beri'r diben. Hwna

elwir pryd neu dymmhoreiddrwydd amser, pan yw amser, llanw, a gwynt yn cydgyfarfod ac yn rhedeg ynghyd, *Preg. 3. 1.*

mae amser neu odfa i wneuthur pob peth.

Fe ddichon amser fod yn parhau pan ddarfyddo amser cyfaddas ; fe all hwylau amser fod yn uchel, pan fo awel amser cyfaddas wedi myn'd ar goll. Nid yw pob amser

yn

yn amser gwanwyn, yn amser hau, yn amser ennill ; nid oedd y Manna i'w gael ond y boreu. Tegwch amser yw odfa amser, *Preg. 3. 11. Efe a wnaeth bob peth yn ddeg yn ei amser*, y rhan hon o amser sy' raid i ni ei phrynnu. Prynnu sy'n dangos pris godidog a gwerthfawrogrwydd amser ; cymmwynas i'w brisio yn fwy nag *Aur Ophir*. Y mae *Salomon* yn erchi i ni brynnu'r gwîr, *Dihar. 23. 23. Ein Harglwydd* eu a gynghorodd *Eglwys* resynol i brynnu gantho ef *Aur a dillad gwynnion, Darc. 3. 18. Ac y mae St. Paul* yn ein cynghori ni i brynnu'r amser, megis tlws o'r fath bris ag sy raid ei brynnu er drytted a fyddo. Nid ydys yn arfer prynnu pethau gwael a falw, ond pethau gwerthfawr, megis *Rhyddid dynion*, eu *Meddiannau*, eu *Bywyd*, &c. Felly y mae yn rhaid prynnu ein hamser gwerthfawr. *Gan brynnu'r amser, oblegid y dyddiau sy' ddrwg.*

Y mae'r geiriau yn cynnwys ynddynt ddwy ran gyffredin.

1. *Cyngor i ddyledswydd, Prynnwch yr amser.*
2. *Y Rhestr am hynny, oblegid y dyddiau sy ddrwg.*

O'r geiriau y gallwn ni ddal sylw ar yr *Athrawiaeth* hon, yr hon a fydd defnydd sy *Nhraethawd* a ganlyn. B 2 Ath-

Athrawiaeth. Y mae ar y gorau o'r Sainc
 neu y rhai a brynnodd Duw eisiau prynnu'r
 amser: Yr Epistol hwn a sgrifennwyd at
 Eglwys glodfawr iawn, oedd yn byw yn
 amserau puraf yr Efengyl, ym mysg y
 rhai yr oedd Cristianogion rhagorol a go-
 didog, fe a'u galwyd hwy yn Sainc a
 ffyddloniaid yng Hrist Iesu, Pen. 1. 1. ac yn
 rhai a etholodd Duw yng Hrist, cyn seiliad y
 byd, adn 4. ac yn rhai wedi gwir ddychwelyd
 a'u dŵyn i gyflwr o fywyd. Hefyd hwy a
 ddysgafant y ddylediwydd o farwhad, un
 o'r gwerfi calettraf yng Hred, Pen. 4. 22.
 Ac hefyd a seliwyd hyd ddydd prynnedigaeth.
 Pen. 1. 13. 4. 30. Ac a gawfant ernes eu
 Hetifeddiaeth nesol: Ac etto mae'n rhaid
 iddynt hwy, y rhai a gyrhaeddafant cyn
 ucheled pethau, brynnu'r amser, yr un
 peth a gymmhellir tan wahanredawl en-
 wau, Preg. 9. 10. Fe'i gelwir yn weithio
 tra ydyw hi yn ddôd, Joan 9. 4. Wrth
 drin yr Athrawiaeth hon, mi ddangosaf
 chwi,

1. Pa bryd y gellir dywedyd fôd amser i
 brynnu.
2. Pa amser sy raid ei brynnu.
3. Pa fodd y mae'n rhaid prynnu'r amser.
4. Pa ham y mae'n rhaid prynnu'r amser.
5. Annogaethau a Hyfforddiadan i
 cynnorthwyo.

1. *Pa bryd y mae amser i'w brynnu?*

Atteb. 1. Pan yw amser a dyledswydd fel y ddau efill hynny, *Jacob* ac *Efan*, yn ymaflyd yn eu gilydd; neu mal dau gydweddeirchog yn myned law-law; Pan yw dyledswydd yn dilyn amser, fel y mae'r cyfgod yn dilyn y corph, neu'r Llaw-forwyn ei Meistr.

Hyn yw llenwi i fynu amser a dyledswydd, ac ymaflyd mewn amser cyfaddas erbyn ei gudyn-blaen, neu yn iaith yr Ysgrythyr-lan, gweithio gwaith y ddydd wrth liw ddydd. Ac i'r diben hyn y mae'n rhaid chwynych amserau cyfaddas neu odseydd, fel y mae'n yn cynnyg achlysur o wasaraeth ac o wneud ein dyledswydd. Hyn a allwn ni ganfod yn *Nafydd* dduwiol, *Psal. 122. 1.* *Llawenychais pan ddymedent wrthys, awn i dy'r Arglwydd.* Pan oedd ffordd yn agored i addoli Duw mewn prydferthwch sancteiddrwydd, *Dafydd* a lawenychodd weled y gwŷr Addolwyr yn gwneuthur y goreu o'u hamser i fyned i'r Ddinas honno, enw'r hon oedd *Jehozab Shammah*, yr Arglwydd fydd yn, *Ezec. 48. 35.* Ac y mae'r Prophwyd *Zechariah* yn dŵyn i mewn Sainc Duw yn llawenychu yn yr un pethau, *Zech. 8. 20, 21, 22.* *Awn gan fyned i weddio ger bron yr Arglwydd, ac i*

geisio Arglwydd y lluoedd yn Jerusaleml; minneu a af hesyd. Yr oedd y Saincŷt gynn yn arfer llawenychu pan ddelai'r Sabboth, o achos dyledswyddau sanctaidd a nefol y dŷdd hwnnw : amserau cyfaddas a dyledswyddau ydynt i'w cyffylltu ynghŷd bob amser, Gal. 6. 10. Hyn yw byw yn ol ewylllys Duw, 1 Petr. 4. 2. a rhodio yn ddisceulus, gan brynnu'r amser, Eph. 5. 15. 16.

2. Pan ydym yn wir-osalus i gyflawni i fynu esgeulusdod o'r blaen a dwbl diwydrwydd, gan brynnu'r amser, yr ydym yn ynnill yn ol ein colled. Amser, yn ol yr ymodrodd hwn, a dybygid ei fod wedi ei

*Quicquid atatis
retro est, mors te-
net. Senecæ. E-
pist.*

ddal yn garcharor, ac mae'n rhaid i ni ei brynnu ef. Prynniadau a wneir trwy hwrcas; prynnu peth, yw ei brynnu ef a phris; y pris a'r hwn yr ydym yn ei brynnu ef, yw llafur, poen, diwydrwydd ffyddlon a difrifol, a mwy o fywiogrwydd a gŵroldeb wrth ddilyn ein dyledswyddau. Pan wneir i fynu ac y cyflawnir yn y nefaf, yr hyn o amser neu ddifrifoldeb a fu yn eisiau mewn un dŷdd neu ddyledswydd; hon yw'r ffordd i wneuthur ymdal am dristgollledion ein heneidiau. *Canys digon i ni yr amser a aeth heibio o'r enioes i weithredn ewylllys y Cenhedloedd, 1 Petr. 4. 3.* Gristianogion,

anogion, ein pechodau a fuant yn aml ac yn gryfion, eithr ein gwasanaeth yn ychydig ac yn wael, am hynny gosodwch y fer oreu ymlaen, na fyddwch fel y dïog, yn gyffelyb i'r drŵs ar ei golyn, ond fel yr Haul yn y nesoedd, sy'n ymlawenhau i redeg ei yrfa. *Llaw y diwyd a gyfoethoga, Diabar. 10. 4.* Mi glywais sôn am un a fu'n garcharor mewn daiardŷ tywyll, yr hwn pan ddygid goleu atto tros ychydig amser i fwytta ei fwyd, a dynnai ei Fibl allan ac a ddarllenai Bennod, gan ddywedyd y caife gyfwrdd a'i enau yn y tywyllwch, ond nid allai ddarllen yn y tywyllwch. Rheswm oedd hyn e'i fod e'n gwneud Cydwybod o brynnu ei amser. Garedigion, bod yn wiliadwrus, yn ddiwyd, ac yn boenedig yn gwneuthur y goreu yn ffyddlon o'ch holl amser, eich talentau, eich donniau a'ch grasusau, yw'r peth a amcenir yma. Y gorchymyn yn fy am ymdrech a diwydrwydd, *Luc. 13. 24. 2 Petr. 1. 10.* A chan y diwyd yn ei ddyledswydd y mae 'r addewid o Ogoniant, *Heb. 6. 11.* *I'r rhai trwy barhau yn gwneuthur da, a geisiant ogoniant, ac anrhydedd, ac anlygredigaeth, a bywyd tragymyddol, Ruf. 2. 7.*

II. Pa amser sy raid ei brynnu?

Atteb. Pob amser.

Y mae Amser mor werthfawr, na ddylid colli dim o honaw. Mae'n rhaid i ni dreulio

holl amser ein bywyd naill ai ynghylch ein heneidiau yngwafanaeth Duw, neu yngwaith ein galwedigaethau, neu ym mherthynas i hynny. Yn enwedig.

1. *Amser Ieuengŷtid.*

2. *Amser Iechyd a nerth.*

3. *Amser Cystudd.*

4. *Amser yr Efengyl.*

5. *Amser y Sabbath, neu ddydd yr Arglwydd yn enwedig sy raid ei brynnu.*

1. Mae'n rhaid prynnu *amser Ieuengŷtid.*

Y mae'r Duw mawr yn sefyll yn fawr ar flaenoldeb, gael y cyntaf a'r goreu : Y ffrwyth addfed cyntaf, y cyntaf a agor o'r brŷ. O yna offrymmwch *Isaac* eich ieuengŷtid, gwanwyn a blodau eich oedran i Dduw, ac nac arhofwch hŷd y dŷdd drŵg. Dechreuwch yn gyntaf ag ef o'r hwn y cawsoch eich bod, ewch ynghŷd a gorchwyl mawr a gwaith eich eneidiau anwyl na byddam fyth feirw, cyn ymfaglu o honoch yngofalon y bŷd hwn. Bwriedwch gyfiwyno'r blaen-ffrwyth i'r Duw grasfol a daionus hwnnw, sy'n chwennych cael y blaen-ffrwyth addfed. Ym moreu disgla'r eich bywyd cymherwch eich hunain a Brenin y Gogoniant, a byddwch yn briodaf-ferch iddo ef, cyn torri eich morwyndod, a'ch halogi gan bechod a'r bŷd. Os heuir had nefol ras y boreu, y blodau hyfryd a pheraidd yn

yn tarddu o'r had hynny, a wahoddant yr Arglwydd Iesu i ddyfod i rodio i'w ardd, *Can. 5. 1.* Os mynnwch fod yn Demlau i'r yspryd Glan, gadewch i'r hwn a wnaeth y tŷ, fod yn bresswylwr cyntaf a phennaf ynddo, ac na adewch i'ch calonnau fod yn drigfannau i Ddreigiau a Chythreuliaid, y rhai a fyddant i'ch dinystrio byth ac yn dragywydd.

Chwychwi langciau, a gwryfon, gwybyddwch, fod y Duw graffusol anfeidrol yn eistyn y Deyrn-wialen aur, ac yn eich gwa-hawdd i ddyfod atto ef. Y *Dafydd* gwrid-goch, y bachgen *Samuel*, a'r *Timothew* ieuangc y mae Duw yn alw, *1 Sam. 2. 11. 1 Sam. 17. 42. 1 Tim. 4. 12.* a pha gyntaf y deloch, goreu a fydd hynny. Dywedwch yna, yr awr hon; wele, Arglwydd, nyni'n dyfod; eiddo ti ydym, ac eiddo ti a fyddwn ni; tyred yn awr a chymmer yr eiddot dy hun; Duw a fydd bodlon i chwi ac a'ch cymmer yn llawen, y mae ei freichiau ef a'i fonwes yn agored i'ch derbyn chwi, *Jer. 2. 2. 3.* *Cofiais di, caredigrwydd dy ieuengŷtid, a serch dy ddyweddi, pan oedd y blaen-ffrwyth yn sanŷteiddrwydd i'r Arglwydd.* Os mynnwch i Dduw edrych arnoch a bod yn dirion wrthych, offrymmydd iddo o ŷaen-ffrwyth eich Defaid, *Gen. 4. 4.* ŷef, dyddiau eich ieuengŷtid. Pe cynnygid cwmpeini o hên

ddynion gweinion, neu efryddion i fod yn wafanaeth-ddynion i'r Brenin, ni fynnai efe mo honynt, i *Sam.* 14. 52. *Mal.* 1. 8, 13, 14. *Dafydd* o'i ieuengŷtid, a *Josiah* pan ydoedd yn fachgen, a ddechreufant geisio 'r Arglwydd, *Pfal.* 71. 17. 2. *Chron.* 34. 3. Chwychwi rai ieuangc, os derbyniwch had Gras ym moreu 'ch oes, fe wreiddia yn ddyfnach, ac a graffa'n well ar eich calonnau, ac a bair i chwi ddŵyn ffrwyth yn eich henaint. Y Brethyn a liwir yn wlan a geidw ei liw oreu, a'r lleŷr a geidw arogl y gwlybwr hynny hwyaf a'r hwn y tymherir ef gyntaf. O gân hynny ŵr ieuangc, *Cofia yn awr dy Greawdr yn nyddiau dy ieuengŷtid*, *Preg.* 12. 1. *Dihar.* 22. 6.

2. Y mae yn rhaid gwneuthur y goreu o amſer iechyd a nerth: Nid oes i chwi y rhai ydych yn awr yn gryfion ac yn heini dybied y byddwch felly yn oestad: Fe fydd yn rhaid i chwi cyn gystled ag eraill, feddwl am glefydion, afiechyd a gwendid, y rhai a barant i chwi gadw eich tai, eich 'Stafelloedd a'ch gwlaui: yn awr am hynny, tra yw eich nerth, iechyd eich Cyrph a bywiogrwydd naturiol yn parhau, cofiwch am eich gwaith a'ch amſer. Y dyledŷwyddau a'r anhawldra mwyaf yn ffordd y Nefoedd a ofodir allan wrth ymdrech (*Luc.* 13. 24. *Ephes.* 6. 12. i *Cor.* 9. 24, 25. i *Tim.* 6. 12.) ymaffyd,

ymaflyd, ymladd, a rhedeg, y rhai a ofyn-
nant y goreu o'n hamser ni, a'r mwyaf o'n
nerth. A all gŵr claf a gwan redeg cyn
gynted ag y bo iddo ynnill, neu ymdrech ac
ymladd fel y bo iddo orchfygu, bernwch
chwi : y Brenin *Saul* a ddewilodd y glêw a'r
nerthol i'w wasanaeth. Y Cawr neu'r cryf-
fy i redeg gyrfa, *Psalms* 19. 5. a'r ieuaingc
fy raid iddynt orchfygu yr un drwg, i *Joan*
2. 14. Pe bai gan wr orchwyl o bŵys mawr,
neu fatter bywyd ac angau a fai yn gofyn
amser, nerth a diwydrwydd i'w wneuthur-
ef, ac a'i gadawai'n ol nes bai mewn gŵth o
oedran, neu nes gorfyddai afiechyd neu
wendid ef, fe fyddai pawb yn barod i
ddywedyd ei fod efe wedi gwallgosi.

Pe byddai gan Gludwr ym mysg llawer
o feirch cryfion nerthol, un march truan,
closs afiachus, a gosod o honaw y baich
mwyaf ei bŵys a'i werth ar y siad truan
gwan hwnnw, ni a farnem naill ai ei fod
e'n greulon, neu fod arno eisiau synwyr
gŵr. Dyma'r modd y mae ein cyflwr nin-
nan, y mae gorchwyl mawr ein heneidiau
ansarwol yn gofyn amser, nerth a diwyd-
rwydd, ac y mae'r cwbl yn ddigon bychan.
Ac a ofodwn ni holl bŵys ein cyflwr tragy-
wyddol ar afiechyd a gwendid ychydig o
ddyddiau cyn ein marwolaeth, na atto
Duw, *Preg.* 12. 3, 4.

3. Y mae'n rhaid prynnu *amser cystudd*. Gritianogion, yn *amser adfyd* y mae'n rhaid ini ystyried, Preg. 7. 14. Amser blinder Jacob oedd hi, pan ddarfu i'r Apostol gynghori 'r ffyddloniaid i brynnu'r amser: Y mae Duw yn llefaru trwy ei wialen, cyn gyttled a thrwy ei air, i bob un o'r ddau,

*Schola crucis, est
Schola lucis.* Luth.
Psal. 94. 12.

y mae'n rhaid i ni roi clust. Y mae Duw weithiau yn dysgu ei bobl, fel y dylgodd *Gedcon* wŷr *Succoth*, *Earn.* 8. 16. A drain yr anialwch ac a mieri. Bydded y cystudd o ba fath neu radd bynnag y fo, naill a'i ar ein personau, ein henwau, ein meddiannau, ein teuluoedd, ein Heglwys neu 'n Teyrnas, ie, ac o hir bara, mae'n rhaid i ni edrych arno megis oddiwrth Dduw, ac er daioni i ni. Canys y mae pob cystudd yn llefaru wrthym yn iaith *Ehwd* wrth *Eglon*, gair *oddiwrth Daum* sydd gennyf attat ti; A Duw a wna gyfrif a ni am y gwiall a olodo efe arnom ni. Mi lefaraf fwy am hyn mewn lle arall.

4. Mae'n rhaid prynnu *amser yr Efengyl*. Amser yr Efengyl yw ein cynhauaf ysprydol ni, ac y mae yn ymfydrwydd anferth gyfsgu neu ddiogi y cynhauaf. Amser cyfaddas yn wir yw amser yr Efengyl, hynny yw, amser goleuni, amser serchawgrwydd, amser

dd. amser bywyd, amser rhydd-did. Yn awr
e'n y mae Uldcorn y Jubili yn canu, ac fe ellir
der cymmeryd i fynu a rhyddhau pob dyledion
stol a gwyfllon. Yma y mae rhydd-did i'r Car-
er: charorion truein, ac agoryd y carchar i'r sawl
cyn ydynt yn rhwym. Amser cymmeradwy yw
au, e yn awr, a dydd icchydwrtaeth, 2 Cor. 6. 2.

roi Amser i gymmeradwyo, neu
vei amser i gael ein cymmerad-
obl, wyo, amier euraid a gogo-
vyr neddus yn wir. Wele, yn

*Tempus accep-
tum, neu tem-
pus acceptabile.*
Beza in loc.

vch awr y mae ffordd lydan ac
fath amlwg i'w Drugareddfa ef, y Cleddyf
ber- tanlyd a aeth ymaith, mur y gwahaniaeth a
ein aeth i lawr, pob barrau a phyrth a dynwyd
nas, ymaith, Act o ryddhad a gyhoeddwyd,
ych ac y mae cennad a ffordd rŷdd i bawb ddy-
oni fod a bod yn gadwedig; y mae pardynau
faru yn barod, Esa. 55. 6, 7.

gar Bechaduriaid, y mae'r Arglwydd Iesu
A eich anwylyd hygar, y Tangneddyfwr
odo mawr, yn awr yn taer-ersynarnoch am gadw
ewn eich eneidiau truein, trwy wahawdd, cu-
ro, disgwyl ac addaw nawdd

ggyl. i chwi, Dihar. 1. 23. 9. 4, 5.
yd- Esa. 65. 2. Matth. 11. 28.
erth Darc. 3. 20. Can. 5. 2. Ioan
cy. 6. 35. Y mae trysorau gras
nny wedieuhagoryd, a'u cynnyg
ydd, ar werth er bris bychan, heb
nfer

*Quod offertur
gratia ex gra-
tia Dei est, qui
sua constituit
rebus omnibus
momenta ut ob-
latam occasionem
arripiamus.*

arian

arian ac heb werth, Esa. 55. 1. Datc. 3. 18. O ddig
 brysiwch a dewch, pwrcefwch, prynnwch cyffwrdd
 y perl mawr-bris fy well na Gemmau, yn
 chwi a gewch drysor yn y Nefoedd. Ffasor Arg
 Duw, gwaed gwerthfawr, dillad gwynnion Y p
 Aur coeth, a bywyd tragywyddol eich i w
 eneidiau na byddant bŷth feirw a dal e trac
 gael: Ystyriwch hefyd, fod yr yspryd glan gym
 yn awr yn galw, ac yn cynnyg ei ygmimorth a bl
 i gau'r fargen, ac i glymmu'r clwm priodas Gw
 rhwng Crist a'ch Eneidiau chwi, *Heb. 3* edry
 Os collwch chwi'r cyfamser yma, chwi y Sa
 ellwch fod bŷth heb gael y cyffelyb. Y ma' dth
 yr Yspryd a'r briodas-ferch yn dywedyd, Ty f
red, Datc. 22. 17. Fe

5. *Amser y Sabbath neu ddydd yr Arglwydd*
 wydd, sydd raid ei brynnu: Mae yn rhaid dydd
 ini gymmeryd gofal yn enwedig am sancteiddio ac ei
 ddio 'r dŷdd hwnnw, gan mai Sabbath gynt
 yr Arglwydd ein Duw ydyw. Y mae'n yn
 rhaid treulio'r Dydd euraidd hwn o'r boreu ddydd
 hŷd yr hŷyr yngwafanaeth ac addoliad ar y
 ein Harglwydd, naill ai mewn dyled-am y
 fwyddau cyhoedd, neilltuol neu ddirgel, a dgy
 nid oes colli un rhan o honaw. Na chyma'r h
 merwch ddim rhydd-did ar y Dydd hwnnw yr a
 i siarad ymadroddion ofer, coegion ac an Y
 fuddiol, neu i chwarae neu farchogaeth, yr A
 prynnu, gwerthu, neu weithio. Y mae'n praw
 pechod ofnadwy hwn (sy'n annog Duw i ofyn
 ddigofaint)

8. O ddigofaint) o dorri 'r Sabbath, yn bechod
 cyffredin ; y mae cantoedd yn y wlad hon
 u, yn gwafanaethu'r Cythraul ar ddÿdd yr
 afor Arglwydd yn fwy nag ar un diwrnod arall.
 ion Y prÿd hynny y mae dynion yn cael amser
 eich i wafanaethu 'r Diafol, ac i fodloni eu
 l e trachwantau, ac i fyned i'r Dafarn, neu i
 glan gymmeryd difyrrwch mewn chwaryddiaeth
 orth a bibiaeth. O na byddai i Swyddogion,
 o das Gweinidogion, Pennau-teuluoedd a Rhieni,
 . 3 edrych at hynny, *Neb. 13. 17.* Arglwydd
 hwy y Sabbath a orchymynnodd i ti, *a'th fâb*
ma'th ferch, a'th wafanaeth-ddynion a phawb
Ty a fewn dy byrth sancteiddio'r dydd hwnnw.

Fe elwir y Sabbath yn gymmanfa sanc-
 rgl-raid, *Levit. 23. 2.* ac y mae Arglwydd y
 naidd dydd hwnnw yn Dduw sanctaidd, cyfiawn,
 teic eiddigus anfeidrol. Galwyd y Sabbath
 oath gynt yn *Regina dierum*, Frenhines y dyddiau,
 ae'n yn y Testament newydd fe'i gelwir yn
 oreu ddydd yr *Arglwydd*, *Datc. 1. 10.* yn ddÿdd
 liad ar yr hwn yr ydym yn cadw coffadwriaeth
 led-am y drugaredd fwyaf, sef, am ogoneddus
 l, a adgyfodiad ein Harglwydd a groeshoeliwyd,
 ym-a'r hwn y darfu i'r Cristïanogion puraf yn
 anwy'r amserau puraf ei gadw yn ofalus.

Yn y prîf amserau yr oedd cadw dÿdd
 eth yr Arglwydd yn ddifrifol ac yn gaeth yn
 ae' prawf neu nód o Gristïanogrwydd. Pan
 w' osynnwyd y Cwestiwn, *Servâsti Domini-*
cum?

cum? a gedwai't ti ddŷdd yr Arglwydd?
Yr ateb a roddwyd, *Christianus sum, intermittere non possum.* Cristion wyf nid allaf beidio. Ymadrodd Difnydd enwog oedd, dywedyd, y barnai efe am grefydd gwr yn ol y parch a'r gosaf a fai ganddo i gadw dŷdd yr Arglwydd. Cristionogion y mae'n rhaid i chwi gadw Gorphywysfa eich Arglwydd, a chyflawni dyledswyddau sanctaidd ei addoliad ef yn ofalus, yn barchedig ac yn ysprydol, *Joan 4. 24.* Os meddylwch bŷth gael cadw Sabbath tragwyddol gyd-a Duw mewn gogoniant byddwch ofalus am y ddyledswydd hon. I'w chadarnhau hi ystyriwch,

1. Mor gaerh y mae'r Yspryd glan yn ei gosod hi arnom ni, ac i ba ddiben y mae hi: *Cofia y dydd Sabbath i'w sancteiddio ef.* *Exod. 20. 8.* Y dŷdd bendigedig hwn am Gymmundeab a Duw, fydd i'ragfysyrio arno cyn y delo ef; am hynny y prydnewt oslaen y Sabbath, gorphennwch eich holl orchwyllion angenrheidiol, fel na bo gennych ddim i'w wneuthur ond y gwaith a berthyno i'r dŷdd hwnnw. Byddwch fel gwada'r prophwyd *Dafydd*, *Plalm 112. 5.* *Tllywodraethu eich achosion wrth farn, yn enwedig eich achosion ysprydol.* Pe disgwiliwch gael cymdeithas rhyw gyfaill anrhyddedus, a fynnech chwi eich cael mewn gwedd

gwedd anrhefnus; neu yn ysgubo ac yn glanhau eich tai ar y ddydd hwnnw, a'r cwbl yn annosparthus? Ar ddydd yr Arglwydd chwi a ddylech ddisgwyl o ddisrif am ddynelliad a phresennoldeb Brenin y Gogoniant, am hynny gwnewch bob peth yn barod i'w groesawu ef.

2. Cofiwch Addaf-eiriau godidog, ac Enwau 'r ddydd bendigedig hwn, fe a'i gelwir yn *ddydd uchel*, yn *ddydd sanctaidd*, yn *sanct yr Arglwydd*, yn *ogoneddus*, Esay. 58. 13. Am hynny prynnwch ef, na chollwch ddim Sabbathau ond hynny.

3. Ystyriwch fendithion ac Enaid-fuddiant y ddydd hwnnw, os cedwir ef yn iawn. Diwrnod Marchnad eich Arglwydd ydyw, ar yr hwn y ceu chwi'r Olew gwerthfawr, y mae mŵn-gloddiau Aur, a thrysorau Gras wedi eu hagoryd ar y ddydd hwnnw. Y mae ammheuthun-fwyd ysprydol i'ch eneidiau newynog, ar y rhai y'ch gwahoddir gan Grist ar y ddydd hwnnw *Esa. 55. 1*. Y mae'r Yspryd glan yn anadlu ac yn chwythu y ddydd hwnnw, trwy ddirgel a hyfryd awelau'r hwn y mae'r Sainc yn eisgyn tu-a'r nef. Y mae'r Duw mawr yn dyfod i wared, ac eneidiau grafol yn mynd i fynu 'r ddydd hwnnw, *Date. 1. 10*. Ac y mae gan y rhai dihpaddedig a gadwant Sabbothau Duw addewid am enw yn ei

ei dŷ ef yn dragywydd, *Esa.* 56. 4, 5. M
allwn 'chwannegu 'r bygythion toft, a bar
nedigaethau hynodol Duw ar halogwŷr
Sabbath, neu ddŷdd yr Arglwydd.
gŵr a gafwyd yn cynnytta ar y dŷdd Sab
bath trwy orchymmyn digyfrwng oddiwr
Ddŷw a labyddiwyd fel y bu efe farw
Num. 15. 32, 34, 35, 36.

III. Pa fodd y mae'n rhaid prynnu
Amser?

- Atteb. 1. Trwy gymmeryd a gwneuthur
goreu o bob amser cyfaddas tu-agat ogo
neddu Duw.
2. Trwy ddal gasel ar yr amser presennol
a'r dydd gras yn awr er mwyn sefydlu
sicrhau eich cyflwr dragywyddol.
3. Trwy wneuthur y goreu o bresennol fodd
ion gras, er mwyn cynnyddu o hono
yn fuan mewn gras.
4. Trwy wneuthur pob daioni ag alloch
eraill tra y galloch.
5. Trwy ymdrech i gadw i synu gym
mundeib dianwadal a Duw mewn dyle
swyddau sanctaidd.
6. Trwy wneuthur y goreu o bob rhaglun
iaeth a chroes oddiallan tuag at fuddian
ysprydol oddifewn.
7. Trwy fwrw i synu eich cyfrifon beunydd
fel y gwneid union gyfrif a Duw.

8. Trwy

8. Trwy ymdrechhu am drefnu gwaith pob diwrnod fel y perthynai i'ch dydd diweddas; fel y galloch fod, wedi gorphen eich gwaith, yn gymmwys i adel y byd hwn.

1. Trwy gymmeryd a gwneuthur y goreu o bob odfa tu-ag at ogoneddu Duw : Gristianogion anwyl, hwn yw gorchwyl eich Tad, a'r neges mawr er mwyn yr hwn y'ch ganwyd i'r bŷd.

Fe'ch ganwyd, ac a'ch ganwyd o newydd, i wasanaethu er mwyn

budd i'r Duw sanctaidd a bendigedig yn y bŷd; hwn yw'r diben, gogoneddus er mwyn yr hwn y dylech dreulio eich nerth a'ch amser,

Tempus non potest Deo consecrari, nisi redemptum. Calv. in loc.

a'ch gosod eich hunain allan hŷd yr eithaf. Nid oes i chwi esgeuluso 'r hyn yw prif ddiben eich bywyd, fef, tanu a gosod allan Ogoniant Duw yn y byd; pethau eraill ydynt yn is o lawer, ac yn rhaid iddynt fod yn wasanaethgar i hwn. Canys meddwl ac amcan gwasanaethu er elw i'ch Arglwydd, yw'r hwn fy raid i chwi fod bob amser yn ei yrru ym mlaen yn y byd drygionus hwn. Y mae Duw yn diŵgwyl hynny. Na fydded it' dduwiau craill ger fyrron i, Exod. 20. 3. Fe fyn Duw ei dderchafu

chafu yn y galon ac yn ein buchedd hefyd
 Ger bron yr holl bobl i'm gogoneddir med
 yr Arglwydd, *Levit. 10. 3.* Fe fyn
 Creawdr mawr mewn rhyw ffordd ne
 gilydd ogoniant oddiwrth ei holl greadur
 iaidd. *Yr Arglwydd a wnaeth bob peth er
 swyn ei hun, Dihar. 16. 4.* Y Bŷd i fod yn
 ddanghosiad gweledig a rhyfeddol o'i ogo
 niant godidog ef, felly fel mai'r pêth sy ddy
 ledus iddo ydyw, *Psal. 29, 1, 2. & 96. 8.*
Rhoddwch i'r Arglwydd ogoniant ei enw
 Rhodio gŷd-a Duw yn ein holl yrfa, a
 amcanu ei ogoniant ef yw'r prif nod o'i
 bod ni'n Sainc't diragrith. Hwn yw'r ma
 gwyn yn y nod a ddylem ni annelu atto,
 pêth a ddylem ei ymlid yn lew, yn galon
 nog, ac a'n holl egni. Pa un bynnag
 wnelom ai gweddio, neu bregethu, neu
 ddarllain, neu wrando, neu gadw Sabbo
 thau, neu ymddiddan, cynghori neu ar
 gyhoeddi, neu brynnu, gwerthu, aredig
 hau, bwytta, yfed, na wneler hynny ei
 mwyn y Bŷd, neu foddhau'r cnawd : fe
 ddylai fod gennym y cyfryw barch mawr
 Dduw, a'r cyfryw ddymuniadau nerthol
 a serch gwrefog tu-ag atto ef, fel mai bodd
 hau, moli a mawrygu Duw, a fyddai ein
 hamcan pennaf yn ein holl ffyrdd.

Gristianogion, fe'ch dewitwyd allan o'i
 bŷd i fod yn dyltion i Dduw, Os nid ym
 ddangosfych

ddangoswch chwi tros Dauw, ei anrhydedd ef a'i elw, ni ymddengys neb : *Pawb* (medd yr Apostol sanctaidd) *sy yn ceisio yr eiddynt eu hunain*, Phil. 2. 21. eithr y mae yn rhaid i chwi ymwadu, a'ch cadw'ch hunain yn isel, oblegid bod hunan-gariad yn llŵyr wrthwyneb i anrhydedd eich Duw gogoneddus. Y mae'r annuwolion yn hŷf ac yn lew mewn ffordd pechod, i gynnal i synu hawl Tywyfog y tywyliwch, ac oni fyddwch chwi mor fywiog ac mor brysur ar ran eich Arglwydd ? Y Merthyron a fyddent feirw yn hytrach na dianrhydeddu Duw, y rhai yn llosgi gan Zêl i ogoniant Duw, a'i gogoneddent ef hŷd yn oed yn y tan. Duw a'ch gogoneddodd chwi, *Esay.* 43. 4. Trwy eich gwneuthur yn Frenhin-oedd ac yn Offeiriaid, ac 'igrifennu eich henwau ym mysg y rhai cyntaf-anedig a'r y sy'n 'igrifennedig yn y Nefoedd. Y mae genaych chwi le yn ei galon ef, ac enw yn ei dŷ ef, yr ydych chwi yn llestri o barch, ac a gewch eich perchi, *fel y byddech yn ogoniant ei ras ef* ; Eich tad tragwyddol a'ch nododd chwi, ac a osododde ei argraff a'i fel arnoch, ac a osododd wyddor o fywyd ynoch, fel y carech ef, a byw iddo ef. Y gwr a wrthododd gynnal i synu enw ei frawd a fu farw, *Deut.* 25. 9. a boerwyd yn ei wyneb yngwydd y Gynulleidfa.

Eithr

Eithr gwarth a dirmyg tragwyddol a fydd
 ar wynebau y rhai hynny a'r ni safant
 fynu er mwyn anrhydedd y Duw sanctaidd
Dan. 12. 2. Gristianogion, y pechod sydd
 doddi 'r dianrhydedd ar Enw Duw, o her
 wydd pa achos na oddefwch iddo fod yno
 eich hunain, a rhagflaenwch ef hyd ag all
 och yn eraill. Prynwch eich amser,
 phrynwch ogoniant Duw, y mae ei
 dyddiau yn ddrwg, ac nid oes gennych ond
 ychydig ddyddiau i'r gwaith hwn, gwnewch
 ef, ac fe ymarddel Duw a chwi, ac a
 derchafa i Deyrnas.

Garedigion yn yr Arglwydd, er ei
 bod yn anghyttuno mewn pethau eraill
 cyttunwch yn hyn i ogoneddu Duw ar
 ddaiar, *fel y galloch yn un-fryd, ac o un
 nau ogoneddu Duw, Rhuf. 15. 6* Gan waed
 bob un a'r y sy'n dduwiol gyd-a Dduw
 sanctaidd, *Psalms 34. 3.* Mawrygwch
 Arglwydd gyd-a mi; a chyd-dderchafu
 enw ef, *1 Cor. 10. 32. Joan 14. Ephes.*
6. Cynnifer ag ydynt berffaith a syniant by
 Phil. 3. 15.

2. Trwy ddal gafael ar yr amser presennu
 neu'r dydd gras sy'n awr, er mwyn sefydlu
 siccrhau ein cyflwr tragwyddol, neu drag
 wyddoldeb gwynfydedig. Y pethau a berth
 nant i'ch Eneidiau yw'r rhai mwyaf; ie,
 bwys anfeidrol, a phethau tragwyddolde

fydd ddylid edrych attynt oslaen dim arall.
 Od ych yn bwriadu gwneud daioni i'ch
 Eneidiau, mae'n rhaid i chwi yn gyntaf
 geisio Teyrnas Dduw, *Matth. 6. 33.* a
 chippio Teyrnas Nefoedd trwy drais,
Matth. 11. 12. Ni thal dim i chwi pan fyddoch
 ym mron meirw ddywedyd, *Marm a*
mwelwyf o farwolaeth yr union, neu Arglwydd
drugarha wrthyf, Numb. 23. 10. Matth.
25. 11. A gwybydd Bechadur, fod yn rhaid
 gwneuthur y peth yn dy ddydd hwn, bell-
 ach neu beidiau, *Luc. 19. 42.* Tra fo
 drws Gras yn agored, cyn tynnu'r Bont,
 a myned ymaith o drugared, *Esa. 55. 6.*
 mae'n rhaid gwneuthur hyn.

1. Trwy gyttuno a phresennol alwedi-
 gaeth yr Efengyl, trwy ymgyffylltu yn ddi-
 oed ag Iesu Grist, a thrwy eich rhoddi eich
 hunain i fynu yn hwy ac yn gwbl iddo ef.
 Hwn yw'r un peth angenrheidiol hwnnw
 fy raid ei wneuthur ar frŷs, dodi eich Enei-
 diau yn ddiogel a pharottoi iddynt dded-
 wyddyd tragwyddol. Ac am hynny na
 oedwch neu ohirio mo honaw er mwyn y
 Bŷd, eich gorchwyl mawr chwi ydyw,
 a'ch cynnorthwya neu a'ch llygra yn dra-
 gywydd. *Yr hwn sydd yn credu a fydd cad-*
wedig, eithr yr hwn nid yw yn credu a ddamn-
wyd eusys, Joan 3. 18. Joan 8. 24. Joan
1. 12. Oni chroesawch chwi yn awr yr Argl-
 wydd

wydd Iesu ar ammodau mawrion a gogoneddus yr Efengyl, fe'ch demnir cyn siccre a phe baech eulys yn Uffern ym mysg Cythreuliaid, 2 *Thef.* 1. 8, 9. *Heb.* 2. 18. Chwychwi y sawl sy ag eisiau Crist a noch, a dderbyniwch chwi ef? gan ddywydd a 'ch Eneidiau, Tyred i mewn ti feddigidig yr Arglwydd, dyre Frenin y goniant, *Psal.* 24. 7. Eiddot ti yw'r deyrna cymmer yr Orleddsaingc, eistedd yn Cerbyd pennaf, cymmer i fynu dy letty yn ein calonau ni yn dragywydd, ac adewch i'r Plentyn marw orwedd yn lle Plentyn byw ; a bŷd marw, a thrachwau tau damnedig, lle y dylai eich Arglwydd letteua : O ddŷdd bendigidig ac awr ddedwydd, yn yr hon y cyferfydd Etifedd Nef, a Phechaduriaid truein, ac a briodant Dyma gymmar i chwi ! a ymwrthodwchwi a phawb eraill, Pechod, y Diafol, Chymdeithion cnawdol, ac ymgyssylltu Thywyflog y bywyd ? lleferwch y gair, rhyna ddiwedd o'r gwaith, agorwch y ddrwg ac ese a ddaw i mewn yn ddiar, ac drig gyd-a chwi yn dragywydd. Yr hon oll a roddes y Tad iddo ef, a ddaw att ef, a'r hwn a ddél ni's bwr' ese allan ddiwedd *Joan* 6. 37. *Danc.* 3. 20. *Esay.* 26. 13. & 4. 5. 2 *Cor.* 8. 5. *Acts* 16. 30.

2. Trwy edifarhau yn ddioed. Hwn yw'r ail waith mawr yn yr hwn y mae'n rhaid i chwi fryfio; Canys hŷd oni wneler hyn, yr ydych mewn perygl bob awr o syrthio i Uffern. Cofiwch yr 'Stori doft am y wraig, yr hon, pan oedd ei thŷ yn llosgi, y llosgwyd ei phlentyn, tra fu hi yn achub peth o'i dodrefn. Bechaduriaid, y mae eich perygl yn fawr, y mae eich amserau cyfaddas yn ehedeg, ehedwch chwithau cyn gynted. Gadewch i mi lefaru wrthych fel y llefarodd yr Angel wrth Lot, *Gen. 19. 16, 17.* Pan oedd efe mewn perygl o gael ei llosgi, *diango am dy enioes, na jas rhag dy ddifetha.* Ni ellir sicrhau bywyd ac iechydwriaeth eich Eneidiau heb hyn, *Acts 11. 18. 2 Cor. 7. 10. Luc. 13. 3.* Am hynny ymdrechwch am adnabod Plâ eich calonau, *1 Bren. 8. 28.* a *branermch i chwi franar,* Jer. 4. 3, Hauwch mewn da-grau, ac ewch ynghŷd ar gwaith yr awr hon, cyn darfod y dydd heddyw, cyn diweddu'r bregeth hon; rhag y dywedir am danoch chwi, fel y dywedwyd am y wraig honno *Jezabel, Dalc. 2. 21.* *Mi a roddais iddi amser i edifarhau am ei godineb, ac nid edifarbaodd hi; ac felly i ddigofaint yr Arglwydd ddyfod allan fel tân, a llosgi fel na byddo diffoddydd,* Jer. 4. 4.

3. Trwy wneuthur yn orchwyl mawr i
 € chwi

chwi siccrhau hawl yng Hrist, ynnill eich eglurder am y Nefoedd yn loyw ac yn eglur. Gristianogion, hŷd oni ynnilloch wyt-lon ac arwyddion cariad Duw i'ch eneidiau, hŷd oni byddoch yn siccr am wirionedd eich ffŷdd, a phurdeb eich edifeirwch, a thrwy hyn o faddeuant pechod, ac o'ch gafael yn yr Arglwydd Iesu, ni ellwch chwi gael ond ychydig ddiddanwch yn eich Eneidiau, neu hyfder tu-ag at Dduw. Am hynny gweithiwch allan eich Iechydwriaeth a'ch hŷll egni, *Phil. 2. 12. Gwnewch eich Galwedigaeth a'ch Etholedigaeth yn siccr.* 2 Petr. 1. 10. Fel y galloch ar sail ddiogel ddywedyd mal y dywedodd yr Eglwys Galar. 3. 24. *Yr Arglwydd yw fy rhan i medd fy enaid, am hynny y gobeithiaf ynddo ti yw ein Tad ni,* Esay. 63. 16. Neu fel y dywedodd Job sanctaidd yn ei ddygn gyttudd. *Job 19. 25. Mysi a wn fod fy mhryn-wr yw fyw; eiddo ti ydwyf, cadw fi,* Psal. 119. 94. *Yn ddiar dy was di ydwyf fi,* Psal. 116. 16. *Fy anwylyd sydd eiddo fi, a minneu yn eiddo fy anwylyd,* Can. 2. 16. Gristianogion, fel ellir cyrrhaeddyd y Ffydd ddiogel hon gweddiwch am dani, a chanlynwch yn lew ar ei hŷl hi, fel i'ch felier i fynu hŷddŷdd prynnedigaeth, fel y trefnir i chwffelly fynediad i mewn i dragywyddo Deyrnas ein Harglwydd a'n Hachubwr Iesu.

fu Ghrift, 2 *Petr.* 1. 10, 11. Ac O mor dda
y darfu iddynt hwy byrnnu eu hamser
gwerthfawr, y rhai a siccrhaefant eu He-
neidiau na byddant feirw yn dragywydd.
Gwybyddwch hyn, fod siccrwydd yn gofyn
diwydrwydd a dyfal-bara; am hynny mae'n
rhaid i chwi fod yn ddianwadal yn arfer y
moddion, a dal gafael ar bob amser cy-
faddas ac odfa i fwynhau'r Efengyl. Hyn y
mae ein Harglwydd yn ei ganmol ym *Mair*,
gan alw ei gwaith hi yn gwrando'n ddyfal
ar bregethiad y gair, yn ddewis y rhan
dda, *Luc.* 10. 42. Yno y cewch chwi brofi
afonydd Grisial, a gweled mwn-gladd
aur Athrawiaeth iachus, a Ffynonnau Ie-
chydwrïaeth. Dyma le rhyfeddodau Ys-
pydol, lle y mae'r meirw wedi eu cyfodi, y
Gwahangleifion wedi eu glanhau, llygaid
y Deillion wedi eu hagoryd, a'r Cythreul-
iaid wedi eu bwrw allan; Ordinhadau'r
Efengyl ydyw'r Rhodfeydd euraid lle mae
Brenin y Gogoniant yn rhodio: Y Gwlau
yn y rhai yr ennillir eneidiau anfarwol i
Dduw, ac yn y rhai y mae'r calonau dryll-
iog yn eisgor hŷd oni Ffurfier Crist yn-
ddynt. Trwy'r Pibellau euraid hyn y ty-
welltir Dwfr y bywyd ar eneidiau sychedig
hiraethlon, er mwyn llonni eu hyspyrdion.
Yma y mae'r Athrawiaeth wedi ei phre-
gethu, a geiriau trwy ba rai y byddwch
C 2 gadwedig,

gadwedig, *Acts* 10. Yma y cafas Mam Crist ef gan mai'r lle ydyw, yn yr hwn y mae'r Priod-fab a'r Briodas-ferch yn ymgysfarfod ac yn ymhyfrydu ynghyd. Na ymwrthodwch a'r Cynulleidfaoedd arbennig, cofiwch beth a gollodd *Thomas* trwy fod yn absennol pan ddaeth Crist. O deuwch a byst Pŷrth Doethineb, ac a Philerau gweigion gosodwch eich hunain tan Bistyllau'r Cyssegr. Ar y Dyfroedd hyn y mae'r Angel yn ymsymmud, ac Eneidiau a iacheir. Hon yw'r ysgol lle y dysgir holl blant Duw gan Dduw, ac a'i hathrawiaethir i Deyrnas Nefoedd.

3. *Trwy wneuthur y goreu o bresennol foddion Grâs, er mwyn cynyddu o honoch yn fuan mewn Grâs.* Fel y bo i'r had Mwstard felly fyned yn bren mawr, *Matth.* 13. 32. Fe gyffelybir trefn Cristion i yrfa, Rhodfa, a goleuni'r boreu. *1 Cor.* 9. 24. *Ruf.* 8. 1. ac am hynny mae yn rhaid i chwi fyned rhagoch, a bod yn teithio ym mlaen tra foch byw. Fe ddylai'r rhai sy'n credu fod mor chwannog i ras, ag y mae dynion y byd i elw; o waith y tal un gronyn o ras fwy na thŷ yn llawn o Aur, ie, y mae'n well na Gemmau. Fe 'ch cyffelybir chwi i fer, a phreunau Frwythlawn, a blannwyd ar lan afonydd dyfroedd, ac chwi a ddylech ddifgleirio a llewyrchu yn y nos dywyll hon o halogrw.

halogrwydd Uffernol, byw yn ddisfrycheu-
lyd, ac argyhoeddi'r Genhedlaeth wyrog
drofaus hon. Prennau'r Arglwydd a ddylent
fod yn llawn sugn, *Pf. 104. 16.* Wedi eu him-
pio yn y wîr Olew-wydden, a than beraidd
wlith y Nefoedd, chwi a ddylech flodeuo
ynghynteddoedd yr Arglwydd, a Ffrwytho
etto yn eich henaint, *Pfal. 92. 12, 13, 14.*
Grîstnogion, cedwcheich Lampau 'n llosgi, ac
ewch rhagoch yn eich Ffordd, fel yr elo
Dafydd Gras gryfach gryfach. Na wnewch
ddim aros, eithr ymdrechwch am gael a
chadw'r blaen, fel yr ennilloch y Gamp.
Fe ofynnir i'r Cawr hwyaf dyfu mewn
Gras, cyn gyftled a'r Cor byrraf mewn
Gras. Fe ddywed rhai am y Crocodil, ei
fod ein tyfu tra fo byw; a phan beidio a
thyfu, fe baid a byw. Pa nifer fydd o
Grîstianogion truein yn ymlusgo, y rhai
braidd y Cadwant Enaid a bywyd ynghyd,
gan fod yn debyg i'r Drws ar ei golyn,
Dihar. 26. 14. a pha ham, ond o waith eu
bôd wedi dyfod i'w heithaf, a thros ben
tyfu, cyn gynted ag y tarddant uwch-law'r
Ddaiar. Lle y bo gwirionedd Gras, yno y
bydd cynnyg am nerth Gras; a lle y mae
bywyd, yno y mae tyfiad, i *Petr. 2. 2.*
Llwybr y cyfiawn fydd fel y goleuni, yr hwn a
llewyrcha fry-fry byd ganol-dydd, Dihar.
4. 18. Garedigion, codwch a byddwch, ar
C 3 waith,

waith, cyrchwch at y nôd, Chwanegwch at eich Ffydd rinwedd, ac at rinwedd wybodaeth, ac at wybodaeth gymmedrollder, ac at gymmedrollder ammynedd, ac at ammynedd dduw-
ioldeb ; fel na b'och na segur na diffwrth yngwybodaeth ein Harglwydd Iesu Ghrifft, 2 Pet. 1. 5, 6, 7, 8. Am hynny, byddwch siccr, a diymmod, a helaethion yugwaith yr Arglwydd yr oestadol, 1 Cor. 15. 58. Ac os gwnewch-hyn, nid ysgogir chwi yn dragymydd, Psal. 15. 5.

4. Trwy wneuthur pob daioni ag allom i eraill, tra fogenym amser cyfaddas. Am hynny tra 'r ydym yn cael amser cyfaddas, gwnawn dda i bawb, Gal. 6. 10. Wrth hyn yr ydym yn canlyn y nod hwnnw o ddaioni Duw, Psal. 119. 68. Da ydwyf, a daionw. Boddhaed pob un o honom ei gymmydog, yn yr hyn sy ddaiddo er adeiladaeth, Rh. 15. 2. Y pedair ffordd hon y mae'n rhaid ini wneuthur daioni i eraill.

Yn gyntaf, Mae'n rhaid i chwi wneuthur hyn yn enwedig yn eich Teuluoedd, i'r fawlydynt yn fwy digyfrwng tan eich gofal, ac am y rhai y bydd yn rhaid i chwi roi cyfrif ar fyrder i Farnwr ofnadwy y byw a'r meirw. Os daeth Crist i'ch calonau, gofodwch grefydd i fynu yn eich tai yn ddi-oed. Os ydych yn wir rasol, byddwch yn dda i bawb, gan geisio llesiad llaweroedd.

fel y byddoch chwi gadwedig, *1 Cor. 10. 33.*
Garedigion, os mynnwch beidio bod yn eu-
og o waed eneidiau, a llofruddiaeth eneid
iau, bwriedwch, osod i fynu addoliad Duw
yn eich Teuluoedd, a rhodded gwaith Teu-
luaidd le ac ymostynged i addoliad Teulu-
aidd. Gwnewch eich goreu er dysgu eich
Plant a'ch Gwasanaeth-ddynion i adnabod,
ufuddhau a gwasanaethu 'r Arglwydd,
yr hwn fy wobrwyr i'r rhai a i ceisiant ef
yn ddyfal. Os Plant *Abraham* ffyddlon
ydych, gwnewch fel y gwnaeth yntef, a
rhodiwch yn ei lwybrau ef, *Joan 8. 39.* Y
Dŵ sanctaidd chwiliwr y calonau, a
Dystiolaethodd am *Abraham*, *Gen. 18. 19.*
Mi a'i hadwaen ef, y gorchymmyn efe i'w
blant, ac i'w dylwyth ar ei ol, gadw o honynt
flordd yr Arglwydd. Ymddiried mawr yw
cael gofal a gorchymmyn Eneidiau ; o
herwydd pa ham na adewch i'ch plant a'ch
gwasanaeth-ddynion fyw fel y mynnont,
eithr gorchymmynwch iddynt ymadael a
ffordd pechod, y rhai a'i dygant yn ddiama-
i Uffern. Ona chymmerai Rhieni a Phennau
teuluoedd i fynu fwriad *Joshua* sanctaidd,
Jos. 24. 15. *Ona myfi, mi a'm tylwyth a wa-*
sanaethwn yr Arglwydd. Eithr yn y gwrthwy-
neb, fe dybygid fod llaweroedd, mal pe
baent wedi gyrru Duw a'r ymarfer o
Dduwioledeb ymaith o'u tai ; mal pe bai
C 4 Rhieni

Rhieni a Phlant, Meistriaid a Gwasanaethddynion yn bwriadu gwasanaethu'r Diafol a myn'd i Uffern. *Joan* 8. 44. Elgeuluso dyledswyddau teuluaidd sy bechod ofnadyw a gwaeddfawr, a'r hwn (fel y dywedodd Gweinidog Duwiol) a ddidoda'r tŷ, ac a bair i Dduw lawio melldithion ar y Ford. Darllenwch a chrynnwch rhag ofn rhêg a melldith y prophwyd, *Fer.* 10. 25. *Tywalle dylid ar y Cenhedloedd y rhai ni'th adnabuant, ac ar y tentuoedd ni alwasant ar dy enw.* Pa lawl un o Wŷr heb weddio sy'n rhoi achlysur i'w Gwagedd ddywedyd wrthynt, fel y dywedodd *Sephora* wrth ei Gŵr, *Exod.* 4. 25. *Yr wyt ti yn briod gwaedlyd i mi.* Eich Gwagedd, eich Plant, a'ch Gwasanaethddynion, a gwynant hynny yn dôst, ac a waeddant, naill ai yn fyw neu yn feirw; O na fuasem ni erioed heb briodi'r cyfryw wŷr, ein geni o'r cyfryw Rieni, ein rhwymu i'r cyfryw Feistriaid, nad oeddynt yn edrych am wasanaethu Duw, nac yn gofalu am Eneidiau. Os Cristianogion mewn gwirionedd ydych, cadwer i fynu yn eich tai drêfn wastadol o ddarllen y Gair, Catechismo a Gweddio; canys pan wnelo Angau ysgar rhyngoch chwi a'ch Ceraint, se fydd yn ddrwg gan eich calonnau, na ddarfu i chwi wneuthur dim yn rhagor i gynnorthwyo daioni eu heneidiau gwerthfawr, *Act.* 10. 2, 30.

Yn ail, Trwy gymmeryd pob achlysur,
 pa le bynnag y b'och, neu y deloch; i
 gynnorthwyo troedigaeth pechaduriaid
 colledig. Os profasoch fod yr Arglwydd yn
 dirion, ac iddo 'ch dŵyn allan o'r Pair
 haiarn, fel pentewynion o'r gynneudân,
 pa le, pa le y mae 'ch tosturi a'ch trugaredd
 tu-ag at Eneidiau mewn enbydrwydd?
 A fedrwch chwi ymfedloni bod yn dded-
 wydd, *Jude 22.* a myn'd i'r Nef, yn vnig,
 a pheidio gwneuthur eich goreu tryw eich
 gweddiau, eich cynghorion a'ch Esamplau,
 er perfwadio a thynnu eraill i'r ffordd fy'n
 arwain i'r Nef? Y mae dynion drwg yn
 brysur tros y Cythraul, y rhai fel malwod,
 ydynt yn gadael eu llŷs ar eu hol, pa le
 bynnag y delont, ac ydynt yn arlloes gwen-
 wyn pechod, y naill i'r llall, ac felly yn
 cynnorthwyo eu damnedigaeth. Pa liaws
 a welwch chwi yn ymdrybaeddu yn eu
 gwaed, ac yn prysuro am y cyntaf i Uffern,
 cystwr diobaith a gresynus y cyfryw rai a
 ddylai eich cyffroi chwi i doslurio, a pheri
 i chwi lefaru gair mewn prŷd er lechydw-
 iaeth iddynt. Eich Arglwydd anwyl, yr
 hwn a ddylech chwi ei ganlyn, a gerddodd o
 amcylch, gan wneuthur daioni, *Acts 10. 38.*
 Efe a wnaeth y goreu o'i amler i droi pe-
 chadures nodedig; (*Joan 4*) er ei fod e'n
 ddeffgyiol ac yn tychedig, ni ofalodd am
 gael

gael y bwyd, o waith fod yn well ganddo
 gael yr odfa i ddwyn ei henaid allan o rwyd
 Satan, a'i hachub hi. Pan alloch, wrth
 eich byrddau, neu wrth brynnu a gwerthu,
 neu deithio, gael achlysur i fon am Dduw,
 a phethau a berthynant i Dduw, a gadel
 peth dwysbigiad ar y Cwmpeini. gwnewch
 hynny. Mal hyn *Philip* gan gwympo i mewn
 at yr Eunuch tra yr oedd 'e 'n marchogaeth
 ar ei ffordd tu ag adref o *Jerusalem*, a
 nessaodd atto, ac a fu yn Offeryn i achub
 Enaid yr hwn na welodd efe mo hono er-
 ioed o'r blaen, *Acts* 8. A thrwy'r yma-
 drodd nefol a ddiferodd o enau Mr. *Carter*,
 Bugail *Brainford* yn *Suffolk*, y trowyd
 Gwraig-fonheddig tra yr oedd hi yn
 disgwyl arno yn ei Staffell yn twymno ei
 Wely ef. Gair wedi ei lefaru mewn am-
 fer, a ddichon trwy fendith Dduw gadw
 Enaid ; a'n dyled ni yw cynnyg hynny.
 Mr. *Ignatius Jordan* o *Exeter*, oedd dda
 rnyfeddol y ffordd hon ; yr hwn a ai o Dŷ
 i Dŷ i ddwyn ar gôf i'w gymmydogion y
 pethau a berthynent i'w heneidiau. Nid
 oedd osu na chywilydd ar *Ddaŷydd* sanctaidd
 lefaru am Dduw o flaen Brenhinoedd, *Psal.*
 119. 46. a mynegi yr hyn a wnaeth Duw
 i'w enaid ef, *Psal.* 66. 16. ac, eb
 efe, *Dysgas dy ffyrdd i rai anwir, a phecha-*
duriaid

duriaid a droir attat, Psal. 51. 13. Canys bydd i'r hwn a drodd bechadur oddiwrth gyfeiliorni ei ffordd, gadw enaid rhag angau, a chuddio lliaws o bechodau, Jago 5. 20. Pan fo'ch Cymmydogion un amser yn gleifion, a than law Dduw, cymmerwch yr achlysur honno i ymweled a hwynt, i ddwyn Angau a Barn ar gôf iddynt, a pheri iddynt ddeall angenrheidrwydd Ffydd ac Edifeirwch, heb y rhai ni all bod dim gobaith am y Nefoedd. Y mae'n Ddiha-reb gan rai, ddywedyd, Fod yn rhaid taro'r haiarn tra fo'n dwymn. Ar eu clas-wlau, pan fo Angau'n edrych yn gethin yn wynebau dynion, fe dybygid eu bod yn ddisrifol, ac yn gymmwys i dderbyn argraff Cyngor ffyddlon i'w heneidiau. At yr hwn cyssylltwch weddi brudd; canys gweddi'r Ffydd, (medd yr Apostol) a iachâ'r clas, Jago 5. 15. ac a ddichon iachau'r enaid.

Yn drydydd, Trwy annog a chalonna ein Cyd-frodwr yn y ffordd i'r Nefoedd. Mae'n rhaid i ni gynghori ein gilydd bob dydd, tra y gelwir hi heddw, Heb. 3. 13. Ac ymannog bawb ei gilydd i gariad a gweithredoedd da; a hynny yn fwy, o gymmaint a'n bod yn gweled y dydd yn nessau, Heb. 10. 24, 25. Y mae gan ddynion drwg a Phlant y Fall eu tyred gyd-a ni; ac ydynt yn ymannog bawb ei gilydd yn y ffordd i Uffern; ac oni ddylai

Saint

Sainc't adeiladu eu gilydd yn eu sancteiddiaf-
 ffydd, Ruf. 14. 19. 15. 2. Ephes. 4. 29. 1 Cor.
 14. 25. Jude 20. Y rhai oedd yn ofni'r
 Arglwydd a lefarasant bob un wrth ei gymmy-
 dog, Mal. 3. 16. Cristionogion a ddylent
 dreulio'r amser hwnw mewn ymddiddan-
 ion difrifol a buddiol, a'r y mae eraill yn
 dreulio ac yn ei ei wastraffu mewn ymddi-
 ddanion ofer a llygredig. Dywedwch gy-
 a'r gŵr oedd wrth fodd calon Duw ei hun.
 Derch, gwrandewch, y rhai oll a ofnwch Dduw;
 a mynegaf yr hyn a wnaeth efe i'm henaidd,
 Psal. 66. 16. Yr hyn a welsoch ac a glyw-
 soch, fy raid i chwi fynegi i'w gilydd,
 1 Ioan 1. 3. Byddwch wrth hyn yn cyn-
 northwyo eich gilydd ymlaen tua'r Nef-
 oedd, ac yn diddanu y naill y llall trwy y
 diddanwch a'r hwn i'n diddenir ni ein hu-
 nain gan Dduw, 1 Cor. 1. 4. Diiben pan
 i'ch droer, cadarnha dy frodyr, Luc. 22. 32.

Yn 4. Mae'n rhaid i ni wneuthur dai-
 oni i eraill, trwy gyfrannu i'w diffygion
 hwynt a'u hangenrheidiau oddiallan, ac
 wrth wneuthur hyn, dryffori i ni dryffsorau yn
 y Nef, cyn y pallo ein tryffsorau ar y ddaiar, a
 cholli o honom y ddau, Matth. 6 20. 19.
 21. Hyn yw anrhydeddu yr Arglwydd a'ch
 cyfoeth, Diabar. 3 9. Hyn yw gwneuthur
 cyfeillion o'r Mammon anghyfiawn, a
 gwneuthur i chwi byrsau, y rhai ni beneidd-

ant, a thryffor yn y Nefoedd, yr hwn ni
 Cor. 1. 3. 12. 33. Nid oes anghof-
 i mo mo'r ddyledswydd hon, (*Heb. 13. 16.*)
 my o waith mai hau had yw hi, 2 *Cor. 9. 6.* ac
 ent fe a dŷf, ac a ddw̄g grop neu gynhauaf yn
 an y bŷd hwn neu'r bŷd arall, *Preg. 11. 1, 6.*
 yn Ni anghofia Duw mo honaw, *Heb. 6. 10.*
 ldi Yr Arglwydd Iesu a'i gwobrwyd yn siccr,
 gyd *Matth. 25. 40.* Da, was da a ffyddlon, oddi-
 un wrth Grist ar ol hyn, a dal y pwyth am
 m holl waith gweithred-wŷr da yma, *Matth.*
 aid, *25. 21.*

5. Trwy ymdrech i gadw i synu gymmun-
 dd deb dianwadal a Duw ym mhob dyledswyddau
 yn sanctaidd. Gristianogion, chwi ellwch golli
 Ref amser hŷd yn oed yngwafanaeth Duw, oni
 y byddwch yn ofalus ynddo i ymddiddan ag
 hu ef. Gochelwch yspriyd ysgafn mewn gorch-
 pan wylion pruddaidd. Y mae Duw yn edrych
 32 ar y galon, ac yno fwyaf. Y mae rhyw
 lai ymbarotod difrifol yn angenrheidiol cyn
 ion nessau o honoch i wŷdd y Duw goruwch-
 ac af a sancteiddiol. *Joseph* a'i heilliodd ei hun
 e yn cyn dyfod o honaw i wŷdd *Pharao. Gen. 41.*
 14. Aed eich eneidiau nefol-anedig ym
 19 mhob dyledswydd, gŷd-a'r Ddyweddi glaf
 a'ch o gariad, allan i gyfarfod a'ch Arglwydd;
 hur ac nac ynhoftwch mewn dim arall. Nid
 a Delw'r gŵr, ond presennoldeb y gŵr, a
 dd fodlona'r wir-serchog Ddyweddi hiraeth-
 lop.

lon. Golwg wynfydedig yw gweledeneirw v
iau yn tynnu tu ag at Dduw, yn dylw Bw
gèn ac yn hiraethu am yr Arglwydd le ei ar
Grist, *Psalms* 42. 1, 2. O ymdrechwch a gogo
gael y fath agwedd o galon, ac achwynw Duw
rhag yspryd cyfyng a chùl. Na chyflownw a fyd
ddyledfwyddau er mwyn Dyledfwydda hyn
felly i wneuthur Dyledfwyddau yn Ddib a'ch l
dyledfwyddau: ond megis y cyfrwng trwy y bu
hwn y gall eich eneidiau nessau at Dduw Han
a chyfarfod ag ef. Wyneb-pryd a phr 6.
fennoldeb Duw mewn dyledfwydd, y ianth
gwir feutydd pentrefol Gogoniant, ie, gw i Dd
borth y Nefoedd, *Gen.* 28. 17. Bydde yw
hyn yn eich meddyliau, ac yn wir fwria cany
eich calonnau, a disgwiliwch ef yn da at D
bob gwaith ag y nessaoch at Dduw. *Glyn* thau
eich encidiau wrth Dduw a dywedwch, U ac y
pêth a ddeisyfians i gan yr Arglwydd, hyn chyl
a geisias; sef cassael trigo yn nhy'r Arglwyd Rhuf
holl ddyddiau fy mywyd, *Psal.* 63. 8. 27. ac ac
84. 2. Nid yw Dyledfwyddau ond y C ed;
tedd nessaf allan yn unig, ond rhith, plisgy twan
a chelain Crefydd; megis Pibellau he Mic.
Ddwfr, Bronnau heb laeth, Hwylau he Ani
Wynt, neu Gorph heb Enaid, nad oes di y C
bywyd ynddo. Y mae cynydd eich Gras a' ddy
sancteiddrwydd yn ymddibynnu ar eic Aar
cydnabyddiaeth a'ch cymmundeb a Duw ffwr
Gras. Bod *Moses* ar y mynydd a barod Yn a
i

w wyneb ddisgleirio ; a bod y Brenin ar
 Bwrdd a barodd i *Nardus* yr Eglwys roi
 ei arogl, *Can.* 1. 12. Presennoldeb y Duw
 gogoneddus ar y Sabboth, presennoldeb
 Duw mewn Gweddi, neu yn y Sacrament,
 a fydd i'ch Eneidiau fel mer a brasder, a'r
 hyn a bair i'ch dwylo ddiferu gan Fyrrh,
 a'ch byffedd gan Fyrrh yn diferu. Mal hyn
 y bu ar y Ddyweddi, pan estynnodd ei
 Hanwylyd ei law drwy'r twll, *Can.* 5. 4, 5.
 6. *Trwy wneuthur y goren o bob Rhaglun-*
iaeth, bob diddanwch, bob Croes er Gogoniant
ysprydol i ni 'n hunain. Nid
 Duw yn gwneuthur dim yn ofer ;
 canys y mae fe'n edrych yn neilltuol tu-ag
 at Ddaioni ei Bobl yn ei holl Oruchwiliae-
 thau : Y mae efe yn amferu, ac yn mesur ;
 ac yn trefnu pob Rhagluniaeth dywyll a
 chytuddiol er lleffad i'w Eglwys, *Jer.* 24. 5.
Rhuf. 8. 24. *Heb.* 12. 11, 12. Y mae cerydd
 ac addysg Duw yn gyffredin yn cydgerdd-
 ed ; o herwydd hynny y mae'n rhaid i ni
 wrando y Wialen, a Phwy a'i hordeiniodd,
Mic. 6. 9. Y mae lleferydd gan y Wialen ;
 Anifeiliaid a allant glywed y Wialen, ond
 y Credadyn sy'n gwrando y Wialen. Fe
 ddylai Gwialen Duw beri i ni fel Gwialen
Aaron, flaguro, flodeuo, a dŵyn heddychol
 ffrwyth Cyniawnder, *Numb.* 17. 8. *Heb.* 9. 4.
 Yn awr o's mynnwch chwi fod yn well trwy
 gyfuddiau,

gystuddiau, gwnewch eich goreu er gwneithur tri phêth.

1. Deall amcan neu feddwl Duw ydychydychyt, am ba bechodau a wnaethpwyd, ne ddyledswyddau a esgeulufwyd, yr anfonwyd hwynt : Cennadau Duw yw cystuddiau ac ni ddylem ni bŷth fod yn llonydd ne gwypom eu neges, *Job 10. 2.*

2. Canfod llaw Dduw yn yr holl Gystuddiau hynny. Felly y gwnaeth *Dafydd, Psalms 39. 10.* A *Job* dduwiol, *Job 1. 21.* *Hos. 6. 1.*

3. Ymdrechu am ateb dibennion Duw yn eich caledi a'ch trallodion, fel i'ch gwneithur yn ostynggeiddiach, yn sancteiddiach, a yn nefolach nag o'r blaen : fel y canfyddom ac y deallom, mai da oedd ini gael ein cystuddio. Y mae gennym gymmaint rheswm i fyn'd at Dduw i geisio bendith ar ein Gwialen feunyddiol, ac ar ein Bara beunyddiol.

7. *Mae'n rhaid prynu'r Amser trwy fwrdd i fynu eich cyfrifon beunydd, ac felly gwneithur union gyfrif a Duw, a phaidio myn'd ym mhellach yn ei ddyled ef.* Hyn a fydd i'ch ffordd i gael cydnabyddiaeth, i ynnil maddueuant, cyn eich galw a pheri i chwi roed cyfrif. Dyledswyddau dirgel, os gwneithur hwy'n dda, yw'r dyledswyddau melysaf ac etto a esgeulufwyd yn doft gan y Sainc eu hupain, Chwi a ddylech ymneilltuo bob nos, a threulio ychydig amser mewn huan

han-ymholiad ; a phan eisteddoch yn unig,
ymddiddenwch a'ch calonau, a gelwch i'ch
cof y pethau a aeth heibio ac a wnaethoch
y Dydd o'r blaen. Yr ydym yn darllen
yn *Gen. 24. 63.* I *Isaac* fyned allan i fyfyr-
io ym min yr hŵyr ; Dyledswydd werth-
fawr, ond a arferir yn ansynych. Cristia-
nogion a ddylent, dreulio cymmaint ag
allont hepcor o'u hamser mewn gweddïau
byrrion a myfyrdod sanctaidd. Ac O mor
anhawdd yw esgyn i'r Mynydd hwn o Fy-
fyrdod Nefol ! Y mae'n hawdd iawn ac yn
hyfryd gennym feddwl am y bŷd, Mwyn-
fant Pechod, Cyfeillion, Golud, a thrybestod
bydol ; Eithr myfyrio ar Dduw, y Nefoedd,
Tragywyddoldeb, annigonolrwydd ac ofe-
redd y Creadur, chwerwder Pechod, siccr-
wydd Marwolaeth a Barn, (gwŵr ymysga-
roedd Crefydd) fydd anhawdd iawn. Cyn
gorwedd o honoch yn eich gwlaau y nos,
gelwch eich hunain i gyfrif trwy'r fath
gwestiwnau a'r rhai'n.

1. Mi fum byw lawer o flynyddoedd yn
y bŷd ; Beth a wneuthum i yn fy holl ddy-
ddiau ? A atebais i ddiben fy mod yma ?

2. A fu arnaf sanctaidd arswyd Duw
ynghanol fy ngorchwylion bydol y dŷdd
hwn ? Pa feddyliau a fu gennyf am Farwo-
laeth a Barn ? Pa le y bu fy nghalon i ?

3. Pa fodd y cyflawnais i ddyledswyddau

y dydd heddyw ? Pa rai oedd Pechodau
dŷdd heddyw, trugareddau'r dŷdd heddyw
fel y gallwyf ofyn nawdd am y naill, a be-
dithio Duw am y llall ?

4. Pa Gynnorthwy a Chymmunde-
gefaïs i a Duw'r Dŷdd hwn, yn nyledsw-
ddau ei addoliad ef ? Oni bu Duw a'm
naid i yn ddieithr i'w gilydd y dŷdd hed-
dyw, a llawer o Ddyddiau ynghyd ?

5. Beth a wneuthum neu a leferais i
Dduw a'i ogoniant y dŷdd heddyw
mysg fy Nheulu, neu'n rhyw le arall ?
ymddygaïs i megis Plentyn i Dduw y dŷ-
dd Heddyw ? Hyn yw gwneuthur Crefydd
yn orchwyl i ni, neu rodio yn ofn yr Ar-
wydd trwy'r Dŷdd.

8. *Gwnewch y goreu o'ch hamfer trwy
drechu am drefnu gwaith pob diwrnod fel
perthynai i'ch dydd diwedaaf.* Diben
dyledswydd, a'r rheswm mawr am brynnu
Amſer sy'n tefyll yn hyn, sef, fel y bydd
cymrwys i farw a tefyll ger bron Duw
Am hynny y mae'n rhaid i ni ogoneddu
Duw sanctaidd anfeidrol, a'i wneuthur
Gyfaill ini. O achos hyn y mae'n rhaid
ni sicrhau ein heneidiau, a myned ar
at Iesu Ghrif, a thyfu mewn Gras, gwne-
thur daioni i eraill, ein galw ein hunain
gyfrif, ac eglurhau ein Titl i'r Nefoed
fel y bo 'n holl waith wedi ei orphen tra y

yn ddydd, ac na bo dim yn ol heb ei
wneuthur, galwed Angau pan y mynno.

IV. *Pa ham y mae'n rhaid prynnu' Amser?*
Y Rhesyddymau pa ham y mae'n rhaid i ni
brynnu ein hamser gwerthfawr, ydynt,

1. Oblegid y dyddiau sy ddrwg.
2. O waith mai rhan i'w hystyried ydyw
o'n doethineb Cristianogol.

Rheswm 1. *Oblegid y Dyddiau sy ddrwg.*
Dyma Reswm yr Apostol i gadarnhau 'r
ddyldeswydd. Y mae Amser gwerthfawr a
Dyddiau drwg yn cydreddeg; am hynny
mae'n rhaid peidio colli un rhan o amser
bychan. Mi egluraf hyn i chwi mewn
ychydig o bethau yn neilltuo.

1. *Y mae Efrai gau Athrawiaeth, neu
Opiniwnau Cythreulig, Cablaidd a Damnedig
yn amlhau.* Pa fodd y mae Gweision y Dia-
fol yn ceisio tynnu ymaith a dadfeilio hŷd
yn oed Seiliau a Gwyddorion y Ffŷdd
Gristianogol? Yr hen Herefiau damnedig
hynny a gondemnwyd ac a ddiwreiddiwyd
gynt allan o Eglwys Dduw, ydys yn eu der-
byn yn awyddus ac yn eu llyngcu i wared
gan fwy nag ychydig, 2 Tim. 3. 1. & 4. 3.
2 Pet. 1. 12. *Chwytchwi gan hynny; anwylyd,
a chwi yn gwybod y pethau hyn o'r blaen,
ymgedwch rhag eich arwain ymaith trwy
amryfusedd yr annuwiol, a chwytchwi o honoch
oddiwrth*

oddiwrth eich siccrwydd eich hun, 2 Petr. 17. 2 Tim. 1. 13.

2. Bucheddau diras dynion a'u pechoda aruthraf sy'n gwnenthur y dyddiau yn ddrwy yn oestad. Pa ffeidd-dra melldigedig yd yn ei wneuthur ar orfedd y bŷd drygion hwn! Y mae anwiredd yn amlhau, drygion mewn braint a bri, a Chrefydd tan anglo Y mae llawer yn cassau grym Duwioldeb Ond nid oes arnynt gywilydd wisgo L frau'r Diafol. Oni allwn ni achwyn gy a'r prophwyd, a dywedyd, megis y dy wedodd, *Hos. 4. 1, 2, 3.* Nid oes gwirionedd na thrugaredd, na gwybodaeth o Dduw yn wlad : trwy dyngu, a dywedyd celwydd, lladd celain, a lladratta, a thorri priodas, maent yn torri allan, a gwaed yn cyffwrdd gwaed, am kynny y galara y wlad. Ac me gis y dywedodd, *Esay. 59. 12. 15.* Can amlhaodd ein camwedddau ger dy fron, a th stiolaethodd ein pechodau i'n herbyn ; a gw ionedd sydd yn pallu, a'r hwn sydd yn cil oddiwrth ddrygioni, a'i gwna ei hun yn y pail. Ac *Amos 5. 10, 12, 13.* Cas ganddyn a geryddo yn y porth, — amser drwg yn.

3. Y mae llawer yn wrthnyfig, ac y ymadael a'r ffydd. Pa fodd y cwmpoda y Cedyrn? Y mae hyn megis dryg-hain yn ymdanu ar hŷd y wlad, *Matth. 24. 12.* O hermydd yr amlha anwiredd, fe oera caria

llawer

tr. Hawer, Jer. 2. 12, 13. 2 Tim. 1. 15. Datc.
2. 4

4. Ond yw Duw yn cychio, ac yn bygwth
fymud ein Canhwyllbren, a'n gadel mewn
rywyllwch? Datc. 2. 5. Amos 8. 9, 10, 11.

5. Pa fodd y mae Tylwyth Duw, a Chy-
feillion Crist, wedi eu rhannu, a'u hail-
rannu oddiwrth eu gilydd? Moab ac Am-
mon, Herod a Philat, a fedrant uno yn er-
byn Crist a'i hawl, pan yw praid bychan
Crist yn sefyll o hirbell i'w gilydd, 1 Cor.
3. 3, 4. A phan yw pethau yn digwydd fel
hyn y mae'r dyddiau yn ddrwg, ac y mae
arnom eisiau prynnu ein hamser.

Rheswm 2. Prynnu'r Amser a'n gwna ni'n
wir ddoethion. Gwelwch pa fodd y rhodioch yn
ddiesceulus; nid fel annoethion, ond fel doe-
thion; Gan brynnu'r Amser, Ephes. 5. 15, 16.
Calon y Doeth (medd Salomon Preg. 8. 5.)
aedwyn amser, a barn. Gweithio tra yw
hi yn ddŷdd, a gwneuthur llawer o waith
mewn ychydig o amser, a genmyl ddoe-
thineb y sawl a'i gwnelo. Pa ddyfsg bynnag,
Braint a doniau a fo gan Ddynion, nid ydynt
yn ddoethion, oni phrynnant yr Amser.
Gwŷr Issachar oeddynt mewn parch mawr
gyd-a Dafydd, o waith y medrent ddeall yr
amseroedd i wybod beth a ddylai Israel ei
gwneuthur, 1 Chron. 12. 32. Y mae'r Duw
cwl-ddoeth, yn llaw'r hwn y mae ein
hamserau,

hamserau, yn achwyn fod yr Iuddewon yn ynfydion, heb gadw'r amser, Jer. 8. 8. ac felly y mae ein Harglwydd Iesu yn achwyn ar y Phariseaid, Matt. 16. 2, 3. A hynny fe elwir prynnu'r Amser yn rhodmewn doethineb, fel y mae'r Apostol yn amlygu, Col. 4. 5.

R CYMHWYSIAD.

Defnydd. 1. **Y**N gyntaf, Os rhaid prynnu amser, ni a allwn farnu mai diai yna fod tragymyddoldeb. Bydd i holl Wastraffwyr amser fwrw am hynny. Y mae mor siccr a dim ag sy'n y bŷd hwn fod bŷd arall. Chwi ellwch anturio eich bywyd, eich Eneidiau a'r cwbl ar wirionedd hynny. Pa ham y gwaifgai'r gwynfydedd Apostol Paul mor galed ar y rhai oedd yn yn credu am brynnu'r Amser, ond er mwyn eu llwyddiant tragwyddol? Byddwch siccr o hyn, a chredwch y peth mor ddiof a phe bai'r ddau Dragywyddoldeb yn awgrymu yn ymgynnyrcholi o flaen eich llygaid corphorol, a chwithau'n gweled y Cythreuliaid a'r Gwrthodedigion yn eu Cadwynau Tywyllwch, ac yn eu clywed yn llefain yn ysgrechain yn y flaminau tan tragywyddol hynny: ac hefyd yn gweled Abraham Isaac a Jacob, a'r holl Sainc't a ymadawfa

8. Can Moses a'r Oen. Dyma 'r peth y mae'r
goreu a'r gwaethaf o ddynion naill ai'n ei
gredu neu'n ei ofni. O na bai iddo weithio
yn ddwys ac yn barhaus ar eich calonnau
chwi oll!

2. Rhagorfraint werthfawr iawn yw od-
fa Amser. Cael awel o amser cyfaddas i'n
Trosglwyddo ni i Ogoniant, neu'r fflag
wen ar y pared, yn ein gwahodd ni at
ein gwaith, i geisio allan i ni nawdd cyn ei
myned hi yn rhy hwyr. Tryffor cyfoethog
yw Amser nas gellir ei
brifio, ac er to Tryffor dar-
odedig ydyw. Y mae am-
ser (Rhedegwr Duw) yn
rhedeg yn oestad; i.e., yn ehedeg mal ped
ai ar adenydd Eryrod, ac a'a ymaith.
Amser a gyffelybir i dywod aur yn rhedeg
rhwng dau Dragywyddoldeb, a thrugaredd
anfeidrol ydyw ei fod e'n rhedeg yn oestad,
fod gennych ddŷdd i weithio allan eich le-
chydwr iaeth, i gyttuno a'ch Gwrthwyne-
wr tra fyddoch ar y ffordd gŷd-ag ef, hyn-
ny yw, i wneuthur i fynu'r briw fy rhwng
Duw a'ch eneidiau chwi, *Datc. 2. 21.* Y
mae parhad amser yn ansiccr iawn. *Y mae'r*
amser yn fyr, 1 Cor. 7. 29. Nid yw y cwbl
ond dyrnfedd, ychydig iawn o hŷd. Nid
yw ond ychydig ddyddiau yn chwaneg,
a chwedyn

*Punctum est quod
vivimus et pun-
cto minus.*

a chwedyn eich dŷdd diwedd ; ychydig (fel
oriau yn ychwaneg, ac wedyn eich an
farwolaeth ; ychydig anadlu yn ychwaneg
ac wedi hynny eich anadliad diweddaaf. Diha
eigo
r r
fydd
11.
Jofu
ni do
wrth
10. r
gofy
diwy
mew
a m
med
allar
mae
hon
ped
ferth
prof
yn p
heib
farw
drwy
a fyc
thaf.
ddy
Dan
dda,
(fe

*Non exiguum tem-
poris habemus, sed
multum perdimus.*
Sen.

3. *Amser, er gwerth
fawrocced yw, a'r hwn
ddylid ei brynnu costed
fynno, ydys er hynny yn
ollwng ymaith.* Bêth a wnant

ni i dreulio 'r amser heibio ? Sy'n fynno
yngennau rhai dynion ; cymmwynas ydy
a'r y fy'n sefyll ar eu dwylaw ; ni wyddan
bêth a wnant ag ef. Mor rhyhael ac ma
afradlon y mae'r rhan fwyaf ar y Tryf
hwn, y rhai nid ynt yn gwneuthur y gore
o honaw ! Mor fynych y daeth amser cy
faddas attom ni, ac a ddilgwiliodd wrthym
ond ychydig iawn a gafwyd i ddal gafas
arnaw ! At ba nifer o Wattraffwyr amser
gellir cymhwyso'r Testun hwnnw a'r y fy
lladd, *Luc. 19. 41, 42.* Ac wedi iddo ddyf
yn agos, pan welodd efe y Ddinas, efe a myl
trosti ; ni allai efe son amdani heb wyl
gan ddywedyd, *pe gwybasit dithen, ie* (dy
o'r lleiaf) *yn dy ddydd hwn, y pethau*
berthynent i th heddwch : eithr y maent yn an
yn guddiedig oddiwrth dy lygaid.

4. *I mae diogi ysprydol, drwy'r hwn y*
ydym yn colli cymmaint o'n hamser gwerthfawr
yn ddwrng tost, ac yn enbydus iawn, Syrth

(fel y dywed *Salomon*) a *bair drym-gwsg*,
Dihar. 19. 15. Y mae'r diog fel y Drws ar
 eigolyn, *Dihar.* 26. 14. Y diog fydd frawd
 i'r treul-gar, *Dihar.* 18. 9. Am hynny na
 fyddwch yn ddiog ac yn fusgrell, *Rhuf.* 12.
 11. *Heb.* 6. 12. Yr ydym yn darllain i
Josuah ddywedyd wrth yr Haul, *aros*; Eithr
 ni ddywedodd Duw erioed
 wrth yr Enaid, *aros.* *Jos.*
 10. 12. Y mae Crefydd yn
 gofyn gweithred, llafur a
 diwydrwydd; canys nid yw hi'n sefyll
 mewn ymwybodau gweigion a gwyntiog,
 a meddyliau'r pen; ond yn ymarfer y
 meddwl a'r galon. Mae'n rhaid dangos
 allan agweddau, a hel gras ym mlaen, y
 mae'n rhaid ymdrechu am y Nefoedd (yr
 hon fy i gyd yn erbyn) a'i hynnill hi, mal
 ped fai o drais a buddugoliaeth. Fêth an-
 ferth a chywilyddus yw gweled gŵr yn
 proffesu Duw ioldeb mewn Hun-haint, ac
 yn peidio dilyn ei ddyledswydd. Bwrw
 heibio dy yspryd musgrell a'th Dymmer
 farwlyd, rhag mai tydi a fydd y gwas
 drwg, diog, ac anfuddiol hwnnw, yr hwn
 a fydd yn rhaid ei fwrw i'r tywyllwch ei-
 thaf, *Matth.* 25. 26, 30. Gadewch imi
 ddywedyd wrthyh fel y dywedodd gwŷr
 Dan wrth eu brodyr, wedi yipio allan wlad
 dda, *Barn.* 18. 9. *Attem'r ydych chi?* Cy-

*Exigua pars est ti-
 ta quam nos vici-
 mus.*

fodwch, ac na ddiogwch fyned i feddiannu
wlad. Y mae'r Wlad Nefol o'ch blaen
chwi; cyfodwch a gweithiwch, ac na
chollwch mo honi o ddiffyg cymmeryc
poen. Na adewch i syrthni ylprydol, trwy
fwytra allan eich amser, rwyfiro eich
gwaith, a dŵyn eich cyflog, *Datc. 3. 11.*

5. Os dylai 'r goreu o'r Sainet brynnu
hamser, beth sy raid i bechaduriaid wneuthur
Chwychwi y rhai a fuoch yn heppian ac yn
cyfsgu trwy'ch holl amser, ac heb gerdded
un cam ar hyd y ffordd i'r Nefoedd, ond
llawer ar hyd y ffordd i Uffern: a ddylech
gyfodi a gweithio, ac onid e fe'ch difethio
yn dragywydd. Tra y dywedir, *beddym o'r*
gwrandeweb ar ei leserydd ef, na chaledwch
eich calonau, Heb. 3. 15. Na threuliwch
mor hael o'r afon chwyrn hon a gwerth
fawr o amser, pob defnign o'r hon i'yn tuedd
tua thragywyddoldeb. Gan wybod yr am
ser, ei bod hi weithian yn bryd i ni ddeffroi
gyfsgu. Y nos a gerddodd ym mhell, a'r dydd
a neffaodd: am hynny bwriwn oddiwrthy
weithredoedd y tywyllwch, a gwisgwn arfau
goleuni. Rhodiwn yn weddus, megis wrth la
dydd; nid mewn cyfeddach a meddwod, na
mewn cyd-orwedd ac anlladrwydd, nid mewn
cynnen a chynsigen; eithr gwisgwch am ddi
noch yr Arglwydd Iesu Ghrif, ac na wneud

rag-ddarbod tros y cnawd, er mwyn cyflawni ei chwantau ef, Rhuf. 13. 11, 12, 13, 14.

6. Os yw yn rhaid gwneuthur y goreu o amser, a phob rhan a munud o honaw; fe wafanaetha hyn i argyhoeddi y sawl sy'n llysu diwydrwydd difrifol mewn dyledswydd, megis peth afreidiol. Pe na bai gorchwyl ein eneidiau anfarwol yn gofyn gofal mawr a diwydrwydd, pa ham yr archai *Paul* i ni yma rodio yn ddiesceulus; nid fel annoethion, ond fel Doethion? Gristianogion, eich doethineb chwi yw 'nabod eich gwaith, a'r amser i'w wneuthur ef. Nid oes dim cytgam ynghylch Tragywyddoldeb; yn awr ymae'r dydd am y pethau a berthynant i'ch heddwch chwi, na adewch iddo fod yn guddiedig oddiwrth eich llygaid. Fe fydd yn athrit iawn, pan fyddoch yn mynd i'r byd arall, gweled ddarfod i chwi fod holl amser eich bywyd yn hau'r gwynt.

Defnydd 2. O Holiad. *Profwch a ydych chi yn prynnu'r amser ai nad ydych.*

Meddyliwch am y peth a ddywedais i, a'ch Cydwybod a ddywed wrthy, i chwi dreulio 'r rhan fwyaf o'ch amser mewn pechod ac oferedd. A ydyw eich dyledswyddau yn ffrwythlon? A ydyw eich oriau i Dduw? A ydyw amser a dyledswydd yn myned law-law? Onid ellwch chwi waeddi

lawer gwaith, *Diem perdidit* ! Mi a gollodd
Ddiwrnod. Holwch eich hunain, peidiwch
a dilewi neu gau safn Cydwybod ; Os fell
y gwnewch, hi a waedda yn grôch ry
ddydd.

Gadewch i mi ofyn i chwi'r ychydig
gwestiwnau hyn.

1. A ddarfu i chwi gwynofain yn brŷd
ddarfod i chwi golli'r amser, ac erfyn mada
euant am hynny.

2. A ddarfu i'ch eneidiau lynu'n ddir
grith wrth Iesu Ghrifft, ac i chwi eich rhoi
eich hunain i fynu yn rhwydd ac yn holl
iddo ef i fod yn eiddo iddo yn dragywydd.

3. A ydyw matterion mawrion Gogon
iant Duw a'ch Iechydwriaeth chwitha
yn curo'r cwbl i lawr o'u blaen ? A ellw
chwi ddywedyd, er ein bod ni'n canlyn e
Galwad, ac yn gofalu am ein Tylwyn
etto'r ydym yn fwyaf gofalus ynghylch e
cyflwr tragwyddol ? Pa un ydynt ai d
fyrwch ai buddiant, ni a aliwn ddywedyd
mwyniant pechod dós ymaith, y bŷd f
draw. Y mae Duw i'w wafanaethu
anrhydeddu ; y mae gennym Eneidiau i
sancteiddio a'u hachub : y mae gennym am
fer byr i'w brynnu, y mae arnom ddyle
i'w dalu, y mae gennym gyfrif i'w rodd
barn i'w derbyn, a thragywyddoldeb i fy
ynddo. Nid oes dibrisio hyn y mae'n rhai

ni gadw ein heneidiau ; y mae Uffern yn
fwyaf annoddefadwy ac yn dragywyddol.

4. A wnewch chwi bellach addewid a
feyll wrthi, y bydd i chwi rhag-llaw wei-
thio mwy am dragywyddoldeb, a mynnu
gwel yspyfwrwydd am y Nefoedd ? Ewch
yn fuan ynghylch gwaith Ffydd ac Edifeir-
wch ; rhag i Angau alw, a'ch bod chwi-
thau heb fod yn barod.

Defnydd 3. *O Alarnad.* Y byddai Proffess-
wr cyn belled oddiwrth brynnu'r amser, neu
ddatlu ei diwydrwydd, a'u bod yn esgeuluso eu
dyledsmyddau. Mi a allwn waeddi gyd a'r
Prophwyd, *Jer. 9. 17.* Gelwch am alar-
nagedd ; canys pwy nad yw'n euog yn y
ffordd hon. *Amos 5. 16.* Garedigion, o
achos hyn y dylai ein heneidiau alaru mewn
lleoedd dirgel : Difrifol ystyried yr hyn sy
ddigon i gyrhaeddyd gwaed o'n calonau, a
llefiriant o ddagrau o'n llygaid. Pa leied
o ofal ydys yn ei gymmeryd i dreulio'r peth
hwnnw'n dda, yr hwn pan el ymaith, nid
oes gennym ddim gobaith y gellir ei adferu
i ni drachefn. Onid ydych chwi yn achwyn
o eisiau amser, gan weled eich bod yn
gwastraffu amser. Y mae llawer o esgu-
lodion coegion a gweinion ; y Gwas a ddy-
wed fod ganddo Feistr caled, creulon, y
Wraig a achwyn rhag ei Gŵr anrhesym-
D 3 mol ;

mol ; y plentyn rhag ei Dad (annuwiol i a
 un arall rhag tlodi ei Dylwyth ; ni all efe god
 hepcor dim amser. Pwy bynnag wyt a'r br
 fy'n cymmeryd fod arnat eisiau amser, rho
 gennad imi ddywedyd wrthyt, fod gennya
 ti galon gnawdol, farw, bechadurus, ddiog
 achos y cwbl. Onid oes gennych chw
 amser i bob peth arall, sef amser i fwytta
 yfed, cyfsgu, meddwi, canu pibau, a chwarae
 a dim amser i ofalu am y Nefoedd ?
 ellwch chwi foreu-godi, myned yn hŵyr
 gyfsgu, a bwytta bara gofidiau, i ynnill
 bara a dderfydd ; a bod heb gael dim am
 ser i wafanaethu Duw, ac i ymgais am eich
 eneidiau ? A esgusoda hyn chwi ryw ddŷdd
 chwi eneidiau diöfal, anwybodus a llefsg
 Yr ydych yn gofalu am eich ŷd, eich Ani
 feiliaid, eich Defaid, eich Môch, eich Ieir
 eich Meirch a'ch Cŵn ; eithr am y rhan
 oreu nid ydych yn gofalu dim oll. A ddy
 wedwch chwi wrth y Barnwr mawr of
 nadwy, yn y dŷdd diweddaf, nyni a fynni
 sem fod yn gadwedig, ond nid oedd gennym
 ddim amser ? Y mae llaweroedd a'r y fy
 bwytta eu bara trwy chwys eu talcennau
 yn cymmeryd amser i feddwl am eu he
 neidiau ; y rhai a ddygir i mewn meg
 tyftion yn eich erbyn chwi yn y Dŷd
 diweddaf. A wastraffwch chwi ymaith eich
 amser, a'r dyddiau yn ddrwg, ac odfeyd

i achub aich eneidiau yn anhawdd eu
goddwies? O ystyriwch, ei bôd hi yn llawn
brÿd i chwi ddeffroi o gyfgu.

Defnydd 4. *O Gyngor i brynnu'r Amser.*
Chwi a glywsoch bêth yw prynnu'r amser,
a pha fodd y mae'n rhaid prynnu'r Am-
ser. *Bellach bydded i bawb, yn ddioed, fwr-
iadu gosod, a fath ddyledswydd angenrheidiol
hon mewn ymarfer.* By'd i'r rhai ieuaingc
gwympo arni, a'r rhai fy'nganol eu hoed
ynghyd a'r rhai penllwydion hefyd. Cyn-
hygiwch i Dduw flodau a blaen-sfrwyth
eich oes a'ch amser, ac na thybiwch hynny
yn rhy fuan. Yr ydych mewn pethau
llai o lawer, yn sefyll am fryssio a phrysuro.
Pe baech yn newynu gan chwant bwyd,
chwi dybygech y byddai pob awr yn hir,
hÿd oni chaech eich cynnorthwyo. Pe bai
'ch Cyrph yn cael eu harteithio a'u poeni
gan ddolur ac afiechyd, a dybiech chwi y
deuai esmwythad ac iechyd yn rhy eb-
rwydd? Pe byddai gŵr yn y Mor ym mron
boddi, a ddeuai Bad yn rhy fuan? Neu a
all drwg weithredwr wedi ei gondemnio
gael ei bardwn yn rhy gyflym? A ddarfu i
chwi fyw heb Dduw, ac yn gaethweision i
Satan, ac ym mherygl iyrthio i Uffern,
bymtheg neu ugain o flynyddoedd; ac a
ellwch chwi fyn'd at Ghrïst i sicrhau eich

eneidiau anfarwol yn rhy ebrwydd ? Onid
 fuoch chwi'n eiddo'r Cythraul yn rhy hysgus
 eufys ? Tybiwch pe buafech feirw yn eich
 cyflwr o angrhediniaeth, pa le y buafai eich
 eneidiau ? Onid gwell yw bod yn Wasg
 Dduw, nag yn Gaethwas i Satan ? Gofynnwch
 i'r gwr Duwiol a brofodd y peth
 ac efe a fynega i chwi. Pa gynaf y bydd
 och mewn cyflwr o ras, cymhwylaf a fydd
 wch i Ogoniant. Brysliwch yn eich gwaith
 gwnewch eich gorchwylion ysprydol ;
 mae eich cyflogau yn siccr, a chwi a fydd
 wch yn wynfydedig. Ystyriwch, na fu neb
 erioed a edifarhaodd (pa'r un ai byw a
 meirw ydynt yn awr) nad oeddynt yn
 eiddo'r Arglwydd, ac a ddychwelafan
 mewn pryd.

Ac am danoch chwi y rhai a dreuliasoch
 amser ieuengŵid, trwy gyflawni trach-
 wantau ieuengŵid, ac a fuoch byw 'sgar-
 fydd ddeg ar hugain, ddeugain, neu ddeg
 a deugain o flynyddoedd mewn gyrfa o be-
 chod ac oferedd ; Onid yw hi'n fwy nag
 amser i chwi feddwl am danoch eich hu-
 nain ? Fe ddarfu i chwi ynghynifer o
 flynyddoedd wneuthur gwaith toŵ ; pwy
 au fynegi mor fynych y darfu i chwi dro
 feddu, y rhai a fuoch yn dyngwŷr haloge-
 dig, yn feddwon, yn Gelwyddwyr, ac yn
 Dorrwŷr Sabboth, cyhyd ? Pe baech siccr

O fyw gynnifer o flynyddoedd rhag llaw,
etto fe gafodd y Diafol, y Bŷd, a'ch Trach-
wantau Uffernol hanner eich amser. O
bydded yr amser a aeth heibio yn ddigon.
Gwybyddwch fod eich amserau yn llaw
Dduw, *Psal.* 31. 15. fel nad ydych yn sicr
oddiwrnod rhag-llaw. O herwydd pa achos
dechreuwch, a phrysurwch yn eich gwaith.

Ac am danoch chwithau y Cleirchod pen-
llwydion, yn erbyn y rhai y mae Angau
wedi parottoi ei offer rhyfel, ni ddichon
bod gennych ond ychydig dywod yn eich
Awr-lestr, ni all awr eich marwolaeth fod
ym mhell, y mae eich canwyll wedi llosgi
hyd ben y Canhwyllbren, onid yw hi ar
ddiffoddi a drewi. Oni welwch chwi Geid-
waid yr hen dŷ pwr yn dechreu crynnu,
a'r gwŷr cryfion yn crynnu? Disgwiliwch
i'r tŷ ar y gwithwm nelfaf syrthio. Oni bydd
ichwi y rhai ydych yn pwylo ar eich ffyn,
ac yn edrych trwy eich Spectolau, gan fod
yn barod i fyned i dragywyddoldeb, feddwl
am eich gwaith yn fuan, Gwae, gwae clwr
i'n dragywydd. Pe bae i Dduw wneuthur
gwrthiau ysprydol trwy droi a maddeu i
hen bechadar penllwyd, a fu yn segur hyd
yr unfed awr ar ddeg, *Matth.* 20. 6. Oni
byddai hynny yn fyndod a rhyfeddod i
ddynion ac Angylion? Sef, bwrw'r Dia-
fol allan o'r gorelgyr wedi iddo fod yn

Drigiannydd dri-ugain a rhagor o flynydd-
cedd, eni'r cyfryw un drachefu a fyddai'n
rhyfedd yn wir. Mi a glywais fon am hen
ŵr, yr hwn wedi gwir ddychwelyd ychy-
dig o amser cyn ei farwolaeth, a barodd
'igrifennu hyn ar ei fedd; *Yma y mae'n gor-
wedd wr hen iawn* T A I R B L W Y D D
O E D. Efe a gyfrifodd ei amser a'i fyw-
yd o'r blaen megis colled, a pheth na tha-
lai ddim.

V. Bellach fel na bo i chwi, y rhai a
roddasoch Dduw heibio cyhyd eisoes, goll-
dim amser yn ychwaneg, ystyriwch yr
Annogaethau hyn.

1. *Amser Duw yw'r Amser presennol,
ac y mae'n rhaid iddo fod yn eiddo
chwithau.*
2. *Duw y Barnwr Cyfiawn a wna gyfrif a
chwi am eich amser.*
3. *Fe ddarfu i chwi addo'n arbennig i
brynnu ef.*
4. *Mae dynion yn cymmeryd ac yn gwnend
y goreu o amser cyfaddas i bethau eraill.*
5. *Y mae Satan eich gelyn mawr yn ym-
droi'n oestad, ac ni chyll esfe ddim amser.*
6. *Ni ellir galw amser yn ol wedi ei gael
unwaith a'i gollu.*
7. *Y mae Gras iachusol yn myeldor fywiog
a yn tystu.*

8. Pa fodd y mae'r rhai a gollasant amser yn ei brisio ef.
9. Fe unodd Duw amser a dyledswydd ynghyd.
10. Ar y munudyn hyn o amser y mae tragywyddoldeb yn ymddibynnu.

Annogaeth 1. Ystyriwch, mai eiddo Duw yw'r amser presennol, ac y mae'n rhaid iddo fod yn eiddo chwithau. Oni chlywch chwi'r Yspryd Glan yn dywedyd, y mae hi bellach yn llawn amser i geisio yr Arglwydd, Hos. 10. 12. ac yn galw arnoch, denwch ymaith, prysurwch, Oedi a musgrelli yw'r ddwy lyngclyn, yn y rhai y mae lliaws o eneidiau yn boddi ac yn darfod am danynt. Pa sawl un sy'n awr yn Uffern, a fwriadasant ac a addawfant droi at Dduw (fel yr ydych chwithau'n addo) rhag llaw? O ofnwch a chrynnwch, rhag i chwi fod felly. I gadarnhau hyn, cymmerwch yr ychydig beithau hyn.

1. Gan yr Amser presennol y mae fwyaf o Orchymynion; ac y mae'n rhaid ufuddhau i Orchymynion Dyw, megis Gwaranton yn enw'r Brenin, pan eu gwelir. Yr ydym yn dywedyd, Rhaid sy am y Brenin: Os ieuaingc ydych, darllenwch Preg. 12. 1. Cofia yn awr dy Greawdr yn nyddiau dy ieuengêtid. Heddyw, os gwrandewch ar ei lesferydd,

lesfrydd, na chaledwch eich calonnau, *Pfal.* 95. 7, 8. Yn gyntaf ceiswch deyrnas Dduw, *Matth.* 6. 33. Ni ddylech chiw i sefyll yn hir, *Hos.* 13. 13. Bendithiwch Dduw, a rhyfeddwch fod edau eurid amser gwerthfawr yn parhau i'w nyddu cyhyd.

2. Y mae ganddo fwyaf o addewidion, ac y maent yn fawrion ac yn werthfawr. *Mi a'ch derbynias chiw, medd yr Arglwydd.* *I'faml a'm ceisiant yn foreu a'm cânt, Amser cymmeradwy yw'r amser presennol; yn y hwn y gellir cael Duw, Psal.* 32. 6. Yn awr y mae Duw yn galw, *Heb.* 3. 7. ac chiw ellwch ddyfod a chroetau wrthyh, *Joan* 6. 37. Ac fe fydd yn achos o ddiddanwch anrhaethadwy i'wra fo'n marw, ac yn edrych ar dragywyddoldeb, wybod iddo wneuthur y gwaith er mwyn yr hwn y casas efe ei fywyd a'i amser.

3. Y mae gennych yr Esamplau goreu. A'ch dyled yw dilyn a chanlyu y tawla aethont o'ch blaen i'r Nefoedd. Ni fynni eich Arglwydd anwyl golli dim amser. *Khaid i mi weithio gwaith yr hwn a'm harsenodd, tra ydyw hi yn ddjdd, Joan* 9. 4. Pan oedd *Abraham* flyddlon ar fedr offwr ei fab *Isaac*, fe frysiodd, *Gen.* 22. 3. Efe a foreu-gododd. *Mair Fagdalen* a ddaeth yn foreu iawn i ymosyn am ac i weled yr Arglwydd Iesu yr hwn oedd hoff gan ei henaid, *Marc.* 16. 2.

Annogaeth 2. Duw y Barnwr cyfiawn
 a wna gyfrif a chwi am eich amser. Nid yn
 unig am eich lechyd, eich golud, eich nerth,
 eich donniau, eich graffau a'ch côf, eithr
 hefyd am bob munud o'ch amser. Os bydd
 yn rhaid i ni yn nŷdd y Farn roddi cyfrif
 am bob gair fegur, mwy o lawer am Da-
 lent mor werthfawr, am Dryffor mor gy-
 foethog ag yw amser. Medrai gŵr cen-
 hedlig ddywedyd, fod yn rhaid i bob gŵr
 Doeth, *tam otii quam negotii rationem redde-*
re, roddi cyfrif am ei feguryd cyn gylled
 ag am ei drybestod. Chwi a ellwch megis
 ynsydion wastraffu eich amser, esgeuluso
 eich dyledfwyddau, a sefyll allan yn
 erbyn galwad Duw ; ond fe fydd drûd
 i chwi ; *Preg. 11. 9. Gwnâ yn llawen, wr*
nuange yn dy ieuengêid, a llawenyched dy
galon yn nyddiau dy ieuengêid, a rhodia yn
fydd dy galon, ac yngolwg dy lygaid : ond
gwybydd y geilw Duw di i'r farn am byn ôll.
 Y mae Meistr mawr eich amser wedi my-
 ned mewn traul mawr i'w barhau ef. Y
 mae goleuadau'r Nefoedd, y rhai sy uwch
 eich pennau ; (ac yn bennaf, Tywysog
 holl oleuni y Nefoedd, yr Haul, yr Cawr
 gogoneddus a galluog hwnnw, Tywysog
 a Choron yr holl Greaduriaid corphorol,) *mal*
ped faent yn treulio ac yn gwastraffu
eu nerth a'u bywiogrwydd Nefol, i ynnill

a rhoi amser. Y mae Amser yn dlws mawr i werthfawr, na fynnai Duw i neb ei briod i arall. Os gwnai gwr niwed i'r llall, fyddai yn rhaid iddo dalu am ei feddyginiaethu ef, ac am ei golled am ei waith, *Exod. 21. 18, 19.* Felly y bydd yn rhaid i chwirthau yn y dydd cyfrif mawr, roi cyfrif ar eich holl Amser, am bob Pregerth a glywfoch, am bob Sabbath a Sacrament a gawsoch holl ddyddiau eich bywyd.

Annogaeth 3. *Fe ddarfu i chwi oll addwprynnu eich amser.* Y mae Addunedau yn hofab arnoch. Dywedwch gyd-a *Dafydd* talaf fy addunedau, *Psal. 116. 18.* Os cyflawna y Duwiol ei addewid i'w niwed hun, *Psal. 15. 4.* Mwy o lawer y dyled chwi gyflawni eich addewidion er budd chwi 'ch hunain. Cymmerwch Gyngor y Gwr Doeth, *Preg. 5. 4, 5.* *Pan adduneded adduned i Dduw, nac oeda ei thalu : Y pen a adduneddist tal : Gwêll i ti fod heb addunedu, nag i ti addunedu, a bod heb dalu.* Ffynyched yr ymrwym'foc chwi ymadael a'ch pechodau a wnaethoch trwy wybod, byw'n sobr, ac yn gyflawn, ac yn dduwiol yn y byd fydd yr awron, *Tit. 2. 12.* tyllied Cydwybod. Os bydd i chwi y fawl a fwr-iadafoc ddarllen, gweddio, sancteiddio Sabbath, &c. Afradloni'n oestad a threulio 'ch amser yn ofer, ni bydd hynny yn unig yn

s m
br
all,
yg
Ex
chw
if a
gly
gaw
ad
u J
fydd
s cy
ed e
led
dd
or
dec
pet
um
h
dal
d, e
iol
iet
wr
io
lio
nig
yn

on dorriad addewid, ond yn bechod yn er-
byn Goleuni, am yr hwn y bydd i'ch ca-
ll, onnau eich gwradwyddo ; ac os eich calon
y'ch condemnia, mwy yw Duw na'ch calon, ac
efe a myr bob peth, i *Joan* 3. 20. Cofiwch yr
addewidion a wnaethoch yn y cyfryw Sa-
rament, neu pan i'ch dwysbigwyd yn
eich calonau gan y cyfryw a'r cyfryw
Bregeth ; neu pan fu Angau yn eich tai,
neu chwydychwi eich hunain yn agos atto ; ac
nac oedwch gyflawni eich Cyfammod : Ni
warworir Duw, yr hwn sy Dduw'r gwir-
ionedd : A hynny chwi gewch wybod cyn
bo hir. *Jephtha* a gyflawnai ei adduned i
Dduw ; *Myfi* (eb efe) a agorais fy ngenau
rth yr *Arglwydd*, ac ni allaf gilio, *Barn.*
11. 34, 35. *Herod* o herwydd ei lw, a ba-
rodd dorri pen *Joan fedyddiwr*, *Matth.* 14.
9, 10. Pa sawl gwaith y darfu i chwi
ymrwymo eich cyssiegru a'ch rhoddi eich
hunain i Dduw a'i wafanaeth ? Am hynny
dywedwch, *Arglwydd*, o herwydd ein hadd-
ewid, nynt a'n haberthwn ein hunain, ac a
ddewon i fod yn eiddo ti, gan brynnu ein ham-
ser er mwyn dy ogoniant ti, a'n Hiechydwrriaeth
ein hunain.

Annogaeth 4. Ystyriwch, fod dynion yn
cymmeryd ac yn gwnenthur y goreu o amserau
cyfadaas i bethau eraill. Fe gymmerir yr
amser cymhwylaf a goreu i brynnu, gwer-
thu,

thu, aredig, hau, a chywain i'fguboriau
 ac yn enwedig mewn amserau drwg a
 anghyf-artal, Dynion a foreu-godant, a re-
 dant, a farchogant, ac a ymflinant yn
Tan, fel y mae'r Prophwyd yn dywedyd
Hab. 2. 13. Gan brynnu'r amser, Traw
 ymddwyn ydyw a gymmerwyd oddiwr-
 Farchnat-wyr, a fyddant yn foreu yn
 Farchnad, rhag iddynt golli'r amser cy-
 faddas i brynnu a gwerthu'r pethau goreu
 Y Ddihareb yw, *Na crys amser a llan*
wrth neb; a bod yn rhaid cyweir o'r Gwa-
tra fo'r tes a'r Haul yn ymddangos. Ni
 oes neb ond y diog a gŵsg amser Cynhauaf
 ni chyll y Llafurwr diwyd ddiwrnod y pry-
 hynny. Ghrïstianogion, gwnewch yn
 gorchwyl mawr hwn fyn perthyn i'ch
 neidiau gwerthfawr, anfarwol na byddan-
 feirw'n dragywydd, megis y mae dynion
 yn gwneuthur ynghylch pethau eraill.
 mae Melinyddion a Morwyr yn achub
 yn gwneuthur yr eithaf o bob awel o wyl-
Ie, y Ciconia yn yr anr a edwyn ei dym-
rau, y Durtur hefyd, a'r Aran, a'r Wenne
a myddant ac a gadwant amser eu dyfodol
Jer. 8. 7. Y rhai fy yn dywedyd, heddy-
 neu foreu ni a awn i gyfryw Ddinas, ac
 arhoswn yno flwyddyn, ac a farchnattwn
 ac a ennillwn, *Iago 4. 13.* a droant, (fel
 dywedwn ni) bob carreg, ac ni chollan-

ddim amser i brynnu Bargaen dda a phwrgolud. Ac oni phrynnwn ni ein hamser, a gwneuthur y goreu o'n Marchnadon ylprydol, i wneuthur rhag-ddarbod tros ein heneidiau, a dalant fwy na'r holl fydd?

Annogaeth 5. *Y mae Satan, y Gelyn hwnnw'r pen-twyllwr-enaidd yn ymdroi yn oestad.* Cythraul diorphywys ydyw, ac y mae'n hoff ganddo ein cael ni'n segur. Gristianogion, nid yw'r hen Sargh hon un amser brysurach ar waith, na phan ydym ni'n segur. Canys y mae seguryd yn gosod gwr yn noeth i holl faglau Uffernol a phrofedigaethau'r Fall; a'r pryd hynny os daw profedigaethau, yr ydych oddiar ffyrdd Duw, ac os Satan a'ch caiff ar ei dŷ ei hun, fe fydd rhy galed i chwi. Y mae'r Apostol yn mynegi i ni ei fôd e'n rhodio oddiamgylch, ac yn cynnyg profedigae-thau'n oestad i wastraffu ein hamser. Y mae gan y Llew rhwadwy hwn Gylch ehang; canys fe fu erioed er pan fwriwyd ef allan o'r Nefoedd, yn tramwy ar hyd y ddaiar, ac yn ymrodio ynddi, *Job 1. 7.* Ei amcan pennaf ef yw ceisio y neb a allo ei lyngu, *1 Petr. 5. 8.* Y mae'n dda gan y Tywylog du yma ysglyfaethu Eneidiau gwerthfawr; gan mai'r Enaid yw'r Tammaid melus hwnnw y mae efe yn agor ei safn am dano

dano 'n oestad. Y mae gan y Gwrthwynebwyr hwn ei amryw rodfeydd, y mae ei
 yn y Siop, yn y Farchnad, yn yr Heol, yn yr Ystafell, yn y Gêll, ac ym mhob man
 mae pechod ; ac y mae fe hefyd yn Gynulleidfa ym mhlith Cymmanfeydd
 Sainct, pan f'ont ynghylch gwafanaeth y
 sprydol. Pan safodd *Jeshua* 'r Arch-offe
 riad ger bron yr Arglwydd, Satan a safod
 ar ei ddeheu-law ef i'w wrthwynebu e
Zech. 3. 1. Fe fu'r gelyn marwol hwn gŷ
 a Christ a'i Ddisgyblion ar wyl y Pasc, can
 yno'r aeth ese i mewn i *Judas Iscariot*, *Jo*
13. 26, 27. Am hynny, Gristianogion
 mae'n rhaid i ni weithio a gwilied hefyd.

Y mae 'r Cythraul sy'n eich cassau chw
 a holl ddynol ryw, yn ymdrasserthu ; y mae
 fe'n mynd allan i ffordd lydan halogrwya
 ac yno y mae fe'n cynnyg temptio dynion
 a gwrthddrychau bydol ; ac y mae fe'n my
 ned i mewn i gau-lwybr amryfysedd, ga
 ymddangos fel Angel goleuni, ac yn hudo
 synhwyrau gwammal i sugno i wared we
 wyn ei Athrawiaeth ddamnedig. Ac wed
 iddo unwaith fwrw ei wenwyn i mewn
 i'r pen, pa faint o amser a dreulir wr
 'igrifennu ac ymresymmu i ymddiffyn e
 hudoliaethau ef ? Yr ydym yn darllen, m
 tra yr oedd y dynion yn cyfigu, y daeth
 gelyn hwn, (Satan) ac a hauodd efrau yn

mhlith

mhlich y Gwenith, *Matth.* 13. 29. 39. Y
mae'r Diafol yn weithiwr rhodrefgar, heb
orphywys un amser, eithr y mae efe bob
amser yn tanu ei Abwydau, ac yn bwrw
ei Rwydau a'i Faglau i ddal Eneidiau. Am
hynny byddwch sobr, a gwiliadwrus i
weddiaw, i *Petr.* 4. 7. a gwnewch ddesnydd
da o'r Dalent hon o amser gwerthfawr. Se-
guryd yw Marchnatty Satan, a Mam dryg-
ioni. *Dafydd* oedd yn segur ac ar nen ei
dŷ, pan demptiodd Satan ef i hoffi Gwraig
Urias, 2 *Sam.* 11. 2, 3. O herwydd pa ham
gosodwch Dduw hob amser ger eich bron,
ymgedwch ar ei ffordd ef, a byddwch yn
gwneuthur eich dyled, fel i'ch cadwer rhag
piccellau tanllyd y Fall. Anfynych y faeth-
ir yr aderyn afo'n ehedeg; yr Enaid go-
chellog, esgud a bywiog fy ddiogelaf.

Annogaeth 6. *Amser wedi myn'd un-
raith, ni ellir ei alw'n ol drachefn.* Yr am-
ser a aeth, fy wedi myned yn dragywydd;
yr amser fydd (os felly y gallwn ei alw ef)
fy'n myned, yr amser a ddaw fydd dra-
amheus, ni all na dynion nac Angylion ei
rwystro na'i attal; ei ddychwelyd na'i
ddwyn yn ol drachefn. Os ni oddiweddir
odfeydd cyfaddas yr awr hon, fallai na
chaid bŷth mo honynt. Byddwch yn wŷr
yn gwneud yn dda o'ch amser, a gweithiwch
yn awr, rhag na chewch weithio dim mwy.

Prynne-

Prynnedigaeth amser a all fod yn Iechyd
 wriaeth i chwi ; am hynny dilynwch
 goleuni a gwnewch y goreu o honaw, cy
 y goddiweddo y tywyllwch chwi. Chwi
 wyddoch bawb o honoch, na ddaw doe
 neu'r awr a aeth heibio byth yn ol drachefn
 Pe bai gennych gymmaint o Dryffor y
 eich cadwraeth neu'ch meddiant ag a dalon
 holl fyd, ni allai bwrcafu un munud o
 amser a aeth ymaith. Y mae mor hawdd
 i chwi, y rhai ydych yn Gleiriachod, alw
 eich ieuengtid yn ol; neu ddyfod yn ieueng
 etto, ag ynnill yn ol un rhan fechan o'r am
 ser gwerthfawr hwn. *Luc. 19. 42.*

Annogaeth 7. *Y mae anian Gras iachusa*
yn gweithio ac yn tarddu ; yr hwn sy'n troi
holl allu a nerthoedd yr Enaid tua'r Nef
oedd. Y fath ydyw bywiogrwydd a grym
yr anian rafusol hon, ag y dwg hi ddynt
ddywedyd, Arglaydd, beth a fynni di i mi
ei wneuthur, Acts 9. 6. Ephes. 2. 10. Nid
peth musgrell a swrth ydyw, ond yn llaw
bywyd a nerth. Cyflwr pechod a ofodir
allan yn yr Sgrythyr Lan wrth angau a
thywyllwch, y rhai ydynt orphywyfiad a
diddynmiad bywyd, goleuni, a chynhyr
fiad ; a chyflwr Grâs a ofodir allan wrth
fywyd, Eph. 2. Yr hwn sy'n nerthol ac yn
dra bywiog, fel cleddyf yr Arglwydd a
Gideon, yn gwneuthur mawrhydri. Nid

yw ddim yn rhyfedd gweled dynion y bŷd,
 a anwyd yn ol y cnawd, yn farwllwyd, yn
 ddiog, ac yn gyfgaduriaid. Eithr, chwychwi
 y sawl fy gennych natur Dduwiol, ac
 yspryd bywyd a nerth yn eich calonau, a
 ddylech fod yn ddiwyd ac yn boenus,
 2 Tim. 1. 6. Rhuf. 8. 2. Y Wyddor fywiol
 hon o Ras a wnaeth i'r Apostol bendige-
 dig, yr hwn a annogodd eraill i brynnu
 eu hamfer, felly wneuthur yn dda o'r Da-
 lest ei hun; Gras Duw, yr hwn a roddwyd
 iddo ef, a wnaeth iddo lasurio yn helaeth-
 ach na hwynt oll, 1 Cor. 15. 10. Y Ffrydiau
 oras fy'n dyliso i'r enaid, a elwir, yn afonydd
 a Ddwfr bywiol, Joan 7. 38. Ac yn ffynnon
 a ddwfr yn tarddu i fywyd tragymyddol, Joan
 4. 14. Yn gymmaint a bod gan Gristiano-
 gion fwy o fantais i wneuthur daioni, a
 byw er Gogoniant i Dduw. O herwydd
 pa achos ail-enynnwch Ras Duw yr hwn
 sydd ynnoch: Bwriwch ymaith fyrthni, a
 gwisgwch ddiwydrwydd; a chan roi heibio
 bob pŵys, ymlawenhewch (fel yr Haul)
 i reddeg yr yrfa a ofodwyd o'ch blaen chwi.
 Annogaeth 8. Ystyriwch, *Mor uchel y*
mae y rhai hynny yn priso'r amser, a'i colla-
sant ef, ac a ddaerhant i'w ddiwedd ef; a'r
rhai gyd-a cholli'r amser a'u collasant eu hu-
nain hefyd. Y mae gennym lawer o Esam-
 plau ofnadwy, yn sefyll megis cynnifer o
 For-nodau i'n rhybuddio ni i ochel. Yr

Yr Juddewon truein a lŵyr ddinistriwy
 trwy hynny. Yr Arglwydd yn unig a w
 pa nifer o honynt fy'r awr hon yn y ffla
 yn dioddef angerdd tan tragywyddol, a
 beidio a gwneuthur y goreu o ddŷdd Gr
Luc. 19. 42. Matth. 23. 37. Y pum Me
 wyn ffol wedi colli'r amser cyfaddas i bry
 nu olew, a ddaethant at y Drŵs wedi
 myned hi'n rhy hŵyr. Ac *Eſau* a arhoſo
 yn rhy hŵr i ynnill y fendith ; y mae y rh
 fwyaf yn gwneuthur pethau pan fo hi'n
 ddiweddar. Y mae dynion yn myned
 hŵyr i gyſgu, yn codi yn hŵyr, yn myn
 yn hŵyr i'r farchnad, yn dyfod yn hw
 i'r Eglwys, ac yn heddychu a Duw p
 fyddo hi'n rhy hwyr. Yr hen *Iſraeliaid*
 aethant tua *Chanaan* pan oedd hi'n
 hwyr, ac felly a gollasant y wlad dda hon
 O mor ofnadwy fydd trugaredd a ddib
 iwyd, ac amser a gollwyd i'r Enaid deffro
 pan ddél i farw, wrth ei weled ei h
 mewn cyflwr truenus heb Ghrift gandda
 Gwraig gynt mewn dychryn Cydwyb
 pan ddaeth amryw Weinidogion ac er
 atti i'w chysuro, a edrychodd arnynt
 wyneb cethinllyd, ac a'u hattebodd fel h
Gelwch amser yn ol drachefn ; os gellwch ch
alw amser yn ol drachefn, yna fe all fod gob
am danaf fi : eithr amser a aeth yma
 Arglwyddes arall ar ei gwely-angau,
 waeddo

waeddodd, y cml yn rhy hwyr, y cml yn
hy hwyr, byd o Olud am fodfedd o amser.
Gwraig fonheddig arall (a glywais ifon am
dani) yr hon a fyddai yn arfer treulio 'r
Dalent werthfawr hon o amser wrth chwa-
rae Cardiau a'r cyffelyb ddifyrrwch, yn
ysod oddiwrth ei llawenydd pan oedd hi'n
lawer o'r nos, a gafodd ei llaw-forwyn
yr hon oedd grefyddol) yn darllen mewn
Llyfr da ; a chan edrych yn y Llyfr tros
y gwydd y forwyn, a ddywedodd y geir-
iau hyn, neu'r cyffelyb, *O druan drist drom*
galon ! beth a wyt ti bob amser yn darllen,
ac yn treulio d'amser fel hyn ! a gymmeri di
ddim diddanwch yn dy fywyd ? Y Wraig
fonheddig gan gilio iw stafell a aeth i'r
gwely. Y Forwyn, gan ei bod yn yr un
Stafell, a ddeallodd fod ei Meistres mewn
afonyddwch mawr a blinder ysfyryd yn
ochneidio ac yn cwyno'n chwerw-doit. Y
Forwyn yn ei chlywed hi felly, a ofynodd
iddi'n fynych, beth oedd yn rhwystro iddi
gyfigu : Gan mor daer oedd y forwyn arni,
hi a waeddodd o'r diwedd, ac a ddywedodd,
Myfi a ddarllenais y gair hwn TRAGY-
WYDDOLDEB yn dy Lyfr di, yr
hon a wanodd fy ngahlon i felly, fel na chysg-
ysfrwy'n rybied byth ond hynny, nes bo gennyf
well siccrwydd am fy Nbragywyddoldeb.
Arglwyddes afradlon arall a waltraffodd

ei hamfer mewn difyrrwch bydol, a ddododd wrth ei Mam ddrygionus oedd y fefyll wrth erchwyn y gwely, Fod yn hwyfwr son am Dduw wrthi; canys ti a'm fethaist i (eb y hi) ac yr wyfi'n myned i mlaen i Uffern, a thithau a ddeni yn sicrhaf i. Y mae'n gyffredin gan laweroedd wrth farw, a myned i'r byd arall, gwynodol iddynt golli'r amser. Pan font yn ofod Trugaredd wedi myned, Amynedd wedi darfod, a'r amser a ganiadhwaid iddynt i edifarhau wedi mynd trostynt, pryd hynny y medrant ddodi prîs arall amserau cyfaddas. Ac oh beth a roddai rhai damnedig sy'n Uffern am gael gollwn gi'r byd, i fwynhau pe caent un diwrnod neu awr, i'w gwaredu eu hain o'r lle poenus ofnadwy hwnnw, *16. 27, 28.*

Annogaeth 9. Ystyriwch, *Ddarfedd Dduw uno amser a dyledswydd ynghyd*; hynny o ran dau beth:

1. O ran Cymmorth.
2. O ran Bodlonrwydd.

1. Fe unodd Duw amser a dyledswydd ynghyd o ran Cymmorth: ac nid oes un modd wahanu'r peth a gyffyllir Mawrhydi anfeidrol. Mae'n rhaid i Waia ac amser, Odfa a Dyledswydd fyned gyda

a'u gilydd ; yr oedd ei waith gan Adda
ym *Haradwys* cyn y cwmp. A'r ail Adda
oedd yn oestad yn gweithio, hyd ddiwedd
eiddyddiau. Ei fwyd a'i ddîod ef oedd
gwneuthur ewyllys ei Dad. *Nullus mihi
per otium dies exit*, Nid oes gennyf un
dydd i fod yn segur, oedd iaith Gŵr Cen-
hedlig. Ghrïstianogion, gwnewch eich
gwaith mewn pryd ac chwi a gewch gym-
morth. Y mae amser Duw megis gwânt
i'r hwyliau, neu megis olew i'r olwynion,
yr hwn a wna i chwi fyned rhagoch trwy
ddyledfwyddau anhawdd yn esmwyth
iawn. Os gweithiwn ni yn amser Duw,
efe weithia Duw gyd-a ninnau, ac ni a
gawn fod yn gydweithwyr gydag ef. Am-
ser yr Efengyl a ganiadhawyd i wneuthur
gwaith yr Efengyl ; Odfeydd yiprydol a
ordeiniwyd ac a wnaethwyd i barliau i
wneuthur gwaith yiprydol. Gwaith Ffydd,
Edifeirwch, Marwhau pechod, cynnu llyg-
aid dehau, torri breichiau dehau, ymladd
ac ymdrech ag awdurdodau a Thywylog y
Tywyllwch sy anhawdd iawn: Eithr Duw,
braich yr hwn sydd alluog, a rydd nerth ;
ac mor hawdd y gwneir gwaith neu wa-
sanaeth mawr, pan fo cymmorth mawr i'w
wneuthur ef? Y bauch a fo'n rhy drwm i un
w godi, a godir yn hawdd trwy gymmorth
an arall. Hyn y mae Paul yn ei dyltio, *Phil.*

4. 13. Yr wyf yn gallu pob peth trwy Ghrisf, yr hwn sydd yn fy nerthu i. Yr Iuddewon gweiniaid trwy gymmorth *Jehosab* a godafant i fynu furiau. *Hierusalem* hŷd yn oed o'r llŵch, a hynny er gwaethaf pob gwrthwynebion, *Neh.* 4. 2, 3. & 6. 15. Tra oeddynt hwy yn gweithio'r gwaith, yr oedd yr Arglwydd gŷd-a hwynt trwy ei saw allu a'i fraich cadarn; hwy a wraethant eu gweddiau ar Dduw, pan oedd nerth ym mron pallu, ac a weithiasant yn y gwaith o gyfodiad y wawr hŷd gyfodiad y fêr, a felly y mur a orphenwyd. Prynner amser ac yna fe ellir gwneuthur llawer iawn o waith mewn ychydig o amser: Amser cyfaddas Duw a wna gredu ac edifarhau y hawdd, *Luc.* 19. 6. *Acts* 2. 37, 41. *Acts* 14. 34. O gan hynny tra yw hi'n ddŷdd gweithiwch allan eich lechydwriaeth eich hunain; canys *Duw* ym'r hwn sydd yn gweithio yn och emyllysio a gweithredu, o'i emyllys dref, *Phil.* 2. 12, 13.

2. Fe unodd Duw amser a dyledswydd ynghŷd o ran bodlonrwydd. Nid yw pob amser yn amser cymmeradwy, 2 *Cor.* 6. 2. Yr Israeliaid a wrthodasant fyned i fynu gwlad Canaan ar orchymmyn Duw, a gollasant eu hamser, ac wedi hynny ni wnae eu na'u cynnorthwyo, na bodloni iddynt. Odiwe arhoswch nes b'o amser Duw wedi myn'd y Rh

darfo

darfod, a ydyw yn siccr gennych y bŷdd Duw bodlon i chwi rhag-llaw? Y mae amser pan na cheir Duw, na cheir chwedleua ag ef, *Esay. 55. 6. Esau* a geisiodd y fendith trwy ddagrau, a hi a ballwyd iddo. *Heb. 12. 17.* Na ddywedwch pa raid fy wrth gymmaint o bryfuro? Pa raid wrth gymmaint o wneuthur y goreu o'r amser, gymmaint o ddarllen, gwranddo, gweddio, pregethu, eithr cwmpwch ynghŷd a'ch dylediwyddau bellach neu beidiwch.

Annogaeth 10. Yn ddiweddas, Ystyriwch, *Mai ar y Munnud presennol o amser y mae dragywyddoldeb yn ymddibynnu.* Y myfyrdod dwfn a chalon-gyffrous hwn a ddylai hyd yn oed ein llyngcu ni i fynu, a pheri i ni bryfuro at ein gwaith. Gadewch i gysfaddairwydd amser fyned ymaith ac fe'ch difethir yn ddi-ai bŷth ac yn oes oesoedd. Pan ofynnwyd i'r Paentiwr pa ham yr oedd e'n tynnu ei linieu mor gywreint fe atebodd, *yr ydwyf yn paentio am dragywyddoldeb.* Ystyriwch, fod yn rhaid i chwi gredu ac edifarhau am dragywyddoldeb, wrando a gweddio dragywyddoldeb, ofni, caru ac ufuddhau. Dragywyddoldeb. Y mae gwaith *obwys anfeidrol yn ymddibynnu ar funud o amser.* Heddyw y gellwch daslu eich tro ddiweddas am Dragywyddoldeb. Ni erys Rhedegwr cyflym hwn, na wna gymmaint

a munud awr. O ddynion difraw ! A ydyd
 chwi 'n canfod tragywyddoldeb o'ch blaen
 ie wrth eich drysau, ac nad oes ond meg
 cam rhyngoch chwi a chyflwr diddiwedd
 ac oni fyddwch chwi yn fwy diwyd am eich
 Eneidiau a'r Nefoedd. Pe bae gŵr i rede
 neu ymaflyd am ei fywyd, neu am Goron
 neu Frenhiniaeth ; pa fodd yr ymdrech
 ac yr ymorchestai efe, a hynny a'i holl egm
 Pe bae gŵr i fyned tros For am ei Hoedl, a
 heb fod ganddo ond un awel o Wynnt i
 chael yn amser ei fywyd, a ddeuai efe i
 y dwfr, a'i cholli hi ? Pe bae gan ddrwg
 weithredwr ond Diwrnod wedi ei benno
 iddo i geisio ei bardwn, oni wnae efe'r go
 raf o honaw ? Dyma fel y mae ein cyflwr
 ni oll : ni roddes Duw i ni ond diwrnod
 weithio, pan ddarfyddo'r diwrnod, hi
 a 'n nos yn dragywydd, *Luc. 19. 42.* *Jo*
 9. 4. Fe allai fod Crist yn awr wrth
 drŵs yn cynnyg i chwi gymmorth, agorw
 iddo, rhag iddo fyn'd ymaith, a pheidio
 dyfod mwyach. Fe allai fod yspryd byw
 a nertn, yn ymdrechu am droi at Ddu
 oh na phallwch a chyttuno ag ef, rhag
 yspryd wneuthur a chwi fel y gwnaeth S
 muel a Saul, yr hwn nid ymwelodd ag
 mwyach hŷd ddydd ei farwolaeth ef, i Sa
 15. 34. Myfi a ddiweddaf yr Annogaethau
 geiriau'r *Psalmydd*, *Heddyw os gwrander*

ar ei leferydd, na chaledwch eich calonau,
rhag i Duw dyngu yn ei lid, na ddeloch i'w
orphymysfa ef. Plal. 95. 7, 8, 11.

Yn awr os ydych yn bwriadu ymarfer y
Ddyledswydd hon trwy help Duw, deliwch
folw'n ebrwydd ac yn ddiesgeulus ar yr Hy-
fforddiadau hyn.

Hyfforddiadau i brynnu'r Amser.

1. Gochelwch ac ymgedwch rhag y cyfryw
bebau a ddygant yr Amser oddiarnoeh.
2. Ymdrechwch am ddyfod i ddeall gwerth-
fawrogrwydd yr amser a phrisiwch ef yn ddy-
ladwy.
3. Neilltuwch gyfran weddaidd o Amser i
gyslatni'r dyledsryddau dirgelaf.
4. Bwrwch i fynu a chyfriswch eich amser.
5. Cynbeliwch osu sanctaidd ar eich calon-
au rhag dyfod o honoch i ddiwedd yr Amser
cyn gorphen eich gwaith.

Hyfforddiad 1. Gochelwch y cyfryw be-
bau a ddygant eich amser oddiarnoeh. Yn
awr y Lladron a ddygant y tlws tragwerth-
fawr hwn oddiarnoeh, yw'r chwech hyn,
yn erbyn y cyfryw rai gwiliwch megis am
eich bywyd.

1. Meddylian ofer.
2. Gofalon bydol.

3. Ymweliadau anangenrheidiol.
4. Ymddiddanion anfuddiol.
5. Gwneuthur yn ormod o'r dŷn oddiallan.
6. Chwaryddiaeth anghyfreithlon neu anhymhedrol.

1. *Meddyliau ofer.* Lladron dirgel a chyfrwys yw'r rhai hyn, a'r y sy'n dŵyn ein hamser heb wybod i ni beunydd, ac ym mhôb dyledswydd ; Y mae meddyliau ofer, ammherthynol ac annuwiol fel Llyffaint Pharaon yn ymlusgo ac yn heigio i mewn am ein pennan, ac yn taflu allan feddyliau da fel na's gallom gadw ein meddwl yn ddiysgog ac yn safadwy. *Salomon* sy'n dywedyd, *Dibar.* 17. 24. *Llygaid y ffyliaid sydd ynghyrrau'r byd ;* felly y mae ein meddyliau ni yn cyrwydro, ac yn rhedeg i fynu ac i wared, yma ac accw, ac i bôb lle. Y mae'r meddyliau drwg hyn yn tarddu ac yn codi oddi-fewn i ni, mor naturiol a'r gwreichion oddiwrth y Tan, *Gen.* 6. 5. *Matth.* 15. 19. *O'r galon y mae meddyliau drwg yn dyfod allan.* Ac y maent hwy yn ein canlyn ni'n oestad ym mhob lle, ac ym mhob gwafanaeth, fel yr Adar ar Aberth Abraham, y rhai a darfodd *Abraham*, *Gen.* 15. 11. Nad oes i ni letteua mo honynt, *Jer.* 4. 14. Er nad allwn ni letlair i'r Adar ehedeg yn yr awyr, neu tros ein pennau ;

etto ni a allwn leſtair iddynt ddiſgyn ar ein pennau. Yr oedd meddyliau ofer gan Ddaſydd ſanctaidd, eithr eſe a'u caſſaodd hwynt, *Pſalm* 119. 113. Nid oes un munud awr nad oes llawer o feddyliau yn myned oddiwrthym, megis y mae llawer o dywod mewn munud awr yn rhedeg mewn awr-leſtr, *Pſal.* 94. 19. Gristianogion, yſtyriwch pa ſaint ydys yn ei golli o'r amſer hwnnw, a'r ydych chiwi'n ei dreulio mewn dyledſwyddau ſanctaidd, trwy feddyliau ofer, pan ddylem ni ddynessau at Dduw, y mae'n calonnau'n rhedeg gyd-a'n meddyliau anwadal ymaith yn lladradaidd. Ac nid oes ond ychydig o rai tyner deffrous, yn wîr deimladwy o'r drwg dirgel hwn oddi fewn; er bod rhan ſawr o ddyled Criſtion, a gwîr ymyſgaroedd Crefydd yn ſefyll yn nal iylw ar y meddyliau, a gwiliad y galon. Am hynny uwch-law pob cadw, cedwch eich calon, *Dihar.* 4. 23. a gwiliwch ar eich yſpryd, *Mal.* 2. 15, 16.

2. *Gofalon bydol* ydynt yn gwaſtraſſu llawer o'n hamſer gwerthſawr ni. Y mae'r rhan fwyaf o ddynion yn ſynied pethau daiarol, *Phil.* 3. 19. Y mae eu pennau, eu calonnau a'u meddyliau, yn rhedeg mor ddyſal ynghylch y pethau a dderfyad, fel na's gallant ond braidd, ſeddwl o ddiſrif unwaith trwy'r dydd am Dduw a Thra-

gywyddoldeb. Nid yw Duw yn eu holl feddyliau. Y rhai fydd yn ol y cnawd, am bethau'r cnawd y maent yn fyniaw, *Rhuf. 8. 5.* Ac nid yn unig plant y bŷd hwn; eithr Proffesswyr eu hunain, ydynt mor llym ac mor daer yn ymlid y ddaiar wael hon, yn gymmaint a'u bod gan mwyaf yn treulio 'u holl nerth a'u hamser yn ei chylch hi. A thra fo dynion mor ofalus ac mor drafferthus fel *Martha*, ynghylch llawer o bethau, *Luc. 10. 41.* ac mewn torf a lliaws o drallodion, y mae'n amhosibl iddynt brynnu amser i Dduw a'u heneidiau. Cyn gynted ag yr agorir eu llygaid, y mae pethau'r bŷd hwn yn sefyll megis cynnifer o Erfywyr, i'w gwahawdd a'u tynnu attynt. Y mae calonnau rhai wedi trymhau gan lothineb a gofalon ac arswyd y bŷd twyllodrus hwn, fel na ad eu llawnder iddynt gysgu, *Luc. 21. 34. Preg. 5. 12.* Yn awr pan yw hi fel hyn, amterau cyfaddas a gollir, Eneidiau a esgeulusir, Dyledswyddau sanctaidd a adewir heibio, neu os arferir, y maent yn aflwyddiannus iawn, *Ezec. 33. 31. Matth. 13. 22.* Am hynny gochelwch y bŷd, yr hwn fy'n difa cymmaint o amser.

3. *Ymweliadau anangenrheidiol* ydynt yn gwastraffu llawer o'n hamser ni: Y rhai fyraid i chwi eu gochel, gan nad yw hynny yn ddan nod o Dduwioldeb, ond y gwrthwyneb.

wyneb. Y mae'r gŵr doeth gan lefaru am
y wraig feius a'r wraig rinweddol, yn rhoddi
iddynt y gair hwn yn wahanol, sef, y naill,
ei thraed nid arhoant yn ei thy, Dihar. 7. 11.
Yllall a graffa ar ffyrdd tylwyth ei thy; ac ni
fwyty hi fara segŵryd, Dihar. 31. 27. Ac
yr ydym yn darllen am rai a rodiafant o
amgylch o dŷ i dŷ, gan fod yn mag-saria-
dus, ac yn rhodresgar, gan adrodd pethau
nid ynt gymmys, 1 Tim. 5. 13. Pa fodd y
mae dynion yn treulio 'r amser yn ofer gan
syn d o dŷ i dŷ, wrth y rhai y gellir dywedyd
fel y dywedodd *Pharao* wrth yr *Israeliaid*
gorthrymmedig, *segur, segur ydych*, Exod.
5. 17. Treuliwch yr Amser hynny fy gen-
nych i'w hepcor oddiwrth eich Galwedig-
aethau a'ch Teuluoedd trwy Ddarllen,
gweddio, neu ymarferion Crefyddol eraill :
ac yn eich holl ymweliadau, bwriedwch
ac amcenwch wneuthur daioni, neu dderbyn
daioni; ac nid treulio ymaith yr amser
gwerthfawr hwn. Pan fo'ch Cyfeillion
neu'ch Cymmydogion yn gleision, a than
law Dduw, ewch attynt, a rhowch Gyngor
iddynt er llessad i'w heneidiau, *Rhuf. 15. 2.*

4. *Ymddiddanion anfuddiol* sy'n dŷyn
llawer o amser oddiarnon. Y mae rhai yn
dodi eu Tafodau i ddywedyd ystoriau cel-
wyddog a chwedlau gwrachiaidd; eraill i
ofer-siarad am bleidiau ac opiniwnau, ac i

adrodd beiau a chamymddygiad dynion eraill. Rhai ynghylch yr amſerau, ac i ymofyn am newyddion. Mal hyn y gwnaeth yr *Atheniaid*, y rhai nid oeddynt yn cymmeryd hamdden i ddim arall, ond i ddywedyd, neu i glywed rhyw newydd, *Acts* 17. 21. a'r rhan fwyaf, pan ddelont ynghyd, a dreuliant yr amſer ymaith trwy chwedleua am y Bŷd a'i bethau. Ond Cristianogion, pan ymddiddanont, a ddylent ganlyn eu Harglwydd ; y geiriau a ddae allan o'i enau ef oedd eiriau grafusol, *Luc.* 4. 22. *Rhodiwrch mewn doethineb tu-ag at y rhai sy allan, gan brynnu'r amſer. Bydded eich ymadrodd bob amſer yn rasol, wedi ei dymheru a kalen, fel y gwypoch pa fodd y mae yn rhaid i chwi ateb i bob dyn, Col.* 4. 5, 6.

5. *Gwneuthur gormod o'r dyn oddiallan.* Yr ydys yn treulio llawer o'n hamſer trwy wneuthur rhag-ddarbod tros y cnawd, *Rhuf.* 13. 14. Fe dreulir rhai oriau beunydd wrth barottoi i'r bol, a boddhau'r genau; ac y mae rhai yn treulio llawer o amſer wrth eu Byrddau. Eraill i foddio meddwl balch, llawer o amſer a wastreffir wrth drwfio a chymhennu'r Corph. Y mae rhai a dreuliant fwy o amſer wrth edrych mewn drych, nag ar eu gliniau yn gweddio ar Dduw. Gweinidog Duwiol wedi dyfod i dy Gwraig fenhedig i giniaw, lle y digwiliodd

gwiliodd 'e wrthi o ddêg ar y Glôch hŷd un, yr holl amser hynny y bu hi'n gwisgo am dani, a dorrodd allan i wylo, wrth feddwl ei bod hi'n treulio cymmaint o amser wrth ymmychu, ac yntef cyn lleied wrth weddio. Hefyd y mae gormod o gyfsgu yn difa rhan fawr o'n hamser byr a'n bywyd ni. Pan ddylem ni fod a'r ein Gliniau yn ein Stafelloedd, yr ydym ni yn ein Gwlau neu ar ein Gorweddfeydd. Eraill ydynt yn treulio eu hamser gwerthfawr mewn Taffan-dai, a Phuttein-dai o ddŷddi ddŷdd; heb adael gymmaint a Dŷdd Duw heibio. Yn erbyn y cyfryw rai y mae Gwae ofnadwy, *Gwae y rhai a gyfodant yn foren, i ddilyn Diod gadarn, a arhosant hyd yr hwyr, hyd oni enynno y gwin hwynt*, Eſa. 5. 11, 12.

6. *Chwaryaeth anghyfreithlon neu anghymledrol* ydynt achosion o fawr draul amser. Y mae Chwaryddiaeth (yr hwn nid oes arfer mo honaw ond megis Phyllygwriaeth pan fo'n rhaid wrtho) yn dreisiwr ac yn Waffraffwr o'n hamser, yr hwn sy'n anwyl ac yn werthfawr. Y mae llawer mor rhydraul ynddo, mal pe nad anfonafid mo honnynt i'r Bŷd i wneuthur dim ond Chware. Pa faint o amser ydys yn ei dreulio wrth chwarae Cardiau, Disiau, Downfio, Enterluwd, chwarae'r staid, baitio Arthod, a Theirw, hela, adara, a darllen Llyfrau cel-

celwyddog? Y rhai i wŷr a gwragedd yn Proffessu'r Esengyl, nid oes air da o'u dilyn, *Phil.* 4. 8. Fe wedda 'n well i Ghrïstion fod yn troi'r Bibl, neu ryw Lyfr da, na bôd yn troi par o Gardiau. Chwaryddiaeth cymaint mewn arfer ym mysg y rhai halogedig, a'r achos o gymmaint o bechod. Y pethau hŷn a barant chwerwder, a dychryn yn y diwedd; y maent yn fêl i'r meddwl, ond yn golyn i'r Cydwybod. Ystyriwch pa'r un a rŷdd fwyaf cylur wrth farw; ai cynnifer o ddyddiau mewn Chwaryaeth, neu gynnifer o ddyddiau mewn gostyngedd-rwydd: Cynnifer o oriau mewn Gweddi, neu gynnifer o oriau yn chwarae Cardiau: cynnifer o oriau mewn ymadroddion oser halogedig, neu gynnifer o oriau mewn ymddiddanion pruddaidd a Nefol? Hefyd dreulio cynnifer o Sabbothau wrth ddarlenn, gwrandda a chanu Psalman, neu dreulio cynnifer o Sabbothau wrth swytta ac yfed, rhodio ac eistedd, neu'n waeth na hynny. *Bradfford* sanctaidd a gyfrifodd yr awr honno'n golledig, yn yr hon ni wnaeth efe ryw ddaioni. *Titus Vespasianus* a fyddai'n arfer dywedyd, *Diem perdidit*, Mi gollais ddiwrnod.

Hyfforddiad 2. *Gosodwch iawn bris ar y Tîm gwerthfawr hwn sef amser*, fel y bo 'ch calonnaa felly'n wir dyner, fel y bo arnoch

ofn o ran Cydwybod ei wastraffu ef. Gweidog Duwiol a fyddai'n arfer dywedyd, pan welai efe 'r borau yn eglur ac yn dëg, *Træni yw colli'r dydd hwn.* O prisiwch eich amser, gwnewch fwy cyfrif o un Sabbath, nag o'r Farchnad neu 'r Ffair oreu a fuoch ynddi erioed yn eich holl enioes. Gosodwch bris Tragywyddoldeb ar y ddydd Gras fy'r awr-hon. Myfi a ddywedais i chwi eufys, y rhoddai 'r rhai Damnedig fy'n Uffern (pe gallai hynny fod) Fy'd am un odfa i ymheddychu a Duw.

Hyfforddiad 3. *Neilltuwch gyfran weddi-aid o amser i gyflawni'r dyledswyddau dirgelaf.*

1. Neilltuwch ryw gyfran o amser forau a hŵyr beunydd i Weddi a Myfyrdod dirgel arferol ; ac na theflwch amserau gweddïau heibio a gwael esgusodion. Y mae llawer yn gwafanaethu'r Bÿd a'r Cnawd trwy'r ddydd, ac yn rhoi Duw heibio ag ychydig eiriau neu weddïau cysgadurus pan el hi'n Nos. Gweddi yw anadl y Creadur newydd, ac arwydd bywyd ysprydol, *Acts 9. 6.* Christianogion, by'd eich gweddïau yn ddirgel, yn bur, yn wresog ac yn ddi-anwadal. Y mae'r ffordd i'r Neffedd (-b'r gŵr da) trwy'r flafell, ac fe fu y rhai a fuant enwog mewn Duwioldeb, yn odidog mewn Gweddi. Ni adawai *Dafydd* Dduwiol

Dduwiol i foreu fyned heibio heb weddio
Pfal. 5. 3. Ie tair gwaith yn y dydd
 byddai efe wrth y ddyledswydd fendigedig
 hon, *Pfal.* 55. 17. Ei elfen ef ydoedd a
 ddyfal orchwyl, *Pfal.* 119. 4. Mae'n rhai
 i'ch Gweddi fod yn wrelog, os bydd hi'n
 effeithiol. Gweddi heb wrelogrwydd fydd
 megis Pelen heb Bowdwr, neu megis aderyn
 heb Adenydd, na ddichon godi i'r Awyr.
 Mae'n rhaid gosod tan sanctaidd yn y
 Aberth Beunyddiol. Y mae Duw yn ateb
 trwy Dàn. Y mae'r hwn sy'n edrych ar y
 galon, yn edrych mwy ar y modd y b'o
 gweddiau, nag ar rif eich gweddiau. Ni
 thyccia felgyngian yn oer ac yn ysgafn,
 rhedeg yn ddiflas tros ychydig ddeisyfiadau,
 naill ai o ran defod ac arfer, neu er mwyn
 cau safn Cydwybod, *Pfal.* 25. 10. *Esey.*
 26. 9. *Jago* 5. 16. Gristianogion, yr am-
 fer a dreulioch chwi gyd-a Duw yn y Dir-
 gel, yw'r amfer melysaf, a'r goreu a ddef-
 nyddiwyd. Am hynny os ydych yn caru
 eich bywyd, by'd hoff gennych Weddio.
 Bwriedwch dreulio peth amfer gyd-a Duw
 yn neilltuol beunydd.

2. Ympryd anarferol neilltuol fydd ddy-
 ledswydd dra angenrheidiol, ac nad arferir
 mo honi ond gan rai. Dyddiau i ddyn
 gystuddio ei enaid rhwng Duw ac ef ei
 hun, a allant trwy Ras wneuthur llawer o
 lesiad

essad ysprydol iddo ; y Gwŷr a ddylent
 alaru wrthynt eu hunain, a'u Gwragedd
 wrthynt eu hunain, *Zech. 12. 12, 13.* Dydd-
 iau ymryd a fyddant yn ddyddiau i belgi'r
 Enaid, *Acts 10. 30.* Gwyn eu byd y rhai fydd
 yn galarn, *Matth. 5. 4.*

3. Y drydedd ddyledswydd neilltuol yw
 hunan-ymholiad pan fyddoch yn unig, go-
 ynnwch i chwi'ch hunain y Cweliwnau
 hyn.

1. A yw'n dra diamaï ein bod ni mewn
 cyflwr o Ras ?

2. A yw Gras yn myned ar gynnydd, a
 ydyw'n dŷn oddi-fewn yn llwyddo ?

3. A ydym ni'n peidio byw mewn un
 pechod trwy wybod yn erbyn Cydwybod,
 ac yn ein harfer ein hunain i Dduwioldeb ?

4. A ydym ni'n gwneuthur Cydwybod
 o brynnu'r amser, fel y bo i ni felly gyffylltu
 amser a dyledswydd ynghyd ? Gwas
 gwerthfawr i'r Arglwydd a arferai ddywe-
 dyd, na byddai raid i ddŷn ofni, os gallai
 ateb y ddau Gweliwn hyn, yn gyntaf
 A wyf'n blentyn i Dduw ? yn ail, A wyf'n
 ffordd Duw ? *Psal. 119. 94.*

Hyfforddiad 4. Os mynnwch brynnu eich
 amser, cyfrifwch eich amser. Gweddïwch
 arallu o honoch wneuthur hynny, *Psal. 90.*

12. *Pfal. 39. 4.* Cyfrif y bobl oedd pechod
Dafydd, eithr cyfrif ei ddyddiau oedd
 Ddyledswydd. Y mae yn bêth cyffredin
 gan ddynion rifo eu Defaid, eu Da, eu Tai
 eu Tiroedd, eu Masnach a'u Harian, ond
 rhifo ein Dyddiau sy fath o rif ddieithr
 am esgeuluso hyn pa faint sy'n ol o gyfrifon
 rhyngom ni a phen Meistr ein hamser
 Ghrïstianogion, rhennwch eich amser yn
 rhannau, ac vstyriwch pa leied y mae Duw
 yn ei gael, pa faint o amser a dreuliwyd
 eich Mebyd a'ch Mabolaeth, cyn y gwydded
 beth oedd rheswm; pa faint ym yn ei dreul-
 io yn ein Galwedigaethau a'n Gorchwyl-
 ion ynghylch y bŷd? Pa faint wrth fwyta
 ac yfed, ac mew'n ymddiddanion anfuddiol?
 Heb-law hyn ei gŷd, yr ydys yn treulio
 hanner ein hamser neu ragor wrth gyfigu.
 Felly fel nad ym yn treulio ond ychydig
 iawn o honaw, yngwasanaeth Duw a
 gwaith a berthyn i'n heneidiau anfarwol.
 Am hynny y mae hi'n fwy na phrŷd ini
 brynnu ef.

Hyfforddiad 5. *Cynbeliwch ofn sanctaidd*
yn oestad ar eich calonnau rhag dysod o honod
i ddiwedd yr Amser, cyn gorphen eich gwaith.
 Byddwch fyw bob amser trwy ddiogelwch
 eich newidiad mawr. Prynnwch, gwerthwch
 ymddiddenwch, darllennwch, gweddiwch
 gwrandewch a gwnewch y cwbl fel rhai yn
 meirw.

meirw, ac yn myned i dderbyn taledig-
 aeth llawenydd neu wae anorphennol. Ghri-
 stianogion, os mynnwch weithio tra yw
 hi'n ddydd; os mynnwch ogoneddu Duw
 ar y ddaiar; os mynnwch siccrhau a chadw'n
 dragywyddol eich Eneidiau anfarwol; os
 mynnwch sefyll yn gylurus ger bron yr
 Arglwydd Iesu, wrth ei orseddfainge ofna-
 dwy ef; os ni fynnwch fod yn ysglyfaeth i
 Dywysog y tywyllwch; os ni fynnwch
 dreulio eich dyddiau heb obairh: Cyfodwch
 am hynny, a gwnewch eich gwaith, a'r
 Arglwydd a fo gyd-a chwi.

Yr ail Traethawd ynghylch
 ystyried ein Diwedd.

Deut. 32. 29.

*Oh na baent ddoethion, na ddeallent hyn, nad
 ystyrient eu diwedd!*

MAe'n weddus i ni bob amser daro ar
 y cyfryw Destunau a'n hyfforddiant
 son am Fyð arall, yn enwedig yn amser
 Clesydion mawrion, Heintiau a Marwoldeb,
 pan yw miloedd o Eneidiau ddÿdd a nos
 yn

yn myned yn lluoedd i Dragywyddoldeb
 fel yr oeddynt yn myned gynt o'r Ph
 echryslon a fu yn *Llundain* yn y flwyddyn
 1665. O herwydd pa achos fe ddarfu i m
 ddewis y Testun difrifol a chalon-ddeffron
 hwn, fel y gellid deffroi Eneidiau cysgadu
 a diosal i feddwl yn ddwys am y Byd
 ddaw. Yr holl Bennod hon a elwir *Cana*
Moses, ei Gan-Alarch ef, neu y Gan
 flaen ei farwolaeth ef, y geiriau a lefarod
 y Gwas rhagorol hwnnw a ffyddlon i Ddu
 wrth farw; ac os yw'r geiriau a lefar
 Gŵr wrth farw i ddal sylw arnynt, pa faint
 mwy geiriau *Moses* wrth farw? Y *Mose*
 hwn pan oedd efe'n barod i fyned i'r Byd
 arall, a gyfansoddodd y Gan odidog hon
 o'r hon y mae'r Testun yn rhan; ac y mae
 geiriau un a fo'n marw yn bwyfsg, ac y
 barottaf i weithio arnom ni.

Mae y Gan hon mewn rhan yn { *Adroddol*
Fygythiol
Addewidiol

Yn y rhan Adroddol y cawn ni,

1. Adroddiad o sawredd anfeidrol
 phriodoliaethau gogoneddusaf Duw Iſra
 wedi eu dŵyn i mewn gŷd-a Diaspad
 ffrous a deffrous, Gwrandewch y Nesod
 a llefaraf; a chlywed y Ddaear eiriau
 ngenau. adn. 1.

2. Ni gawn Adroddiad o'u llygredigaeth,
eu hanniolchgarwch a'u gwrthryfel, *adn.*
5, 6. Y Genhedlaeth wyrog a throfaus, a ym-
lynodd yn ei erbyn trwy eu bai; ai hyn a
delwch i'r Arglwydd, bobl ynfyd ac angall?
Er bod ffafor Duw ai drugareddau yn hy-
nodol iawn tu-ag attynt, etto hwy a'i gwrth-
adasant ef, â dieithr Dduwiau y gyrrasant
iddigedd arno, ac a aberthasant i Gytbreul-
iaid, nid i Dduw, *adn.* 16, 17. O achos yr
hyn y bygythiodd efe.

1. Guddio ei wyneb oddiwrthynt, na'r hyn
nid oes dim chwerwach i'r Enaid, *adn.* 20.

2. Ddŵyn amryw Farnedigaethau Tym-
orol trymion arnynt; na'r rhai nid oes
dim flinach i'r Corph. Casglaf ddrygan ar-
nynt, treuliaf fy saethau arnynt; llosgedig
ddant gan newyn, ac wedi eu bwytta gan
poeth, a chwerw ddinistr; y cleddyf
ddiallan a dychryn oddifewn a ddifetha y
gwreangc, a'r wyryf hesyd, y plentyn sugno
gwyd a'r gwr briglwyd; canys tan a gynneu-
yd yn fy nig, ac a lysg hyd Uffern ifod. Ac
adn. 27. Y mae Duw yn rhoi y rheswm
na ham na ddifrodai efe hwynt yn gwbl a
ganeuthur llŵyr ddiwedd o honynt; Oni
ae im' ofni dig y gelyn, rhag i'w gwrthwy-
fodwyr ymddwyn yn ddieithr, a rhag dywedyd
honynt, ein llaw uchel ni, ac nid yr Argl-
wydd a wnaeth hyn oll.

Ac

Ac yn awr fe dybygid mai Cymhwysiad
o'r cwbl yw geiriau'r Testun, *Oh na
ystyrient eu diwedd!*

Chwi ellwch edrych ar y Geiriau hyn
megis ar glawdd wedi ei fwrw i fynu
oddiar yr hwn y gallai Pobl *Israel* ganfod
y pethau a ddeuai, a chael golwg ar yr
hyn a ddigwyddai iddynt yn eu diwedd
Oh na baent ddoethion! Bod yn ddoethion
osodir yn erbyn yr hurtrwydd hwnnw a
sonir am dano yn *adn. 28. Cenedl heb Gym-
or oeddynt hwy*, canys yr oedd arnynt ei-
iau iawn ymarfer Rhefwm, a'r Ddoethine-
honno fydd oddiuchod i ddal fulw ar, ac
i wneuthur y goreu o rasulol Ragluniaethau
a'r pethau a gyfrannodd Duw iddynt.

Nad ystyrient : Gweithred sefydlog o'r
deall neu'r meddwl yw ystyried, er mwyn
ymarfer; canys fe gyfsylltir gwneuthur
ystyried yn fynych ynghyd, *Barn. 18. 14*
Gan hynny ystyriwch yn awr beth a wneloch
Heb. 10. 24. Cyd-ystyrimm barwb ei gilydd
i ymannog i gariad a gweithredoedd da. Yn
un peth a adroddir mewn amryw o ffyrdd
yn yr Ysgrythyr Lan, megis gwilio ar beth
atgofio, gwybod, ac i un ystyried neu gys-
nabod yn ei galon, cofio pethau, ac i un
ymddiddan a'i galon, *Psal. 77. 5, 6.*

Eu diwedd. Wrth yr hyn y mae
rhaid i ni ddeall nid yn unig y Barnedig

rhau ofnadwy ac anghyfanneddol hynny a'u
goddïweddent hwy yn y bÿd hwn, eithr
cofio pethau mawrion y Bÿd arall ; megis
hefyd Henaint, Marwolaeth, y Bëdd, Tra-
gywyddoldeb ; Marwolaeth a'i Rhag-gen-
nadon ei Chydymdeithion a'i Chanlynwyr.

Y mae'r Geiriau yn cynnwys ynddynt
ddymuniad neu ddeilyfiad gynhyrhiol, *Oh
na baent ddoethion !* Ym mha rai ystyriwch,
1. *Yr hwn sydd yn dymuno, sef, Y Duw*
mawr a gogoneddus.

2. *Y peth a ddymunir, a hwnnw yw Doe-*
thineb Dduwiol, Tlws yn wir a'r y fy
werthfawroccach na Gemmau.

3. *Y rhai y mae Duw fel hyn yn dymuno*
trostynt, sef tros Israel, Pobl agos at yr
Arglwydd, ac etto Pobl anifeiliaidd, an-
ystyriol ac anghall. Oh na baent ddoethion !

4. *Beth ym'r Ddoethineb hon, neu ym mha*
beth y mae hi'n sefyll, sef, yn ystyried eu
diwedd.

Yr Athrawiaethau i ddal fulw arnynt
oddiwrth y Geiriau, yw y rhai hyn.

Athrawiaeth 1. *Fod Duw yn dymuno o*
ddisrif ac yn hiraethu am ddaioni Pobl.

Athrawiaeth 2. *Fod Pobl anystyriol yn*
Bol ynfyd ac anghall.

Athrawiaeth 3. *Fod eisiau ystyried o ddisrif*
yn ddigwyddedig nid yn unig i'r Halogedig,
eithr hefyd i'r rhai sy'n proffesu Duw a Duw-
ioldeb.

ioldeb. Yr Israëliaid oedd unig Eglwy Dduw y pryd hynny yn y Bÿd, ac etto oeddynt hwy yn ddoethion i ddeall ac ystyried eu diwedd.

Ni thrinaf mo'r rhai'n ar wahan, eithr a lefaraf am brif amcan ac ergyd y geiriau hyn, yn yr un Athrawiaeth hon.

Athrawiaeth. *Mai dyled swydd aphêth pryd ydychydig iawn ydyw ystyried ein diwedd.* Oh baent ddoethion! nad ystyrient, hynny nad ystyrient yn ymarferol, a byw amser mewn crediniaeth am y Bÿd araf fel y bo iddynt felly orphen eu holl wair tra yw hi yn ddÿdd. Fe dybygid fod yn rhan fawr o feddwl Yspryd Duw yn Testun hwn.

Garedigion anwyl; pa beth bynnag ddiango allan o'ch meddyliau, ni ddyled yn un modd ollwng mo hyn yn anghof; ddylai hyn fod yn Gydymmaith i chwi fe dylai gydgodi, gydorwedd a chydrodio chwi pa le bynnag yr eloch neu y byddoch Hyn a ddymunodd *Moses* ei hun, y gwerthfawr hwnnw ac enwog i Dduw, weled y fath farwoldeb ofnadwy yn Anialwch, a chynnifer o athrist ddrych digofaint Duw, gan ddywedyd, *Psal.* 12. *Dysg i ni felly gyfrif ein dyddiau,* dygom ein calon i ddoethineb. Ac megis dymunodd *Moses* hyn, felly hefyd y gwnaeth

Dafydd sanctaidd, yr hwn a ddywedodd,
Psalm. 39. 4. Arglwydd pâr i mi wybod fy ni-
wedd, a pheth yw mesur fy nyddiau, fel y
gwypmyf o ba oedran y byddaf fi. Ac y mae
 Salomon ddoeth yn dywedyd mai gwell yw
 hyn, *Preg. 7. 2. Gwell yw myned i dŷ galar*
na myned i dy gwledd : canys hynny yw di-
wedd pob dyn, a'r byw a'i gesyd at ei galon.
 Ac y mae'n argoel fod dynion yn feirw,
 gan nad ydynt mewn tŷ Galar yn tyneru i
 dosturio, ac i ystyried yn ddyfnuddwys eu
 cyflwr cŵynfannus a marwol eu hunain.
 Myfi a ddeuaf bellach i ddangos i chwi
 beth fy raid i ni ystyried, oblegid ein di-
 wedd : Ac oh na bae i hynny weithio'n
 ddwys ar bawb a ddarlleno r gwirioneddau
 glur hyn !
 1. Ystyriwch o ddifrif a chredwch, *Fod*
indra-diamai y bydd diwedd. Canys gwir-
 ionedd difiommedig yw pa beth bynnag y
 mae'r Sgrythyr-lan yn ei ddywedyd am Far-
 ddoddiolaeth, y Bedd, y Nefoedd ac Uffern.
 Mae'n rhaid i chwi ystyried fod pob Dŷn
 w, gan farwol, fod yn rhaid iddo farw, a my-
 yn i'r Bŷd arall ; a bod ynghorph pob un
 rychon honoch Enaid anfarwol a beru'n dragy-
 al. *Gwydd ; ac y bydd i'r Cyrph hyn wedi iddynt*
feluno yn llwch y ddaiar gael byw a chyfodi
negis trachefn ; bydd adgyfodiad y meirw, i'r
wnaethiawnion ac i'r anghyfiawnion : ac yn
 Dafydd
 niwedd

niwedd y bŷd fe osodir i fynu orsedd bar-
ger bron yr hon y gwneir i'r holl fŷd tefyl
A chyn gynted ag yr el y ffôn allan o
geneuau, fe ddychwel yr yspryd at Dduw a
rhoes ef, naill ai at Gyfiawnder Duw, na
at Drugaredd Duw : I le llawenydd, neu
le poen.

Ein troffedd, ein cyflwr naturiol, gŷd
deddf ofodedig y Nefoedd a'n dygodd m
anghenrhaid i farw, pa le bynnag y glynol
Wiber hon, hi a ladd yn siccr, os nid
ddirybudd : Gefeillion yw pechod a mar-
wolaeth ; pechod yw'r llofrudd mawr sy
gollwng marwolaeth i'r bŷd ; *Canys y mae*
ei thy hi yn gwyro at Angan, a'i llwybrau
y meirw, Dihar. 2. 18. *Yn y dydd y bydd*
di o honaw, gan farw y byddi farw, Gen. 2. 17.
Hynny yw, ti a ddeui yn farwol. Cy-
gynted ag y pechod *Adda*, efe (a ninna-
ynddo ef) a ddaeth yn ddaroftyingedig
yn ddigwyddedig i farwolaeth : Pechod m
Pennadur dewr a deyrnasodd o *Ad-
hŷd Moses* : Y mae Drwg-weithredwr wo-
di ei fwrw wrth y Bar, yn farw mewn cy-
fraith, er cael o honaw ei oedi tros amle-
Y mae'r Corph (medd yr Apostol) *yn farw*
o hermydd pechod : Mae rhai yn meirw
y Groth, rhai yn eu mebyd, rhai yn
leuengŷtid, a'r rhai sy'n byw hwyaf,
fyddant feirw o'r diwedd : nid yw Angan

un amfer yn clwyfo dŷn ond a'i arfau ei
 hun ; y mae fe bob amfer yn cael pechod
 ynom ni, a cholyn *Angau* yw pechod. A
 pha le bynnag y cyfarfyddoch ag ef, neu y
 gweloch ef, chwi ellwch ddywedyd am da-
 no, fel y dywedodd *Ahab* wrth y Prophwyd
Elias, *a gefaist ti fi, o fy ngelyn?* *Angau* a
 phob angau yw firwyth pechod, angau
 rymhorol, angau ysprydol, ac angau tra-
 gywyddol. *Yr enaid a becho, hwnnw a*
sydd marw, *Ezec.* 18. 20. *Cyslog pechod yw*
marwolaeth, *Rhuf.* 6. 23. Y mae'n cyflwr
 naturiol yn ein rhoi ni i fynu i fod yn
 gynnwys i gael ein dattod ; nid yw ein
 Cnawd yn gnawd o garreg, neu o brès ;
 ond pridd gwael a darfodedig, i'r hwn,
 megis i'n canol-bwynt, y mae'n rhaid i ni
 dychwelyd, *Gen.* 3. 19. *Pridd wyt ti, ac i'r*
pridd y dychweli, *Preg.* 3. 20. Y mae y cwbl
 yn myned i'r un lle ; pob un sydd o'r pridd,
 a phob un a dry i'r pridd eilwaith, *Heb.* 9. 27.
Gosodwyd i ddynion farw unwaith. *Job.* 14. 5.
Gen fod ei ddyddiau ef wedi eu rhag-derfynu,
 a fisedi ei fisoedd ef gyd-a thi, a gosod o honor
 i derfynau fel nad el trostyni. Nid all un da-
 nian neu astalch ymddiffyn yn erbyn Bren-
 ny Dychrynniadau yma ; *Angau* cyfiawn
 (y gwaistadhawr mawr) ni nebydd wyne-
 bau ; ac am hynny ni all neb gael myned
 i'r rhŷdd. Pe gallasai ffyddlondeb gael
 F rhyddhad

rhyddhad rhag Angau yna *Moses* a allasai gael ei efgufodi; pe gallasai tegwch ddiango yn rhÿdd rhagddo, yna fe ddiangasai *Ab-salom*; pe gallasai cryfder fyned yn rhÿdd oddiwrtho, yna fe aethai *Samson* yn rhÿdd; pe gallasai purdeb a duwioldeb wared rhagddo, yna fe waredsid *Dafydd*; pe gallasai cyfrwyldra dyccio yn ei erbyn, yna fe aethai *Achitophel* yn rhÿdd; pe gallasai mawredigrwydd ymgadw rhagddo, yna fe ymgadwafai *Alexander*; pe gallasai glud achub rhagddo, yna fe achubsid *Crasus*; pe gallasai doethineb fod yn rhÿdd oddiwrtho, yna rhÿdd a fuasai *Salomon*; eithr yn un diwedd fy'n digwydd iddynt oll; fel pan ddell yr awr dynghedfennol na's gellir rhoddi dim pridwerth, ni ddichon un gelfyddyd na gwybodaeth ein cadw ni yma. Garedigion, pe coelid yr Athrawiaeth hon am y Bÿd arall, hi a graffai'n fwy ar ein Calonnau; pe meddyliem o ddifrif am y cyflwr hwnnw a ddaw o dalu'r pwyth, yna ôl ein Ffÿdd, yn yr hwn gyflwr y bÿd yn rhaid i ni fyw neu farw, sefyll neu gwympe yn dragywydd, hi a weithiai'n fwy ar ein bucheddau.

2. Ystyriwch, y palla pob peth a'r y fydd y byd yma i chwi ar eich diwedd, ac y cymmerant eu cennad oddiwrthyech tros byth. Eidd holl ddoniau naturiol, meddiannau oddi allan

allan, rhannau, gwaedogaeth, genedigaeth, dygiad i fynu, llynwyr, cyfoeth, coronau, teyrnafoedd, perlau, adamant, tai, tiroedd, gwragedd, plant, cyfeillion; pan el y ffôn o'ch genau, fe fydd y rhai'n eugŷd wedi ymadaw, *Dihar. 27. 24. Cyfoeth ni phery byth; ac a bery coron o genhedlaeth i genhedlaeth?* Mae'n ddiamai y machluda Haul tanbaid pob gogoniant oddiallan, yr hyn a wyddoch wrth eich prawf eich hun, ac eglurder yr Sgrythyr yn ddigon da. *Golud a gymmer adenydd, ac a eheda ymaith, Dihar. 23. 5: Y mae dull y byd hwn yn myned heibio, i Cor. 7. 31. Ni ddygasom ni ddim i'r byd, ac eglur yw na allwn ddiwyn dim allan chwaith, i Tim. 6. 7. Pe bae ddŷn yn berchen ar gymmaint o'r Bŷd hwn ag oedd Salomon Brenin mawr Jerusalem, yr hwn oedd ganddo Adeiliadau mawrion harddwychion, Gwin-llannoedd hyfryd ffrwythlon, Gerddi Perllannau, a Phrennau o bob math o ffrŵyth, dewis Weision a Morwynion, yn berchen llawer o wartheg a defaid, pentyrrau o arian ac aur, tryffor Pennaf brenhinoedd, Cantorion a Chantoresau, pob rhyw offer cerdd, a pha beth bynnag a ddeifyfiai ei lygaid; etto pan edrychai o ddisrif ar bob peth, fe ddywedai gŷd-a Salomon, gwagedd yw cwbl, ac nad oes fudd i ddŷn o'i holl lasur a gymmer efe dan*

yr Haul, a hyn a barodd i'r Gŵr Doeth gaffau hyd yn oed einioes, *Preg. 2. 17.*

Y mae Melldith ar y Creadur er Cwyrmp Addaf, yr hon sy'n awr yn twyllo, yn blino ac yn amharu, ac fe ellir cyffelybu pob cyffur a diddanwch oddiallan i lu *Pharaon* yn awr yn fyw, ac yn y man wedi boddi ac yn farw ar fin y Mor : ac er y meddyliech y parhaent yn dragywydd, *Psal. 49. 11.* Hwyl a wnant a chwi fel Mûl *Absalom*, yr hon a'i gadawodd ef pan oedd gyfngaf arno. Pa drueni galarus sy'n dilyn Gollu bydol, wrth eu hynnill, eu cadw ac ymadael a hwynt ? y maent yn faglau a drain yn blaau a Scorpionau i lawer ; Y maent yn eu gwanu a llawer o ofidiau, *1 Tim. 6. 10.*

Etto yma y Dynion yn ymdrafferthu yn curo eu ymennyddiau, yn deffygio eu cyrph, yn blino eu hysprydion, yn torri eu cwsg, yn aflonyddu eu meddyliau, yn arteithio eu cydwybodau, yn bwrw eu hunain i lawr ac yn ymfoddi mewn gofalon, yn gosod eu heneidiau mewn perygl, heb freuddwydio am ddim ond hŷrbara : a pharwneilont y cwbl, y maent fel y Sidan-bry yn marw yn eu gwaith : i.e., y mae llawer Gŵr yn byw ar ôl ei ddedwyddwch ei hun yr hwn a ddifethir cyn y difethir ef ; a gwaethaf o drueni yw ini fyw yn hwy yn dedwyddwch ein hunain : am hynny mae adewch

adewch i Olud chwyddo 'ch calonau, a pheri i chwi falchio, yr hyn fy'n rhy gyffredin.

Heddyw y mae'r bydol-ddyn goludog yn canu gorphywyfdra i'w enaid a dwyllwyd yn doft, gan dybied fod ganddo dda lawer wedi eu rhoi i'w cadw ; y nos honno y gofynnwyd ei enaid oddiwrtho. *Haman* fydd heddyw yn ail Wr yn y Deyrnas, eithr a gollodd y cwbl yn ebrwydd, a'i hoedl hefyd. Yn awr y mae *Nabuchodonosor* yn rhodio yn ei Llys Brenhinol mawr-wych ym *Mabilon*, gan ymfalchio yn ei wagrodres oddiallan ; eithr a'r gair etto yn ei enau ef, syrthiodd llêf o'r Nefoedd yn dywedyd, *wrthyt ti, Frenin Nabuchodonosor, y dywedir, aeth y Frenhiniaeth oddiwrthyt, Dan. 4 29, 30, 31.*

Jerusalem y leni yw Tywyfoges y Taleithiau, y flwyddyn nefaf tan D. yrnged, a'r rhai oeddyc yn byw yn foethus a ddifethwyd, ac a goffeidiafant y Tomennydd, *Galar. 1. 1, & 4. 5.* Ddoe y gellafid cyfrif i *Job* wrth filoedd, ac y foru y mae efe wedi colli'r cwbl a'i adael yn noeth. Ac nid yw ein hoes ninnau heb Efsampl alarus ac ofnadwy, *Ilundain* Enwog, yr hon ar ddydd yr Arglwydd oedd yn iefyll, a ddydd *Merchur* wedi ei llosgi'n ulw, ac yn grug o udw, a miloedd o'i Thrigolion heb na

thy nac annedd ganddynt ; am hynny os cyunydda Golud, na roddwch eich calon arno, *Psal.* 62. 10. Y mae yn anwadal, ni all ddigoni, ni wna lês, fe ddifethir, a hynny yn dragywydd. O gan hynny gofelwch am y Tlylau gwerthfawr, anwyl a thragywyddol hynny, a osodwyd i'w cadw yn eich Cyrph gwael, darfodedig a breulyd, a dderfydd am danynt cyn y bo hir ! *Cany pa leffad a fydd i ddyn os ynnill efe yr holl Byd, a cholli ei enaid ei hun, Matth.* 16. 26. *Mar.* 8. 36. *Luc.* 9. 25.

3. Ystyriwch, Mor ebrwydd yr a holl fwyniant presennol pechod ymaith, ac ni ad ddim ond colyn. Fe wna Henaint, Gwenidid a Chlesydion newidiad mawr yn yr holl ddŷn oddiallan, megis o ran tegwch, nerth, grym naturiol, bywiogrwydd lynchwyr, a'r cwbl trwy ba rai y gallai dyn gymmeryd dim hyfrydwch yn y Byd, neu yn ei Drachwantau. Pan ddel Afiechyd, Henaint a Chymhyrcynrwydd, rhag-gennadwr Marwolaeth, fe wna gyfnewid rhyfedd yn yr wyneb-prŷd teccaf : Harddwch Corphorol a Thegwch a lygrir yn ebrwydd, ni wydd Clefyd mo honaw yn unig, eithr hefyd a'i hanffurfia ef. Chwychwi y sawl fy gennych gydwedddoldeb corph, llygaid gwreichionllyd, tegwch prŷd a gwedd, hawddgarwch lliwiau o wyn a chôch, gyd ag uniondeb

a buander corph, a golwg furïol ; pan ddelo
henaint, fe ardd rychau dyfnïon yn yr wy-
nebau tēg hynny ; ac etto y mae llawer
(heb wybed oddiwrth eu heneidiau budr,
a'u calonnau aflan) yn feilchion o ran eu
hwynebau teg, a'u cyrph prydferth ; yn
gymmaint a'u bod yn ymdrythyllu o achos
hynny, ac i ofod allan eu tegwch a gwynni
eu crwyn (heb ymfodloni i gywrein-waith
eu Creawdr) a chwanegant liwio, clyttio,
powdrio, crychu, plethu, gwallt-celfyddgar,
a pheth ni's gwnant ? Gwybyddwch, na
wywa henaint mo'ch tegwch yn unig (yr
hwn nid yw ddim dyfnach na'r croen)
eichr a wanha 'ch nerth oddïallan, grym
naturiol, bywiogrwydd synhwyrâu, a'r
cwbl trwy ba rai y gallech gael dim hy-
frydwch bydol.

Henaint yw *dyddiau blin Salomon*, pan
dywyllir yr Haul, y Lleuad, y Sêr a'r go-
leuni, y crynno ceidwaid y Tŷ, y crymmo
y gwŷr cryfion, ac y metho y rhai fydd yn
malu, ac y tywylllo y rhai fydd yn edrych
drwy Ffenestri, ac y gostyngir i lawr holl
ferched cerdd, ac yr arfwydant yn y ffordd ;
pan fo'r holl ddŷn oddïallan wedi amharu,
hynny yw, pan fo y llygaid yn bwl ac yn
dywyll, y clustiau yn drwm eu clywed, y
dannedd yn bydron, y gorchfanau yn noeth-
ion, y pen yu foel, yr anadl yn llygredig,

y dwylo a'r traed yn ddirym ac yn crynnu.
 Dyddiau blin yn ddiar, yn y rhai ni chewch
 chwi ddim diddanwch oddiwrth eich
 chwaryddiaeth o'r blaen, canys fe fydd
 Ceiliog-rhedyn yn faich, a chwant yn palla.
Preg. 12. 5. Eithr ni wywa tegwch Gras tan
 a nhariadau mwyaf Tegwch naturiol; ca-
 nys Gras yw'r Olew yn y Lamp nad yw
 darfod un amser, ond yn llewyrchu fwr-
 fwy. *Merch y Brenin sydd oll yn egonedd*
ofewn, Psal. 45. 13. Duwioldeb yr hon
 Delw Duw, a rydd lewyrch a'r y sy'n hy-
 fryd iawn yngolwg Duw a Dŷn. *Ti*
ydwyt ddeg, fy anwylyd, ac nid oes ynot fry-
chewyn, Can. 4. 7.

Chwychwi bechaduriaid ! Y rhai 'ych
 awr-hon yn profi melyswedd pechod yn
 ymlawenhau i wneuthur drwg, yn treulio
 'ch amser mewn cyfeddach a meddwod
 mewn cydorwedd ac anlladrwydd, yn go-
 wedd ar wlaui Ifori, ac yn ymestyn ar eich
 glythau, ac yn bwytta'r ŵyn o'r praid,
 a'r lloi o ganol y cwt, y rhai a ddatcenwch
 gyd-a llais y Nabl, a yfwch wŷn mewn Phio-
 lau, nid ymosodiwch am ddryllio *Josaphat*
 ac ydych yn pellhau y dŷdd drwg; gwy-
 byddwch y llysg tan pechod, ac nad ydych
 eich tammeidiau melus ond tros funud awr
 chwi gewch dalu yn ddrud am y tammeid-
 iau melus a'r dainteithion hyfryd hynny.

Gwrandewch

Gwrandewch hyn bellach, chwyhwi y sawl ydych yn ymroddi i ddigrifwch, yn eich pelgi eich hunain trwy wneuthur drwg ; nid yw ond amser byr, a chwi a welwch, ac a ddywedwch, fod eich holl ddifyrwch, eich gobaith a'ch llawenydd wedi myned ymaith a darfod, ac na chewch bŷth mo'u gweled na'u profi mwy, yn unig cnoefa cydwybod, bustl, euogrwydd a cholyn a erys. Ni wyddoch chwi y rhai sydda gennych y Gyfeddach Uffernol hon o bechod. (y dyfroedd lledrad sydd felus, a'r bara cudd sydd beraidd) mai meirw yw y rhai sydd yno, a bod ei gwahoddwŷr hi yn nyfuder Uffern, *Dihar. 9. 17, 18.* Gwenwyn melus yw pechod, hyfryd wrth ei wneuthur, eithr chwerw yn y diwedd : *Canys yr Enaid a becho, hwnnw a fydd marw, Ezek. 18. 20.* ac a arbedwch chwi ef, a'i atal o fewn taslod eich genau ? Ei gau dan eich tasod, hyd onid elo'n fustl Aspiaid o'ch mewn chwi, *Job 20. 12, 13, 14.* Ystyrwch hefyd, fod eich pechodau dirgel, a wnaethpwyd yn y tywyllwch, mewn conglaun, wedi eu cuddio a'u cadw'n gél, yn adnabyddus i Dduw.

Y mae y Duw sanctaidd anfeidrol, chwi iwr y calonau yn eu cofio, *Hos. 7. 2.* Yn eu gwilio, yn eu telio, *Job 14. 16, 17.* Y maent ar lawr ym mysg ei drysorau ef,

Deut. 32. 34. a hwy a'ch goddiweddant chwi, *Num.* 32. 23. ac (oni wir edifarhewch yn ddifrifol am danynt a chael maddeuant) hwy a orweddant gŷd-a chwi yn y bedd, ac a'ch dilynant i'r bŷd arall, ac a gyfarfyddant a chwi wrth far ofnadwy Duw, ac a ddatcuddir yngolwg yr holl fŷd; Drŵg a erlid y pechadur : Y Drŵg hyn, a'r chwerwedd yma, (a sagwyd yn y groth, ni chladdwyd yn y bedd, ac ni ddiffoddwyd yn Uffern) a ymlid y pechadur i Uffern. Bechaduriaid, hyn fydd ddiammheuaſ, ni ymedy pechodau heb edifarhau am danynt bŷth a chwi, eithr a orweddant ac a gyfodant gŷd-a chwi; Eich eſgyrn fy'n llawn o bechodau eich ieüengſtid, y rhai a orweddant gŷd-a chwi yn y pridd, *Job* 20. 11. Drŵg gydymmaith gwely yw pechod, a gwaeth Cydymmaith bedd, ac os hun a eſe gŷd-a chwi, ſe ddeffru gyd-a chwi pan gano'r Udcorn aethlyd, *Cyfodwch Feirw a dewchi ſarn.* Y mae gan y rhai damnedig yn Uffern eu holl bechodau o ddau tu iddynt; yr hyn oedd yr achos o'u taflu i Uffern, fydd eu Cymdeithion tragywyddol yno; ac a gymmerwch chwi'r Gwiberod a'r Scorpionau hyn yn eich monweſau, y rhai a fyddant yn oſtiad yn cnoi eich calonau? Gŵybyddwch hyn, y machluda eich Haul redegog o bob digrifwch pechadurus ac anllad yn eigion

Mor

Mor ofnadwy o ofid diddiwedd; diesmwythder ac anfeddygmiaethol.

4. Ystyriwch, *Mai'n unig yr hyn sydd dragywyddol a wna i chwi lessad pan ddeloch i farw.* Sef, pan ddeloch at y Gagendor mawr, a gwthio o honoch allan i ddyfn for anfeidrol Tragywyddoldeb, nad oes iddo na therfynau, na cheulannau na gwaelod.

Garedigion anwyl ! A ydych chwi yn canfod dim a'r y fy a Thragywyddoldeb yn argraffedig arno ? Y mae amryw wrthddrychiadau, o berfonau a phethau, a'r ydynt yn ymgynnyrcholi i'ch golwg chwi. Derchefwch eich llygaid tu-a'r Nefoedd faith a addurnwyd ac a brydferthwyd a Haul gogoneddus, Lloer a Sêr tanbaid, y rhai sydd yno er rhai miloedd o flynyddoedd, gwelwch a yw Tragywyddoldeb yno ? Nac ydyw, hwy a gawfiant eu dechreuad, ac y mae'n rhaid iddynt gael eu diwedd, *Gen. 1. Heb. 1. 10, 11.* Tydi yn y *Dechreuad*, *Ar-glwydd*, a sylfaenaist y ddaiar, a gwaith dy ddwylo di ym y Nefoedd : *Hwylt-hwy a ddar-syddant, ond tydi sydd yn parhau : A hwylt-hwy oll fel dilledyn a beneiddiant.* Y mae y Dydd yn dyfod yn yr hwn y troir yr Haul yn dymylwch, a'r Lloer yn waed, a'r Ser a syth o'r Nef, a nerthoedd y Nefoedd a fgydwir, a'r Desnyddiau gan wir wres a doddant,

doddant, a'r Ddaïar a'r gwaith a fyddo ynddi a losgir, Matth. 24. 29. 2 Petr. 3. 10.

Hefyd, edrychwch ar eich Ceraint agos ac anwyl, er mwyn y rhai yr ydych yn cymeryd cymmaint o boen, gofal a blinder; Edrychwch ar *Abraham* eich Tad, ac ar *Sara* a'ch esgorodd (fel y dywed y Prophwyd mewn achos arall) ar eich Gwŷr, Gwragedd, Plant, Rhieni, Cyfeillion, Cymmydogion, Swyddogion, Gweinidogion; a ydyw y rhain yn dragywydd? Nac ydynt, llawer o honynt a aethant i wared eufys i'r Glyn tywyll, ac ni ddychwelant mwy. Neu edrychwch ar yr Arwŷr godidog hynny, *Alexander, Caesar, Pompei*, a ph'le y maent hwy? Oni orchfygwyd hwy eu gŷd gan Frenin Dychrynniadau, ac a ddaliwyd yngharchar y Bêdd, er ys llawer cant o flynyddoedd? Edrychwch ar eich Arian a'ch Aur, eich Perlau a'ch Tlyfau, eich Per-aroglau a'ch blychau gwerthfawr, eich Adeiliadau tég a'ch Llysoedd Brenhinol, a ydyw y rhai'n tros fyth? Nac ydynt, perthau llygredig ydynt, ac ni allant waredu yn nŷdd digofaint yr Arglwydd. Lleoedd anghyfannedd yw Llysoedd Brenhinoedd, yn barod i fyned yn garneddau: Coronau a symmudir o ben i ben; Teyrn-wiaïl ydynt yu myned o'r naill llaw i'r llall; ac y mae i Deyrnasoedd eu codiad, ac y mae iddynt

ddynt eu cwmp hfyd : ac a werthwch
chwi eich eneidiau gwerthfawr am hen
garbiau a ffylach ddarfodedig, y rhai ydynt
yn wir yn fwy mewn disgwiliad nag mewn
mwyntiant ? Ystyriwch cyn lleied a dal
hynny, am yr hyn yr ydych yn myned
mewn enbydrwydd erchyll o golli 'r Nef-
oedd.

Eithr yr awr hon (os rhai yn credu
ydych) derchefwch eich golygon tua'r
brynau tragywyddol, a gosodwch lygad
yr Eryr o ffydd oddifewn i'r Llen, yno y
mae'r Hên Ddihenydd ; Duw eich Tad, y
iaioni pennaf, a'r dedwyddwch mwyaf :
Yno y mae Crist eich Prynwr hygar, Ty-
rysog Gogoniant, a Thŷ nid o waith Llaw,
tragywyddol yn y Nefoedd ; ac ar ffafwr
Duw, cariad a chyfiawnder Crist, chwi
ellwch ganfod Tragywyddoldeb.

Drachefn, trowch eich golygon i mewn
arddirgel ddŷn y galon, a ydyw had Duw
yno, neu nod ei Ddelw ef, a'r Duwiol
Anian ? 1 *Joan* 3. 9. 2 *Petr.* 1. 4. A oes
yno Wyddor nerthol o fywiol Ras yn
tarddu ? *Joan* 4. 14. Ar y peth hyn y
gellwch ddarllain Tragywyddoldeb ; Gras
yw Etifedd Gogoniant, pob defnyn o'r
hwn sy'n rhedeg i'r Mor mawr, ac ni all
dim arall fod yn gyfaill i chwi ; Canys y pe-
thau a welir, sy tros amser, ond y pethau ni
welir sy dragywyddol, 2 *Cor.* 4. 18. 5. Y-

5. Ystyriwch, *tu-ag at ba un o'r ddau* Dragwyddoldeb yr ydych chi yn myned. Mi fynwn i chwi ystyried yn ddyfneddwy ac yn ddisfrifol, fod un lle i'r Defaid, ac un arall i'r Geifr; un lle i'r Cyfiawnton ac un arall i'r Anghyfiawnton; un lle i'r Duwolion, ac un arall i'r Annuwolion; un lle i'r Byw, ac un arall i'r Meirw; Dydd tragwyddol, neu Nos dragwyddol; Hyfrydwch tragwyddol, neu Boenau tragwyddol; Gwynfydedigrwydd tragwyddol neu Lofsfeydd tragwyddol; Bywyd tragwyddol, neu Angau tragwyddol; Nefoedd dragwyddol, neu Uffern dragwyddol.

Bellach bechaduriaid, arhoswch yma ac ystyriwch, i ba un o'r ddau le hyn yr ydych chi yn perthyn? A oes gennych chi ddim siccrwydd am Dragwyddoldeb Gogoneddus a Gwynfydedig? Mai'r Nefoedd, ac nid Uffern, a fydd eich lle a'ch cyfran; Er mwyn dangos hyn, ystyriwch, ac atebwch yr ymosfynion hyn.

A ddarfu i chwi gredu yn ddifffuant, edifarhau, a dychwelyd at Dduw trwy rwygo eich calonnau, a rhoi i fynu eich holl Eneidiau iddo ef? A ydyw eich calonnau wedi eu dŵyn yn ferchog ac yn egniol allan at Iesu Ghrifft, fel nas bodlonir mo honoch heb undeb a chymmundeb ag ef? Ai Iesu Grist yw anwylyd a chariad eich Eneidiau?

A ddarfu i chwi (gan fod yn deimladwy o'r hyn a wnaethoch yn ei erbyn ef, ac o'ch anheilyngdod o honaw ef) trwy ddwfn ddisfrisol o'fyingeiddrwydd, osod iail dda y Nefoedd a dedwyddwch ? Mae'n rhaid i chwi hau cyn y galloch fedi, a'r rhai ydd yn hau mewn dagrau a sedant mewn gor-ddedd, Psal. 126. 5.

A anwyd chwi am y Nefoedd, neu a anwyd chwi yn ôl y Cnawd yn unig ? Os gwnaed chwi trwy waith diogel Troë-tiguerth yn Greaduriaid newyddion yn wir, Cor. 5. 17. da yw, sefwch a rhyfeddwch wedd trugaredd ryfeddol ; onid è, osnwch dychrynnwch, canys os methwch yma, ych llŵyr ddifethir yn dragywydd.

Ymmhellach, a gŷd-gyfodafloch gŷd-a Christ, neu a ydych yn feirw mewn cam-beddau a phechodau ? *Ephes. 2. 1.* A ydych yn gyfrannogion o'r Adgyfodiad cyntaf, neu a ydych yn eich beddau yn pydru a chwi yn eich pechodau, wedi diddarbodi ? A ydych yn wir ar ddarfod â phechod, ac yn phob pechod ? Neu a ydych yn ymhyfryd mewn anghyfiawnder ? A ydych yn sefyll am Dduwioldeb yn ei bywyd a'i grym ? Neu a oes un pechod yn cael cennad i deyrnasu yn eich calonau a'ch ffyrdd ? A ydyw pechod a phob pechod yn edrych yn frwnr, neu a teimlo'n drwm, yn blasu'n chwerw, ac heb

hèb fod yn Eulyn yn y galon i gadw Crist
allan o'i orsedd-faingc ? A oes un pechod
dirgel yn byw oddi fewn yn erbyn Cyd-
wybod ? A ydych yn gweddio ac yn dy-
muno byw mewn ofn, ac megis tan olwg
Duw, gan wneud Cydwybod o bechodau
dirgel, ac o ddyledswyddau dirgel, trwy
edrych yn bur tu-ag at ogoniant Duw
a'ch daioni eich hunain ? A ydyw Duw
chwiliwr y calonnau yn eich cael yn eich
stafelloedd ar eich gliniau, foreu a hŵr
yn tywallt eich eneidiau ger ei fron ef ?
Pob duwiol a weddia, *Psal. 32. 6.*

A groeshoeliwyd chwi i'r Bŷd, neu a
yw'ch Eneidiau yn glynu wrth y llŵch ? A
oes gennych Dryffor yn y Nefoedd, neu
Dryfforau yn y maes yn unig ? A brynfoch
chwi'r Perl ? Neu a ydych yn ymfodloni
a graian ? Pwy yw eich Cymdeithion,
Cenfaint foch y Cythraul, ai praidd Crist ?
A ydych yn gyfeillion i foch a chŵn aflan,
y Bŷd o annuwolion, ai i Golomennod ac
ŵyn Crist ? Pa nod fy arnoch, nod y De-
faid ? (*sef, sancteiddrwydd, Gostlyngeidd-*
rwydd a Diniweidrwydd) ai nod y Geifr ?
(*sef, Trachwant, Balchder ac Aflendid ?*)
Pwy fy'n cadw'r Orseddfaingc, Brenin
nin y Sainct, ai Duw'r Byd hwn ? A ydyw
eich calonnau a'ch bucheddau yn llefaru
Nef, Nef, Nef, ai Uffern, Uffern, Uffern ?
Nid yw Uffern ddiin yn amgenach lle i
Cythraul.

Cythraul, nag yw calon yr annuwiol. A
 ellwch chwi edrych i fynu a dywedyd,
Ein Tad yr hwn myt yn y Nefoedd, neu yn-
 rann, ai rhaid fydd i chwi edrych i wared a
 dywedyd, *Ein Tad yr hwn myt yn Uffern*?
 Pa wedd y gellwch gymmeryd cyssur mewn
 dim ag fy'n y Bŷd hwn, a chwithau yn de-
 byg i fod yn druenus anrhaethol a thragy-
 wyddol yn y Bŷd arall? Pe tebygid fod
 gennych gymmaint o Olud, Coegrodres a
 Gogoniant y Bŷd hwn, ag a fu gan un
 dyn a'r a fu fyw erioed ar wyneb y ddaiar;
 pe gallech ddywedyd, eiddo fi yw'r Goron
 hon, y Deyrnas hon, y Wlad hon; mi pi-
 su'r Aur hyn, yr Arian hyn, neu y March-
 nadry hwn, y da hyn, y Faenor hon, yr Ha-
 fod hon, y Maesydd hyn, yr Anifeiliaid
 hyn, y Diadellau hyn, yr ŷd hwn, y
 Mŷn-gladd hwn, y Perlau hyn, y Tly-
 lau hyn; beth a dalai'r cwbl i chwi, os
 Diafol a biaueich Eneidiau? Yn awr ym-
 mha gyflwr y mae eich Eneidiau gwerth-
 iwr? A ydynt yn ddiogel? A wnaethoch
 chwi wir barottoad erbyn Marwolaeth a
 Barn, neu adel y cwbl heb ei wneuthur?
 Ai Llestri parch ydych, a rag-barottowyd i
 Ogoniant, ai ynteu Llestri digofaint, wedi
 eu cymhwyso i golledigaeth? *Rhuf. 9. 22,*
23. Llefared Cydwybod, ymddiddenwch
a'ch calon, Psal. 4. 4. Ystyriwch eich ffyrdd,
Hag. 1. 5. Ceisiwch a chwiliwch eich ffyrdd,
Galar.

Galar. 3. 40. Holwch eich hunain, profwch
 chwychwi eich hunain, a ydych yn y ffydd
2 Cor. 13. 5. Beth bynnag a hauoch hynny
 hefyd a fedwch yn siccr, *Gal. 6. 7, 8.* a lle
 syrthio y pren, yno y bydd efe, *Preg. 11. 3.*
 Os tu-a'r dehau y syrth, tu-a'r Dehau
 bydd efe ; Os tu ar gogledd y syrth, tu-a'r
 gogledd y bydd efe. Os byddwch fyw
 a marw tu-a'r Nefoedd, y Nefoedd a fydd
 eich lle a'ch cartref : Eithr os byddwch
 fyw a marw tu ag Uffern, Uffern a fydd
 eich lle a'ch cartref. Canys yn ôl yr hysbyrr
 a wneloch yn y Bŷd hwn, y bydd eich barn
 yn y Bŷd a ddaw, *2 Cor. 5. 10.* Ac onid
 yw yn athrist ac yn erchyll coelio fod
 gennyh Eneidiau gwerthfawr na byddant
 bŷth feirw, ac na wyddoch pa un ai cadwe-
 dig ai damnedig a fyddant, pa un ai sefyll
 ai syrthio a wnant, byw ai marw bŷth ac yn
 dragywydd ? Ac etto dyma gyflwr miloedd
 a myrddiwn o bobl a'r y sy'n byw yn
 awr yn y bŷd, y rhai sy'n myned ar bed-
 waicarn i Uffern, ac yn tybied a gobeithio
 eu bod ar yr union ffordd i'r Nefoedd,
Dihar. 16. 25.

6. Ystyriwch, *Pa nesed ydych at eich tri-
 gias a'ch annedd tragywyddol ?* Yr ydych
 chwi oll yn myned i wared gŷd-a ffrŵd yr
 amser i'r Mor mawr o Dragywyddoldeb,
 ac a ddewch yno yn ebrwydd. Nid oes

gam a gerddoch, anadl a gymeroch, air a
 lefaroch, na munud o amser a dreulioch,
 nad yw'n neffau at Dragywyddoldeb. Y
 tywod aur hyn fyn rhedeg rhwng dau Dra-
 gywyddoldeb, a dderfydd yn fuan, gyrfa
 ter a redir yn glau. O pa ddiddim yw'n
 hoedl ni ! *sef*, dyrnfedd, breuddwyd, gwynt,
 cysgod, tareth, rhedegwr, cynt na rhedegwr
 ac yn darfod heb obaith, *Job* 7. 6. Yr ydych
 chi oll yn myned i dŷ eich hîr gartref
 diweddas, i dŷ Tragywyddoldeb : Y mae
 pob Dŷn yn myned i Dŷ ei hir gartref,
Reg. 12. 5. Pa fodd y mae fe'n, myned ?
 I mae fe'n myned yn fuan iawn, bob am-
 ser rhagddo, ddŷdd a nos, pan fo yn cysgu
 ac ar ddeffro, yn gweithio neu yn sefur, y
 mae'r rhedegwr hwn yn prysuro, nid yw
 amser a llanw yn aros. Drachefn, y mae
 fe'n myned yn anheimladwy ; Nid yw
 Dŷn yn deall pa fodd y mae ei amser
 gwerthfawr yn ffoi oddiwrtho ; Y mae'r
 cysgod ar y Ddial yn myned o un awr neu
 i'r llall, o godiad - Haul hŷd ei fach-
 lod ef, er nad ydys yn crassu ar ei chwim-
 mwth fynediad ef : Felly y mae dŷn yn
 myned o febyd i faboed, o faboed i ieueng-
 tid, o ieuengtid i ganol-oedran, ac felly
 i henaint a'r bedd, ac nid ŷm ni yn dal
 ond ychydig neu ddim sylw ar hynny,
 Drachefn y mae fe'n myned yn ddiattal
 ni

ni all na dynion nac Angylion, Meddygin-
 iaeth na Meddygon ei gadw yma; nid
 haws cadw mo honaw, nag attal holl hyn-
 natur, neu rwyfiro Cyfammod Duw o
 ddôdd a nos. Ni waeth i Ddŷn geisio attal
 yr Haul rhag codi, y Mor rhag llenwi
 neu'r Gwynt rhag chwythu, na cheisio cadw
 dyn rhag marw, a myned i'r lle rhag-ter-
 fynedig i bob dyn byw. Er doe'r ydym
 ni, *Job* 8. 9. Nid oedd ond megis doe, pan
 oeddym ni ynghroth diddim, ac heb fod,
 ac ni bydd ond megis y foru, ac ni a ddi-
 flannwn, ac a fyddwn mal (o ran a berthyn-
 i'r Bŷd hwn) pe na buafem er ioed. Fe'n
 malurir yn gynt na gwyfyn, *Job* 4. 19. ac
 mewn moment y disgynnwn i'r bedd, ac
 ni ddown i fynu mwyach. Ie, ein Delwan
 a'n Iluniau a arhofant yn newyddion ac yn
 ddiogel, pan fom ni wedi myned i wa-
 red i farrau'r Pŵll, ac yn gorphywys yng-
 hŷd yn y pridd, ac fe fydd hŷd yn nôd
 ein Cwn a'n Meirch yn fyw, pan fom ni
 feirw, ac yn fwyd i bryfaid.

Y Myfyrdod calon-gyffrous hwn a wei-
 thiodd yn fawr iawn ar *Xerxes* gynt Bren-
 hin *Persia*, yr hwn wedi bwrw golwg ar
 ei Lu mawr aneirif, a wylodd wrth feddwl
 na byddai un dŷn o honynt yn fyw ym
 mhen can mlhynedd. Bechaduriaid y mae'n
 rhaid i chwi edrych tu hwnt i'r bedd, canys
 wedi

gini wedi Marwolaeth y bydd Barn, *Heb. 9. 27.*
 nid O achos hynny ynteu synnwch wrth ystyr-
 hynied, eich bod chwi oll heddyw yn sefyll o
 w o ffaen drws Tragywyddoldeb, naill ai ar
 attaymyl bywyd, neu ymyl angau, ar gyffin-
 enwau'r Nefoedd, neu safn Uffern, ac fe wneir
 radwchwi cyn y bo hîr, wybod a gweled beth
 -rer- fy tu hwnt i'r Môr ; cyn gynted ag y cauo
 dym Angau eich Llygaid, chwi gewch weled a
 , pa gwybod beth a fyddwch yn dragywydd. Os
 fol, ydych yn awr yn annychweledig, ac heb
 ddi- Dduw yn y Bÿd, yr ydych ym mron dyfod
 rthyn hÿd golwg i'r Llyn fydd yn llosgi o Dan
 Fe'r Brwmstan ; ond os Sainc't ydych, yr
 9. ac ydych ym mron mewn golwg i *Jerusalem*
 d, ac ewydd ; Os pechaduriaid annuwiol, yr
 lwan ydych ym mron o hÿd clywed fwn erchyll
 ac ya meini melinau digofaint, a thrwst cadwy-
 wa- au tanllyd Carcharorion Uffern, udfeydd
 yng- gafidus, a rhuad erchyll Ysprydion mewn
 nod Carchar, yn gweiddi ar eu gilydd, *O pa*
 a ni a llong, pa ddrwg anfeidrol, a pheth chwerw,
 wei- chwerw tost yw pechod, yr hyn nad ystyriem
 Bren- na chredem nes ein dysoa i'r lle truenus
 vg ar on o boenau. Yno y gellwch glywed yr
 ddwi Anghredadyn melldigedig mewn poenau
 v ym gweiddi ar ei Dduw a ddigiodd efe,
 nae'n Crit a wrthododd efe, a'r pechod o Ang-
 canys hediniaeth a laddodd ei enaid ef, gan
 wedi ddywedyd ynghyfyngdra ei Yspryd. *Pe*
bua'wn

buafwn i fodlon i'r feddyginiaeth, ni suafwn i ddim yn y trueni galarus yma, bu Arglwyd y Gogoniant wrth y drws, mi a'i clywais y curo'n hir, ond ni's gollyngton ef i mewn, a hynny y cafwyd safn Uffern arnaf yn oesoedd. Yno y clywir y Tyngwŷr, Ce wyddwŷr a'r Cablwŷr, a rwygafant ac ddrylliafant Enw Cyffegredig eu Creawd ac a dyngafant i waed a gweliau eu Prym a gynnygwyd iddynt, a thafodau poethion a fychion yn cwynofain ddarfod iddynt erioed gymmeryd Enw y Duw Sanctaidd anfeidrol yn ofer.

Yno y mae'r Proffesswŷr rhagrithiol chalon-ffuantus, y Pechaduriaid yn Sion y gweiddi ac yn dymuno, naill ai na wnaethent ddim lliw o gariad i Ghrist a Sain eiddrwydd yn un modd, neu iddynt egaru ef mewn purdeb a gwirionedd, a uwch law pawb, fel y gallasent ddiangc rhag y llosgfeydd tragywyddol.

Yno y clywir y Meddwyn digywilydd afreolus anifeiliaidd, tebyg i fochyn a foddhaodd ei lygaid a'i fol, a'i gwppaneidim hyfryd, o Wŷn gwreichionllyd, ynghyd a'i Gymdeithion mell digedig, yn dymuno yn chwerwedd ei Enaid, O na buafwn i ffeith cymmedrol a difeddwn, fel y gallafwn ffeith gael bod heb brofi gwin digofaint Duw, y hwn sydd goch, ac yn llawn cymmysg, gwat

adion yr hwn sy raid i mi er byfed yn dragy-
wydd, Psal. 75. 8. Esay. 5. 22.

Yno y clywir y Godinebwyr a'r Godineb-
wagedd arian bryntion, a ddarfu iddynt ym-
bogi yn eu hanlladrwydd Uffernol, yr hwn
roeddynt yn amcanu ei fodloni, yn dymu-
o. Ona buafem sofr, diwair ac onest, ac na bu-
sai nillygaidd anllad trachwantus yn bur ddeill-
on, ac nad adnabufem na gweled er ioed
gymob gwr na gwraig, fel na buasai raid i ni
ddedf dialedd tan tragwyddol, Jud adn. 7.

Yno y clywir y rhai drygionus Didduw
gynhwynol a ffiaidd, a watworasant ac a
wnaethant wawd o gredu fod Duw a barn
ddyfod ac a lesarasant yn eu balchder a
dyndynrwydd eu calonau, bryfied a phry-
red ei orchwyl, fel y gwelom ; canys
wnaethom ammod ag Angau, ac ag Uffern
gwnaethom gyngair, yn rhuo ac yn
waeddi. Oh na buafem yn gwrando, yn
rdu, ac yn ofni'r peth a rag-synegwyd
Weinidogion oblegid y lle tywyll ac erchyll
cyn ei bod hi'n rhy hwyf !

Yno y clywir y Bydol-ddyn a'r Daiar-
yf truenus, a wnaeth y Ddaiar yn Ne-
dd iddo, Aur yn Dduw, ac yn ddaioni
annaf iddo, yn llefaru yn chwerwder ei
alon, O na buafwn heb weled er ioed yn holl
yddiau fy enioes ddim Aur nac Arian ;
y gallafwn gael gwell cyfran, neu na
buaafwn

*buafwn fel Lazarus yn cardotta fy mara
fel na ddaethwn i'r lle poenus hwn.*

Yno y clywir yr arlwydus, yr ofnog, a
llwfr wadwr y ffydd, a'r gwrthnyfig o ga-
lon, yr hwn rhag ofn ychydig o galed
oddiallan, a ymadawodd a'r Gwyddorion
a broffessodd efe, ac a drodd ei gefn a
Ghrift, a'i Braidd bychan erlidiedig, y
dymuno, naill ai na buasai efe er ioe-
yn adnabod ffordd Cyfiawnder, neu iddo
fod yn ffyddlon hŷd Angau.

Bechaduriaid diofal, y rhai ydych
cymmeryd eich twyllo'n doft, ystyriwch
nad ydych ddim ym mhell oddiwrth y Ga-
gendor erchyll hwn, lle mae lliaws o eneid-
iau yn galaru ac yn wylo ddŷdd a nos
ac y mae'n ddiamai, pe bae udfeydd a
ysgrechain ofnadwy a hyll yr yspried
Uffernol hynny yn fwnio yn eich clustiau
na orphywyfych ddim yn eich Gwlau na
Tai.

Fe fu gweiddi tost a brawychus pan
foddwyd yr hen fŷd gŷnt, pan lofgwyd
Sodoma a Gomorrha, weled y Cymmyl
yn ddisymmwth yn bwrw tan a brwm
tan ar eu pennau a'u tai, a Gwŷr, Gwr-
gedd a Phlant yn llosgi ynghŷd : ond ni-
oedd hyn ond pigiad chwannen mewn cy-
ffelybrwydd i'r lle hwnnw, lle mae wyle-
fain a rhingcian dannedd bŷth ac yn oe-

oesoedd

oesoedd. Cofiwch hyn bawb o honoch a'r
y sy'n gollwng Duw yn anghof, fod dýdd
eich trychineb yn agos, a'r hyn a barotto-
wyd i chwi yn prysfuro, *Deut. 32. 35.*

Ond os gweision yr Arglwydd ydych,
gwir Sainc a Galarwyr yn Sion, derch-
efwch eich pennau a'ch calonnau, canys yr
ydych yn perthyn i le arall, a gwell Gwlad,
Ief, I fynydd Sion, ac i Ddinas y Duw byw,
Jerusalem nefol, ac at fyrddiwn o Angylion,
i gymmanfa a chynnulleidfa y rhai cyntaf-
andig, y rhai a sgrifennwyd yn y Nefoedd,
ac at Dduw Barnwr pawb, ac at yspriedoedd
cyfiawn y rhai a berffeithiwyd, ac at Iesu Cy-
fryngwr y Testament newydd, a gwaed y tae-
lliad, yr hwn sydd yn dywedyd pethau gwell
na'r eiddo Abel, *Heb. 12. 22, 23, 24.* A
gwybyddwch eich bod ym mron dyfod o
lyd clywed y Caniadau nefol hynny, Gor-
lodedd Tragywyddol a Haleluiau'r Sainc,
a'r Angylion gogoneddus yn Nhŷ eich
Tad, Lle y cewch ddigonolrwydd llawenydd
a digrifrwydd yn dragymydd, *Psal. 16. 11.*

7. Ystyriwch, Mor ddifymmwrth, mor
angerddol, neu mor ddirybudd y gall eich
diwedd fod. Am hynny na thybied neu
addwyweded neb, y cant feirw yn eu Nŷth,
neu addo iddynt eu hunain amser i ymba-
ratoi trwy hir fywyd, neu glefyd-nŷch,
megis Darfodedigaeth neu'r cyffelyb. Be-

chaduriaid diofn a diofal ! ni wyddoch chi
 beth a ddichon ddigwydd mewn noswaith
 neu awr ; y gŵr goludog yn yr Efengyl
 tra 'r ydoedd efe'n breuddwydio am lawer
 o ddyddiau, a ddaliwyd gan genad ofnadwy
 a ddaeth i'w ladd ef ; *O ynfyd, y nos hon*
gofynnant dy enaid oddiwrthit, Luc. 12. 20.
 Nid byw mae'r hwn ni wyr pa le, pa bryd
 neu pa fodd y bydd efe marw ; rhai a ae-
 thant yn iach i'w Gwllau, ac a fuant feirw
 y noson honno ; eraill a syrthiasant yn feirw
 oddiar eu Ceffylau ; rhai a fuant feirw
 wrth eu Byrddau, tra 'r oedd y bwyd
 yn eu geneuau ; eraill a fuant feirw yn eu
 llawn nerth, a hwy yn esmwyth, ac yn
 heddychol yn gwbl, a'u bronnau yn llawn
 llaeth, a'u hesgyrn yn iraidd gan fer ; eraill
 a fuant feirw mewn chwerwder enaid, a
 ni fwyttasant mewn hyfrydwch. Hwyl
 orweddant ynghyd yn y pridd, a'r pryf
 a'u gorchguddia hwynt, pan ddygir hwy
 i'r bedd ac yr arholont yn y pentwr. Gan-
 digion, y mae llawer o Esamplau ofnadwy
 yng air Duw am ddyfodiad trist a di-
 fymwth y Gennad ddidrugaredd hon, A-
 gau, y rhai fy'n sefyll megis cynnifer
 For-nodau i'ch rhybuddio rhag i Ang-
 ddyfod mewn awr na b'och yn disgwil
 dano ; a'ch cael heb ymbarottoi. *Belfaz*
Brenin y Caldeaid yn ei lawenydd mwy

pan nad oedd efe'n meddwl am Angau,
a welodd ysgrifen law ar y pared yn ofnad-
wy iawn, ac a laddwyd y noson honno, *Pan*
nad efe'n gwledda ac yn yfed gwin, ac yn
moliannu y duwiau o aur ac o arian : *Tr awr*
honno byssedd llaw dŷn a ddaethant allan, ac a
sgrifennasant ar gyfer y canhwyllbren, ar gal-
chiad pared llys y brenin ; a gwelodd y bren-
in ddarn y llaw a sgrifennodd ; yna y newid-
iodd lliw'r brenin, a'i feddyliau a'i cyffroisant
ef, fel y dattododd rhwyman ei lwynau ef, ac
gwrodd ei liniau ef y naill wrth y llall, *Dan.*
3, 4, 5. 6. a'r 30. Angau yw Brenin Dy-
chrynniadau, a dychryn Brenhinoedd. He-
zeciah ddaionus a gaes rybudd disymmwrth
am Angau, Esay. 38. 1, &c. Hynny a barodd
ddo droi ei wyneb at y pared, weddio ac
wylo ag wylofain mawr, a thrydar megis
Garap, a griddfan megis Colommen, yn
awerwedd ei enaid, o waith ei fod efe i
fydd i byrth y bedd, ac i'r pwll, lle nid
es obaith. Lladd pob cyntaf-anedig yn
yr Aiph ar hanner nos, a barodd weiddi
mawr, *Exod. 12. 29, 30. Corah a'i holl*
Gynulleidfa annuwiol a lyngcwyd yngha-
bol eu Gwrthryfel, Numb. 16. 30, 31. Hwy
ddisgynnasant yn fyw i Uffern, a holl Israel
foesant wrth eu gwaedd hwynt.

Fe fu farw yn ddisymmwrth o wŷr Beth-
mes ddeng-wr a thrugain, a deng mil a

deugain o wŷr, am iddynt edrych yn Arch
 yr Arglwydd, i *Sam. 6. 19.* Ac y mae Duw
 lawer gwaith yn cymmeryd oddiwrthym
 ddymuniant ein llygaid a dyrnod, fel y
 cymmerodd efe wraig *Ezeiel, Eze. 24. 16.*
 plant *Job* a fuant feirw yn eu gwledd. *Isa-*
iah a darawyd ac a fu farw yn ei gŵig
Ananias a *Sapphira* gwr a gwraig a fuant
 feirw o fewn tair awr neu bedair at eu gŵ-
 lydd, *Act. 5. 5, 10.* Y mae Duw y Barnwr cyf-
 ion lawer gwaith yn faethu'r annuwolion a
 faeth ddisymmwrth, ac y maent yn meirw
 yn y weithred o bechod, *Psal. 64. 7.* Pa
 f'ont ynghylch llenwi eu boliau, y mae'r Ar-
 glwydd yn tywallt llid ei ddigllonedd ar-
 nynt, fel y tywalltodd efe ar etholedigion
 Israël, *Psal. 78. 30, 31.* Y mae Duw lawer
 gwaith yn anfon allan ei Angel dinistrio
 i gyflawni angerdd ei lid, yr hwn a wa-
 waith erchyll mewn ychydig amser; can-
 mewn un noswaith yngwerfyll y'r *Afyr-*
iaid, Angel yr Arglwydd a darawodd gam-
 a phedwar ugain a phump o filoedd, y rhai
 y boreu drannoeth oeddynt ôll yn ge-
 neddau meirwon, *E/ay 37. 36.* Mor fyr a
 mor ansicr yw ein bywyd, yn ddarostyng-
 edig bob moment i ddyrnod Angau, a
 briwfionyn lleiaf neu wybedyn a all wne-
 thur diben o honom ni, fel y gwnaeth
 lawer. Ac megis y dichon ein diwedd fel

yn ddisymmwrth, felly hefyd y gall-ef fod
yn angerddol ; gall clefyd marwol oresgyn
pen a chalon, ac y mae dynion truein wrth
feirw llawer gwaith mor gyfyng arnynt ac
mor orphwyllog, fel na allant feddwl am
ddim ond eu doluriau poenfawr, ac heb
allwedd dywedyd dim wrth Dduw na dŷn o-
blegid eu heneidiau ! O mor fyn ac mor an-
heimladwy y mae llawer enaid yn myned
i'r Bŷd arall ! Mal *Nabal* neu mal gŵr
mewn Hun-glwyf ; neu megis cynnifer o
gyffion neu feini, ac heb ddeffroi nes deffront
yn nghan Uffern. Y gŵr geludog a fu farw,
a yn Uffern efe a gododd ei olwg ; yr oedd
ei farwolaeth cyntaf a'r ail yn dra dirybudd.
Sefwch ymachwi'r holl Bechaduriaid calon-
taled, a rhyfeddwch weled Trugaredd digy-
felyb, ac Amynedd anfeidroly Duw mawr,
yn attal Brenin Dychrynniadau cyhyd ! Ni
wnaeth Duw mor dirion a miloedd o Be-
chaduriaid a aethant o'r blaen i Farn, ac a
ddisgynnasant i'r Pwll mewn moment, fel
gytita'r Pla ofnadwy a fu ddiweddaraf yn
Llundain, o achos yr hwn yr aeth llawer
mil o eneidiau i Dragywyddoldeb. O nac
anghofied *Llundain* na'r Deyrnas hon mo
dynny, a Barnedigaethau brawychus eraill
a grochwaeddodd ein pechodau am danynt,
nag dyfod gwaeth nag un o honynt etto
arnom ni. Anghofio ein diwedd fy bechod

marwol a gyffru Dduw i ddigofaint, ac a bair i farn bryfuro. *Ei haslendid fydd yn ei godreu, nid yw hi yn meddwl am ei diwedd; am hynny y syrthiodd hi yn rhyfedd, heb neb yn ei chyffuro, Galar. 1. 9.*

8 Ystyriwch, Y bydd eich Eneidiau pannedel Angau i daro'r dyrnod wedi eu sefydlu, fe fydd eich Tragwyddoldeb wedi ei fwrw fel nas newidir byth bythoedd: Y pryd hynny bydd eich Eneidiau anfarwol yn myned i Iechydwriaeth neu i Ddamnedigaeth, i Fwyd tragywyddol neu Angau tragywyddol, i Nefoedd dragywyddol neu Uffern dragywyddol. Chwychwi ddynion llwfr athrit! gwybyddwch a chofiwch tra fo amser gennych, cyn y torrer edafedd aur eich hoedl, os ceir chwi ond ymhen awr ar ol Marwolaeth heb Grist, Ffydd, Edifeirwch a Sancteiddrwydd, fe dderfydd am danoch yn dragywydd. Wedi Angau mae pob moddion a gobaith yn pallu, *nid oes na gwaith, na dychymmyg, na gwybodaeth, na doethineb yn y bedd, Preg. 9. 10.* Fe fydd Duw'r pryd hynny yn anghymmodol, pechod yn anfaddeuol, y Nefoedd mal nas galler ei chael, a'ch eneidiau wedi eu colli yn ddiobaith. Ac yna y Diafol eich gelyn gwaedlyd a gaiff ei wynfyd arnoch; Y mae fe'n gwybod os ei eiddo ef a fyddwch mewn bywyd ac angau, mai ei eiddo ef a fyddwch

fyddwch byth ac yn oes oesoedd, ac na
ymedy 'e a chwi a'i gilydd yn dragywydd.
Bechaduriaid, diammau yw hyn, lle y syr-
thio y pren, yno y bydd efe; fel y mae'r
had, felly y bydd y cynhauaf; os gwnewch
chwi waith y Diafol, fe fydd yn rhaid i
chwi gael cyflog y Diafol: Os cerddwch
ran orchymyn ac arweiniad Tywyfog y
Tywyllwch, a gadel iddo eich tywys a'ch
lulgo yma ac accw wrth ei ewyllys tra
fyddoch byw, chwi fyddwch yn Garcharor-
ion ac yn Gaethweision iddo ef yn y Car-
chardy ofnadwy hwnnw o dywyllwch da
wedi eich marw.

Yllyriwch, nad yw Gwlad y tywyllwch
yn ddim lle i wasanaeth, nid oes dim edi-
farchau yn y Bêdd, ddim o Arglwydd tru-
garha wrthym yn sgrifennedig ar byrth
Uffern, nid oes yno na Sabbothau, na Phre-
gethau, na Gweinidogion. Yn amser eich
bywyd y mae'n rhaid i chwi lasurio a pha-
rtotoi am fywyd tragywyddol; o waith
mai yn ol eich gwaith a'ch dewis yn y Bÿd
hwn, y bydd eich cyfran dragywyddol yn
y Bÿd a ddaw. Golodwyd i chwi farw un-
waith, ac wedi Angau bod Barn, *Heb. 9. 27.*
Y mae'r March gwelwlas Marwolaeth yn
myned ym mlaen, ac Uffern yn canlyn ar
ei ol ef, *Datc. 6. 8.* Ni newidir mo'ch cyflwr,
y mae Dinystr tragywyddol, neu lwydd-

ant tragywyddol eich eneidiau gwerthfawr yn ymddibynnu ar yr ychydig funudau hyn ; yr Afon chwyrn hon o hoedl dŷn, wedi iddi droi unwaith a llaesu, a rëd yn oestad gan dreio, ac ni leinw hi byth drachefn : feily fel y bydd y cwbl a adawoch heb wneuthur yn awr, heb ei wneuthur yn dragywydd. Os byddwch feirw yn Angrhedadwy, chwi fyddwch yn Angrhedadwy yn dragywydd ; os byddwch feirw tan euogrwydd a gallu pechod a digofaint Duw, chwi arhoswch tan euogrwydd pechod a digofaint Duw yn dragywydd : Eithr os byddwch feirw yn sanctaidd yn oftyngedig, wedi eich marweiddio, ac yn Gristianogion diragrith, chwi arhoswch yn sanctaidd, yn nefol, ac yn ffafor Duw yn dragywydd, *Datc. 22. 11. Yr hwn sydd frwr sydd frwr etto ; a'r hwn sydd sanctaidd, sydd sanctaidd etto* : Eithr y Pechadur diedifeiriol heb gael maddenant, er pe byddai fyw gannt neu fil o flynyddoedd i fodloni ei Drachwantau, a felldithir yn y diwedd. O Druein ! y rhai ydych yn darllen y Traethawd bychan yma, mi ddeifysaf arnoch godi a gweithio tra 'yw yn ddydd ; y mae y nos yn dyfod, pan na ellwch chwi na neb weithio, *Joan 9.4.* Am hynny ewch at eich gwaith, a gwnewch ef a'ch holl egni, tra fo'ch Canwyll yn llosgi, eich Haul yn

yn tywynnu : A ddiogwch chwi etto, a
chwithau yngweled eich Awr-Lestr yn rhe-
deg, eich Haul yn machludo, eich hunain
yn meirw, a'ch Eneidiau yn cael eu dife-
tru ? Am hynny *ceisiwch yr Arglwydd tra*
ygaller ei gael ef, Esay 55. 6. *mewn amser*
cymmeradwy, 2 Cor. 6. 2. *Cyn i'r ddeddf*
efgor, cyn i'r dydd fyned heibio fel peiffwyn,
Zeph. 2. 2. Cyn dyfod y dyddiau blŷn, cyn
rywyllu y rhai fydd yn edrych drwy Fe-
nestri, a dechreu o geidwaid y tŷ grynnu,
cyn cau'r pyrh yn yr heolydd, cyn torri y
llyn arian, a'r cawg aur, cyn torri'r pi-
ler ger llaw'r ffynnon, neu'r olwyn wrth
y pydew, cyn myned o honoch i dŷ eich
hig gartref, a dychwelyd o'r yspryd at
Dduw yr hwn a'i rhoes ef, *Preg. 12. 1, &c.*

Yllyriwch rhyngoch a chwi eich hunain,
A ydych yn gymmwys i ymafael a'r Pen-
nadur galluog hwn Angau ? A ydych wedi
ymbarottoi i'r daith faith hon, ac yn barod
ac yn ewyllysgar i fyn'd trwy'r Ogof dywyll
hon ? Gochelwch ac ofnwch rhag eich cael
yn amharod ; meddyliwch am y pum
Morwyn ffol, y rhai oedd yn myn'd i brynnu
Olew pan ddylasai eu Lampau fod yn llosgi,
ac felly a ddaethant at y drŵs, eithr a'i caw-
fant ynghauad : Cofiwch am *Efan* dru-
an, yr hwn oedd yn hela helfa, tra fu efe'n
colli'r fendith.

Chwychwi Bechaduriaid truein ! Berth ydych ar fedr ei wneuthur ? Os gweithiwch mae'n rhaid i chi weithio bellach neu beidio. A ydych chi yn bwriadu ceisio a sicrhau Teyrnas Dduw yn gyntaf ac o flaen pob peth, *Matth. 6. 33.* Tra y gelwir hi heddyw ? neu a oes gennych ddim ond gwaelodion a budreddi henaint marwlyd i'w roi i Dduw a'ch Eneidiau anfarwol ? Oh na wybyddech chwithau yn eich dydd hwn y pethau a berthynent i'ch heddwch, cyn eu myned yn guddiedig oddiwrth eich Llygaid.

9. Yn olaf, Ystyriwch, *Mai'r olwg erchyllaf a synnaf y tu yma i Uffern yw gweled Ang-bredadyn heb Grist yn anadlu allan ei anadl diweddas ?* Fe welir pethau eraill gresynol iawn, megis gweled Gŵr yn newynu o ddiffyg Bara, neu yn marw o ddiffyg Meddyg, neu'n boddi o ddiffyg Bâd ; neu weled Gŵr yn farw, Celain, Corph heb Enaid ; eithr och ! Mor resynol ac mor arlwydus yw gweled Gŵr yn agos at Dersynau Tragwyddoldeb, sef, gweled pechadur truan yn ei lygchwys oer ac yn griddfan wrth farw, a'i Enaid gwerthfawr ac anfarwol yn sefyll dan grynau ar ei wefysau cerion ac angau y Gorelsgynnwr mawr, a Brenin Dychrynniadau yn dyfod yn ynyd a'i Writ i'w symmud ef yn y naill

maill llaw (na's gellir ei dychwelyd) a'i
 biccell farwol a'i golyn yn y llaw arall;
 Cydwybod yn dirdynnu, yn cyfarth, yn
 cnoi, ac yn ei rwygo fel Llew; y Diafol,
 dihenyddwr Duw yn edrych arno, ac yn
 sefyll ger llaw iddo: Y galon tan anobaith
 trwm a foddedig, y llygaid yn dywyll ac
 yn sefyll, llinynnon y galon yn barod i
 dorri gan gyfyngder; ei Wraig, ei Blant
 a'i Gyfeillion wrth erchwyn y gwely yn
 wylo, yn ochneidio, yn llefain, yn gwasgu
 eu dwylaw ac yn curo eu dwyfronnau; y
 Wraig yn gweiddi, o fy ngwr! Y Plant yn
 llefain, och fy Nhad! Yr Enaid truan a
 ddifethir a fydd yr holl amser hyn yn
 edrych yn ol ar yr amser a gamdreuliodd
 efe, a'i bechodau gynt; yn edrych i mewn
 ar ei galon ei hun, golwg erchyll! lle ni
 wel efe ddim o Ghrift, ddim Gras, ddim
 Purdeb, ddim ond pechod, euogrwydd, Ang-
 au a thywyllwch: yna yn edrych i fynu
 ar y Duw hwnnw a ddigiwyd, y Crist
 hwnnw a wrthodwyd, ac ar y Nefoedd hon-
 no a'r Tragwyddoldeb a gollodd efe; ac
 yn edrych i wared ar y pwll tywyll ac of-
 nadwy hwnnw, fyraid ei fod yn lle a chyf-
 ran iddo ef (gyda disgwil yn ddychrynn-
 dig am Farn) gan gansod y Cythreuliaid
 yn dysod ac yn barod i ymaslyd ynddo. O
 Pa weiddi ac ysgrechain ofnadwy a wna'r
 enaid

enaid wrth ymadael ! gan ddeall ei fod efe ei hun yn foddi i wared, i wared i'r llyn tanllyd a'r pwll diwaelod, lle y bÿdd yn rhaid iddo gymmeryd i fynu ei letty gÿd-a'r tan yssol byth ac yn dragywydd.

Gwewyr marwolaeth, colli'r bÿd, cyfyngder Cydwybod, ac ofn Uffern yn cydymgyfarfod a wnant ddÿn yn berffaith druenus, ac a barant iddo weiddi gÿd-a *Chain* felldigedig, *Gen. 4. 13. Mwy yw fy nghostedigaeth nag y gallwyf ei goddef*, neu ddywydd (gÿd-a'r Eglwys gytuddiedig) *Gwelwch ac edrychwch a oes y fath ofid a'm gofid i? Gal. 1. 12.* Ac os yw meddwl dychrynnedig Cydwybod euog yn cyhuddo, mor boenedig a durfing yma, beth a fydd tan cyfana mor o ddigofaint ar ol hyn, pan dywelltir ef allan hÿd yr eithaf ?

Ystyriwch Bechaduriaid ansynhwyrol, mai fel hyn y gall eich cyflwr cwynfannus fod pan ddeloch i farw, *sef*, cael llawer o ofid a digofaint gÿd-a'ch clefyd, Canys *ni bydd heddwch, medd fy Nuw, i'r rhai annuwiol; Esay 57. 21.* Nid oes un gair yn yr holl Fibl, nad yw'n llesaru dychryn ym mywyd ac angau i'r annuwiol ; er pe bae'r pechadur fyw gan mlhynedd, fe felldithir ; fe fydd marw tan yr holl felldithion sy'n tgrifennedig yn Llyfr Duw ; ie a than yr echryslonaf felldith. Efangylaidd honno,

1 Cor. 16. 22. Deall yr hyn a hair y fath
afonyddwch yspryd, a meddwl athrist am
enogrwydd, a'r a wnelo iddynt felldithio
Duw a'u Brenin; gan edrych i wared
ar y pwll, gan ruo allan, *Pwy o honom a*
drig gyd-a'r tân yssol? Pwy o honom a bress-
yllia gyda llosgfeydd tragymyddol? Esay 33.
14. Am hynny byddwch synhwyrol i ddeall
hyn, chwi oll y rhai ydych yn anghofio
Duw, rhag iddo efe eich rhwygo, ac na byddo
gwareddydd, Psal. 50. 22.

Ac megis y mae yn ofnadwy ac yn fraw-
ychus gweled Angrhedadyn yn marw, felly
yn y gwrthwyneb, y mae'n gyffurus ac yn
hyfryd gweled y Duwiol yn marw, o waith
mai (ei *ultimum* yw ei *optimum*) ei amser
diweddaf yw ei amser goraf, a gwell (medd
Salomon Preg. 7. 1.) *Tu dydd ei farwolaeth*
na dydd ei enedigaeth, Canys ei ddiwedd
fydd tangneddyf, Psal. 37. 37.

Duw mewn tangneddyf, Cydwybod
mewn tangneddyf, a'r cwbl mewn tang-
neddyf; O'r olwg wynfydedig! weled yr
Enaid yn llannu ac yn dyheu am y Nef-
oedd, yn myned allan o'r byd ar adenydd
llawenydd, tawelwch a thegwch yspryd,
gyd-a gwynt hwylus i'r Nefoedd, gan hir-
aethu a gweiddi, Fy Nuw, na hir drig;
bryffia, fy anwylyd, bryffia; tyred Argl-
wydd Iesu; y mae gennaf chwant i'm dat-
tod

tod ac i fod gyd-a Christ, yr hyn fydd oreu-
 ôll, *Phil. 1. 23.*

Chwi glywfoch beth yw'r pethau mawr-
 ion fy raid i ni ystyried oblegid ein di-
 wedd, fef, y bydd diwedd yn siccr, nad
 yw'r byd hwn ddim lle parhaus ; na wel
 y rhai sy'n eich gweled yr awr hon, cyn
 bo hir, mo honoch mwyach yn dragywydd ;
 Chwi a glywfoch y difethir eich pethau
 presennol, y gad pechod, yr hwn fydd mor
 llawn o wenwyn marwol golyn, bicc cell a
 drywana trwy eich afu, ac y bydd cyflwr
 yr annuwiolion yn alarus, yn ofitadwy, ie,
 ac yn ddiobaith, pan ddelont i feirw ; ca-
 nys pan ddél Angau, fe fydd eich eneidiau'r
 pryd hynny wedi eu sefydlu fel na ddichon
 dim cyf-newidiaid fôd byth bythoedd.

Y peth nessaf yw, fôn am y Rhesympmau
 pa ham y mae yn ddyledswydd ac yn beth
 o'r fath bwys i ni ystyried ein diwedd, a'r
 Rhesympmau yw y rhai hyn sy'n canlyn.

Y Rhefwm 1. A gymmerir oddiwrth
 Dduw, *O waith fod yr unig ddoeth, y grafa,*
y trugaroccaf, a'r enaid-dosturiolaf Dduw yn
dymuno hynny yn dra difrifol, Oh na baent
ddoethion, na ddeallent hyn, nad ystyrient
eu diwedd ! Garedigion, yn y dymuniad,
 neu'r deisyfiad gynhyrhiol hwn, y mae ty-
 ner ymysgaroedd Duw ; hon yw gwir iaith
 ei galon ef, ac y mae, mal pe dywedasai

(yn ol dull dynion) wrth ei was ffydd-
 on *Moses* ; nid oes gan i ond un deifysiad
 neu arch, a'r cwbl a gynhwyfir yn yr un
 honno, hynny yw, am fyned o honot a dy-
 wedyd wrthynt trofod fi, fod yn rhaid
 iddynt fod yn ddoethion i ystyried hyn ; i
 ystio y dyddiau gynt, a blynyddoedd Cen-
 edlaeth a Chenhedlaeth, bêth a wneuthym
 trostynt drwy eu dewis hwynt o'r holl
 bobloedd fydd ar wyneb y ddaiar i fod yn
 dryffor, yn bobl unig a phriodol i mi ; ac o
 achos i mi eu caru, y gwaredais hwynt, y
 wneuthym ryfeddodau trostynt yn yr
 ddiplwr, yn y mor coch, ac yn yr anialwch,
 a'u cedwais mor anwyl a chanwyll fy
 lygad, gan eu dŵyn ar adenydd Eryrod ;
 ond etto gwybyddent ddarfod iddynt fy
 nghofio i, fy nigio i, a bod eu diwedd yn
 byg i fod yn druenus : canys tan a gyn-
 euwyd yn fy nig, ac onid ystyriant ar frŷs,
 felysg hyd Uffern ifod.

Bellach chwi y rhai ydych mewn perygl,
 un oreu yw ? Gwrthwynebu, croesi a
 sino eich unig gyfaill goreu, ac anwylaf,
 i'w dymuno'n dda i chwi ; ai rhyngu bodd
 bodloni eich gelyn amlwg, marwol ac
 nghymmodol ? Ni ddichon eich gwrth-
 wynebŵr y Diafol oddef i chwi feddwl am
 angau neu farw ; canys pe dioddefai a phe-
 gadawai Satan yr hên Sargh honno i chwi
 edrych

edrych i Uffern, ni allai na'ch llusgo na'ch
tynnu yno wrth ei ewylllys. Ac a ewch
chwi rhagoch yn ffyrdd pechod ac angau.
Neu meddylwch rhyngoch a chwi 'ch hu-
nain, eiddo pwy ydych, beth a wnaethoch
i ba le yr ydych yn myned, a phêth fydd
debyg i ddyfod o honoch pan el y ffyn allan
o'ch genau; pa ymbarottoad a wnaethoch
am y byd arall, fel y gwneuler y gwaith mawr
rhwng Duw a'ch eneidiau chwi selly i fynd.

Bechaduriaid! Pe buasai'r Duw sanctaidd
anfeidrol, cyfiawn a geir-wir yn chwennych
ac yn amcanu eich Dinystr a'ch colledig-
aeth, ni buasai efe yn galw arnoch fel hyn
yn brùdd ac yn ddisrifol i ystyried, diwedd
pechod, angau a thragywyddoldeb, hyd
onid aethai hi yn rhy hwyr, a chwithau we-
di eich gadel yn ddiymwared; am hynny
mae'r hyn a amcenir yma yn perthyn i'ch
gwneuthur yn ddedwydd, os edrychir atto.
*Oh na baent ddoethion, na ddeallent hyn, nad
ystyrient eu diwedd!*

Rheswm 2. O waith mai meddwl yn ddwys
yn ddisrifol ac yn ystyr iol am Angau a'r Bêdd
a'i naturiola, ac a'i gesyd ger bron, cyn nessed
a phe bae wrth y drws, ac a'i gwneid i'w reled
yn eglur: Lle nad yw pethau a edrychir ar-
nynt o hirbell, pa un bynnag fyddont a
da ai drwg, yn gweithio ond ychydig neu
ddim arnom: Yn awr Ystyried yn ddisri-
fol

fol ac yn ddŵys a ddyry megis bôd i berthau
ddaw, ac a'u dŵg yn agos, fel y galloch
ymddiddan yn naturiol a'r pethau hynny.

Y gŵr gwir dduwiol sy'n cael yr olwg ar
berthau anweledig trwy fyfyrddod Duwiol
yma ar adenydd ffydd a gobaith, a ail efgyn
i'r Nef, a rhodio tro ar hŷd heolydd euraid
Jerusalem newydd, megis y bu y Prophwyd
Ezeziel yng weledigaethau Duw yn *Jerusa-*
lem yn ei feddwl, pan oedd ei gorph wrth
Afon *Chebar* ym mylg y Gaethglud yng-
wlad y *Caldæaid*; felly hefyd y mae gan yr
yprydion trist archolledig hynny (y rhai
trwy ofn angau ydynt holl amser eu bywyd
mewn caethiwed, drwy ymarfer ag Enaid-
ymdrechau, a than argyhoeddion nerthol
pechod a thrueni yn llada) y fath feddyl-
au am Uffern a digofaint Duw, a'r y sy'n
peri iddynt fyn'd yn fynych i stafelloedd
marwolaeth, ac ymweled a charcharorion
ypwll, ac edrych ar y Gagendor du hwnnw
i'r ffwrn dan i fod mor agos, a'u bod ar ei
brymwl yn fyrthio'n wastad. Yn y cyflwr
yma y bu llawer o weision anwyl Duw, y
rhai sy' yn awr yn y Nefoedd uwchlaw'r
boll ofn a'r dychrynedigaethau hyn oeddynt
unwaith chwerwach nag Angau. Ac ohpa
amser yn ymosidio gan y gwewyr hyn a chy-
fyngder enaid, sy' yn barod i weiddi gŷd-a
fod dduwiol ! *Pen. 6. 4. Y mae saethau'r*

Holl-

*Holl-alluog ynof, y rhai y mae eu gwenwyn yn
ysfed fy yspryd : dychrynsau Daw a ymfyddi
nasant i'm herbyn. Y cyfryw ydyw ania
myfyrdod neu ystyriaeth, ag y gwna i be
rhau a ddaw a phell weithio'n naturiol, yn
nerthol ac yn ddwfn ar ein meddyliau. Me
gis am Elampyl,*

Marchnatta wr yn yr *India*, trwy ei fy
fyrdod neu feddylfryd, a all seddwl am ei
orchwylion, ei wraig, ei blant a'i gyfeillion
yng *Hymru*; neu Farchnatta-wr a fo'n rhoi
dio yn y Farchnad yn *Llundain*, a all fod i
fwriad a'i feddyliau yn yr *Ysfaen* neu'r *Ita*
neu ryw le arall; gall Drwgweithredwr
fo wedi ei fwrw i Garchar am ryw fai hy
nod ym mhell cyn y Sessiwn feddwl am
amgylchiadau trist ei Driol; fe all (yn ei
feddyliau) ei weled ei hun wedi ei ddwyn
i'r Bar, yn sefyll ger bron Barnwr traws
wrando darllain ei Indictment, profi
achwyniad, cyhoeddi ei farn a'i sentens, a
weled ei hun (mal ped fae) wrth le ei ddi
henyddiad, a'r Cebystr am ei wddf yn be
rod i'w grogi ef. A phe baech chwi yn
ymroi o wir ddifrif i ystyried eich diwedd,
chwi allech yn wir ac yn deimladwy yn eich
calonnau feddwl am henaint, cymhyrcyn
rwydd, clefyd, eich gwely angau, anadl byr,
chwys oerllyd, gwewyr marwolaeth a gridd
fan, amdo, ysgirin, a'ch gweled eich hunain

(mal

(mal pe baech) wedi eich estyn a'ch rhwy-
mo, ac ar ysgwyddau dynion i'ch dwyn i'r
Bedd, lle'r ymborth Pryfed a Chynrhon
fudd arnoch.

Gweision Duw a'r Sainſt gynt a wnae-
thant hyn trwy lwyddiant mawr a mantais
Enaid, ac felly y dylech chwitheu. Hwyl
a gyfrifasant neu a rifasant eu hoedl wrth
ddyddiau, o waith eu bod beunydd yn ddig-
wyddol i farwolaeth ac yn disgwil am dano
n wastadol. *Dysg i ni gyfrif ein dyddiau,*
ebe Moses, Psal. 90. 12. Tychydig a drwg fu
dyddiau blynnyddoedd fy enioes, ebe hen Jacob,
Gen. 47. 9. Canys dyn a aned o wraig sydd
yr o ddyddiau, Job 14. 1. Disgwiliad holl
dyddiau fy milwriaeth (ebe Job) hyd oni
delo fy nghysnewidiad, Job 14. 14. Canys
ysfi a wn y dygi di fi i farwolaeth; ac i'r ty
(sy tywyll) rhagderfynedig i bob dyn bym, Job
30. 23. Ac pen. 17. 1. Y dywedodd efe, Fy
madl a lygrwyd, fy nyddiau a ddiffoddwyd,
beddau fy barod i mi; pa le bynnag yr ae neu
y delai, yr oedd efe yn edrych am fedd.
Drachefn, trwy ddwys ystyried y gallwn ni
edrych nid yn unig ar y bedd, eithr hefyd
at hwnt iddo, ar y gweithredoedd mawrion,
at pethau ofnadwy a fydd wedi angau.
Nyni a allwn feddwl am losgi'r Bŷd, dyfod-
iad Crist, sain yr Udcorn, agoryd y beddau,
cyfodi'r Meirw, rhuad yr Annuwoliau, y
rhaf

rhai (er llawenedi ydynt) a lesant y pryd hynny ar fynyddoedd a chreigiau meirwon a mudion am syrthio arnynt, a'u cuddio rhag wyneb ofnadwy Mab Duw, y mae'n yn ei ddirmygu'r awrhon : Canys ni allan sefyll yn y dydd mawr hwnnw o'i ddigter ef a'i ddigofaint ofnadwy, *Date. 6. 16, 17.*

Trwy'r ystyriaeth wir a chredadwy hon y gallwn ni ganfod y Barnwr yn sefyll wrth y drws, a Mab Duw (megis pe bae) yn barod i dorri allan trwy'r Cymmylau, gyda gallu a gogoniant mawr, fel y gwnaeth S. *Jerom*, yr hwn a ddywedodd, pa un bynnag ai bwytta ai yfed a wnelwyf, yr wyf yn clywed y llais hwn yn fy nghlustiau, *Cy-fodwch feirw, a deuwch i farn* : Yn awr, os yw iawn ystyried y pethau mawrion a ddaw, mor awchlym ac mor ddeffrous, bydded Angau yr hwn sy'n wastad yn eich annog wrth eich sodlau yn fynych yn eich meddyliau ; ie, se ddylai eich pennau a'ch calonau hefyd gosio am dano'n fawr ; bob nos pan eloch i'ch gwlaui, a phob boreu pan godoch, meddylwch beth yn ddisrifol ac yn brudd am Angau a Thragywyddoldeb. Bydded yr hyn a sgrifennodd llawer yn eu Modrwyau, sef, *Cofia farw*, yn sgrifennedig a phin o haiarn ac ag ewin o Adamant yn eich calonau chwi. Dywed Historiawyr am *Philip Brenin Macedonia*, iddo ofod

gorchymmyn ar un o'i weision ddyfod bob
 boreu iw stafell ef, a chyhoeddi hyn, sef,
Ei fod efen farwol; ac os oedd gŵr Cen-
 hedlig mor ofalus am gadw cof o'i farwol-
 deb, mwy o lawer y dylai Cristion. Nyni
 a ddylem bob amser gosio dyddiau tywyll-
 wch, *Preg. 11. 8.* A chadw Bywyd ac Ang-
 au, Nef ac Uffern ger ein bron, gan nad
 oes onid megis cam rhyngom ni ac angeu,
1 Sam. 20. 3. Esgeuluso ac eisiau hyn oedd
 pechod *Israel*, a *Jerusalem* hefyd; *Ni feddyl-*
odd hi am ei diwedd, am hynny y syrthiodd
hi yn rhyfedd, *Galar. 1. 9.* A hyn y mae
 Duw yr hwn a fynnai i ni gosio ac ytyried
 yn achwyn yn doft rhagddo trwy'r Pro-
 phwyd, *Esay 1. 2, 3.* gan alw'r Nefoedd a'r
 Ddaiar yn dŷst trosto. *Gwrandewch Nefoedd;*
dym ditheu Ddaiar: Yr ych a edwyn ei fedd-
wydd, a'r Assyn bresyb ei berchennog: Ond
Israel nid edwyn, fy mhobl ni ddeall.

Rheswm 3. *Disrifol ystyried eich diwedd*
addaw (trwy Ras Duw) i fod yn Gyfaredd
gorol a godidog i yrru'r drwg mwyaf ymaith,
(se yn fodd i ddiangc rhag colled anfeidrol) sef
pechod a'i effeithiau a'i ganlyniadau erchyll.

Beth yw'r achos o'r llifeiriant a'r mor
 hwnnw o ddrygioni, a'r pechodau aruthraf
 ag sy'n awr yn y byd, ac yn y Genedl hon,
 ym mhob Dinas, Trêf a Mangre, ac yn y
 rhan fwyaf o Deulucedd, ym mysg pob
 stat

stat a gradd o ddynion, megis, Swyddogion Gweinidogion, Pobl, Rhieni, Plant, Meistrïaid, Gwafanaeth-ddynion, onid hwn fef eu bod heb ystyried eu diwedd yn ddyfnddwys, ac yn ddifrifol? Hyn ydym yn ei gael wedi ei olod i lawr yngair Duw i fod yn un o seiliau mawrion pob pechod, ac o esgeuluso pob dyledswyddau.

A ydych chwi, bechaduriaid diöfal, yn credu ac yn cofio fod yn rhaid i chwi farw, a dyfod i farn, fod yn rhaid i'ch eneidiau noethion, a'ch pechodau noethion sefyll ar fyr ger bron y glewaf a'r farryccaf Farnwr byw a meirw, meddwl am yr hyn a fydd megis cylllell ar eich gyddfau, megis cleddy ar eich dwyfronnau, neu megis igrifen-law ar y pared, i attal a llestair eich gyrfa wastadol ac enbyd o ddrygioni ac anwiredd.

Oh pa greulonder erchyll ac uffernol ydys yn ei wneuthur yr awrhon, a hynny yn bwyllog, yn ddigywilydd, yn gyndyn, yn erbyn hŷd yn oed goleuni natur, cydwybod a'r Sgrythyr! Pa felldithio, dywedyd Celydd, Rhegu, Cablu, torri Sabbothau, Twyllo, Hudo, Lladratta! Pa Anlladrwydd, Diffeithder, Afendid, Meddwdod moch-aidd, Cybydd-dod, Bydolrwydd! Pa Watwar, Gwawdio, Llid, Cynfigen, Digafedd, Balchder, Gwŷn, a Drygioni yfprydol hefyd, megis Anghrediniaeth, Didduwiaeth,

Diedi-

Diedifeirwch, Rhagrith, Ymadawiad a'r
 fydd, Cassau Duw, ei Bobl, ei Weinidog-
 on, ei Ffyrdd a'i Ordinhadau, sy'n amlhau
 mhob lle! Y mae dynion yn mynegi eu
 echodau mal *Sodoma*, ac nid oes arnynt
 wilydd am weithredoedd anffrwythlon y
 wyllwch; a pha ham? onid o achos nad
 dynt yn gosod eu meddyliau a'u calonnau
 eu diwedd.

Oh bechaduriaid truain, ac ar drangce-
 gaeth! Goddefwch i mi (o dyner dolturi
 ag at eich eneidiau sy'n gwaedu ac yn
 rod i foddi) ddeifyf arnoch megiser mwyn
 Arglwydd, disgyn i'r bedd, ddisgyn i
 ffern yn eich meddyliau, ac ymattal yno,
 meddwl am Frenin Dychrynniadau, prÿf
 ydwybod, dyneffad y Cythreuliaid, y Llyn
 llosgi, y Pydew diwaelod, colli Duw,
 iſt, y Nefoedd, a'ch Eneidiau gwerthfawr;
 ffwch y fflammau tan poeth a diddiwedd
 mny, presenoldeb a chyfeilliach Cythreul-
 id, Gwrthodedigion, ac Ysprydion dam-
 idig; ac se fydd eich tammeidiau melus i
 wi yn fustl a wermod. Y pethau braw-
 hus hyn os gwîr ystyrrir, a fyddant mal
 ellt yn eich llygaid, Taranau yn eich
 ſustiau, mal Drain, Piccellau a Chled-
 dy yn eich cnawd, mal gwenwyn yn eich
 mysgaroedd, mal tan yn eich esgyrn i'ch
 yrru a pheri i chwî'n ebrwydd attal a
 ffrwyno

ffrwyno awen eich trachwantau Uffernol, sef y galloch felly ffoi rhag y llid a fydd.

Pe gwnaech ddim ond gweled y bedd tywyll ac oer hwnnw, ac Uffern boeth fy modur agos, chwi a newynech neu a fydddech feirw yn hytrach na rhedeg i'r gormodedd hwnnw o bob gloddest a chyfeddach; ni allech na chysgu na chwrnu, downfio na chwarae a fin y pwll tan y cyfryw ystyriaeth.

Eithr anghofiwch hyn oll, gyrrwch ymaith feddyliau am Dduw, Angau ac Uffern, a chwi a redwch ac a ruthrwch i bechod, megis march i'r frwydr, *Jer. 8. 6. Luc. 12. 48.* gan weiddi, heddwch, heddwch, nes dderyn perygl, marwolaeth a dinistr, i *Thef. 5.*

Dyma'r pechod mawr hwnnw a addfeir dodd *Gaer-Salem* i ddinistr, ac a wnaeth iddi syrthio yn rhyfedd. *Ei hastlendid fydd ei godren, nid yw hi yn meddwl am ei diwedd.* Y mae'r Arglwydd yn achwyn trwy'r Prophwyd *Esay* rhag yr un peth, *Israel m'edwyn, fy mhobl ni ddeall*: Eithr beth fydd canlyn, *Oh genhedlaeth bechadurus, pobl llythog o anwiredd, had yrhai drygionus, meibion yn llygru, gwrthodasant yr Arglwydd, digielfant Sanct Israel*; *Cyltedlwch Galar. 1. 9.* ag *Esay. 1. 3, 4.*

Ond yr hwn a wnelo farn a chyfiawnder hwnnw a geidw yn fyw ei enaid; Pwy ydychwennu hwnnw? Y sawl a ystyrio, ac a ddychwelodd i'r

oddiwrth ei holl gamweddau y rhai a
wmaeth, hwnnw a geidw ei enaid; pwy
bynnag a ddifethir, ni ddifethir byth mo'r
lyn hwnnw, *Ezec. 18. 14, 28.*

Rheswm 4. Ystyried eich diwedd a fydd
mog aeth werthol i'ch gwneuthur yn egniol, ac
ymarfer y diwydrwydd mwyaf mewn ffordd
ddyledswydd; ie fe weithia yn ddiammeu
reich holl ddyledswyddau, ac ar eich holl
casau; canys ystyried a gwneuthur a
ysylltir yn fynych ynghyd, *Psal. 41. 1.*
Gryn ei fyd a ystyria wrth y tlawd, *Dihar.*
1. 16. Hi a feddwl neu a ystyria am faes, ac
i pryn ef. Meddyliais am fy ffyrdd, neu
ystyriaais fy ffyrdd, a throais fy nbraed at dy
ffiolaethau di, *Psal. 119. 59. Galar. 3. 40.*
yn os dim a'ch gwna yn ddisrifol, yn
diwyd ac yn ddianwadal mewn un rhyw
ddyledswydd, ac i weithio tra ydyw yn
dydd, cyn y delo y nos pan na ddichon
eb weithio, *Joan 9. 4.*

Y mae'r Apostol yn ein cynggori i gyd-
styried bawb ei gilydd, i ymannog i gariad
gweithredoedd da; a hynny yn fwy, o gym-
aint a'ch bod yn gweled y dydd yn nessau,
Heb. 10. 24, 25. Cosio dydd ein marwol-
eth a'n mynediad i Dragywyddoldeb, a
fod hynny i weithio'n ddwfn ar y galon,
fydd fel llais Taran yn llefaru wrth y
chadur diosol anheimladwy, *Deffro, De-*

H

ffro,

ffro, ti yr hwn wyt yn cyfgu, agor dy ly-
gaid, saf ar dy draed, gwel a chenfydd pa
For o waed a digofaint sy' yma ! Gwel a
chrêd, cred ac ystyria, ystyria ac ofna, ofna
a ffo, a bryflia yn dy waith ; y mae dy
waith yn dra-mawr ac yn bwyfig, mae
gorchwylion yn aml, mae gwrthwynebwyr
yn gryfion, mae dy nerth yn ychydig, mae
dy amser yn fyr, mae dy gyfrif yn fawr,
mae marwolaeth a barn wrth y drws, am
hynny cyfod a gweithia bellach neu baid.

Y Morwr halogediccaf a ochneidia, a ala-
ra, a weddia, a eddy ac a adduneda, os bydd
marwolaeth a pherygl yn edrych yn faryg
yn ei wyneb ef. Pan oedd y llong yn debyg
i fyn'd yn ddrylliau, a marwolaeth yn maes
o law yn bygwth ymaflyd yuddynt, y
Morwyr a ofnasant yn ddirfawr, ac a lefa-
sant bob un ar ei Dduw. A hyn a ddyfsgoda
goleuni natur yn unig i Feistr y llong (er
mai gŵr Cenhedlig ydoedd) nad oedd e'n
prŷd hynny ddim amser i gyfgu ; *Beth*
ddarfu iti gyfsgadur, cyfod galw ar dy Dduw
fe allai'r ystyr y Duw hwnnw wrthym, fu
na'n coller, Jonah 1. 6. A'r Lladron a'r Llo-
fruddion hynodtaf a weddiant yn y Carchar
neu pan ddelont at y Crog-pren, lle di-
henyddiad.

Pan anfonodd y Barnwr cyfiawnafeidd
Angel dinyirioli Ddinas *Llundain*, a lleoedd

eraill yn y flwyddyn 1665. Rhag dirfawr
ofn yr hwn y ffodd llawer mîl, a llawer mîl
a syrthiodd, sef Celaneddau dynion megis
com ar y ddaiar, ac megis dyrneidiau ar
ôl y Medelwr. Pan gurodd Angau wrth
ôl o ddrysau mewn un noswaith, O pa gy-
faddef pechod, ymprydio, gweiddi a churo'n
daer a fu wrth orfeddfaingc Gras (ac ysgat-
fydd gan lawer o ddynion a rheuluoedd na
weddiasant ond ychydig gynt na chwedyn.)
ar i Dduw dosturio, maddeu a fymmud y
farnedigaeth gynhwynol honno oedd yn
ygubo, yr hon fy'n awr ym mron myn'd
yn anghof. Pan dybiwyd yn ddeffrous am
wyr ddinystr *Ninefeh*, y Brenin a'i Bende-
igion a orchymynnodd, ac a gyhoeddodd
t, ympryd, ac a archodd i bob un alw ar
lefa Dduw yn lew, *Jonah* 3. 7.

Bechaduriaid, pe baech yn wîr deim-
adwy o'ch perygl, chwi weddiech yn bu-
rich, yn wresoccach, yn ewyllysgarach, yn
eth ddiwysach, ac yn fwycalonnog nag y gwedd-
duw foch er ioed o'r blaen. Perygl mewn tyb,
n, fawr hwnnw'n berygl marwolaeth hefyd, a
llo maeth i *Jacob* wylo ac ymbil ar Dduw ;
char Canys *Esau* a gasaodd *Jacob*, ac a ddywedodd
e di ei galon, *nessau y mae dyddiau galar fy*
af ei *Nhad*, yna y lladdaf *Jacob* sy mrawd, *Gen.*
oedd 7. 41. a *Jacob* a ofnodd yn fawr, a chy-
er yng oedd arnaw, *Gen.* 32. 7, Yr hyn a ba-

rodd iddo fod mor daer wrth Dduw am ymwarded, ac a orchfygodd, *Gen.* 32. 11, 28. *Hof.* 12. 4. Bechaduriaid truein ! Y mae eich cyflwr yn enbyd, (ni ddywedaf yn ddiobaith) ond ni wyddoch chwi oddiwrtho ; ni wyddoch chwi eich bod yn druein, ac yn refynol, ac yn dlodion, ac yn ddeillion, ac yn noethion : Pe deallech eich bod yn haeddu digofaint Duw, dyrnod a cholyn Angau, bôb moment, fe barai hynny i chwi alw at Dduw yn lew am nawdd a maddenant, *Job* sanctaidd, pan feddyliodd efe am farwolaeth a barn, a ofodes weddi i weithio, ac a ddywedodd, *Pu ham na fadd-eui fynghamwedd, ac na fwrri heibio fy anwired ? canys yn awr yn y llwch y gorweddaf.* O na chuddit fi yn y bêdd ; na'm cedwit y ddirgel, nes troi dy lid ymaith, na ofodit amfer nodedig i mi, a'm cofio, *Job* 7. 21. a' 14. 13. Hyn hefyd a barodd i'r ddau Frenin grasol hynny, *Dafydd* a *Hezeciah* wyl a gweddio yn chwerwedd eu heneidiau. *Tn y dyddiau hynny y clafychodd Hezeciah byd farw, ac Esay y Propbmyd mab Amoz ddaeth atto ef, ac a ddywedodd wrtho, f hyn y dywed yr Arglwydd ; trefna dy Dy, canw marw fyddi, ac ni byddi byw, yna Hezeciah a droes ei wyneb at y pared, ac a weddiodd yr Arglwydd, Esay 38. 1, 2, 3.*

Dafydd, pan gylchynodd gofidion Angau

ef, ac y daliodd gofidiau Uffern ef, yna (eb' ef) y gelwais ar enw'r Arglwydd, attolwg Arglwydd gwared fy enaid, Psal. 116. 3, 4. *Jonah* yr hwn a gyfgai yn y Llong, a weddodd ym mol y Mor-fil, O fol Uffern y gwae-ldais, a chlywaist fy llêf, *Jonah* 2. 2. Mae'r Apollol Petr, a Christ ei hun yn ein hannog weddio oddiwrth ystyried diwedd y Bÿd, gan ddywedyd, *Diwedd pob peth a nessaodd*: *Am hynny byddwch sobr, a gwiliadwrs i weddiaw, 1 Petr 4. 7. A gweddiwch (medd Crist) ar gael eich cyfrif yn deilwng i ddiange- hag y pethau hyn oll, ac i sefyll ger bron Mab Dyn, Luc 21. 36. Ac nid yw ein Harglwydd Iesu anwyl yn gorchymmyn i ni meud y peth na's gwnaeth efe ei hun ; canys gan fod yn deimladwy o chwerw ac rhyll gwppan digofaint ei Dad, efe a weddiodd, *Fy Nhad, os yw bosibl, aed y I. a' gwppan hwn heibio, Matth. 26. 39.* Bechaduriaid ! Goddefwch i mi ddywedyd wrthych, er diofaled ac er anystyrled ydych, y byddai aigrassiad deffrous eich Eneidiau am nessad Marwolaeth a am, mal y waedd hanner nos i'ch cynhyr- a'ch cyffroi i geisio eich Olew i mewn ac wrwsio eich Lampau. Y Morwynnion call rhai ffol oeddynt yn huno ac yn ddiotaligon, nes clywed y waedd ddiisymmwth brawychus honno, *Wele, mae y Priod-Fab**

yn dyfod, cwch allan i gyfarfod ag ef, Matth. 25.6. Yna y cyfododd yr holl Formynnion hynny, ac a drwsiafant eu Lampau. Y dymestl a'r glaw fy n peri i'r Gwenyn brysfuro i'r Cwch, fy'n dŵyn yr Ymdeithydd i'w Letty, y Llong i'r Porthladd; felly'r un ffunydd meddwl am Farwolaeth a bair i'r Proffesswr marwaidd a chysgadur fyned i weddio. Pan fyddo adfydd arnynt i'm boreu-geisiant, Hof. 5. 15.

Myfyrdod calon-ddeffrous am dragywyddoldeb anghyfnewidiol, a fydd megis lleferydd o'r Cynmylau yn llefain, Prysurwch, Bechaduriaid, prysurwch, prysurwch ar redeg; prysurwch megis am eich bywyd yngwaith Efydd ac Edifeirwch i ymadael a phechod, ac i lynu wrth Iesu Grist, heb yr hwn nid oes obaith. Noah gyd-a pharchedig ofn a ddarparodd yr Arch, ac a aeth i mewn iddi i achub ei Dŷ. Pan foddwyd yr holl Fŷd diofal a diyingais yn y Diluw, Heb. 11.7. Ani yn gwybod osn yr Arglwydd, yr ydym perfwadio dynion, 2 Cor. 5. 11.

Chwychwi Bechaduriaid truein, y rhall ni wnewch na chredu nac ystyried byddoch yn gymmwys ar syrthio i'r Pwll Pe bae gennyck ond agen fechan i edrych Bŷd arall, mor wrol ac mor galonnog fydd ech i gyflawni 'n ebrwydd y dyledswyddau a wyddoch? Chwi a'ch holech eich hunain a'ch profech ac a'ch chwiliach eich hunain

ddarlloenech, wrandawech, fyfyrlech, wil-
 iech, weddiech, ofnech, garech, edifar-
 haech, ac a ufuddhaech fwy nag a wnaethoch
 er ioed o'r blaen. A wyddoch chwi y daw y
 nos, ei bod hi yn dyfod, ac y bydd dyddiau
 trwyllwch yn llawer. *Beth bynnag a nneloch,*
gynwch a'ch holl egni, Preg. 9. 10. Yn awr
 cyn i'r ddeddf esgor, cyn i'r dydd fyned heibio
 fel peisswyn, cyn dyfod arnoch lid digofaint
 y Arglwydd, ceiswch yr Arglwydd : Canys
 na fodd y diengwch, os esgeuluswch iechydwr-
 ieth gymmaint ? Zeph. 2. 2, 3. Heb. 2. 3.
 Rheswm 5. Y mae'n rhaid i chwi ystyried
 eich Diwedd, canys yn hyn y mae cich Doc-
 ael a rhineb mwyaf yn sefyll ; Oh na baent ddoe-
 thion, na ddeallent hyn, nad ystyrient eu diwedd !
 Os mynnwch fod mor ddoethion a rhagori
 yr holl Wyr doethion, Gwyr mowrion
 holl yr ystat a'r rhai cyfrwys yn y Bŷd ; mae'n
 rhaid i hynny fod trwy ystyried, a darparu
 i'w eich diwedd. Garedigion, dyma'r
 peth a ddylech edrych fwyaf arto, canys
 rhaid diwrth hyn yr ennillwch fawr fuddiant i
 nes chwi 'ch hunain, canys fe wna i ddŷn wneud
 llawur lleffad iddo ei hun, a bod yn ddoeth
 ch i'w iddo ei hun, Job 22. 2. *Dihar.* 9. 12. Gwir
 ydd. Ddoethineb yw deall hyn, sef bod yn ddoeth
 ddan ag at y peth fydda, *Rhuf.* 16. 19. Bod
 nain yn ddoeth yng Hrist, sicrhau'r daioni pen-
 nain yw'r Ddoethineb oraf.

Y mae llawer o rai doethion bydol, y rhai tra ydynt yn byw 'ynt yn parottoi erbyn pob peth ond Angau ac y maent yn fynych yn barod i farw, cyn dechreu o honynt fyw, (mewn ystyriaeth ysprydol) ac onid yw yn amser anghymmawys iawn a gresynol i barottoi erbyn Angau, pan fo'n faich i ddŷn fyw? Ac yn ddia i y cyfryw yw'r aml ddrygau sy'n dilyn henaint, a'r na ddichon dynion gael dim diddanwch ynddynt, *Preg. 12. 1.* Ac a ddywedir mai y rhai'n yw'r unig ddynion doethion, y rhai nid 'ynt ond doethion yn eu *Cenhedlaeth* i geisio'r Bŷd, i ymlid oferedd celwydd, a gwrthod eu trugaredd eu hun, *Jonah 2. 8.* I gloddio iddynt eu hunain bydewau, ie bydewau wedi eu torri, ni ddaliant ddwfr, ac yn gadael ffynnon y dyfroedd byw, *Jer. 2. 13.* Nid yw hyn ond dewis cerrig o flaen perlau, ynnill y Ddaiar a cholli'r Neffoedd, *Matth. 16. 26.* Bod yn ddedwydd tros amser, ac yn druenus yn dragywydd.

Gwir ddoethineb ac ystyriaeth ddisfrifol sy'n myfyrio ynghylch pethau da a drwg; ie y mae'n meddwl am y daioni goreu, pa fodd y gall ddyfod iddo, ac am y drwg gwaethaf, pa fodd y gall ei rwyltro, ei oichel a diangc rhagddo, gan ddewis y moddion cymhwysaf ac effeithiolaf i ddwyn hynny i ben. Y Ddoethineb dduwiol a godi-

dog hon sydd briodol a rhagorol i gyfarwyddo, *Preg.* 10, 10. Ac felly y mae yn cyfarwyddo pob gŵr duwiol ystyriol tra syddo byw, yn ddiogel ac yn siccr i achub yr hyn sydd o bris mwyaf ganddo, sef, enaid gwerthfawr, a dâl fwy nâ dim ag sy'n ei helw ef. Pe bae'r holl Greigiau yn Berlau, yr holl Ddaiar a'r Nefoedd yn Aur; neu pe bae'r holl Ddwfr sy'n y Mor mawr wedi ei droi yn Grisial, neu'n Feini gwerthfawroccaf ag sy'n y byd, a gosod y cwbl yn y naill glorian, a'r Enaid yn y clorian arall, fe bwysai'r Enaid y cwbl i lawr. Dywed ein Harglwydd anwyl nad yw ynnill yr holl Fyð ddim prîs a dalai ei ystyried mewn cyffelybiaeth i golled am un enaid, *Matth.* 16. 26. Felly y bydd rhaid i hwnnw fod yn ddoeth yn wir, a gafodd Flŵch i gadw'r Tlŵs gwerthfawr digyffelyb hwn, se y bydd efe'n ddiogel yn Dragywydd. Yn *Enaid a ennillo encidiau sydd ddoeth*, medd y Doethaf a'r a oedd ddŷn yn unig, *Dihar.* 1. 30. Ac yn ddiair yna felly y mae'r hwn achubo ei enaid ei hun. Drachefn, y mae'r hwn sy'n ystyried ei ddiwedd, ar y ffordd union i ynnill a chael y Cyfaill goraf, a wna ddaioni iddo yn ddiair pan fo rheithaf wrtho, ac yn y perygl mwyaf, sef, Duw, Crist, Angylion, Sainct, Cydwybod, a'r Sgrythyr, yn wir gyfeillion iddo. Pan

H &

rwymir

rwymir unwaith y briw rhwng Duw a'r enaid truan, pwy a wna ddirwg neu niwed iddo? Os yw Duw trofem, pwy a all fod i'n herbyn? Rhuf. 8. 31. *Mewn heddwrch y gorweddaf, ac yr hunaf*, Psal. 4. 8. Hefyd, y mae fe'n parodtoi erbyn yr anghennion mwyaf, trwy roi peth i'w gadw erbyn amser treulio. Nid oedd gwŕ i'w gael yn holl Wlad yr *Aipht* mor ddoeth a *Joseph*, yr hwn gan ragweled eu heisiau, a lanwodd y Tryffor-dai erbyn blynyddoedd y newyn, Dywed *Salomon* (*Dihar.* :o. 5.) mai *synbwyrol* yw'r hwn a gasgl ei fwyd amser haf. Ystyriwch mai ieuengŕtid yw eich haf chwi; Nid amser casglu yw henaint a chlawfely, ond amser treulio, ac nid ydych yn ddoethion, yn ddoethion tu-ag at Dduw, yn ddoethion ar lès eich eneidiau eich hunain, y sawl nid ydych yn cyfrif yn bennaf gorchwyl i chwi farchnatta a thryffori erbyn yr amser hwnnw. Y mae llawer enaid truan, fel y Ceiliog-rhedyn nwyfus, yn neidio a llammu, chwarae a chanu tra paro'r Haf, ac yn marw o newyn pan ddelo'r Gauaf: Ond y mae'r enaid gwŕ ddisfrisol ac ystyriol, fel y Wenhynen boenus neu'r Morgrugyn, yn gweithio neu yn llafurio'r Haf: Ac fel y bae i ddŷn roi ymaith ddiogi a dysgu ei ddyledswydd, ac felly barotroi erbyn yr amser a ddaw, Y mae *Salomon* yn ei

ei anfon ef at y Morgrugyn, gan ddywedyd,
Dibar. 6. 6, 8. Cerdda at y Morgrugyn, tydi
ddiogyn; edrych ar ei ffyrdd ef a bydd ddoeth;
y mae efe yn parottoi ei fwyd yr haf, ac yn
casglu ei luniaeth y cynhauaf. Ac felly mae'r
doeth o galon, sy'n marchnatta erbyn tra-
gywyddoldeb, yn tryfori y pethau goreu
erbyn y ddydd drwg, y rhai ydynt Ffafor
Duw, hawl yng Hrist, maddeuant Pechodau,
heddwch Cydwybod, stor o Weddiau, Pro-
fiadau gwerthfawr ac etholedig, ac arwydd-
ion serchog o Ffafor ei Dad, yspyrwydd
am ei wlad Nefol. Dyma Dryffor cuddie-
dig a nefol y gŵr duwiol, y hwn yn unig a
elwir yn ddoeth, *Micah 6. 9.*

Heb law'r pethau hyn, y mae fe'n rhag-
flaenu'r gwaethaf o'r drygau, sef, euog-
rwydd pechod, colyn angau, gosidia' Uffern,
dychryn Cydwybod, digofaint Duw, colli
Duw, ei Enaid a'r Nefoedd. Y drwg neu'r
golled anfeidrol a diddiwygiol hon ni ddi-
oddef efe byth mo honi, o waith y bydd
yr ystyriaeth amserol hon am Farwolaeth
a Barn yn fodd i'w gymhwyso ef i ddiange
rhagddo. *Y rhai oedd barod a aethant i mewn*
yr Briodas, Matth. 25. 10.

Ond am danoch chwi y rhai ddiotal am
eich Eneidiau anfarwol, nad ydych yn
meddwl am Angau, nad ydych yn ystyried
eich diwedd (oni ragflaena trugaredd an-
feidrol

feidrol yn ebrwydd) chwi fyddwch feirw yn siccr heb ddoethineb; oni wnewch chwi 'ch eneidiau yn ddiogel mewn prŷd, oni wnewch chwi Dduw a Christ yn gyfeillion i chwi (tra yw pobl druain Dduw yn tryffori tryffor yn y Nêf) fail dda erbyn yr amser fydd ar ddyfod, *chwi drysornwch ddigofaint erbyn dydd y digofaint, a datcuddiad cyfiawn farn Duw*, Rhuf. 2. 5. A dyma gyflwr galarus llaweroedd o rai doethion bydol, a'r rheini hefyd fwydd a gorchwyl pa rai yw cadw (pe gellid) eraill yn fyw, ief, iachau Clefydon, a rhagflaenu Marwolaeth. Yr ydys yn dal fulw oblegid *Paracelsus*, Pysygwr mawr, a gŵr cyfarwydd iawn mewn profiadau *Chymical*, ddarfod iddo ymfroftio a dywedyd, iddo gyrhaedd i'r fath ddoethineb yn adnabod naws dynion, ac yn studio meddyginiaethau, fel na byddai pwy bynnag a ganlynai ei Reolau ef, ac a gadwai ei Hyfforddiadau byth farw o un clefyd; o ddamwain fe allai, ac o heinant rhaid fyddai iddo farw, ond efe a gymmerai arno ei gadw yn holl-iach rhag pob Clefydion, Gorchwyl hŷf iawn a thra-rhyfygus: Eithr ni allai efe yr hwn trwy Gelfyddyd a addawodd gadw eraill, ymgadw ei hun ynghanol ei oes, canys fe fu farw pan oedd efe ynghylch faith a deugain oed.

Bobl

Bobl druein ! gan na ellwch ragflaenu
 Angau, eich doethineb yw ymbarottoi er-
 yn y delo ef; ac yn gymmaint na's gellwch
 rwy ddim moddion, nerth na chyfarwyddyd
 rhag dyrnod Angau, ceisiwch tra
 galloch feddyginiaeth neu gyfaredd yn er-
 yn colyn Angau, fel pan fyddoch feirw,
 a byddoch feirw yn ddiymbarottoad, neu
 heb ddoethineb. *Canys dyn mewn anrhydedd*
heb ddeall fydd gyffelyb i anifeiliaid a ddi-
fabir, medd y Psalmydd, Psal. 49. 20. Felly
 gwnaeth y gwr goludog truan hwnnw,
 mewn cam gymmeriad, yr hwn (er ei fod
 ei farn ei hun neu eraill yn gall) oedd
 gyfrif Duw'r unig ddoeth, yn w r ynfyd;
 r hwn yn gymmaint ag iddo ymbarottoi
 unig tu-ag at amser ei fywyd, ac nid tu-
 ag at farwolaeth, a haeddodd yn dda ddy-
 edyd wrtho, *O ynfyd, y nos hon y gofyn-*
at dy enaid oddiwrthit, Luc 12. 20. Nos-
 aith dywyll yn wîr oedd hi, yn yr hon y
 ollodd efe'r ddau Fyâd ar unwaith, y Ddaiar
 r Nefoedd hefyd. Ac a ddywedwch chwi
 eich bod yn ddoethion, a chwithau heb
 tryied beth a fydd eich diwedd? Y pum
 morwyn a elwir y Morwynion ffol, eithr
 a ham? O waith nad ymbarottoisant erbyn
 ysfodiad y Priod-Fab, a phan ddaethant i'r
 trws, yr ydoedd wedi ei gau rhagddynt:
 Ah! dyna siommedigaeth drist ac ofnadwy,
Matth. 25. 10. Ond

Ond yr enaid diwyd wedi ymbarottrous.
 a'i olew yn ei lestr, a phob peth yn baro
 ganddo, sy'n y cyfryw gyflwr ag y gallu c
 edrych ar Angau dan wenu, o waith idd
 golli ei golyn a'i wenwyn marwol, ac m
 ddichon ond lladd y Corph, ni all wneud
 dim niwed i'r Enaid: Eithr y pechadur cyfoll
 gadurus a diosol, a ddalir yn ofnadwy, fel
 daliwyd *Belsazzar* gynt gan yr ysgrifenydd
 law a ymddangosodd ar y pared; golwyd
 fyn a brawychus pa un, a newidiodd
 liw ef, ac a gyffrodd ei feddyliau, fel na
 allai nai Wîn, na'i Wragedd, na'i Ordder
 chadon gyffuro mo honaw, yr hwn a'i der
 chafodd ei hun yn erbyn Duw y Nefoedd
Dan. 5.

Bechaduriaid! Ystyriwch mai golwg ofnadwy
 nadwy yw Brenin Dychrynniadau, ac na
 bydd efe i neb yn fwy ofnadwy nag i'r gw
 rhai sy a'u Nefoedd yma; fe fydd i'r cyfryw
 rai megis rhwygo hŷd yn oed gorchudd eu
 calonau, gwaeth na thorri aelod oddiwrth
 y Corph; canys llawer a oddefasant gollau a
 aelodau er mwyn achub eu hoedl; *O angau, angau,
 angau, angau, mor chwerm, chwerm, yw cofnau
 am danat i'r gwr sy'n esmwyth yn ei feddian
 nau! A goddefwch i mi ddywedyd wrthy
 drygau a pheryglon o ba faint y maent yn
 fwy difymnwrth a dirybudd, o gymmaint
 a hynny y maent yn fwy ofnadwy a brawy
 chus.*

ottoi bus. Pa lefain trist ac erchyll oedd yn yr
 barm *Aipht*, pan darawodd Duw ar hanner nos
 gallu cyntaf anedigion, a hefyd pan agorodd y
 niddai ei safn a llyngcu *Corah* a'i gynnul-
 ac adfa felldigedig, y rhai a ddesgynnafant
 vneng fyw i Uffern; yn gymmaint a darfod i
 r cyll *Israel* hoi wrth eu gwaedd hwynt, ca-
 y, fel y dywedafant, ciliwn rhag i'r ddaiar ein
 rfen llyngcu ninuau, *Num.* 16. 32, 33, 34. Ac
 golwg or ofnadwy oedd y gawod ddilymmwrth o
 dd eon a Brwmstan ar *Sodoma* front, ar ol bo-
 fel nogaith disglair o Haul rambaid, *Gen.* 19.
 dder. Felly pan ddël Angau ffyrnig a farrug
 i der noswaith dywyll, a thynnu'r Llen-gudd,
 oedd edrych ar y pechadur diosal, se fydd yn
 erchyll iawn; Canys pyw a ddichon edrych
 g ofn wyneb Angau, a'r ni feiddio edrych yn
 ac myneb Duw neu'i gydwybod ei hun? Eithr
 g i'w duwiol diragrith, i'w wedi ymbarottoi
 frywbyn Angau, a all edrych a byw uwch-
 dd euw ofn angau ac Uffern, a chroesawu ang-
 wrth, fel y croesawodd hên *Jacob* y Cerby-
 gollau a anfonasai ei Fab *Joseph* i'w nol ef i
 ngau, a red i'r *Aipht*, pan ganfu efe y Cerbydau,
 i *cofona* y bywiogodd yspriyd *Jacob* eu Tad
 dian-wynt, *Gen.* 45. 27. Angau er mae Por-
 nyth or afrywiog ydyw, a egir Deyrnas Nef
 nt yn bawb a gredant, ac a'u goliwng i mewn i
 naint dy eu Tad, canys eiddynt hwy yw bywyd,
 wy-angeu, *1 Cor.* 3. 22. Gwyn eu byd y meirw
 chus.

y rhai sy yn marw yn yr Arglwydd, Datc. 14.
 13. Byw i mi yw Crist, a marw sydd elw, Phil.
 1. 21. Y neb sydd ddoeth a geidw ac a ystyria
 byn, Psal. 107. 43. Y rhai'n yw y Rhesymman
 pa ham y mae'n rhaid i chwi ystyried eich
 diwedd.

Y CYMHWYSIAD.

Os ydyw yn ddyledswydd mor angenrheidiol i chwi ystyried eich diwedd, mi ddawf bellach i wneuthur y goreu o hon drwy ffordd o Gymhwysiad.

Defnydd 1. Y mae hyn yn gweiddi'n groch arnoch chwi'r holl bechaduriaid an-nychweledig, y sawl ni wnaethoch ddim parottoad erbyn Angau a Barn, i sefyll a fynnu, neu eistedd i lawr a rhyfeddu weled amynedd dislin, a thrugaredd ddigyffelyb a rhyfeddol y Duw graifol a gogoneddus anfeidrol.

A ddarfu i'r Duw sancteiddiolaf, cyfiawn a dialydd pechod gynnal eich eneidiau mewn bywyd, a'ch cadw rhag Angau a Uffern hŷd gorph y dŷdd heddyw? Ac on anrhydeddwch chwi, ie hŷd ddychryn, Olud anchwiliadwy ei Ras ef? Y mae dynion yn gyffredin yn rhyfeddu am bethau sy yn maes o hŷd cyrraedd iddynt, neu na bogannddynt ddim rheswm i roi am danynt, ac

yn enwedig trugaredd hynod, godidog ac
 ynhaeddedigol. Yn awr arhoswch ychydig,
 achreuliwch rai meddyliau difrifol, ac ystyr-
 wch, pa reswm a ellir roi am yr achos y
 caech chwi eich cyfrif ym mysg y rhai byw,
 pan yw cynnifer yn feirw; y byddech chwi
 yn y Byd, a chynnifer miloedd o Wŷr,
 Gwagedd a Phlant yn eu Beddau, a'u he-
 neidiau gwerthfawr ni wyddoch pa le. Yn
 awr matter o'r rhyfeddod mwyaf yn yr holl
 byd yw nad ydyw eich Cyrph wedi eu
 rhoi i'w cadw yn y Carchar-dŷ tywyll a du
 hwnnw, sef y Bêdd, a'ch Eneidiau anwyl
 a byddant feirw byth, wedi eu rhwymo
 i'w newn llyffetheiriau a chadwynau yn y Car-
 char-dŷ erchyll a phoenus hwnnw, sef
 i'w ffarn. Onid oes i chwi achos i ofni, fod
 llawer o'ch Cymmydogion, o'ch Ceraint,
 o'ch Cymdeithion pechadurus a'ch Cyd-
 abod wedi myn'd i wared yno, ac ysgatfydd
 rhai o'r sawl yr oeddech leiaf yn eu drwg-
 ybio? Ac ni wyddoch pa nifer sy'n awr
 y tan am yr un-rhyw bechodau ag ydych
 chi yn euog o'honynt, os nid llai pecha-
 daid na chwi 'ch hunain. Oh! rhyfedd-
 od a bendithiwch Dduw a'ch holl eneid-
 iau, am eich bod etto y tu yma i'r bêdd, ac
 heb ddisgyn i'r lle poenus hwnnw; yr
 ydych chi yn mwynhau llawer o'odfeydd teg
 i'w eneidiau, ac yn cael eich cyngori yn
 wastad

waftad i ymadael a phechod, i droiat Dduw, i dderbyn Crist, i feddwl am Angau ac Uffern, felly fel na byddo i chwi ei gweled na'i chlywëd hi bÿth; canys y mae llawer rhagor ym mhoenau Uffern, a digofaint Duw, nag a glywfoch chwi er ioed, neu a ellwch ddychymmyg. *Fel y mae dy o'n* (ebro *Moses*) *y mae dy ddigter*, Psal. 90. 11. *dig?*

Bechaduriaid truein! Yr ydych yn oestrdd yn Goffadwriaethau bywiol o garedigrwydd anfeidrol, ac am hynny na achwyned y dyn byw. Tybier pe fualech feirw pan dybygydd fod Angau yn agos, pan fuoch gleision a gweinion, yn barod i drengu, neu pan fu cynnifer o filoedd feirw trwy'r pla neu'r cleddyf, ym mha gyflwr truenus y buafwyd 'ch Eneidiau, i gael eu cau i fynu gŷd Chythreeniaid ac ysprydion damnedig y Llyn fy'n llosgi o Dan a Brwmstan. A ydych yn cadw 'ch gelyniaeth yn oestrdd ch wannegu anwiredd, ac hŷd yn oed annog Duw i'ch damnio? Bechaduriaid, on A ydych ym maes o'ch côf? Ie, yn bur ynfyd i wneud Duw yr hwn a ddylai fod yn gyfaill goraf i chwi, yn elyn gwaethaf i chwi Canys pan gynneuo ei lŷd ef ond ychydig fe lyfg hŷd Uffern ifod, ac ni ddichon ei ddiffodd, na sefyll o'i flaen. *A bery dy lon?* *A gryfha dy ddwylo yn y dyddiau y byddu i mi a wnelwyf a thi?* Eze. 22. 14. Pwy a drag

drig gyd-a than yffol ? Pwy (medd yr Ar-
glwydd) a osodai fieri a drain yn fy erbyn
mewn rhyfel ? Myfi a awn trwyddynt, mi a'u
llosgwn hwynt ynghyd, Eley. 27. 4. O pa brÿd
dewch attoch eich hunain, a thafu ymaith
eich arfau, ac ystyried am eich eneidiau ?
Neu a fynnwch chwi ddim fod yn gadwe-
dig ? Pa bryd y mynnwch unwaith ? Pa
am y byddwch feirw ? Tynned y rhaffau
ariad hyn chwi, a pharent i chwi ddywe-
id, *Wele ni yn dysod attat ti, canys ti yw'r*
arglwydd ein Duw.

Ystyriwch, fod dinystr ofnadwy rhai e-
nauill yn rhybudd i chwi, y rhai ydynt yn
neu'r wedi eu cloi i fynu yn y Carchardy
buafai wyll hwnnw, ac nŷddeuant ddim i fynu
gŷd-awwy, a'r rhai y mae'r Cythreuliaid yn
gŷd-awwy yn eu poeni, y pryfed yn eu cnoi, a
Astran yn eu llosgi. Yr ydych chi'r awr
estadon yn ddiangol rhag y pair berwedig, ac
nnogun hŷr y rhai byw ; O molwch, molwch
onist Arglwydd am ei hŷr-ymaros, gan nad
nsfydych ond megis cael eich oedi ; O pri-
n gŷd-awwy a gwnewch yn dda o'ch bywyd, ac
hwi mbarodtrowch mewn prÿd erbyn Marwo-
ydg aerh ; canys pe buafai 'ch hoedl wedi dar-
n nŷdod, eich Eneidiau wedi eu gwahanu oddi-
y gŷd-awwy eich Cyrph, a chwi rhau heb ymheddy-
byddu a Duw, se ddarfuafai am danoch yn
wydragywydd : Nid oes dim lle i edifeirwch
yn

yn y Bêdd, na Christ na maddeuant i'w gael yn Uffern. Bendithiwch Dduw y mae eich Awr-Lestr yn rhedeg, eich Lamp yn llosgi, Dydd Gras etto'n parhau, a'ch Arglwydd anwyl ar y Drugareddfa, am hynny y mae gobaith.

Defnydd 2. Y mae hyn yn gyfiawn yn argyoeddi ac yn ceryddu pawb ag fy'n dirmygu neu yn eisgeuluso'r ddyledswydd fawr hon, ond yn enwedig y tri math hyn; o'r rhai nid oes yr un o ddifrif yn ystyried eu diwedd.

- Sef,* { 1. Y dynion bydol anianol sy heb gredu fod Duw.
2. Yr anwybodol a'r anystyriol.
3. Yr hunan-byderus a'r rhyfygus.

1. Y mae hyn yn condemnio y dynion bydol sy heb gredu fod Duw, sy yn pellhau y ddydd-drwg oddiwrthynt, *Amos* 6. 3. a'r rhai sy'n boddi neu yn gyrru ymaith feddyliau arswydus am Dduw, Angau a Thragwyddoldeb allan o'u cof a'u calonau. Cymmerant Dympan a Thelyn, a llawenychant wrth lais yr Organ, Dywedant hesyd wrth Dduw, cilia oddiwrthym, canys nid ydym yn chwennych gwybod dy ffyrdd, *Job* 21. 12, 13. Nid yw Duw yn eu holl feddyliau hwynt, *Psal.*

10. 4. Y mae'nt yn rhoi eu brŷd ar fywyd
 i'w a llawen, deued y diwedd ofnadwy a
 mmo o honaw. *T maent yn datcanu gyda*
ais y Nabl, ac yn yfed Gwin mewn Phiolau ;
ac yn bwytta'r Wyn o'r praid, ac yn ymystyn
eu Glythau, Amos 6. 4. gan ddywedyd
eu calonnau mal y dywedodd y truan
awnw, Luc 12. 19. Gorphymys bwytta, yf,
dd lawen : Hwyl a fodlonant eu trachwan-
au, a fwynhant ddifyrwrch y cnawd, a
rodiant yn ffyrdd eu calonnau, ac yngolwg
eu llygaid ; ac wrth hyn y maent yn gwneu-
sur y rhwyg yn helaethach, a hwynt-hwy
hunain iaith-waith mwy yn blant i'r
Diafol, er yr eisteddant o'r diwedd mewn
ofid tragywyddol, Bwyttawn ac yfwn : ca-
ys y forn marw yr ydym.

Chwi Eneidiau truein a hudwyd yn ddio-
 iaith ! Pe coeliech y peth a ddarllenafoch
 a glywsoch am y bŷd arall, neu beth y
 mae'r Ysgrythyr-Lan o wirionedd disiom-
 dig yn ei sefaru am y Duw sanctaidd anfei-
 rol, mawr ac ofnadwy (yr hwn ni ryddha
 euog yn un modd) chwi a newidiech
 i'ch gyrfa yn fuan. Pe ystyriech chwi'r
 wr hon y bydd yn rhaid i chwi farw, a
 i'chael eich barnu, y bydd yn rhaid i chwi,
 i'wawl ydych yn fy ngwrando i heddyw, cyn
 i'w nemmawr iawn o amser, sefyll o flaen
 Duw ofnadwy ; a fydddech chwi yn pechu
 mor

mor rhwydd, yn hoffi'r byd mor ddifedur,
 yn gwatwar Duw, yn gwawdio am ben
 Duwiolder prudd, yn eigeuluso eich dy-
 ledswydd, yn treulio 'ch amser yn ofer, yn
 anghosio tragywyddoldeb, ac yn peryglu
 'ch Eneidiau gwerthfawr, fel y gwnaethoch
 ac yr ydych yn gwneuthur? Am y cyfryw
 gaethweision uffernol a Chythreuliaid cnaw-
 doi y mae'r Apostol yn llefaru, 2 Petr. 3. 3.
Gan wybod hyn yn gyntaf, hynny yw, cyn
diwedd y byd ; y daw yn y dyddiau diweddaf
watwarwyr, yr rhodio yn ol eu chwantau eu hu-
nain, ac yn dywedyd, pa le y mae addewid
ddyfodiad ef ? Er hynny y mae'r Gwiberod
 hyn, y rhai digred hyn, ac Anghenfilod y
 rhith dynion, yn tybied eu bod yn ddoe-
 thion, pan yn wir nad oes ganddynt ddim
 deall, Synhwyrol ydynt, eithr yn unig
 wneuthur drwg, i ddadleu yn erbyn y gwir-
 ionedd, ac i ymresymmu yn erbyn buchedd
 sanctaidd, *eithr gwneuthur da ni fedrant,* Jer
 4. 22.

Hwn oedd pechod mawr *Jerusalem* yn
 ddigyfrwng cyn dyfod angerdd digofaint yn
 Arglwydd arnynt ; a hwn yw cyflwr toll
 ac erchyll llaweroedd, ie miloedd yn y byd
 ac yn y Genedl hon ; er yr holl Ragluniaethau
 thau deffrous ac anghyfaanneddol hynny, a
 fyn ddrychau marwoldeb a welodd eu lly-
 gaid.

Nid oes ond ychydig yn edrych attynt eu
 main fel y gweddai iddynt yn un modd,
 mae'nt yn gymmwys fel Diadell o Dde-
 id diniwed mewn porfa fras. Fe ddaw'r
 gydd ac a gymmer un heddyw, un arall
 foru, a'r rhai eraill yn pori yn llonydd,
 heb feddwl beth a ddarfu i'w Cymdeithion
 gollwyd. Neu fel pe ordeinid Torf o rai
 amnedig (a faent i'w harbed tros amser) i
 el eu dihenyddio un ar ol y llall, o fewn
 iaid cynnifer a hynny o ddyddiau, Heddyw
 cyntaf mewn trefn a ddygir allan ac a
 dihenyddir, trannoeth yr ail ; ac etto'r
 oll rai eraill fydd i ddyfod wrth eu cylch,
 dynt yn meddwi, chwarae Cardiau, tyngu
 chanu, ac felly yn parhau hyd yr olaf, hyd
 i font oll wedi eu crogi, yn feirw ac yn
 amnedig. Nyni allwn gyffelybu'r Byd
 afyd hwn sy wedi eu hudo, i dyrfa o dru-
 miaid deillion yn dawnio oddi amgylch
 enau pydew dwfn tra enbyd, ac heb ddir-
 id hynny, neu ganfod pa wedd y mae pob
 yn syrthio i mewn, y naill ar ol y llall ;
 cyntaf, yr ail, a'r trydydd sy'n syrthio,
 lleill heb nabod yr enbydrwydd, yn rhe-
 g eu cylch : Mi wna'r defnydd hyn o ho-
 aw. Y Dydd hwn neu'r awr hon y mae
 yngŵr yn syrthio bendramwnwgli Uffern.
 netaf, Feddwyn y boreu neu'r prydawn
 eddyw, y mae'r March gwelwlas yn dŵyn
 un,

un, fe allai mai un melldigedig didduw, neu
 Erlidiwr gwaedlyd cenfigennus, neu Odi-
 nebŵr aſlan, neu Fydol-ddyn eulynaddol-
 gar, ac yn myned ag ef i le o dywyllwch.
 Y dydd nefaf y mae fe'n cael Cennad i nol
 rhagor o honynt ; eu brodyr hynny mewn
 anwiredd a adawyd yn ol, ydynt yn cadw
 ac yn parhau yn eu gyrfa, ac yn downfio o
 ddeu-tu'r pydew, heb ystyried y bydd yn
 rhaid iddynt hwythau felly farw, a dyfod
 ir farn. Y mae'r byw yn gofod y gorchwyl
 mawr hwn o'u marwolaeth cyn lleied at eu
 calon, a'u bod pan r'ont nag am ryw beth
 hŷd yr eithaf, yn dywedyd yn gyffredin
 nad oeddynt yn meddwl mwy am dano nag
 am ddŷdd eu marwolaeth, mal pe na baen
 Angau 'n beth o ddim pŵys, ond yn hytrach
 rhyw goegbeth neu ffiloreg, na thalai feddw
 am danaw. *Nid yw hi yn meddwl am ei di-*
wedd, Galar. 1. 9.

Chwychwi bechaduriaid, y rhai ydych
 yn eich dinystrio eich hunain ! A wyddoch
 chwi y bydd yn rhaid i chwi farw, a gadeu
 bydd hwn tros byth ? Ac a ydych mor hur
 ac mor ynfyd, a pheidio meddwl am Angau
 au tros lawer diwrnod cyfan, ie yn prichul
 gofio o ddifrif am Angau a Barn mewn t
 Galar ; ie yfowaeth chwi fedrwch hyd y
 oed yngolwg y marw fod yn ofer, gellwair
 gwawdio, yfed, canu, gwleda, a siaradich
 am

am y bŷd, yr hyn fy brawf trist nad yw
dynion yn ystyried eu diwedd. Fe dybygid
fod rhai ar yr amser galarus a thrŷt hwnnw
yn o brŷdd, eithr cyn gynted ag yr elont o
olwg y Corph marw, a'r bêdd, a'r Yŷgrin,
ni chofiant mwy am Angau. Er peri i
chwi ddeall yr ynfydrwydd yma, gadewch
mi ymresymmu ychydig a chwi mewn
geiriau eglur fel hyn.

Bêth, a oes dim meddwl am Angau
hynny chwi, y rhai a fuôch tan farn mar-
wolaeth, ac a ddygwyd hŷd at fin y pwll,
an edrych ar Dragywyddoldeb! O mor
chrŷst yw meddwl, gynted y darfu i'r medd-
liau hynny a nodau marwoldeb wisgo all-
a myn'd ymaith! Bechaduriaid! Cofiwch,
na oll yngwch tros gôf yr addunedau dir-
eddwel hynny, yr addewidion, a'r rhwymedi-
aethau a wnaethoch y prŷd hynnu i Dduw,
ef, yr ymwrthodech a phechod, yr yma-
dwyddwech a'ch Cŷfeillion annuwiol, yr ym-
ddogddhaech oddiwrth y bŷd, y byddech fyw
gadol dduwiol, ac y gwnaech eich goreu am
r hwn yn grefyddol, a pheidio colli dim rha-
Angor o'ch amser gwerthfawr, ac odfeydd i
prŷchub eich Eneidiau: Os darfu i chwi eu
wnt anghofio, y mae Duw yr hwn fy'n canfod
yd y cwbl ac yn chwilio'r calonnau, yn eu cofio.
Iwair ŷwybyddwch gan hynny ac ystyriwch y
fiaradach calonnau, y bydd i Angau yr hwn ni
am I wnaeth

wnaeth ond eich rhybuddio chwi'r pryd hynny, trwy anfon ei gennadon, ddyfod ar fyr ei hunan.

Anghofus am Angau ! a chwedi eich gwneuthur o'r pridd, eich geni o Wraig a than ddeddf nas gelwir yn ôl gan Ddynion nac Angylion ! *Heb. 9. 27. Job 14. 5.* Am ddyn, *Gan fod ei ddyddiau ef wedi eu rhagderfynnu, rhifedi ei fisoedd ef gyda thi, a gosod o honot ei derfynau fel nad êl trostynt.*

Peidio meddwl am eich marwolaeth ! Chwychwi y sawl fy gennych Gyrph gweinion cleifion ac afiachus, yn llawn o ddoluriau ac anhwl, y rhai ydynt gynnifer o farwolaethau bychain beunyddiol ; ie, marw beunydd ? Bêth rhoi heibio feddwl am angau ! Chwi y sawl a fuoch mewn cynnifer o Angladdau, a glywsoch gymmaint o ganu Clÿch a Chlÿl, a welsoch gynnifer o feddau, penglogau ac ysgrinau o flaen eich llygaid ! Anghofio 'ch marwolaeth ! Ac etto bechaduriaid, pechu beunydd, dŵyn achos a cholyn Angau yn eich monwefau ! *Mors in corpore*, y mae'r corph yn farw o herwydd pechod, *Rhuf. 8. 10.* Nid yw eich Cyrph ond Cyrph marwolaeth, mae pechod wedi eu lladd, a'r farn wedi myned trostynt, *Gen. 3. Cyslog pechod yw marwolaeth, Rhuf. 6. 23.* Yr enaid a becho hwnnw a fydd marw, *Ezec. 18. 20.* Bêth, rhoi heibio'r dŷdd drwg hwn ! A chwithau

dwithau yn feirw mewn rhan, yn hên ac
anwydog, a'r naill droed yn y bêdd, sef
luniau yn ymollwng, dwylo'n crynnu, wy-
batau culion, pennau llwydion neu foelion,
r beddau yn barod i chwi? Beth, a oes
rhagor o feddyliau difrifol am Angau!
chynnifer o ddarnau a rhannau o honoch
chwi 'ch hunain wedi myned ym mlaen
fys i dŷ'r hîr gartref hwn! Cynnifer o
eraint a Phlant yn awr yn huno yn llŵch
gau! a gladddwyd hwynt mewn anghof
astadol, fel na bo raid cofio am danynt
ch mwy?

Beth Bechaduriaid! Beth peidio meddwl
am Angau! ac Angau hŷd yn oed wrth
ch sodlau, ac o flaen eich llygaid! tu-a-
na le y gellwch droi eich golygon, a bod
b ganfod yr hyn fy'n pregethu neu'n ar-
ddocchau presennoldeb Angau? Y mae
gau trwy'r Gauaf ar y coed yn eich
erddi, ym mhob Blodeuyn, ar eich Byr-
lau bob dŷdd ag yr ymborthoch ar gîg
eaduriaid meirwon, i ddywedyd wrthych
yn rhaid i chwi farw; ac onid yw Ang-
bob nos yn eich gwla? Beth yw cŵig
d llŵn a Delw Angau oerllyd? A'ch gwla
at cynnyrcholdeb eich Beddau tywyll.

Oh bechaduriaid diöfal ac ynfyd! Peidio
tyried am Angau, a chennych eneidiau
werthfawr, fy raid iddynt fyw neu farw,

fod yn gadwedig neu yn ddamnedig yn y Nef neu yn Uffern, mew'n llawenydd neu losgfeydd, gyd-a Duw neu'r Cythreuliaid, gyd-a'r Sainc't bendigedig neu'r gwrthodedigion melldigedig, cyn gynted ag yr el y ffôn allan o'ch genau yr hyn a all fod y dŷdd neu'r awr nefaf. Y mae'r march coch Uffern yn canlyn y march gwelwlas hwn nŷarwolaeth, *Dat. 6. 8.* Yn olaf, beth, peidio meddwl am, a pharottoi erbyn Angau! a chwithau yn cael eich galw yn Gristianogion, ac yn proffesu eich bod yn credu Cyfodiad y Cnawd, a'r Bywyd tragywyddol, dedwyddwch tu hwnt i'r Bedd. Canys *yn y byd yma yn unig* (medd S. Pauli) *y go-beithiwn yng Hrist, truanaf o'r holl ddynion ydym ni, 1 Cor. 15. 19.*

O Bechaduriaid truein cedyrn-galon! Y rhai ydych yn awr yn gollwng Duw yn anghof a'r peth mawr hwn a phwyfig sy'n perthyn i'ch Eneidiau ansarwol, beth a wnewch chwi yn nŷdd yr ymweliad, pan yr amgylchyno anwiredd eich fodlau, pan na bo un Cyfaill yn y Nefoedd uchod, nac yn y Ddaiar ifod, a ddichon wneud dim lleffad i chwi? A phan fo Cydwybod fel Sŵyddog taeog, diosn, yn eich llindagu ac yn eich gwyfio yn Enw'r Barnwr mawr i ddyfod a sefyll o flaen, neu wrth y Frawdle, *Ystyriwch chwi rai annoeth ym mysg y bobl; ac ynfydion*

ynfydion pa bryd y deellwch? *Psal.* 94. 8. I
ystyried hyn, ac i barottoi erbyn eich di-
wedd?

2. Y mae hyn yn beio ar yr *Enaid anry-
bodol ac anystyriol*, yr hwn mewn poethder
digofaint neu wŷn, sy'n chwennych angau
o ddiben gwael, megis Gwrit o esmwyth-
der, neu ryddhad oddiwrth boen presennol,
todi, afiechyd a thrallodion bydol eraill, a
blinderau, heb iawn ystyried mor ofnadwy
yw Angau, neu pa bethau erchyll sy'n ei
ganlyn ef. Yn awr fel y galloch ddeall y
pechod a'r ynfydrwydd hwn, rhowch geu-
nad i mi ddywedyd wrthych, nad oes
chwng y gwaethaf, yr hwyaf, a'r trym-
naf o drueni a gofidiau'r fuchedd hon, a'r
rheini a'r ol marwolaeth, ddim cyfattedbiad,
ond anghyfattedbiad mawr iawn.

Eneidiau truain anffodiog! Beth yw pig-
ad chwannen, i golyn Sargh? Neu grafiad
r y llaw i frathiad yn y galon? Beth yw
wres a thwymnder Canwyll fechan i ffwrn
poeth danllyd, neu dan yffol? Beth yw
desuyn o Fustl i For maith o Wenwyn?
Neu beth yw poen, dialedd neu gysfyngder
ros awr, i drueni annoddefiadwy byth heb
ddiwedd, i fyned i mewn i'r hwn, y bydd
Angau yn ddiai i'r annychweledig yn
drws? Ac a ydych chiwi mor ynsyd a thyb-
ed nad oes dim yn y byd arall i'w ofni,
neu.

neu i'w glywed, a'r y fy waeth na gwaig-
feydd oddiallan, peryglion, poenau ac ar-
teithiau, y rhai nid ydynt ond trueni cor-
phorol, a hynny ond tros munud awr? Y
mae nid yn unig y Bÿd halogedig, yn euog
o'r pechod hwn, eithr hefyd rhai o'r rhai
hynny a'r y fy'n proffesu Enw Duw, Dy-
wedodd *Rebecah wrth Isaac*, *bliniais ar f' en-
ioes, o herwydd merchaidd Heith*, Gen. 27. 46.
Rachel a waeddodd, moes feibion i mi,
onide mi a fyddaf farw, Gen. 30. 1. *Elia*
wedi ei fygwth gan Jezebel, a ddywedodd
Arglwydd, cymmer fy einioes, i Bren. 19. 4.
Jonah am golli'r Cicaion egwan, a ddywe-
dodd, Gwell i mi farw na byw, ac a lefarodd
wrth Dduw yn ei wyneb, mai da y gwnaeth
ymddigio hyd angau, *Jonah* 4. 9. Yr Iſrae-
liaid, pan fu arnynt ddiffyg Dwfr, a ddei-
fyfiasant feirw yn yr anialwch. Y rhai
a'r cyffelyb ddeilyfiadau drygionus fy yng-
enau llawer o rai truein, anwybodus ac an-
fodlonol, y rhai a ddymunant gael myned
o'r Bÿd trallodus hwn.

Yn awr mewn ffordd o gerydd, mi osoda
i lawr y pethau neilltuol hyn fy'n canlyn.

1. Beth dybygwch chwi am y cyfyngde-
rau hyn oddisewn ac enaid-galedi, ac ym-
drechiadau, a'r rhai y mae pobl druenus a
chystuddiedig Dduw yn ymladd yn dofi.

A phe baech chwi yn deimladwy o euog-
rwydd

wydd a phŵys pechod, yspryd cystuddiedig, digofaint Duw, a'r llosgfeydd tragywyddol hynny ; se lyngcai'n fuan eich true-ni oddiallan, er maint a fyddai. Y mae hyn yn eglur yn Efsampl Ceidwad y Car-char, yr hwn oedd mewn cymmaint poen o achos colli ei garcharorion, ag yr amca-nodd ei ladd ei hun, cyn iddo ddeall cyflwr ofnadwy ei Enaid, yr hwn oedd mewn pe-rygl o gael ei ddinystrio, *Acts 16. 27, 28, 29, 30.* Efe a syrthiodd i lawr, ac a ddymedodd, *O Feistriaid, beth fydd raid i mi ei wneuthur, fel y byddwyf gadwedig ?*

2. Chwennych angau, o achos y drygau sy'n dilyn y fuchedd hon, fydd ddrygionus iawn ac enbyd, mewn ystyr ac affaith, dy-muno ydyw fod eich eneidiau yn Uffern.

Ystyriwch a meddyliwch hyn hefyd, mai ffwrwyth eich drwg weithredoedd yw eich gofidiau presennol, eich croesau a'ch trallodion o ba fath neu radd bynnag ydynt, a hai o lawer nag ydych yn haeddu ; canys mae'n rhyfedd nad ydych yn Uffern ; ac a feiddiwch chwi fod mor hŷf a chodi yn wyneb eich Creawdwr ffyddlon, pan ddy-lech fod yn ddyfn-deimladwy o'ch drygioni erchyll, ac yn ostyngedig tan law Dduw, ac yn fodlon i golp eich pechod ? Chwi ddylech edifarhau a dychwelyd at Dduw ; cymmerwch ymaith yr achos, a'r affaith a baid.

3. Nid ellwch chiwi ryngu bôdd Diawl eich gelyn marwol yn fwy mewn dim, na gwneud gwell cymmwynas iddo; yr ydych yn chwennych marwolaeth, felly mae'r Diafol hefyd; os ei eiddo ef ydych yn awr, fe fydd yn rhaid i chiwi fod yn eiddo iddo'r pryd hynny, ei eiddo ef yma, a'i eiddo ef yn dragywydd: Y mae fe'n disgwil ac yn hiraethu am fyned y ffôn o'ch genau, a bod eich eneidiau wedi eu gwahanu; am hynny fe fynnai i chiwi eich gwenwyno, eich crogi, eich boddi, eich newynu neu'ch brathu'ch hunain, fel y byddech yn feirw, yn ddamnedig ac yn boethion gyd ag ef yn Uffern.

4. Hefyd, pe meirw fyddech, chiwi a edifarhaech yn y man, ac a newidiech eich meddwl, ac a roddech, pe gallech, y Byd am gael bod yn fyw drachefn, yn yr holl ddiffygion, poenau a gofidiau'r ydych yn eu goddef yr awrhon. Pe caech ond twll i edrych i wared i Uffern i weled a chlywed beth y maent yn ei ddioddef yno, chiwi gyfaddefech eich pechodau, eich barnech eich hunain, ac a aech at Grist cyn y byddech feirw, fel na ddelech i'r lle poenus ofnadwy hwnnw. Yn awr fel y bo i chiwi wrando ac ofni, a pheidio a gwneuthur mwyach mor annuwiol, gadewch i mi ofyn i chiwi;

1. Beth y dybygwch chiwi am golyn a chwerwder Marwolaeth, pan ddelo dŷn i farw,

farw, y bo Cydwybod wedi deffroi, yn rhuo fel llew, Angau Brenin y Dychrynnia- dau yn sefyll ger-llaw, pan fo euogrwydd pechodau a wnaethwyd, a'r amser gwerth- fawr a gollwyd megis cynnifer o biccellau ranllyd, a Scorpionau gwenwynig, yn cnoi ac yn yffu'r galon ? Bêth a dybygwch a fydd marw yn annychweledig, marw mewn cyflwr o bechod a digofaint, yn Fradwyr i Dduw, mewn cyflwr o angrhediniaeth a diedifeirwch (y pechodau sy'n lladd yr Enaid) marw a chalon ddrwg, ac a Chyd- wybod yn cyhuddo, yn hunan-farnu, wedi eich bwrw yn eich barn eich hunain i farw, i farw, yr hyn fy waethaf oll ?

2. Bêth a dybygwch am-driftwch ac ofn erchyll dynesâd barn, yr ail farwol- aeth : pan ddelo dŷn i fwrw golwg ofnadwy ar y Bŷd arall, a dechrae meddwl a rhyb- ted, pa ham y ganwyd fi ? Bêth a wneuthym i ? Ai mhechodau i yw'r rhai hyn eu gŷd ? Oh pa le y gadawaf fi hwynt ? neu pa fodd yr af fi yn rhŷdd oddiwrthynt, yn awr yr ydwyf yn marw ? I ba le yr wyf yn my- ned ? Pa rai a fydd fy nghyfeillion ? Pa le a fydd fy lle ? A pha nessed ydwyf atto ? Berh fydd raid i mi oddef ? A pha hyd ? Pa hyd ? A Chydwybod a ettyb, hŷd Dra- gywyddoldeb, trueni heb ddiwedd. Hyn a frawycha, wradwydda ac a orchguddia'r

Enaid ag ofn a dychryn, pan welo hi fod y Nefoedd wedi ei cholli, a bod yn rhaid iddi fyned i wared, i wared i Wlad y tywyllwch, at dorf o Gythreuliaid yn y cyflwr hwnnw o dragywyddol wae. Meddyliau yn lladd o achos hyn a wnaeth i ŵr mawr ddymuno, iddo gael byw, er na bae hynny ond bywyd Llyffant.

3. Beth dybygwch chwi am gyfiawnder y Barnwr, yr hwn nid arbed yr euog, ond a ddyru farn gyfiawn yn ol y weithred, ac a dal i bob un fel y byddo ei waith ef? *Nid arbedodd efe yr Angylion a bechasant, eithr eu tasu hwynt i Uffern, 2 Petr 2.* 4. Nac Adda, eithr ei fwrw ef allan o Baradwys, a gosod Cleddyf tanllyd yigwydedig yn ei erbyn ef; ac nid eiriach efe un pechadur ddi-difeiriol yn nydd ei lidiawgrwydd; Cyfiawnder sy'n ei rwymo ef i gyfiawnhau'r cyfiawn, a chondemnio'r annuwiol.

4. Beth dybygwch chwi am anallu cael un appel? Ni bydd un *Moses* i ganoli, un Cyfryngwr i ddadleu, un *Daniel*, *Noah*, na *Job* i gyfryngu, neu i sefyll yn y bwlch, nac un eiriolwr yn y Nef na'r Ddaiar ni ellir ei gael i ddywedyd gair. Ni all bod un appel at Dduw, se wrthodwyd ei Alwedigaethau ef a'i Gynghorion, se safwyd yn erbyn ei Hawl ef, se darawyd gyd-a'i Elynion ef, se dorwyd ei ddeddfau ef, ei ddigofaint a llyg

lysg fel tan. Un appel at Iesu Grist, fe ddir-
mygwyd ei Lywodraeth, ac a wrthodwyd
ei Ras ef a'i Berson. Nac at yr yspryd glan,
fe a'i diffoddwyd ef, ac a'i tristawyd; nac
at Angylion na Sainct, pawb a fyddant yn
eich erbyn.

5. Beth dybygwch chwi am roi Enaid a
Chorph i synu i'r Dihenyddwr a'r Poenwr,
y Ddraig goch? Tost yw gweled rhoi
Drwgweithredwr truan i Geidwad y carch-
ar neu'r Dihenyddwr; eithr pa faint mwy
ofnadwy fydd rhoi Eneidiau anfarwol yng
olwg dynion ac Angylion yn nwylo'r Llew
cynddeiriog a rhwadwy hwnnw, sef, y Dia-
fol? Pan ddywedo Duw y Barnwr cyfnewn
yngwydd yr holl Fyð, Dyma'r Gwŷr a
dorrasant fy Neddau, a halogasant fy Sab-
bothau, a gasasant fy Sainct, a wafanaeth-
asant y Cythraul, trwy fodloni eu Trach-
wantau, y Gwrthwynebwŷr cyhoedd ac
amlwg i'm henw i a'm hawl; y rhai niddeu-
ent, (er i middeifyfarnynt yn fynych) wrth
fy ngalw i, ni 'roesawent fy nghariad, ni
dderbymient fy Mab neu oddef buchedd o
Sancteiddrwydd, na gadael eu tynnu na'u
perswadio yn un modd i feddwl am, ac i
ymbarottoi erbyn Marwolaeth a Barn, er
cassael o'honynt amser ac odsfydd ddigon.
Yn awr y Diafol cymmer hwynt, a dos a
hwynt ymaith i Uffern, canys cas gan fy
Enaid

Enaid hwynt. Dy weision ammodol a'th gaeth-weision ewyllysgar oeddynt yn eu hamfer, a'th Garcharorion mewn cadwynau tywyllwch a fyddant hŷd Dragywyddoldeb, i gael eu poeni ddŷdd a nos yn oes oesoedd, *Datc. 20. 10.*

6. Beth a dybygwch chwi am Alltudaeth dragywyddol a didoliad oddiwrth Dduw, Criit, Angylion, Sainc't a'r Nefoedd? Poen colled yw hwn, a'r gwaethaf o Uffern, *Matt. 25. 41. Tna y dywed efe wrth y rhai a fyddant ar y llaw affwy, erch oddiwrthys, rai mell digedig, i'r tan tragywyddol, yr hwn a barodtwyd i Ddiafol ac i'w angylion. O erchyll, erchyll! Cael eu barnu i orwedd tan digofaint a chas y Duw anfeidrol ac ofnadwy bŷth ac yn oes oesoedd, cyhŷd ag y byddo Duw yn fyw, hanfod yr hwn fydd hŷd dragywyddoldeb, cyhŷd ag y bo Cythraul i boeni, neu i gael ei boeni, y peru eu Plau. Y rhai ofnog, a'r digred, a'r ffiaidd, a'r llofruddion, a'r puttein-wyr, a'r swyn-gyfareddwŷr, a'r Eulyn-addolwŷr, a'r cŵn, a'r holl gelwyddwŷr, a ddygant eu holl bechodau i wared i Uffern gyd-a hwynt, y cynnyd fy'w porthi digofaint Duw, felly fel y byddo i olew pechod beri i lamp llidiawgrwydd Duw losgi a fflammychu yn dragywydd. Ni thelir bŷth ddyled pechod, ni fodlonir bŷth gyfiawnder, canys yr Eneidiau*

thiau damnedig a arhosant yn ddiedifeiriol,
 Duw yn anghymmodol ; fel na all bod
 dim gobaith am faddeuant. Mae'r farn yn
 gaeth, yn anghyfuewidiol, yn ddiadlam ac
 yn dragywyddol. O Tragywyddoldeb !
 Tragywyddoldeb ! Hyn fy'n gwenwyno, yn
 rathodi, yn chwanegu ac yn trymhau poe-
 nau mwyaf annoddefiadwy'r Damnedig :
 Yn ôl miloedd aneirif o flynyddoedd, hwy
 dybygant na bydd eu gofid ond dechreu,
 a fydd cyn belled oddiwrth ei ddiwedd, a
 he na bualent ond awr yn Uffern. *En cos-*
ndigaeth a fydd dinistr tragywyddol oddi-
er bron yr Arglwydd, ac oddiwrth ogoniant
gadernid ef, 2 Thef. 1. 9. Mewn cyffelyb
 rhwn, nid yw holl rwygo, dryllio, dir-
 dynnu, ac arteithio Cyrph dynion yma,
 rwy'r poenau toltaf, ar dannau i ddirdynnu,
 Grogbrennau, Olwynion, Pigau dur, Haiarn
 poeth, Plwm brŵd, Olew berwedig, ac Offer
 gwaedlyd eraill a Pheiriannau creulondeb
 erchyll a ddychmygwyd, ond megis pigiad
 Chwannen.

Bechaduriaid ! Uffern, Uffern, a wna
 r Enaid trîst poenedig geisio marwolaeth,
 ddymuno a hiraethu am y peth na bydd
 byth, *Datc. 9. 6.* Ac a ddymunwch ac a
 chwennychwch chwi'r dŷdd galarus ? na
 adawo Duw ! Yn awr fe ellir newid eich
 cyflwr, y prŷd hynny fe fydd wedi ei fe-
 fydlu.

fydlu. Gwae, Gwae y neb sydd yn dymuno
 dydd yr Arglwydd, (Amos 5. 18.) beth yn
 hynny i chwi? Tywyllwch ac nid golenni yn
 dydd yr Arglwydd, Diwrnod tywyll du, diwr-
 nod cymmylog a niwlog, rhag yr hwn y dylai
 bobl ofni, pob wyneb a gasgl barddu, prestywl-
 wyr y wlad a ddychrynnu, canys ofnadwy i
 yw dydd yr Arglwydd, Joel 2. Gan hynny
 yn awr peidiwch a'i ddymuno yn annuwiol
 eithr ystyriwch yn synhwyrol, ac ymba-
 rottowch erbyn y delo : A gwyn ei fyd
 gwas hwnnw, yr hwn y caiff ei Arglwydd
 ef pan ddêl, yn gwneuthur felly, Luc 12. 43.

—3. Y mae hyn yn argyoeddi'r hunan-by-
 derus a'r rhyfygus, y rhai ar seiliau ysgafn
 ac ansiccr a farnant eu bod yn gymmwys ac
 yn barod ddigon erbyn marwolaeth a barn-
 fef o waith eu bod yn ymddidoli oddiwrth
 y rhai drygionus hynodol, heb fod yn halog-
 edig, yn gwneuthur proffes, yn dangos
 peth tristwch deddfol am bechod, ac yn
 rhedeg tros ddyledswyddau ; er eu bod
 yn gnawdol ddigon ac yn ddigalon yn y
 dyledswyddau hynny ; oddiwrth hyn hwy
 a'u perfwariant eu hunain yn hawdd fod y
 cwbl yn dda, fef, eu bod yn blant i Dduw
 mewn cyflwr o Ras, ac yn myned i'r Ne-
 foedd, ac mor gymmwys i farw a'r goreu.
 Pa nifer o filoedd sy'n y Byd Cristianogol,
 y rhai sy yn cyfgu yn ddiofal ac yn breudd-
 wydio

yddio am hawl yng Hrist, yn gobeithio ac
 maddo dedwyddwch gogoneddus iddynt
 eu hunain rhag-llaw, y rhai nid ynt ond
 gwir ddynion marwol, a gwaeth, neu ar y
 oreu ond Rhagrithwyr cynrhonllyd wedi
 eu lliwio a chanddynt yn unig rith duwiol-
 deb, Ras attaliedig, ffugiol neu gyffredin?
 Cyfryw Sgrifennyddion a Phariseaid oedd
 Morwynnion ffôl, ac etto hyderus ddigon
 yd y diwedd; hwy a ddaethant at y drws,
 an ddywedyd, *Arglwydd, Arglwydd, agor*
ni. Yr oedd ganddynt Lampau disglair,
 ond nid oedd ganddynt ddim olew yn eu
 festri gyd-a'u Lampau: Ddim gwîr undeb
 Iesu Grist, ddim Ffŷdd werthfawr, ddim
 ariad pur ac Edifeirwch efangylaidd, yr
 oedd gwreiddyn y peth heb fôd ynddynt.
 Chwychwi y sawl fy gennych enw eich
 ôd yn fyw, gochelwch eich bôd yn cael
 ch twyllo; os ydych heb wîr uno a Iesu
 Grist, mae'n ddiammau y gwrthyd efe chwi.
 Mae'r Arglwydd Iesu yn dywedyd wrthym
 yn y cyfryw eneidiau a dwyllwyd yn dôst,
 rhai a safant i fynu yn y dŷdd diweddas,
 a geisiant wobr yn y nefoedd, wrth y
 rhai y datgan efe ar gyhoedd, *Nis adnabum*
er ioed, Matth. 7. 23. Ni's adnabuant
 wy ef er ioed er Iechydwriaeth, ni bu
 ynddynt er ioed ddim undeb a chym-
 undeb a Christ yn y Bŷd. *Llawer fy wedi*
eu

eu galw, ac ychydig wedi eu dewis. Plant y Deyrnas (medd Crist) a deflir i'r tywyllwch einhaf. Ac y mae'n rhaid i mi ddywedyd wrthych, y caiff pa rai bynnag a ddaw i'r Nefoedd, weled na bydd llawer yno ag oeddynt hwy yn tybied a fyddai, ac a gant eraill yno nad oeddynt yn disgwyl nem-mawr am danynt. Y pechaduriaid yn Sion ydynt fwy nag ychydig, mae'r Geifr yn amlach na'r Defaid, yr Efrau yn amlach na'r Gwenith, mae mwy o arian gwrthodedig nag o aur profedig. Y pur o galon, a'r gŵr gwir ddywiol sy'n galaru ac yn wylo am ei bechod, sy'n caru Duw, ac yn prifio Crist uwch-law'r Bŷd, fydd lawer gwaith yn llawn ofn ac amheuaeth am ei Enaid a'i gyflwr tragwyddol : O beth ni's rhoddai am gael siccrwydd o fod pob peth yn dda rhwng Duw ac ef ? Am gael gwybod fod Duw a Christ yn eiddo iddo, ei fod efe yn gymmwys i fyw neu farw ; o waith bod camgymmeriad yma yn ofnadwy iawn, ac o bŵys anfeidrol. Eithr yn y gwrthwyneb, yr annothion a'r anufudd sy'n cyfeil-iorni, yn gwasanaethu chwantau ac amryw felyswedd, gan fyw mewn pechod, wedi ymddieithro oddiwrth fuchedd Ddau, heb obaith ganddynt, ac heb Ddau yn y Bŷd, ydynt yn llawn hyder, ac yn credu'n hollol y bydd yn ddaarnynt hwy yn y Bŷd a ddaw.

Mi adwaenwn un truan anwybodol, halogedig gwael, pan ddywedwyd wrtho ar ei Wely-angau (ychydig bach cyn myned o honaw i dragywyddoldeb) fod Angau yn dyfod, a atebodd, pa le y mae ef, mi af allan i'w gyfarfod ef? gan estyn ei draed iros y Gwely, ac a drengedd o fewn ychydig amfer. Am hynny yn y gorchwyl mawr o'n fy'n perthyn i'r Enaid na fydded neb mor ynfyd ac mor ben-galed, a gobeithio heb brofiad. *Eithr profed pob un ei waith ei hun; ac yna y caiff orfoledd ynddo ei hun a unig, ac nid mewn arall; canys pob un ddiwg ei faich ei hun, Gal. 6. 4, 5.*

Cwestiwn. Os yw ystyried ein diwedd yn berth o gymmaint Pŵys, pa ham y mae i'r Gwagedd sy ag encidiau anfarwol mddynt yn peidio meddwl mwy am dano?

Atteb 1. Yr achos pennaf fy'n tarddu didiwrth y didduwiaeth a'r angrhediniaeth chyll a melldigedig fy wedi ymwreiddio'n ddiwfn a'i guro ym meddyliau a chalonnau dynion. Nid ydynt yn coelio'r Athrawiaeth feddol a fyn honno am y Bŷd arall, yn crediniaeth yr hon y bydd yn rhaid i'w dynt fyw neu farw bŷth byrthoedd.

Pe bwriem olwg yn ddifrifol ar dragywyddoldeb diddiwedd, ac ar y pethau mawrion hynny y mae dynion yn cymmedd arnynt eu credu, ief, fod yn rhaid iddynt

iddynt feirw, fod ynghorph pob dŷn Enaid na bydd farw bŷth, y bydd cyflwr dynion ar ol marwolaeth yn wahanrhedawl ac yn anghyfnewidiawl, ac na cheiff neb hysancteiddrwydd, w'r sancteiddrwydd cal a buchedd, weled yr Arglwydd. Cyflwedlwn fucheddau ac ymarferion y rhai sy'n cymmeryd arnynt gredu'r pethau hyn ac ni a allwn eu gwled mor brysur a chrystho forgrug ar ddiwrnod tessog, ac nad ydhynt dynion yn gyffredin yn tueddu ddu-tu-ag at y diben hyn, eithr tu-ag at betha gwael eraill ac annibennus.

2. Yr ail achos yw eisiau, Doethion ysprydol a duwiol. O eisiau'r *ddoethion* honno fydd oddiuchod yr oedd yr *Israeiliaid* heb ystyried, *On na baent ddoethion!* eiddo ro Duw. *Cenedl heb gyngor ydynt hwy, ac heb ddeall ynddynt, Deut. 32. 28.* Pe bae dynion yn ddoethion tu ag at eu heneidiau gwerthfawr a thragywyddol, hwy ystyrient befy raid ei wneuthur yma, a pheth yw e cyflwr tebyg i fod yn y bŷd arall. Y call genfydd y drwg, neu a ystyria y drwg, a ymgudd. Pan fygythodd Duw trwy en *Moses* gospi'r *Aiphthiaid* a haint y nodar Cenllyg a Than, yr hwn a gredodd ac osnodd air yr Arglwydd o weision *Pharaon* a yrrodd ei weision a'i anifeiliaid i dai, ac achubwyd, *Exod. 9. 20.* Felly'r Enaid sydd

Enaid wir ddoeth i ystyried enbydrwydd cael ei ddinystrio gan genllysg blin a than ddigofaint Duw, a ffu 'r lloches, fef dan aden y Cyfryngwr mawr gogoneddus, lle'n unig y mae gwir gymmorth. Ond yr hwn nid ofnodd nag ystyriodd yr enbydrwydd a adawodd ei weision a'i anifeiliaid yn y maes, ac a ddinystrwyd, *Exod* 9. 21. 25.

3. Y trydydd rhwystr yw Cnawdolrwydd, melyswedd a gofalon y Bŷd, y mae'r rhai'n yn dŵyn ymaith y galon oddiwrth wir ystyried. Amledd o ddiddanwch y Creaduriaid a barodd i'r *Israelliaid* wrthod a gollwng Duw tros gof, *Deut.* 32, 14, 15, 16, 17, 18. Yr oeddynt yn yr hen fŷd gynt yn hwyttu ac yn yfed, yn priodi ac yn rhoi briodas, heb ystyried eu henbydrwydd; hŷd oni ddaeth y diluw, a'u cymmeryd hwy oll ymaith, *Matth.* 24. 38, 39. Dynion y ddaiar dynt yn fynied pethau daiarol, hŷd onid yw eu calonnau yn trynhau trwy lothineb a meddwdod a'u gofalon hwynt, *Luc.* 21. 34. A thra yw meddyliau a brŷd dynion yn hedeg mor awyddus ar ol y Bŷd i wneuthur rhagddarbod tros eu bywyd, ni allant eddwl ond ychydig am eu marwolaeth, *Luc* 12. 15, 16, 17, 18.

4. Y pedwerydd Rhwystr yw'r pla ar y galon, a'r diosalwch diobaith sy'n dyfod oddiwrtho. Nid oes dim rhwymau nessaf at

at farwolaeth mor nerthol i gadw dynion i lawr, ag yw diosfalwch ac anneallgarwch yspryd. Y fath drym-gwsg sy'n goresgyn y rhan fwyaf o'r Bŷd annuwiol, hŷd onid ydynt wedi diddarbodi, ac wedi myned mor syth-feirwon, fel nad yw llais Duw ym mygythion ofnadwy ei air, ac alarwm ei farnedigaethau syn echryflon a'i ragluniaethau anghyfanneddol yn tyccio dim i'w deffroi hwynt. Yr Arglwydd a dywalltodd arnynt yspryd trym-gwsg, ac (mewn barn) a gauodd eu llygaid, fel y gallont bechu hŷd yn oed yn wyneb y Barnwr, ar geulan Uffern, yn iafn a drŵs y Gagendor mawr hwnnw o dragywyddoldeb.

5. Y pummed rhwystr i ddynion ystyried eu diwedd yw nerthol amryfuedd calon neu ddichellion y Fall. Yr hen Sarph a calonnau twyllodrus diobaith sy'n perididant freuddwydio fod Duw ei gŷd yngariad, y cant hwy fywyd hir, mai gwaith byr yw parottoi erbyn marwolaeth a thragywyddoldeb; ac y gellir gwneuthur hynny pan y mynnir, ief, pan font wedi darfod a'r Bŷd, pan font yn hen; neu'n gorwedd a'r eu clas-wlau. Dywedant yn eu calonnau, nid ydyw ond credu neu edifarhau, a dywedyd, Arglwydd trugarha wrthym, marn a wnelwyf o farwolaeth yr union a bydded fy niwedd fel yr eiddo yntef, *Numb. 23. 10.*

Tan yr amryfuedd marwol hwn y maent yn
reuddwydio am y Nefoedd, ac yn myned
an chwerthin i Uffern, 1 *Thef.* 5. 3.

A'r peth sy'n cynyddu llawer ar y synne-
gaeth hyn, fe allai yw, diffyg neu esgeu-
o gweinidogaeth nerthol a bywiol, fwydd
r hon, megis Gwil-wŷr yw rhagweled yr
bbydrwydd, rhybuddio a deffroi pechadur-
id diosfal, gan weiddi arnynt yn groch
enw'r Arglwydd, *Deffro di yr hwn wyt*
cyfsgu, a chyfod oddi wrth y meirw, a Christ
olena i ti, Ephes. 5. 14. Ond ni all rhai
os bod Gweinidogion mor doft, eglur a
ym yn eu Hathrawiaeth, mal pe ba'nt yn
ranu a faethu mell't yn llygaid a chlustiau
ynion cyfsgadur; y maent yn ddigon bodlon
eistedd tan Weinidogaeth y rhai sy'n
iddo a chlai annhymherus, a'r rhai sy'n
wnio clustogau i'w Ceseiliau hwynt, tan
Weinidogaeth y rhai y gallant heppian
chysgu'n ddiosfal. Eithr cas ganddynt yr
wn a geryddo yn y porth, a ruglo, a rwygo
a archollo eu Cydwybod, yn gymmwys
March a dolur ar ei gefn, a gny ac a
nga yn erbyn y sawl a geisio ei iachau

Gwr nid o isel radd yn llefaru ei dŷb am
aryw Weinidogion, a ddywedodd, mi
ywn arnaf wrando'r cyfryw wr, a'r cy-
yw un a glywn arnaf ei wrando yn dda
ddi.

ddigon, eithram y trydydd a grybwyllodd efe, yr hwn oedd yn arfer gosod y fwyall ar wreiddyn y pren, ac ymaflwyd a'r galon; ni allaf aros gwrando arnaw, canys y mae fe bob amler (eb efe) yn clwyfo fy nghydwobod.

6. Nid yw dynion yn ystyried eu diwedd, o waith fod arnynt osi gwneuthur hynny.

1. I Bechaduriaid gwammal, y mae cofiadwriaeth marwolaeth yn belen chwerw na oddef i fwyniant pechod fyned i wared yn felus. Am hynny y maent yn dywedyd wrth feddyliau am farwolaeth, fel y dyweddodd y Rhaglaw wrth *Paul*, *Dos ymairb at byn o amser, a phan gaffwyf amser cyfaddas, mi alwas am danat, Acts 24. 25.* Meddyliau difrifol am farwolaeth a'r farn a fydd, fel yr fgrifen-law ar y pared, a ostwng yspryd ac a dyr lawenydd y Tywysog mwyaf neu'r Gwas gwyachaf yn y Bŷd.

2. Maent yn ofni meddwl am Angau, o waith na ddarfu iddynt ymbarottoi erbyn ei ddyfodiad ef, hynny yw, na ddarfu iddynt gredu, edifarhau, a byw yn lân-fucheddol, fel y gwnaent Dduw yn Gyfaill iddynt. Un wedi myned yn ôl llaw, a llawer cant o bunnau o ddyled arno fwy nag a allo dalu, a fydd yn ofni bwrw ei gyfrifon: felly mae pechaduriaid truein diedifeiriol sy'n nyled Duw o ddeng-mil o dalentau, yn anwylysgar

llysgar i feddwl am Angau, o waith y
wed Angau wrthynt, Deuwch rhoddwch
trif o'ch goruchwiliaeth, canys mae'n
id i chwi dalu'r ffyrlling eithaf.

3. Maent yn ofni meddwl am Angau, o
hos y pethau ofnadwy sy'n canlyn Ang-
fel y mae'n perthyn i'r ddau Fy'd. Y
wid a wna Angau o ran a berthyn i'r Býd
yn fy syn iawn.

1. Y mae'n dwyn yn annocheladwy
todiad neu wahaniad Enaid a Chorph;
fydd yn rhaid i'r ddau gydymmaith an-
hyn, a fuant fyw ac a gyd-dreigliasant
a'u gilydd, ac a gydbechasant tros
er blwyddyn, ymado'r prýd hynny, a
n byw a a'n gelain farw, yn gymmwys
dim ond i'r bedd, ac fe fydd yn rhaid i'r
aid gael trigfa arall, *Job* 17. 13, 14. a'r 19.
lawn y gellid galw Angau yn *Frenin*
chrynniadau, *Job* 18. 14.

2. Y mae'n beth arfwydus gado'r Býd
n, a fu mor hoff ac mor hyfryd, ac er
yn yr hwn y darfu i chwi ymboeni a
rio cynnifer o flynyddoedd, mewn un
waith ei golli ei gýd; canys pan ddelo'r
iymadael, chwi eilwch fwrw golwg ar
holl gyffuron a gawsoch tan yr Haul,
ynnorthwyon am y Nefoedd, sef, Gwýr,
ragedd, Rhieni, Plant, Ceraint, Cyfeill-
Cymdeithion difyr, Aur, Tai, Tir-
oedd,

oedd, Gwleddoedd melus a dainteithiol,
 Bargenion hyfryd, a dywedyd, mae'n rhaid
 i ni bellach ymadael, ewch ymaith yn dra-
 ggywydd; ni chawn ni bŷth eich gweled na
 'ch mwynhau mwy, ni wnawn ni na bwytra
 nac yfed, nac ymgyfeilliachu mwy, pryn-
 nu na gwerthu mwy: fe ddarfu ein holl
 ddigrifwch cnawdol ac anianol, ein llawe-
 nydd a'n hyfrydwch a aethant ymaith, a
 holl fuddiant gwynfydedig i'n lechydw-
 iaeth a derfynant yn awr. Ewch yn iach
 foddion Gras, a holl amserau euraid cy-
 faddas i'n eneidiau, ewch yn iach yr holl
 Weinidogion ffyddlon hynny a glywïom
 ewch yn iach yr holl Bregethau nerthol
 deffrous hynny a seiniafant yn ein clustiau
 ni, ewch yn iach yr holl Sabbothau gwyn-
 fydedig, ewch yn iach holl Gynghorion
 Esamplau, Ceryddon a Gweddïau ein Cy-
 feillion a'n Ceraint difrifol a chrefyddol,
 chawn ni bŷth mwy weled wyneb Gwein-
 dog, neu wrando pregeth mwy, na drwy-
 Gras a bywyd bŷth mwy yn agored yn
 draggywydd. A pheth sy'n aros ond ymaith
 gof galarus am y pethau daionus hynny
 aethant ymaith, a chyfrif toft cyfyng fydd
 etto'n ol?

Oh newid a cholled erchyll yn wir! i'r
 rhai sy'n gwneuthur y Bŷd yn gartref idd-
 ynt, sy a'u Nefoedd y tu yma i'r Nefoedd
 a'ent.

ac heb ddim rhagddarpar neu gyfran y tu
 hwnt i'r bêdd. Meddyliau am yr hyn a
 wnaeth i ŵr ieuangc (llwyddiannus ddi-
 gon yn y Bêd) adrodd y geiriau hyn, *Os
 byddaf fi byw, mi fyddaf yn wr cyfoethog ;
 ond dyma'r plâ, mae'n rhaid i mi farw ;* yr
 hyn yn ddyladwy a fu cyn pen nemmar o
 amser gwedi hynny.

3. Nid rhyfedd fod Angau mor ofnadwy,
 anys wedi Angau y daw Barn. Rhingyll
 w'r Angau sy'n gwyfio Eneidiau euog i
 dyfod a rhoi cyfrif ger bron Brawdle of-
 nadwy Duw. A phêth fy fwy ofnadwy i
 drwg-weithredwr nâ golwg a phresennol-
 heb Barnwr digofus ? Tra yr oedd *Paul*
 ymresymmu am y Farn a fydd, *Phelix* a
 dychrynnodd ac a archodd iddo fyned
 maith ; se ddarfu i'r Athrawiaeth honno
 Cyglwyfo ef, fel na allai aros mohoni, *Ast.*
 25.

Defnydd 3. Y trydydd defnydd sydd i'ch
 drwgghori, i'ch perfwadio, ac i'ch cynhyr-
 ed ydychyd y ddyledswydd hon o'r fath bŵys
 ymarawr ac anfeidrol mewn ymarfer. O Gare-
 nny legion, mi attolygaf i chwi feddwl peth
 g ydychyd pryd am awr eich marwolaeth, fel
 bo i Angau a chwi fod yn fwy cynnesin.
 r ! i'ch mae'r Cyfaill goreu ag fy gennych yn y
 f iddlef a'r Ddaiar, yn hiraethu am weled
 foeddynny ; *Oh na byddai gyfryw galon ynddym,*
 deut. 5. 29. K Yn

Yn awr os mynnwch wneuthur dim yn y gwaith bendigedig hwn, sef parodtoerbyn marwolaeth a barn, mae'n rhaid ei wneuthur ef, 1. *Ar frys.* 2. *Yn ddisfrifol.* 3. *Yn Effëithiol.*

1. Mae'n rhaid ei wneuthur ef ar Frÿs, gorchwyl ydyw o'r fath bŵys nad oes le i oedi nac esgeulusto mohono tros funud o amser. Pettych ond gweled eich bôd ar gyffiniau tragywyddoldeb, ac mewn enbydrwydd beunydd o gael eich difethu yndragywydd, chwi ymroddech i'w wneuthur ef yn ebrwydd. I'ch rhwyddhau a'ch an-nog, Ystyriwch,

1. Y mae bywyd (er anwyled ac er gwerthfawroccod ydyw) yn ansiccr iawn. Pa ddiddim yw'r bywyd hwn? Gwynn Tarth, Breuddwyd, Anadl, Clôch ar ddwr.

Pa gynted y torrir yr edau, y rhêd y awr-leitr, neu y tywylla'r Lamp ddisglan hon sy'n llosgi, neu'r a'n niffodd, pa brÿd pa fôdd, neu pa le y terfyna'r bywyd bydarfodedig hwn, ni wyddoch chwi; pa un ai gartref ai oddi-cartref, ym mysg eich Cyfeillion ai ym mysg dïeithriaid, yn y maes ai yn y tŷ, wrth y bwrdd ai yn gwely, pwy a wŷr?

2. Gall Angau ddyfodi yn ddisymmwrth. Pa brÿd y gefyd y March gwelwlas allan, a'r boreu, ai hanner dÿdd ai hanner nos,

yn all neb fynegi i chwi. Y mae awr dynghed-
fennol rhag yr hon ni ddichon neb ddiang-
yd, *Iac* 12. 20. *Psal.* 73. 18, 19. *Psal.*
64. 7. *1 Thes.* 5. 3.

3. Pan ddél Angau fe dery'n siccr ; Y
mae'r Brenin Dychrynniadau hwn ar y
March gwelwlas bôb amſer yn marchog-
peth ei gylch, ac yn lladd pa le bynnag y
elo : nid oes un Darian nac Aſtalch, nac
Arſau profiadol a all ein hymddiffyn, nac
es, na llu neu fyddin o ddynion neu Ang-
thion. Os caiff Angau ofnadwy Frenin
ei Orfeddfaingc, neu Gardottyn ar y
Dommen, yr un peth ganddo ef. Ni chy-
rif y Lefiathan mawr hwn, Angau, nerth
er pe byddai cyn gryfed a *Samſon*, mwy
gwellic ; mae Angau yn gwneuthur ei
ruth yn fuan, yn hawdd, ac heb edrych yn
yneb neb. Mi anghwanegaf yma,

1. Mae galwedigaethau, rhybuddion ac
arwm Angau yn aml iawn ; nid oes un o
noch na alwyd arno, ac na churwyd wrth
paddrws lawer gwaith, i beri i chwi feddwl
Angau.

2. Y mae Gorchymynnion Angau yn
ioed, fe ddaw a'i Writ gŷd ag ef. Angau
ddaw yn Enw'r Barnwr ofnadwy, ac a
mmer ei Gommiſſiwn o Lŷs y Nefoedd,
mŵyn cyflawni a gwneuthur Deddf dra-
wyddol a diadlam, fel y bydd yn rhaid

iddo efe wneuthur ei waith a chael ei neges. Pe bai gan ddyn Fŵn-gloddiau o Aur ac Arian i'w rhoi, ni allent waredu mo honaw rhag gafael y Rhingyll anymbilgar hwn.

3. Y mae Gorfodau Angau yn fawr, *Myf a wn y dygi di fi i farwolaeth, ac i'r ty rhag-derfynedig i bob dyn bym*, Job 30. 23. *Pa a fydd bym, ac ni wel farwolaeth?* Psal. 89. 48. *Gofodaist ei derfynau fel nad el trostym*. Job 14. 5. Y rhai a orefgynnasant Frenhiniaethau a Gwledydd, ac a ddygasant cwbl o'u blaen, a ddarostyngwyd gan Angau. Pan ddel Angau a llindagu gwr er pae y balchaf, y dewraf a'r cryfaf yn y Byd fe fydd yn rhaid iddo fyned o'i fodd neu o'i anfodd, yr un ydyw gan Angau. Y ydys yn dal sylw am ddynion drygionus nad ydynt yn rhoi eu heneidiau i fym eithr eu tynnu allan yr ydys. *Pa obair fydd i'r rhagrithiwr, er elwa o honan ef, pa dynno Duw ei enaid ef allan*, Job 27. 8, 20. *Corwynt a'i lladratta ef liw nos. Y nos by y gofynnant dy Enaid*, Luc 12. 20. Ni ery Angau un noswaith. Nid yw ond os iddynt hwy y rhai sy'n gryfion ac yn heir ddywedyd wrth Angau, Dôs at yr wynebau culion rhychiog, at y pennau llwydion, at y gruddiau gwynleision, at y cefnau llymion, at yr esgyrn sychion, at y bronnachysbion, na chyfwrdd a'r gŵr ieuangc hwn

tharo'r llangces lan-brydweddol-hon, y
ym mlodau a thegwch ei Natur. Dos at
Cleiriach darfodedig accw, y fy ar ei
gwydd, yn llésg ac yn barod i farw ; Dos
y Wrach wan accw fy wedi gwywo, gad
mi fod yn efgusodol. Ond nid yw Angau
yn prifio hyn. Canys y mae'r Gorefsgynwr
awr hwn Angau yn curo cyn fynyched
wrth ddrws y gwr ieuangc a drws yr hen
raig. Y mae Angau yn dala ac yn dwyn
maith y crŷf, y cyfoethog, y goludog, yr
arhydeddus a'r dylgedig yn garcharorion
y bedd, cyn fynyched a'r gwan, y clas, y
awd, y gwael a'r anwybodol.

2. Mae'n rhaid i chwi ei wneuthur ef yn
diifrifol, a'ch holl Eneidiau : Y byw a'i
elyd at ei galon, *Preg. 7. 2.* Ni all y
eirw, nid oes dychymmyg yn y bedd :
yn hynny ewch yn ei gylch ef yn awr
bryfur, cyn del henaint ac Angau.

3. Gwnewch ef yn *Effeithiol*, ewch trwy'r
waith, na adewch mohono heb ei wneuth-
ur, neu yn hanner ei wneuthur ; marw-
ch bob trachwant, cyflownwch bob
ledswydd, ac ymarferwch bob gras. Ni
aeth ei adael heb ei ddechreu, na'i adael
heb ei orphen. Yn awr y mae amſer cy-
ddas o'ch blaen chwi, y mae dŷdd Gras
parhau, y mae Crist wrth y drws, agor-
ch iddo a gwnewch bob peth yn ddiogel ;

canys os cewch bŷth faddeuant, eich cyf-iawnhau a'ch sancteiddio, mae'n rhaid i hynny fod yn awr. Bellach y canlyn Annogaethau i'ch annog i ystyried eich diwedd.

Annogaeth 1. Ystyriwch fod angenrhaid perffaith ac anghyfrannol yn gosod arnoch wneuthur hynny, angenrhaid presennol, angenrhaid anfeidrol a thragywyddol ; pethau eraill a ellir eu gwneuthur, hwn fy raid ei wneuthur, ac y mae hi dros ben y prŷd y gallasai'r gwaith mawr hwn fod wedi ei wneuthur a'i orphen. Pennaf gorchwyl ag fy gennych yn eich bywyd yw ymbarottoi mewn amser ac yn gywir erbyn marwolaeth a barn. Gwell a fuasai bod eich holl orchwylion eraill yn y Bŷd wedi eu hesgeulso yn llŵyr, megis, Gŵr, Gwraig, Plant, Prynnu, Gwerthu, Gwanwyn, Cynhauaf, wedi eu gadel yn ol, a gollwng i'r cwbl fyned yn ofer, nag anturio, colli a difechu eich Eneidiau ; canys hyn yn ddiammau a ddinystria Gorph ac Enaid bŷth ac yn oes oesoedd.

O meddylwch o ddifrif cyn lleied a wnaethoch yn yr amser a dreuliasoch o'ch bywyd, ac mor anabl a fyddwch i wneuthur dim yn niwedd yr amser, pan ddeloch i letteua i'r Bedd. O cofiwch ddyddiau rywyllwch, canys llawer fyddant, *Preg. 11. 8.*

Ni

Ni wnaeth y rhai fu yn y bedd fil o flynydd-
oedd ddim, ac ni ellwch chwithau wneu-
thur dim wedi y deloch yno. Bellach am
danoch chwi, y fawl a fuoch fyw, rai ugain,
ddegarhugain, ddeugain, ddeg a deugain
neu drugain o flynyddoedd, ac heb wneu-
thur dim tu-ag at ymbarodtoi erbyn eich
cyflwr tragywyddol, y mae 'n llawn brŷd
dddechreu'r gwaith.

Y mae'r rhan fwyaf o honoch mor anne-
allus, a pheidio ystyried na meddwl am
Angau, nes clywch Gloch, neu ganfod
Bedd neu Arch, nes delo angau o fewn
fch parwydydd, a churo wrth bennau eich
Gwlau : nes gweloch Gar, Blentyn, Frawd,
Wr neu Wraig yn trengu ac yn marw, nes
gweloch hwynt yn oeri ac yn griddfan a'r
drangcedigaeth, nes paro'ch llygaid fel
yn i'ch calonnau feddalhau, mae'ch calon-
au'n anfynych yn meddwl am eich mar-
woldeb : Yn awr gan fod yn rhaid gwneu-
thur y peth, a'i wneuthur yn fuan hefyd,
ymrowch er gwaethaf Dynion a Chythreu-
aid, a'r holi Fŷd, fyned ynghŷd a'r gwaith.

Annogaeth 2. Ystyriwch, y gellir ei wneu-
thur ef, yr ydych fel y galloch ei wneuthur
och i'ch; bendigedig fŷth a fyddo Gras Rhad.

1. Mae amſer a chyfle etto o'ch blaen

1. 8. chwi. Mae'r Ganwyll yn llosgi a'r Haul

Ni

K 4

yn

yn tywynnu, y mae etto'n ddŷdd, er nad yw yn foreu, y mae peth Tywod etto'n ol, er nid llonaid yr Awr-Lester. Y mae rhai o honoch yn hen, yn gloffion, ac yn fyddariaid, eithr nid yn feirw; eraill yn weinïon, yn gleision ac yn nychu, eithr yn fyw. Pe bae'r Haul wedi machludu, y Ganyll wedi diffod a'r Awr-lestr wedi rhedeg, canu yn iach fyddai raid i bob gobaith am y Nefoedd, neu newid eich cyflwr byth bythoedd. Y rhai a aethant i wared at y meirw, ac ydynt ym mysg y rhai damnedig, a allant, ac ydynt, mewn poenau, ym meddwl am y cyfle a gynnygiwyd iddynt unwaith i'w gwneuthur yn ddedwydd, eithr ni allant alw dim yn ol; mae hynny yn amhosibl.

2. Mae Duw yn fodlon i'ch cynnorthwyo, os ewch atto ef; *Efe piau'r nerth*, ac efe a'i rhydd i'r dirym, *Esa. 40. 29.* Ni piau'r ddyledswydd, Duw piau'r Cymmorth a'r Llwyddiant. Duw yr hwn a roddes i chwamfer i ystyried, a ddichon hefyd roi i chweneidiau i ystyried; ewch atto ef ar eich gliniau a deisyfwch megis am eich bywyd, ei gymmorth parod, a dywedwch fel y dywedodd y Wraig ddoeth wrth *Ddafydd Cynnorthwya, O Frenin, 2 Sam. 14. 4.* Neu fel y dywedodd y Tad rros ei fab cyfluddiedig, *Marc 9. 22.* *Os gelli di ddim, cymmorth*

ni. Crist an cynnorthwyodd ni ; ei adde-
wid ef yw, *Ceisiwch, a chwi a gewch.* Ond
ni ellir dywedyd felly am Eneidiau a yma-
dawfant a'r Bŷd, o waith fod amser a modd-
ion wedi myned ymaith tros bŷth oddiwr-
thynt.

Yna yn Enw'r Arglwydd, rhyddhewch
eich hunain fel gwŷr, gwŷr doethion, fy
ganddynt Eneidiau gwerthfawr, rhesymmol
ac ystyriol, sy'n gwneuthur gwhan rhyngech
chwi ag Anifeiliaid ; gadewch i'r Tlws
ardderchog hwnnw sef Rheswm, weithio
trwy ystyried eich diwedd ; canys ystyried
sydd weithred neu ymarfer difrifol, taer a
bywiog o'r deall, ynghylch pethau i'w
gwneuthur, neu beidio eu gwneuthur, yn
rhwyddhau neu yn llestair eu gwneuthur-
iad fel y gwelo yn dda. Ymarfer y meddwl
a'r galon ydyw, y mae y rhai'n ar waith yn
yr ystyried Duwiol hwn. *Myfyrdod* (fel y
mae un yn dal sylw) sy'n edrych ar bethau,
megis yr olwg ar y gwrthddrych ; *Barn*
sy'n adnabod pethau pa'r un ai da ai drwg
ydynt ; eithr ystyried sy'n chwilio'r gwir-
ionedd ym mhellach. Gosodwch ystyried i
weithio, ac nid fel anifeiliaid, gadel i'ch
llygaid, i'ch clustiau, i'ch trachwantau a'ch
synhwyrau eich arwain, eithr ymddidden-
wch a'ch calonnau, ystyriwch eich ffyrdd,
meddyliwch am eich gweithredoedd, ac
edrych-

edrychwch at eich diwedd, yr hyn pe gwnaech ni fydddech mor gnawdol, ac mor bechadurus, ag a fuoch ac ydych, *Esfay* 1. 3.

Annogaeth 3. Ystyriwch mai ei adel heibio neu ei esgeuluso, a'ch gwna chwi yn waethaf o'r ynsfydion. Os ei wneuthur yw y doethineb pennaf, mae'n rhaid mai peidio ei wneuthur yw'r ynsfydrwydd mwyaf; hyn a'ch gwna fel *Ephraim* yn Golommen ynsfyd heb galon, *Hof.* 7. 11. A wyddoch chwi fod yn rhaid i chwi farw, a marw ond unwaith? Ac oni wnewch chwi eich goreu er gwneuthur y peth hwnnw yn dda, na ellir gwneuthur mo honaw'r ail waith? Mal y dywedodd *Luther* wrth ei wrthwyn-ebwyr, *Ni ellwch chwi fy lladd i ond unwaith, ni ellwch chwi fy nghyfodi i fywyd trachefn, a'm lladd i'r ail waith.* Felly y dywedaf fannau wrthych chwithau, Chwi bechaduriaid truein, pan elo'r ffôn allan o'ch ge-nau, ni ddychwel mwy.

Oh ystyriwch a chalon ddychrynnedig, pa faint sy'n ymddibynnu ar y marw hyn unwaith! Ief, ynnill neu golli eich eneidiau gwerthfawr ac anwyl, ynnill neu golli ffafor Duw, mwynhau Duw; llawenydd y Nef, neu boenau Uffern sy'n iefyll arnaw.

Pan ddêl Angau fe fydd eich tragwyddoldeb wedi ei fwrw; chwi gewch weled a gwybod

gwybod y munudyn nessaf ar ôl i chwi faethu allan i'r Gagendor du ac erchyll, beth a fyddwch, a pha le y byddwch hyd bôb tragywyddoldeb. Ac a fernwch chwi mai dynion y ddaiar, neu'r rhai doethion bydol yw'r dynion callaf, y rhai sy' yn gofalu am y Corph, ac yn esgeuluso'r Enaid? Y rhai sy' yn gwneuthur rhagddarbod tros Amser, eithr nid tros dragywyddoldeb? O Gare-digion, pe gallech ond dilyn eu hól i Glas-wely, i Wely-angau, oddiyno i dragywyddoldeb, ac at frawdle erchyll Duw, fe fyddai yn hawdd i chwi farnu beth ydynt, *Jer. 17.*

11. *Luc 12. 20. a'r 16. 22, 23. Datc. 6. 15.*

Annogaeth 4. *Mewn ychydig iawn o amser wy fydd eich cynnorthwyon, a'ch maenteision presennol, nerthol a deffrous, i'ch cynhyrfu ac iheri i chwi gosio am y Byd arall, wedi myned ymaith a'ch gadel chwi. Ar rhei'ni yn bennaf ydynt dri, sef, 1. Ordinhadau deffrous. 2. Rhagluniaethau deffrous. 3. Ceryddon deffrous.*

1. *Ordinhadau deffrous* a gant eu diwedd. Gweinidogion ffyddlon a nerthol yr E-
ngyl, sy'n gwilied tros eich eneidiau, a
wydd y rhai yw tano'r Bigynau, a rhoi'r
Alarwm, a orphennant eu gwaith, ni wydd-
om ni pa gynted. Y *Boanerges* hyn a Chen-
adon yr Arglwydd, sy'n pregethu Athra-
wiaeth syn a brawychus Marwolaeth a
Barn,

Barn, a hynny trwy lefain uchel a dagrau prudd, taerni a gwresogrwydd yspryd, i beri i chwi ddeall eich pechodau a'ch enbydrwydd, a elwir adref ar fyr. *Moses* y prophwyd mawr hwnnw, wedi iddo gyfanfoddi'r Gan odidog hon (rhan o'r hon yw fy Nhestun) a galglwyd at ei Dadau. *Noah* y pregethwr cyfiawnder hwnnw, wedi iddo tros lawer blwyddyn yng hŷd rybuddio'r hên Fŷd, a alwyd i'r Arch, ac ni chawfant hwy bŷth bregeth yn rhagor, nes daeth digofaint Duw am eu pennau, ac nid oedd ymwared, *2 Petr. 2. 5.* Am hynny *na fyddwch fel eich Tadau, y rhai y galwodd y prophwydi o'r blaen arnynt, gan ddywedyd, dychwelwch oddiwrth eich ffyrdd drwg, canys nid oes ganddynt ddiin llawer o amser i alw ; Nid yw y prophwydi yn byw bŷth, Zech. 1. 4, 5.* Ni ellwch wrth reswm ddisgwil gwrando bôb amser hyfryd lais Clŷch *Aaron*, neu fain yr Udcorn arian ; fe fachluda'r Haul ar y prophwydi : Am hynny tra fo'r Gwilwŷr ar y Mŷr, cymmerwch rybudd, a gorphennwch eich gwaith tra fo'r goleuni gennych. Oh Garedigion, gnewch y gore'tu-ag at eich mantres tragywyddol o'r Pregethau eglur a nerthol hynny, a'r ydych yn eu gwrando a'u darllen, ac na chyfrifwch n o honaw yn bregethu deddfol. Pwy a fu doftach yn eu Pregethau na'n Harglwydd a'i

au i Gennadwr ? Yr hwn a ddylem ni ei ddi-
 yn, onide ni a dynnwn y pechod erchyll o
 n- uogrwydd gwaed ar ein heneidiau, *Ezec.*
 s y 18, 19. Yr ydys yn sylwi fod mwy o
 n- Athrawiaethau dychrynmedig wedi eu
 yw gwasgaru yma ac accw yn y *Testament*
 oah *Newydd*, nag yn yr *Hên*, cymhwyso y rhai
 do yn nerthol fy angenrheidiol iawn yn gystal
 o'r ar les pechaduriaid diofal, a Sainc't cyfga-
 ant dorus. *Dafydd* sanctaidd wedi ei gwyp, a
 eth syrthiodd mewn trym-gwsg, ac ni ddeffrodd
 edd es daeth *Nathan* y prophwyd, a dywedyd
 wch wrtho'n eglur ac yn neilltuol am ei bechod.
 ydi Ac am y Morwynnion, yr ydym yn darllain,
 wch Tra'r oedd y Priod-Fab yn aros yn hîr, yr
 oes epiasant oll ac yr hunasant, *Matth.* 25. 5.
 Vid O pa nifer o eneidiau cyfsgadur sy'n y Bÿd,
 , 5. ac yn llawer o Ddinasoedd, Trefi a Phlwyf-
 do au yn y Genedl hon, a gwynant yn doft
 neu maill ai yn fyw neu'n farw, neu wedi marw,
 aul am na wnaethant y goraf o lafur eu Bugeil-
 vil- aid ffyddlon !

2. Eich holl *Ragluniacthan deffrous*, trwy'r
 uni rhai y mae Duw yn eich galw ac yn eich
 ore' rhybuddio, a gant eu diwedd. Fe fu y
 re- Duw mawr a gogoneddus tros hîr amser
 ych ynghyd yn llefaru ac yn galw arnoin trwy
 ych ei Air, ac yn ddiweddar o amser fe lefarodd
 fu trwy ei wialen ofnadwy, a hynny'n erchyll
 dd iawn. Y Cleddyf, y Pla, y Tan, amhariad
 a'i Celfyddy-

Celfyddydau, a Barnedigaethau eraill, ydynt
 Leferydd croch Duw digofus. Y Cyfludd-
 iau hynny ar ein Teuluoedd, ein Cerainnau,
 ein Meddiannau a'n Personau, ydynt i geir-
 fio'n deffroi o'n cŵsg, ac felly er budd i ni.
 Pan oedd *Manasseh* mewn dyryfni, ac yn
 rhwym a dwy gadwyn, ac yn cael ei ddwyn
 i *Babilon*, efe a weddiodd ger bron yr Ar-
 glwydd ei Dduw, ac a ymostyngodd yn
 ddirfawr, 2 *Chron.* 33. 11, 12, 13. Wedi
 cospi *Ephraim*, efe a ddeffrodd, a ddych-
 welodd ac a edifarhaodd, *Jer.* 31. 18, 19.
 Canys rhwymau a rhaffau gorthrymder
 ydynt yn agoryd y clustiau i dderbyn ce-
 rydd; yna efe a ddengys iddynt hwy eu
 gwaith, a'u hanwireddau, ac a ddywed am
 droi o honynt oddiwrth anwiredd, *Job* 36.
 8, 9, 10. Yn awr bod yn glŷst-fyddar wrth
 y Wialen a'r Gair, ymgaledu a diosalfau,
 a myned ym mlaen mewn pechod tan Rag-
 luniaethau deffrous a syn, fydd farn of-
 nadwy, a'r hon fy'n addfedu dynion i ddi-
 nistr, 2 *Chron.* 28. 22. *Hwn yw'r Brenin*
Ahaz, Yr hwn yn yr amser yr oedd yn gyfyng
 arno a'chwanegodd droffeddu yn erbyn yr Ar-
 glwydd, *Jer.* 5. 3.

3. Eich Ceryddon deffrous a gant eu di-
 wedd hefyd. Y gweithrediadau dirgel a
 nerthol hynny, ymryson ac ymdrechiadau
 Yspryd Tuw tan y Wialen, ac yn y Bŷd a

talir. Ni fydd Crist bob amser wrth y
 rws yn galw ac yn curo, ac ni bydd i'w
 spryd ef, yr hwn a dristhawyd ac a wrtho-
 ynebwyd mor fynych, ymryson ac ym-
 rech a 'ch calonau a'ch Cydwybodau yn
 rhygywydd, *Gen. 6. 3.* Yn awr bechadur-
 ydd, od oes gennych ddim cariad tu-ag
 na phris am eich eneidiau anfarwol, cyn
 cymmerir ymaith yr holl gynnorthwyon
 yddych, byddwch ddoethion i ystyried, ac i
 arrottoi erbyn eich diwedd, rhag i Dduw
 briadu'n ebrwydd, a dywedyd wrthych,
 dywedodd efe wrth yr Iuddewon,
Isay 1. 5. *I ba beth i'ch tarewir mwy? Neu*
Hos. 4. 17. Ephraim a yntgyssylltodd ag
 dynod, gad iddo. Hwyl a fyuanant gael eu
 achwantau, ac hwyl a'u cant. *Fel mai byw fi*
yr Arglwydd, ni lanheir yr anwiredd
yn, hyd oni byddoch feirw, Esay 22. 14 Gan
 athyccia dim, yr wyf yn bwriadu, medd
 Duw, na chant glywed bŷth mwy un bre-
 dith ddeffrous i chwilio eu heneidiau, ni
 ant bŷth mwy Gerydd neu Argyhoedd-
 d hŷd onid elont i Uffern.

Annogaeth 5. Ystyriwch y bydd taer-ym-
 dagrau a gweddian'r anffyddloniaid, pan
 elont i feirw, yn ofer, yn ddiffrwydd yn
 wyddiannus. Er pe llefarech ynghyfyng-
 er eich eneidiau, ac achwyn yn chwerwedd
 eich

eich ysprydion, pan ddolario eich cnawd arnoch, ac y galaro eich eneidiau ynoch, ni thal hynny ddim, *Job* 14. 22.

Chwychwi y rhai ni foreu-godwch at Dduw, ac ni weddiwch ar yr Holl-alluog, y rhai ni weddiwch tra fo gennych amser i weddio, cymmorth i weddio, iechyd i weddio, ac annogaethau i weddio.

Y mae Duw'r awr hon yn gwahodd, chwi ellwch gael eich gwrandaw; ni fydd eich gweddïau yn awr Angau ond egluriadau eich ofn a'ch dychryn, yn tarddu oddiwrth ymfyniad ac agosrwydd eich enbydrwydd, pan na fyddo ond megis cam rhwng eich eneidiau wedi ymadel, a bod ynghyflwr y Cythreuliaid: Anfynych y mae Duw yn clywed oddiwrth rai dynion, oni ddaw trallod, clefyd, ofn, cyfyngder a chyni arnynt. Poen a wna iddynt y pryd hynny weddio, ac udo ar eu gwla; ac nid ydyw ond udo, nid gweddio, *Hos.* 7. 14. *Eithr a wrendu Dum ar ei lef, pan ddelo cyfyngder arno? Medd Job* 27. 9. *Na wna, medd yr Arglwydd, ni synnaf gennych ymosyn a mi, Ezec.* 20. 3. O waith ei fod yn dyfod o feddwl drwg, neu anadl drewedig, o galon lygreddig, bwdr, felldigedig, ac yna mae'n rhaid ei bod hi'n ffaidd, *Dihar.* 15. 8. a'r 21. 27. *Golchaf (medd Dafydd) fy nwylo mewn diniweidrwydd, ac yna'r amgylchynaf*

dy allor ; canys pe edrychafwn ar anwiredd yn
 fy nghalon, ni wrandawfai'r Arglwydd fy
 ngweddi, *Psal. 66. 18.* Os ni wrandawfai'r
 Arglwydd weddi *Dafydd*, yr hwn oedd wr
 wrth fodd calon Duw ei hun, ni wrendy
 efe weddi *Cythraul*, na gweddy *Tyngwr*,
Torrwr-Sabboth, na *Meddwyn*, nid yw
 efe yn gwrando pechaduriaid fy'n hoffi ac
 yncaru eu trachwantau. Nac ydyw, medd yr
 Yipryd glan, er iddynt fy ngheisio i yn fo-
 reu, ni'm cant. Ymma nodwch, fod dau
 fath o foreu, boreu Duw, a boreu dŷn.
 Boreu Duw fy ym moreu ein bywyd, yn
 amfer ieuenctid, y prŷd hynny y mae Duw
 yn galw ac yn gwahodd i ddyfod, *Dihar.*
1. 24. Preg. 12. 1. Boreu dŷn fy yn y pryd-
 nhawn, neu yn niwedd bywyd, neu pan fo
 dŷn yn agos at farwolaeth, pan ddel poen,
 gofid a chaledi arno. *Pan fyddo adfyd ar-*
nynt i'm boreu-geisiant, Hof. 5. 15. Pan ddel
yr hyn yr ydych yn ei ofni megis destryw, ac
y del eich dialedd megis Cor-wynt ; yna y gal-
want arnaf, ond ni wrandawaf ; yn foreu i'm
ceisiant, ond ni'm cant, Dihar. 1. 27, 28.
 Duw a ddywed wrth yr holl gyfryw becha-
 duriaid, cofiwch hyn, fel y dywedodd *Isaac*
 wrth *Abimelech*, *Gen. 26. 27.* *Pa ham y*
daethoch chwi attaf fi ? Gan i chwi fy nghassau,
am gyrru oddi wrthy ch : Neu efe a ddywed,
 fel y dywedodd efe gynt wrth feibion Iisrael,
 pan

pan ydoedd yn gyfyng iawn arnynt, *Ewch a llefwch ar y duwiau a ddewisaf och: gwaredant hmy chwi yn amser eich cyfyngdra; eithr myfi ni waredaf chwi*, Barn. 10. 14. Fe ddarfu i chwi wasanaethu'r Cythraul, fawrhau'r Bÿd, fodloni eich Trachwantau, gysylltu a'm Gelynion; ewch at y Cythraul, ewch at eich Trachwantau, ac at eich Cyfeillion drygionus, gwaredant hwy chwi yn eich cyfyngdra. Yn awr y mae Angau a'r Cythreuliaid yn dyfod i'ch nol, ni ymarddelaf fi a chwi na'ch gweddïau, eich eneidïau a'm ffeiddïasant, a'm henaïd innau a ch ffeiddïa chwithau a'ch gweddïau, Ewch ymaith oddiwrthyf, nid adwaen chwi.

Annogaeth 6. *Mawr ddiddanwch buchedd y Duwiol yw gobeithio, a gwybod ei fod efen gymmwys erbyn Marwolaeth.* Beth bynnag a fo ei ran a'i gyfran yn y Bÿd hwn, fod yn siccr y bydd yn dda arno yn y Bÿd arall. A ydych chwi mewn cyfiwr o Ras, ar ddarfod a phechod, ac mewn gwir gariad a Christ a Sancteiddrwydd; cymmerwch gyffur, ewch ymaith, a bwyttewch eich bara trwy lawenydd, ac yfwch eich gwin trwy orfoledd calon, canys chwerwder marwolaeth a aeth ymaith. Brenin y Dychrynniadau, yr hwn oedd a gallu marwolaeth ganddo, a orchfygwyd gan Arglwydd y bywyd.

bywyd. Angau ofnadwy sy'n marchogaeth ar y March gwelwlas, a dynnwyd i lawr oddiar ei farch gan eich Arglwydd hygar sy'n marchogaeth ar y March gwyn, tan groes waedlyd yr hwn y gellwch ei weled ef wedi ei ddiarfu, yn archolledig ac yn farw: Angau, yr hwn a deyrnafoedd o *Addaf* hŷd *Moses* a lyngwyd yn awr mewn buddugoliaeth *1 Cor. 15. O law y bedd yr achubaf hwynt; oddiwrth angau y gwaredaf hwynt: Byddaf angau i ti, ô angau; byddaf drwg i ti, y bedd, Hos. 13. 14.* Y mae'r enaid sy'n credu yn farw gŷd-a Christ tra ydyw yn fyw, *Rhuf. 6. 8.* Ac a ryddhawyd nid yn unig oddiwrth ddamnedigaeth, eithr hefyd oddiwrth arglwyddiaeth pechod, ac y mae gobaith yn ei farwolaeth: Pan fyddo marw fe fydd marw yn yr Arglwydd, *Datc. 14. 13.* Efe a huna yn yr Iesu, *1 Thess. 4. 14.* Ei ddiwedd fydd tangneddyf, *Psal. 37. 37.* Hyn a wnaeth i'r Apostol ar ol ei ymdrech dofi, orfoleddu tros y gelyn diwedda hwn yr Angau, *1 Cor. 15. 55.*

Annogaeth 7. *Pe nid ymbarottoech erbyn marwolaeth, etto chwi a ddymunech i chwi ymbarottoi* (fel y mae llawer yn dymuno pan fo hi'n rhy ddiweddar.) Chwi y sawl ydych yn gwneuthur rhagddarbod tros y cnawd, ac yn rhedeg i'r Bŷd a'i bethau mor daer,

daer, pan i'ch bwrir ar glâf-welu, chwi ddymunwch yn nygn boenau eich meddyliau, a flammau dychryn, O na buafem ni yn ymadael a'n pechodau ! O na buafem yn ofalus i ryngu bodd ac i anrhydeddu Duw, ac i geisio hawl yn Iesu Grist ! yna y buafem ni yn awr feirw o farwolaeth yr union ; eithr hyn oll a ddarfu i ni ei ddi-brisio'n gwbl, wy ddarfu i ni ymlid y Bŷd a'n holl egni, a chafglu cynnifer o byunau i'n hiliogaeth, ac a fuom byw mewn bywyd llawen a difyr ; eithr am ein heneidiau, am ein Tragwyddoldeb, pethau gwerthfawr anfeidrol, ni wnaethom ni ddim, se ddarfu i ni ollwng ein heneidiau yn anghof. Yn awr dyma gennad Angau yn dyfod i'n hol ni, i garcharu ein Cyrph yn y bêdd, stafelloedd y tywyllwch, ac i ddwyn ein Heneidiau, ni wyddom i ba le, i Uffern mae arnom ofn ; *Oh na buafem ddoethion i ddeall hyn ! I ystyried ein diwedd !* Bêth a roddem ni'n awr am gael byw ychydig o flynyddoedd yn rhagor, i wneuthur rhagddarbotros yr Eneidiau hyn, fy raid iddynt fyned yn awr i Gagondor Tragwyddoldeb diddiwedd.

Annogaeth 8. *Ystyriwch y Budd, yr elw o ystyried eich diwedd yn fawr iawn : fel yr ymddengys wrth y pethau neilltuoll hyn fy'n canlyn.*

1. A fynnech chwi gassau pechod megis Uffern, a bod yn fwy gwîr lan fucheddol, *Ystyriwch eich diwedd.* Hyn fy dra diammeu fod holl rag-gennadon a chanlynwyr erchyll marwolaeth, yn tarddu ac yn tyfu allan o'r gwreiddyn chwerw hwn. Bêth fy'n archolli, brathu, poeni a lladd? Bêth fy'n dŵyn clefydion, ac yn bygwith marwolaeth? Yn lladd y corph ac yn damnio a llosgi'r enaid? Bêth fy'n peri i chwi o anghenrhaidd arfer Phsygywr a Phsygywriaeth tra fyddoch byw? Ac yn eich dŵyn i Ysgrin a bedd, pan fyddoch feirw? Onid y pechod yr hwn yr ydych yn ei fawrhau yn eich monwefau?

Chwi bechaduriaid truain, deillion a siommedig, er lleied ac er hygared y mae pechod yn ymddangos ger bron eich llygaid gwammal, Mam a Mammaeth eich holl drueni ydyw, wedi ei ddeor yn Uffern, had neu dom y Diafol. *Yr hwn sydd yn gwneuthur pechod, o ddiafol y mae, i Joan 3. 8.* Hwn yw'r peth drwg a chwerw hwnnw fy'n llulgo Marwolaeth ac Uffern wrth ei sodlau; ie, fy'n arfogi Marwolaeth y Cythreuliaid ac Uffern yn ein herbyn ni. Oni bae'r Gelyn du, hagr, diriad, creulon a gwaedlyd hwn, ni allai Cyfraith na Chyfiawnder ein condemnio, ni allai Angau ein lladd, ni allai'r Cythreuliaid ein poeni, ni allai Uffern ein llosgi. Pechod

Pechod yw Bradwr a Llofrudd eich Eneidiau anfarwol, a'r Hoelion hynny a gloddiant eich Beddau ar fyr : Ac a fyddwch chi yn ei sawrhau, ei guddio ai ddala'n siccr ? A ddŷd gwraig y Gyllell honno yn ei Mynwes, a laddodd ei Phlentyn hygar neu ei Gwr ? Na ddŷd yn un modd, mae'n rhaid ei thorri a'i thafu ymaith yn dragwydd. Yn awr Garedigion, os pechod yw'r Gelyn, triniwch ef fel Gelyn neu Llofrudd, lleddwch ef, cymmerwch y gyllell aberthu, a thorrwch withi ei waed ef, neu darewch withien y galon, a gadewch iddo waedu hŷd oni bo farw. Gwnewch ag ef, fel y gwnaeth *Samuel* ag *Agag*, sef ei ddarnio ef. Pe meddyliech o ddifrif am Angau ac Uffern, chwi a'i cassaech hŷd farw, ac a ddywedech ymaith ag ef i Uffern, o'r He y daeth allan ; ac se wnae i chwi ymroi ac ymegnio'n hollol i ddilyn sancteiddrwydd ; gan fod yn rhaid i chwi gael eich dattod, *Parw fath ddynion a ddylech chi fod, mewn sanctaidd ymarweddiad a Duwioldeb, 2 Petr 3. 11.* Eithr os anghofiwch Angau, chwi wnewch waith erchyll, sef, eich cyfrifon yn fwy, ac Uffern yn boethach ; chwi chwanegwch eich pechodau, a Duw a benttyrra ddigofaint erbyn dŷdd digofaint. Ac os dengys Duw bŷth drugaredd, se fydd drud i chwi, se fydd yn rhaid i'ch Eneidiau alaru,

alaru, fe fydd yn rhaid i'ch Calonnau dorri
a gwaedu am bechod; canys onid edifar-
hewch, fe'ch difethir yn ddiai, *Luc 13. 5.*

2. A fynnech chwi alw'ch Calonnau ym-
aith yn fuan oddiwrth y Bŷd, a thryffori
tryfflor yn y Nef, Cofiwch eich diwedd.
Ytirywch yn oetad yn yr amledd mwyaf
o lwyddiant bydol, y bydd yn rhaid i chwi
farw.

Oh fydol-ddynion truein! y rhai ydych
yn gwneuthur Aur yn obaith i chwi, y sawl
ydych a'ch brŷd a'ch bwriad ar y Ddaiar.
Pe bae marwolaeth a thragywyddoldeb yn
fynychach yn eich meddyliau, chwi oll yng-
ech i fyned y peth hwnnw yn eich anwydau,
a'r na eilwch ei gadw yn eich meddiant, ac
a garech ychydig ar yr hyn a gollir, ac na
ellwch garu mo honaw yn hŷr; Golud a
gymmer adeinydd, ac a eheda ymaith, *Di-*
ar. 23. 5. Ytirywch cyn lleied lles a wna
pethau'r Bŷd yma i chwi yn y dŷdd drŵg;
ni ddichon eich Aur a'ch Arian gadw mo
honoch rhag elefydion tra fyddoch byw, na
rhag Uffern wedi i chwi feirw, *Pfal. 49. 6, 7.*
Y mae'n digwydd i lawer o'r rhai fy'n
pentyrru pethau'r bŷd hwn, mal y mae'n
digwydd i Bynfarch, yr hwn trwy'r dŷdd
fy'n dŵyn tryfflor mawr ar ei gefn, eithr
ynos a dynnir oddiarno, ac yntau a yrrir
i Beudy budur. Felly y mae llawer o Fy-
dol-

dol-ddynion goludog, y rhai fy'n eu blino eu hunain wrth ynnill a dwyn Tryffor bydol, pan ddel Angau, se a'i cymmerir oddi-arnynt, a hwyntau am ei gam-ynnill, neu ei gam-arfer, a yrrir i wared i Uffern: Y Gwr goludog a fu farw, ac yn Uffern efe a gododd ei olwg.

Ac os mynnwch farwhau eich Calonau i'r Ddaiar wag hon, ac edrych am dryffor uchod, a dedwyddwch y tu hwnt i'r Bedd, a bery cyhŷd agy paro eich Eneidiau, meddylwch yn fynych am farwolaeth, canys hyn a wna i chwi roi heibio 'ch gofalon a'ch trallodion bydol.

Cofiwch na all bod dim llawer o amser o'r dŷdd heddyw hŷd eich dŷdd diweddas, nid yw eich taith neu'ch hynt ond ber, ac ychydig arlwy fy ddigon, nid tlo di na chyfoeth, ond digonedd o fara, yw dymuniad a dewis un o ddinasfyddion *Sion*. Meddylwch fwy am Angau, ac edrychwch yn fynych ar Dragywyddoldeb, ac chwi ellwch glywed (mal pe bai) lleferydd yn dywedyd wrthy, fel y dywedodd Duw wrth *Baruch*, Jer. 45. 4, 5. *Myfi a ddestrywias ac a ddiwreiddias; ac a geisi di farwedd? Na chaw, Angau yw'r gwahadhwyr mawr a wna'r cwbl yn wastad, a chwi y sawl ydych yn cofleidio'r Bŷd yn fwyaf awyddus, a'i cewch*

ef yn wagedd ; canys gwagedd yw'r cwbl,
yw iaith profiad, *Preg. 1. 2. I Joan 2. 17.*

Pan aeth *Samuel* i enneinio *Saul*, efe a'i
dygodd neu a'i cyfarwyddodd ef at Fedd
Rachel, ac ir diben hyn (fel yr ydys yn tyb-
ied) sef, i attal neu ragflaenu y meddyliau
uchel a beilchion, a allent godi ynddo ef
oddiwrth uwchder y Sŵydd newydd a'r
rhagorfraint fawr honno. Ac os gwir yw'r
Dŷb, y mae mal pe dywedasai efe fel hyn,
Saul, Duw a'th anrhydeddodd di yn fawr,
a minnau a'th enneiniais yn Frenin ; ond
cofia, mai yma mae llŵch *Rahel* dèg honno'n
gorwedd ; ac er dy fod ti yn awr yn Fre-
nin yn *Israel*, etto fe fydd yn rhaid i ti fôd
fel *Rachel*, sef, wedi dy ofod mewn Bêdd,
meddwl a myr hwn fyfysyrdod dra marw-
eiddiol. Chwy-chwi y sawl fydd gennych
ddwfr Phiol lawn, ydych yn ymdroi mewn
golud, ac yn nosio mewn gogoniant bydol,
i'ch diddyfnu oddiwrth y Bŷd (fel na bo'ch
calonnau wedi eu troi'n bridd a'u claddu
cyn y cladder chwi) cedwch Angau a Thra-
gywyddoldeb yn newydd yn eich meddyl-
iau, *Job 14. 14.*

3. A fynnech chwi fod yn ddyfn-deim-
ladwy o gyflwr trist a galarus yr Anffydd-
loniaid pan ddelont i farw ? Meddyliwch
yn brûdd am eich diwedd. Bêth a wnewch
ef chwi yn awr caledi, pan alwo Duw am eich

Anadl, newid eich wynebprŷd, a gofyn eich eneidiau, os ni wnaethoch ddim parottoad erbyn Angau a Barn.

Oh druein! Mi dofturiwn wrthych a'm hôll galon, wrth feddwl mor anwybodus ydych am y pethau a berthynant fwyaf i chwi; yr ydych yn bwytta, yn yfed, cyn cyfgu, yn prynnu, yn gwerthu ac yn ynnill elw, eithr yn dibrisio eich eneidiau, ac yn peidio ystyried am y dŷdd drwg.

Gwae yr unig, yr unig mewn bywyd, a'r unig mewn Angau, nad oes ganddo un Crist yn gyfaill iddo, neu i sefyli gŷd ag ef yn y dŷdd galarus hwnnw, sy'n myned i orwedd ar ei Wely-angau heb heddwch a maddeuant, yr hwn a a i'r Bêdd, ac a faif o flaen y Frawdle heb Ddadleuwr i ddadleu trosto.

Y mae'n debyg iawn y bydd gennych amryw dŷb am danoch eich hunain ac eraill ar awr eich marwolaeth, canys pa nefaf fo'r Gwrthddrych egluraf fydd yr Olwg; O bechaduriaid! Pan ddechreuo drws tragwyddoldeb agor, (fel y mae'n arfer gwneuthur i rai a fo'n marw) fe fydd gennych feddyliau eraill am danoch eich hunain a dynion eraill. Yma yr ydych yn eich dangos eich hunain allan yn weision gwychion, gan dybed eich bôd yn uwch, ac yn well nag eraill; onid hon yw *Babylon* fawr,

fawr, ebe'r Brenin balch hwnnw wrth rodio
yn ei Frenhin-llŷs; ond pan ymddangoso
Angau gwelwlas, fe dyn i lawr blu'r Pau-
nod hynny, ac a dyr eu cribau. Y mae'r
Bŷd yn awr yn disgleirio ac yn ferennu yn
eich llygaid, a hynny fy'n peri i chwi farau
a thybied, na all dim ond Golud, Anrhy-
dedd a Mawrder eich gwneuthur yn dded-
wydd; y prŷd hynny yr ymddengys (wedi
tynnu'r lliw) yn beth gwag a diddim. Eithr
am y pur o galon, y rhai fy'n galaru am
bechod, ac yn meddwl mwy am eu heneid-
iau nag am y Bŷd, a watwerir, a wawdir
ac a gasseir yn awr gan edrych arnynt me-
gis torf o ynsydion tlodion, prŷdd, llef-
a phenysgafn, fe fernir y prŷd hynny mai
hwy, yw'r dynion goreu, doethaf a ded-
wyddaf ar y Ddaiar. Yn awr yr ydys yn
elgusodi pechod, ac yn ei alw e'n beth
ysgafn a bychan, neu chwarae ieuengŷtid;
Ond fe fydd ganddo'r pryd hynny wyneb
du ac ofnadwy, ac a fydd yn drymmach na
phlwm, ac yn chwerwach nag Angau ei
hun.

Yn awr y damnedig a'r annuwolion mell-
digidig yw eich Cymdeithion godidog, a
ch Cyfeillion mynwesol, ond pan ddeloch
riddfan wrth farw mewn chwŷs oerllyd,
chwi a ddywedwch ymaith a hwynt, y
mae'r olwg arnynt yn erchyll. Eithr gwy-

byddwch y bydd yn rhaid i chwi y rhai a fuoch yn Gymdeithion mewn pechod, fod yn Gymdeithion mewn dioddefaint, a gorwedd i lawr ynghyd mewn cadwynau a than tragywyddol : Chwi a gewch eich llyfietheirio a'ch rhwymo ynghyd, a bôd heb ymadel a'ch gilydd byth mwy yn oes oes oedd.

Yn awr ychydig yr ydys yn prifio hawl yng Hrist, a buchedd ianctaid, ac yn de wis pob trachwant gwael a filoreg : y pryd hynny y Bŷd, y Bŷd am Ghrift. Deugain mil o bunnau am Gydwybod dda, a waedodd Bydol ddyn cyfoethog annuwiol, pan oedd e'n marw, ac yn myned i Dragywyddoldeb.

4. A fynnech chwi edifarhau yn fuan, profi eich cyflwr, a gwneuthur pob peth yn barod erbyn y Bŷd arall ? Meddyliwch am y Gelyn diweddas hwn, Brenin Dychrynniadau, yr hwn cyn y bo hŷr a derfyna eich dyddiau, ac yna fe fydd eich holl amser cyfaddas wedi myned tros fyth.

Pe gwnai meddyliau am farwolaeth, ac yn enwedig yr ail farwolaeth ond gweithio ar eich Calonau, a thyllu 'ch Cydwyboda, fe fyddai'n hawdd eich perfwadio i fwrw ymaith eich pechodau ; lef, i dorri ymaith law ddehau, neu i dynnu allan lygad dehau, ac i rwygo eich calonau, i eistedd eich

eich hunain, i alaru yn y dirgel, i gyfluddio eich Eneidiau, ac i roi eich genau yn y llŵch, i edrych a oes obaith, *Galar. 3. 28, 29.* Ni a welwn am ddynion mewn taith, os tybiant fod ganddynt ddigon o ddŷdd, y maent yn ddiofal ac yn graff ddigon, ond os gweilant nad oes ond ychydig amfer, hwy brysurant. Os bydd yn rhaid i ŵr wneuthur gwaith diwrnod cyfan mewn hanner diwrnod, fe frysia; Nid gwaith diwrnod yw Edifeirwch, er mai gwaith beunyddiol ydyw, y mae ein holl fywyd yn ddigon bach i'w orphen a'i berffeithio. Mae'n rhaid i ni alaru, cy hŷd ag y byddom yn pechu; mae'n rhaid i ni gyfaddef ein bod yn euog, cy hŷd ag y byddom yn digio'r Barnwr, ac erfyn am faddeuant a rhaffau am ein gyddfau, a churo ein dwyfronnau, ac wylo (pe gallem) y dagrau gwaed. A phethau mawrion Marwolaeth a Barn a'ch parortioant ac a'ch dysgant i wneuthur hynny'n ebrwydd; canys pan el y dŷdd heibio, fe ddaw y nos, a phan gauo'r Bedd ac Uffern eu safnau arnoch, beth a ellir wneuthur, *Preg. 9. 10.*

5. A fynnech chwi weddio yn wresocchach, ac yn fynychach nag y gwnaethoch erioed etto? Cofiwch y bydd yn rhaid i chwi farw.

Coffadwriaethau a delwau'r meirw (fel y mae un yn sylwi) ydys yn gwneuthur mewn agwedd gweddio, fef ar eu gliniau, ac a dwylo wedi eu derchafu tu-a'r Nefoedd, mal pe bae eu Coffadwriaeth (yn awr wedi eu marw) i ddyfsgu i ni ein dyledfwydd, beth fy raid i ni ei wneuthur tra ydym yn yn fyw. Ni roddes un oedd yn arfer gweddio yn fynych yn y dŷdd, pan ofynnwyd iddo pa ham yr oedd efe'n treulio cymmaint o amser mewn Gweddi, un ateb arall ond hwn, *mae'n rhaid i mi farw, mae'n rhaid i mi farw.* Meddwl deffrous am fynediad dŷn i gyflwr diddiwedd, a sefyll ar frŷs ger bron y Duw sanctaidd, a wna iddo weddio, a hynny'n daer. Os bydd yn y Teulu, Wr, Gwraig, neu Bientyn ym mron marw, fe fydd pawb gan mwyaf a ddelo, ynghylch y gwely yn codi eu dwylo, ac yn gweddio, ac yna hwy a waeddant, anfonwch yn fuan am ryw Weinidog sofr difrifol, neu ryw Gristion diogel, gweddi felus-ber, i orchymryn ei gyflwr trist i Dduw. Y Gŵr ieuangc a ddioddesodd yn ddiweddar am Lofruddiaeth, yr hwn a ddaeth i'r *Porth-Newydd* mor anwybodol am Dduw, a'r March neu'r Mŵl; ac mor anneallus am ei Enaid, a'r cyff neu'r garreg, a ddygwyd trwy ddyfodiad a dyneffad Gweinidogion atto, i gydnabod ei gyflwr diobaith, a thrwy

Rad

Rad a bendith Dduw ar y moddion a ordeiniwyd, efe ymddanghofodd mor ddyfn-deimladwy o berygl ofnadwy ei Enaid gwerthfawr, a darsod iddo trwy gymmaint drifwch calon gyfaddef ei bechodau, weddio, a dadle' a Duw yng Hrist am faddeuant, hŷd oni ddarfu i'r Gweinidogion a'r Cristianogion oedd yno'n bresenol synnu a rhyfeddu. A phan ofynwyd iddo pa fynyched yr oedd efe'n gweddio, fe atebodd, mai pum waith neu chwech yn y dŷdd; a hynny trwy'r cyfryw dynerwch a lliaws o ddagrau, ag a gyffrodd hŷd yn oed ymysgaroedd y Gwrandawyr, ac (fel y dywedasant) a'u trodd yn ddagrau. Fel hyn y gwelwch y môdd y gall nerthol argyhoeddiad marwolaeth a barn weithio ar y galon, i beri i rai sefain ar Dduw, na weddiafant er ioed o'r blaen. Am danoch chwi y rhai a ellwch orwedd y nos a chodi'r boreu, a myned ynghylch y Bŷd heb weddio yn neilltuol neu yn y teulu: Mae'n rhaid i mi ddywedyd wrthych nad oes gennych ond meddyliau ysgafu, od oes dim, am farwolaeth a thragwyddoldeb, na dim ystyr, na phris am eich cyflwr tragywyddol, yr hyn fydd arwydd trist o gyflwr heb Ghrist.

6. A fynnech chwi wneuthur daioni i eraill, i'w Cyrph ac i'w Heneidiau, ystyrwch y bydd yn rhaid i chwi farw, ac y

byddwch ar ôl marwolaeth yn llŵyr anabl i wneuthur dim. Y mae'r Gŵr doeth gan lefaru am amser gwneuthur pethau, a chyfnewidiadau Bywyd Dŷn, sef, fod amser i eni, ac amser i farw : Ac y mae efe (medd-af) wedi dal sylw ar ddiweddiadau a newidiadau Rhagluniaeth a wnaeth bob peth yn deg yn ei amser, yn barnu mai goreu yw i ddŷn wneuthur daioni yn ei fywyd, *Preg. 3. 12. Am hynny tra ydym yn cael amser cyfaddas* (medd yr Apostol) *gwnawn dda i bawb, Gal. 6. 10. Pan fyddo ar dy law ei wneuthur, Dihar. 3. 27.* Garedigion, gwir feddyliau am angau a ddyfgant i chwi roi rhan i faith, a hefyd i ŵyth, a hynny mewn amser ; canys pan ddél angau, fe fydd y cwbl wedi myned, y pryd hynny ni fydd mwy ar dy law ei wneuthur.

Pe baech chwi yn awr yn ystyried ac yn coelio fod yn rhaid i chwi farw, a rhoi cyfrif i Dduw, Arglwydd mawr a Rhoddwr eich holl bethau daionus (gan y bydd cyfrif mawr i'w roi, lle y derbyniwyd llawer) ai chaleddech eich calonau, ac ni chauech eich ymysgaroedd yn erbyn yr amryw wrthddrychau truain hynny, ydynt mor fanych yn eich golwg, ac yn Nrylau eich Tai.

Yn awr fel y byddoch fel Defaid, ac nid fel Moch, byddwch dda yn eich bywyd, a chyfranner

chyfranner eich gweithredoedd o drugaredd y Boreu, yr amser cymhwyfaf i hau'r had hwn : Am hynny tyn allan yn fuan dy enaid i'r newynog, cyn y gwnelo angau ysgar rhwng dy Enaid a'th Gorph : Canys a chyfryw ebyrth y rhyngir bodd Duw. *Esay 58. 10. Heb. 13. 16.*

7. A-fynnech chwi gael a chadw purdeb, (Perl gwerthfawr yn wir) meddylwch yn fynych am Farwolaeth a Barn. Y pryd hynny y profer ef, y pryd hynny y gwna lês i chwi. Purdeb (perffeithrwydd yr Ysgrythyr) yw'r peth goraf ag sy gan Cristion, Gras pob Gras ; canys Ffydd ddi-fuant a Chariad mewn purdeb, yw gwir iau a gwrthi Cristianogrwydd.

Y peth goreu nesaf at werth-fawr waed a chyfiawnder ein Prynwr gogoneddus (iddadleu trosom yn awr Angau ac yn Llys y Nefoedd) yw gwirionedd oddimewn, *Psal. 51. 6. Esay 38. 3.* Bod yn alarwr yn Sion, fydd achos o gyffur a gwir ddiddanwch ; eithr bod yn bechadur yn Sion, fydd drifft, ac a fydd achos o boen. Judas ym mysg yr Apostolion, Diafol ym mantell Samuel, yw Diafol yn wir. Pechaduriaid a ofnant yn Sion, a digon o achos fydd iddynt ; canys y peth mwyaf ofnadwy yw byw a marw mewn rhagrith, o waith y dŵg rhagrith chwi'n ddiammeu i wared i Uffern ;

ie y lle twymnaf yn y tan yffol hwnnw, a'r llosgfeydd tragwyddol fydd rhan y Rhag-rithwŷr, *Eſay* 33. 14. *Matth.* 24. 51.

8. Yn olaf, A fynnech chwi brynnu'ch amſer, a bod yn awyddus i ynnill Gras yn nŷdd Gras, er lechydwriaeth bresennol, yiprydol a thragywyddol i'ch Eneidiau; meddyliwch o ddifrif am eich diwedd.

Chwi bobl gyſgadur a dïofal! pe baech yn ystyried y daw nos marwolaeth yn ſiccr, ac y gall hi ddyfod yn ddisymmwth, chwi a weithiech tra yw yn ddŷdd, ac a beid-
iech a bod mor ynfyd a rhoi heibio waith credu, edifarhau a chystuddio 'ch eneidiau, waith hunan-ymholi a phroſi, hŷd ddŷdd henaint a chlaf-wely, neu nes tarawo gwe-
wyr marwolaeth arnoch. Yſtyriwch, mai anſynych yr ydys yn cael edifeirwch gwely-angau, ac anſynych y mae yn dda, neu anſynych y mae edifeirwch claf-wely yn iachus, ond yn ſynych yn edifeirwch claf. Yn awr os mynnwch ddilyn eich Ar-
glwydd, a gweithio tra ydyw yn ddŷdd, cofiwch fod yn rhaid i chwi farw, *Joan* 9. 4.

Hyfforddiadau a Chymnorthwyon i ystyried eich diwedd.

Hyfforddiad 1. *Chwilwch yn ddysal am gael allan beib ſyn eich cadw chwi a meddy-
lian*

liau difrifol am angau a thragywyddoldeb,
cyn belled oddiwrth eu gilydd, a llefwch yn
daer ar Dduw, am ei symmud ymaith yn
ebrwydd : Os naill ai Anwyhodaeth, Diddu-
wiaeth, Angrhediniaeth, Cnawdolrwydd,
Meddwl-daiarol, neu Dddiofalwch ydyw,
byddwch yn ddyfn-deimladwy o honaw, a
gosodwch Weddi i weithio, tywelltwch
hŷd yn oed eich eneidiau ger bron Duw
yn wrefoccaf ac yn daeraf a galloch. Dy-
wedwch fel y dywedodd *Moses*, *Pwy a ed-
wyn nerth dy forriant ? Canys fel y mae dy
ofn, y mae dy ddigter. Dysg i ni felly gyfrif
ein dyddiau, fel y dygom ein calon i ddoethi-
neb, Psal. 90. 11, 12. Garedigion, Doe-
thineb ysprydol a bair i chwi ystyried, yna
gwaedda ar ôl gwybodaeth, a chysod dy les
am ddeall ; cais hi fel arian, chwilia am dani
fel am dryfforau cuddiedig, *Dihar. 2. 3, 4.*
Canys dy fywyd ti yw hi, Dihar. 4. 13. Hi
a dal cymmaint ag a dalo'rth Fywyd a'rth
Enaid. Yna dos i'rth Ystafell, a chwymp
ar dy liniau, a gweddia ar Dduw yn Enw
Crist, am ddoethineb ysprydol ; Mae n
rhaid i ni ei cheisio hi, *Ezec. 36. 37.* A
Duw a'i rhŷdd hi, *Iago. 1. 5.* Erfyniwch
yn daerach nag am eich bywyd, am galon
wir-ddoeth a deffrous, heb yr hon yr es-
geulusir y pethau mawrion a berthynant i
Dduw, a'ch eneidiau anfarwol yn dragy-
wydd.*

Hysfordd.

Hyfforddiad 2. Arferwch a gwnewch y goreu yn ddiwyd ac yn ffyddlon o'r moddion mwyaf deffrous ag fy'n perthyn i hyn.

1. *Gosodwch eich hunain tan Weinidogaeth nerthol a ffyddlon, a fo'n chwilio 'ch Eneidiau, y rhai fy'n gwneud yn ben gorchwyl iddynt droi eneidiau dynion at Dduw.*

Nid yw Gweinidog llwfr diog yn debyg i ddeffroi pechadur diosal, nid argyweddi a throi Eneidiau at Dduw yw'r nod y mae'n annelu atto. Bwriedwch wrando, caru, ffafrio a chalonna y rhai hynny fy'n ymallyd fwyaf a'r Gydwybod, ac yn ceisio'n daer dynnu a gyrru Eneidiau at Iesu Grist, trwy ofod y Fendith a'r Felldith, Bywyd ac Angau o'u blaen. Cerydd fy'n arwain y ffordd i Droedigaeth, fel y mae'r Nodwydd yn arwain yr Edau; Beth a dal Plaster lle nid oes archoll? Yr Esgyrn briwedig fy'n gwaeddi am gymmorth, nid rhaid i'r Jach wrth Feddyg: Pregethiad cyffredin ar hŷd yr wyneb fydd fel y Cleddyf yn y Wain, nad yw yn tyllu nac yn gweithio; Eithr Pregethiad eglur, neilltuol a cheryddol (fel Pregeth *Nathan* wrth *Dafydd*, neu Bregeth *Petr* wrth y *Juddewon*, 2 *Sam.* 12. 7. *Act.* 2. 37.) fydd fel y Cleddyf yn yr Ymysgaroedd, neu Physygywriaeth yn y Corph, a ddoluria hŷd adref. Y mae'r Pregethwyr hynny nad oes ganddynt ddim grym i geryddu ac argyhoeddi

argyhoeddi pechaduriaid diosfal cysgadur, yn gyffelyb i haid o Wenyn ormesol wedi colli eu Colynnau, na wneir dim a hwy. Eichr y rhai sy a gofal cynnifer o Gnusiau euraid arnynt, a ddylent wahanu'r Gwenith oddiwrth yr Uls, y Defaid oddiwrth y Geifr, y Gwerthfawr oddiwrth y Gwael, a thrwy wneud-felly ni a fyddwn fel genau Duw, ac yn rhŷdd oddiwrth Waed pob Dŷn.

Am hynny ynteu pregether yr Athrawiaeth ofnadwy a syn hon am Farwolaeth a Barn yn fynychach ac yn effeithiolach, fel y gallo eneidiau sy mewn perygl, ymron trengu, ganfod eu pechodau a'u henbydrwydd, a ffoi at Grist megis yr unig nodded; *A ni yn gwybod osn yr Arglwydd, yr ydym yn perfwadio dynion, 2 Cor. 5. 11. Matth. 3. 7.*

2. Ymddiddennwch a'r Cristianogion goren, sef, a'r rhai sy bwyllog, iobr, siccr, diogel ac iach yn y Ffŷdd: Y cyfryw rai ag sy'n gwneuthur Crefydd yn bennaf gorchwyl iddynt, y rhai sy'n dda ganddynt son am Dduw a'r Bŷd a ddaw, a thrwy Gyngor a Siampel y rhai, y gellir eich cyffroi a'ch perfwadio i Edifeirwch a Sancteiddrwydd, i ystyried am Angau a Barn. Y rhai hyn oedd rhai rhagorawi *Dafydd*, yn y rhai yr oedd ei holl hyfrydwch, ac fe a'u gwnaeth yn Gyfeillion iddo, *Psal. 16. 3. a'r 119. 24.*

3. Dar-

3. Darllenwch y llyfrau goreu, a'r rheini a'r sy'n crybwyll am Farwolaeth a Barn, ond yn enwedig, Gair Duw. Yno y mae Afonydd pur o Grisial, a'r Mwyn-gloddiau cyfoethoccaf : Yn y Maes hwn y cewch chwi'r Perl. *Presswylled Gair Crist-ynoch yn helaeth, Col. 3. 16.* Na fyddwch anwybodol mewn un ihan o honaw, eithr byddwch siccr o fod yn gyfarwydd yn yr Ysgrythyrau hynny sy'n son am fyrder Bywyd dŷn, siccrwydd Marwolaeth a Barn, Nef ac Uffern. Darllenwch Lyfr *Job*, a'r ddeuddegfed bennod o Lyfr y *Pregethwr*, *Psal. 39. Psalm 90.* A gadewch i mi ddeisyf arnoch fod yn fynych yn gosod at eich Calonnau rai o'r Sgrythyrau hynny ar y sy'n gosod allan echryslondeb y lle poenus hwnnw, a fydd rhan yr holl rai sy'n anghofio Duw, ac yn peidio gwneud rhagymbarottoad tros eu heneidiau gwerthfawr. Yr ychydig rai hyn a ofodais i lawr yma, a ddymunwn i chwi oll eu hystyried a'u deall.

Ar yr annwoliion y glawia efe saglau, tan a Brwmstan, a phoeth-wynt ystarnus : dyma ran eu Phiol hwynt, Psal. 11. 6. Gwae yr anwir, drwg fydd iddo, *Esay 3. 11.* Duw a fwr yr annwoliion i'r ffwrn dan; yno y bydd wylofain a rhingcian Dannedd, *Matth. 13. 42. Esay 33. 14. a'r 66 15. Matth. 25. 41. Luc 16. 25, 26. 2 Thef. 1. 8, 9. Darc. 6. 8, 14, 15.*

Hyfforddiad

Hyfforddiad 3. Gwnewch gydwybod o neilltuo ychydig o amser beunydd o wîr swriad i feddwl am eich diwedd. Gwnewch hynny mor fynych, nes bo anghen a chwi wedi ymgynefino, gesodwch eich hunain mewn agwedd i farw; meddyliwch am eich Amdo, eich Ylgrin a'ch Bêdd; by'd eich newidiad mawr felly ar eich Calonnau, fel y galloch bôb Boreu a Phrydnawu rodio tro neu ddau gŷd-a'r Angau: Cofiwch pa fodd bynnag y mae arnoch yn awr, v bydd yn rhaid i chwi cyn y bo hîr fod yn trengu ac yn griddfan gan diffyg anadl ar eich Gwelau-angau, ac yn ymaflyd a Brenin Dy-chryniadau, ac mewn moment ddisgyn i'r Bêdd, ac ni ddeuwch i fynu mwyach, *Job* 21. 13. a'r Ben. 7. 9.

Os mynnwch gyffroi eich calonnau â meddyliau am eich diwedd, ewch i wared i *Golgotha*, a meddyliwch am yr esgryn fy-chion a'r curph pydrion hynny, ac yno ad-fywiwch goffadwriaeth eich Ceraint, eich Gwŷr, eich Gwagedd, eich Plant, eich Cyfeillion a'ch Cymmydogion fy wedi meirw, ac edrychwch y tu hwnt i Stafelloedd y Bêdd, meddyliwch am yr eneidiau truaidd hynny a ymadawfiant a'r Bŷd, ymwelwch a Charcharorion y Pŵll. Myfyr-
iwch ar y fflammau tan lliidiog cynddeiriog hynny, y tywyllwch du hwnnw, mŵg a dryglawyr

drygſawyr y Pydew diwaelod, oer-nadau'r
 damnedig, a rhuad y Cuthreuliaid, yr ach-
 wynion a'r tor-calon am ddwfr i oeri eu
 Tafodau poethion. A pan fyddoch yn
 meddwl am y miloedd hynny o eneidiau
 fy' nghrôg yn Uffern, edrychwch attoch
 eich hunain, a disgwiliwch i'ch tro chwi-
 thau ddyfod yn fuan. Tybiwch bob dŷdd,
 mai hwnnw yw'r diweddaf i chwi, bob
 prŷd bwyd mai hwnnw yw'r diweddaf i
 chwi, bob taith mai honno yw'r ddiwedd-
 af i chwi, bob dyledſwydd, Sacrament a
 Phregeth, mai y rheini yw y rhai diweddaf
 i chwi. A phan ddelo dŷdd yr Arglwydd,
 meddyliwch wrthych eich hunain, hon yw'r
 Farchnad ysprydol ddiweddaf a gawn ni i
 brynnu Olew ysprydol Gras, ac i barottoi
 erbyn dyfodiad y Priodfab: Pan ddarfyddo'r
 dŷdd hwn, fe allai na chawn ni bŷth mwy
 glywed yr Arglwydd Iesu yn llefaru
 wrthym trwy enau ei Weinidogion ffydd-
 lon, bŷth ein gwahawdd i ddyfod at Grist,
 neu i gredu, edifarhau, ymadael a phe-
 chod a derbyn maddeuant mwy; ac felly
 ymddygwch eich hunain bob dŷdd, ac ym
 mhob dyledſwydd, fel pe baech i gael eich
 galw at Frawdle Duw, ac i roi'ch cyfrif
 i synu'r nos. Yn eich holl feddyliau, geiriau
 a gweithredoedd, dywedwch wrthych eich
 hunain, a wnaem ni fel hyn ac fel hyn, ief,
 bwytta,

bwytta, yfed, cyfgu, ymddiddan, prynnu, gwerthu, pregethu, gwranddo, gweddio, neu waeth, pe gwyppem yn siccr mai heddyw fyddai'r dydd diweddaſ i ni ? O bydded y Cofair hwnnw, *Memento mori*; ſef, Cofia farw : yr hwn y mae rhai yn ddwyn yn eu Modrwyau, yn argraffedig ar eich Calonnau chwi, gan mai'r peth mawr fy'n perthyn ich bucheddau ydyw. Dyma'r peth a fu pobl Dduw, a rhai o'r Cenhedloedd hefyd yn ofalus i'w goſio. Brenin *Aſa* a wnaeth ei feddrod yn amſer ei fywyd, 2 *Chron.* 16. 14 A rhai a wnaethant eu Beddau yn eu Gerddi, a lleoedd diddanwch a hyfrydwch, megis *Joſeph* o *Arimathæa*, *Joan* 19. 41. Ac yr oedd rhai o'r Cenhedloedd yn arfer rhodio ym mysg y Beddau, i beri iddynt goſio angau ; yr oedd rhai a'u Beddau bob amſer o flaen eu Pŷrth, eraill a phenglogau dynion meirwon beunydd yn bŷfennol ar eu Byrddau ; ac a ro'wn ni, y rhai ydym yn credu Athrawiaeth y Bŷd arall, heibio feddyliau difrifol am Angau ? Mae *Salomon* yn ein cynghori i fyn'd i Dŷ Galar, gan ddywedyd wrthy'n mai gwell yw, o waith y byw a'i geſyd at ei galon. Pan glywoch y newydd am farwolaeth eich Cyfeillion, eich Ceraint neu'ch Cymmydogion, ewch yno, er nid yn gorphorol, etto'n fyfyrdodol, yn eich brŷd a'ch meddyliau, ewch,

ewch, a gosodwch eich hunain yn eu lle hwynt, a meddyliwch fel hyn; Gŵr neu Wraig fyw a aeth yn gelain farw, neu dywarchen oer, yr enaid a aeth i'w drigias dragywyddol; eithr i ba le, pa un ai i'w ddiddanu, ai i'w boeni, pwy a all ddywedyd? Os Gŵr duwiol oedd, efe a aeth yn ddiammeu i'r Nefoedd; Os ydych chwithau yn gyfryw rai, fe fydd eich Eneidiau ar fyr gŷd ag ef; Ond os gŵr annuwiol ydoedd, fe aeth yn ddiammeu i Uffern, ac y mae efe yn awr ym mysg y Cythreuliaid; ac os ydych chwithau yn gyfryw rai, chwi a fyddwch yno cyn y bo hŷr hefyd. Gwir yw na ddichon bod gan y meirw ddim meddyliau gŷd-a'r byw, ond y rhai byw a wyddant y byddant feirw, medd *Salomon Prov. 9. 5.* A chwi'r sawl ydych ieuangc, pan glywoch son am farwolaeth gŵr ieuangc bywiog, heini, neu ferch ieuangc deg hawddgar, tefwch, meddyliwch ac ystyriwch, oni ellwch chwithau fod fel hyn, chwi Wŷr, Gwragedd neu Blant, mewn ychydig iawn o amser? Ni ddywedaf fi ddim yn rhagor mewn ffordd o hyfforddiad, yn unig mi ddymunaf arnoch ail olygu'r pethau rhagddywededig, a chwi y rhai ydych Rien i Phennau teuluoedd, y rhai ych yn gwneuthur Cydwybod o edrych at eneidiau y rhai a orchymynnwyd tan eich gofal,

gofal, a ellwch beri i'ch Plant a'ch Gwafanaeth-ddynion ddyfsgu ar eu tafodau, y perthau yr wyf yn eu gosod i lawr yma.

1. Fod yn dra diamai y bydd diwedd.
2. Yr a pob peth a'r sy'n y Bŷd hwn, ymaith oddiwrthych ar eich diwedd tros byth.
3. Holl fwyniant pechod a â ymaith, ac ni ad ddim ond colyn.
4. Yn unig yr byn fydd dragywyddol a wna i chwi lessâd.
5. Ystyriwch tu-ag at ba un o'r ddau Dragywyddoldeb yr ydych chwi yn myned.
6. Yr ydych chwi oll yn agos at eich annedd dragywyddol.
7. Ni wyddoch chwi mor ddisymmwrth neu mor ddirybudd y gall eich diwedd fod.
8. Fe fydd eich eneidiau pan ddel angau, wedi eu sefydlu, fe fydd eich dragywyddoldeb wedi ei fwrw.
9. Galwg ofnadwy a syn yw gweled Ang-rhedadyn heb Grist yn anadlu allan ei anadl diweddaf.

4. Desnydd. A all fod o gyffur i bobl dlodion Dduw, y rhai, trwy ofn marwo-laeth, ydynt holl ddyddiau eu bywyd mewn caethiwed. Na thralloder eich calonnau, nac ofnweh ac na chymmerwch fraw o achos

y Brenin Dychrynniadau hwn : eithr llawen-
 hewch eich ysprydion, a diddenwch eich
 calonnau a hyn, ief, na ddichon Angau er
 erchylled y mae i'r annuwolion, wneuthur
 i chwi ddim niwed. Gwell a fydd dydd
 eich marwolaeth na dydd eich genedigaeth,
 ac am hynny fe ofodir angau yn Infentori'r
 Credadyn, ac a gyfrifir ym mysg ei Ragor-
 freintiau ef, 1 Cor. 3. 22. Marwolaeth fydd
 elw i'r Duwiol, ief, diwedd ar ei holl drueni
 presennol, a dechreuad gogoniant diddi-
 wedd. Y pryd hynny y bydd yr Enaid
 gwir edifeiriol, trallodus a lluddedig, wedi
 ei ryddhau yn berffaith o feddiant Satan,
 oddiwrth biccellau tanllyd a phrofedigae-
 thau ofnadwy'r Fall. Y pryd hynny y bydd
 yr hen Saph tros fyth tan eu traed. Y
 pryd hynny y torrir ymaith gorph mar-
 wolaeth, a chyfanneddiad pechod oddisewn,
 y ffynnon naturiol honno o Lygredigaeth a
 fychir i fynu yn berffaith. Ni achwynwch
 byth mwy rhag meddyliau ofer, neu ga-
 lonnau celyd : Ni amheuwch byth mwy
 am wirionedd Gras, neu ffafor Duw : Y
 Credadyn a gaiff fod y pryd hynny gyd a
 Iesu Grist, Dydd ei ddattodiad a fydd dydd
 ei Goroniad, efe gaiff y pryd hynny dder-
 byn y Goron, eistedd ar yr Orseddfaingc, a
 myned i mewn i lawenydd ei Arglwydd;

yr

yr hyn yw digonolrwydd llawenydd a digrifwch yn dragywydd, *Psal.* 16. 11.

Gwrthddadl. *Yr wyfi weithiau yn meddwl am Angau, ond y mae meddyliau am Angau a Barn yn ofnadwy iawn, mae arnafi ofn nad wyfi ddim yn gymmwys i farw. Pa fodd y gwyddir hynny?*

Atteb. Y mae cymmhwysder greddfol erbyn marwolaeth, a chymmhwysder gweithredol erbyn marwolaeth. Y mae pob gŵr neu wraig berffaith-rasol yn y Bŷd, a'r sy'n ofni Duw mewn gwirionedd, yn reddfol yn gymmwys i farw, wedi ei barrottoi felly erbyn ei newidiad mawr, fel na ddichon colyn angau neu'r ail farwolaeth wneuthur iddo ddim niwed; wedi myned trwy'r porth cyfyng, a gadael y Gagendor, y mae efe allan o berygl. Cyn gynted ag y mae dŷn mewn cyflwr o Ras, wedi ei ail-eni, wedi ei wneuthur yn Greadur newydd, a chwedi ei uno trwy ffydd a'r Arglwydd Iesu Christ; y mae Duw wedi cymmodi, ei berlon wedi ei gyfiawnhau, ei bechodau wedi eu maddeu, a'i sgrifennu yn llŷs y Nefoedd, er na ddygwyd ei fadd-euant i wared a'i sgrifennu a'i felio yn llŷs ei Gydwybod ei hun. Mae'r enaid gwirddychweledig yn gyfaill anwyl i Dduw, ac a gaiff letteua yn ei fynwes ef, a bôd bŷth mwy heb fod allan o'i ffafor ef: Gwir yw,

yw, fe all y Nefoedd fod allan o olwg, fe allai y forrai Duw weithiau, ond ni chondemnia efe bŷth. *Nid oes yn awr ddim damnedigaith i'r rhai sy yng Hrist Iesu, Rhuf. 8. 1. O pecha nêb, y mae i ni eiriolwr gŷd-a'r Tâd, Iesu Ghrifst y Cyfiawn, 1 Joan 2. 1. Pwy a rydd ddim yn erbyn Etholedigion Duw? Duw yw'r hwn sydd yn cyfiawnhau, Crist yw'r hwn a fu farr, Rhuf. 8. 33, 34.*

Cwestiwn. Pa bryd y mae'r Duwiol wedi ymbarodtoi yn weithredol erbyn marwolaeth?

Atteb. Pan fo ei gyflwr ysprydol wedi ei sefydlu yn dda, ief, pan fo pob peth wedi ei wneuthur yn ddiogel rhwng Duw a'i Enaid ef yn neilltuol.

1. Pan fo dŷn yn gwybod yn dda ynddo ei hun iddo edifarhau yn bur, a thrwy lawer o ofid calon am yr holl bechodau a ŵyr efe iddo wneuthur cyn, neu wedi iddo ddychwelyd, felly fel nad oes dim euog-rwydd henna newydd yn aros arno ef. Y tristwch duwiol hwn yw hyfrydwch y gŵr duwiol, y mae yn hoff ganddo hau mewn dagrau, y mae'n dda gan ei enaid ef amfer gwlybi hau, canys y rhai sydd yn hau mewn dagrau a fedant gynhauaf o orfoledd, yr hwn a fydd amfer i orphywys o olwg yr Ar-

Arglwydd; cystedlwch, *Psal.* 126. 5, 6. ac
Aët. 3. 19.

2. Pan na bo pechod yn gymmaint baich
a'i fod efe wedi blino ar y corph hwn o far-
wolaeth, ac yn fodlon i adael tynnu'r tŷ
afiachus i lawr, fel y galler iachau 'r Gwa-
hanglwyf, fel na bae iddo felly bechu neu
droffeddu bŷth mwy yn erbyn ei Dad.
Meddyliau difrifol ac ystyried am yr hyn
fy faich trwm iawn, ac achos o dristwch a
bair iddo ochneidio ac achwyn. Ninnau
yn y babell hon ydym yn ochneidio yn
llwythog : Ac Oh mor chwerw-dost yr
achwynodd St. Paul. *Rhaf.* 7. 24. *Ys truan*
o ddyn wyf si, pwy am gwared i oddiwrth gorph
y farwolaeth hon ? Fe fu mewn marwolaethau
yn fynych er mwyn ei Arglwydd. an-
wyl, eithr y farwolaeth hon, y corph hwn
o bechod a'i blinodd ef yn fwy na'r cwbl :
Yr ydoedd yn gymmaint baich i *Ddafydd*
sanctaidd, ag y clywodd efe ef hyd yn oed
yn ei esgyrn, *Psal.* 38. 3.

3. Y mae'r Duwiol yn gymmwys i farw,
pan fo gwaith gras wedi ei berffeithio, a
gwaith ei genhedliad wedi ei orphen. Pan
fo gan yr enaid credadwy ei leitr yn llawn
o Olew, a'r Wifg-brïodas o gyfiawnder
gogoneddus Crist am danaw, y prŷd hyn-
ny

ny y bŷdd efe'n llestr i barch, wedi ei rag-barottoi i Ogoniant, *Rhuf. 9. 23.* wedi ei weithio i hyn yma, *2 Cor. 5. 5.* A chwedi ei wneuthur yn gymmwys i gael rhan o etifeddiaeth y Sainc't yn y goleuni, *Col. 1. 12.* Y Llong fy wedi ei llwytho a'i llenwi fy'n gymmwys i fyn'd i'r Mor, ac i hwylio oddi yma, neu i'w Phorthladd dymunol. Y mae'r gweithiwr yn gymmwys i dderbyn ei gyflog wedi iddo orphen ei waith. Felly wedi i'r enaid a anwyd er mwyn y Nefoedd wafanaethu ei genhedlaeth yn ffyddlon, a gwneuthur y gwaith yn ei le, ei alwad a'i berthynasau, er mwyn yr hwn yr anfonodd Duw ef, ac yr ymddiriedodd iddo, (er bod y rhai goreu yn fyr, gan eu bod mewn rhai graddau yn weision anfuddiol) y prŷd hynny y bŷdd efe yn gymmwys i roesawi Angau, er mai Brenin Dychrynniadau i'r cnawd ydyw. Pan gallo'r Duwiol yn fyw neu wrth farw appèlio at Dduw chwiliwr y calonnau, fel y gwnaeth *Hezeciah, Esay 38.* A dywedyd, *Mi a gwnlheais y gwaith a roddais i mi i'w wneuthur, Joan 17. 4.* *Mi a orphennais fy ngyrfa, a rhoddwyd coron cyfiawnder i'w chadw i mi, 2 Tim. 4. 8.* Hyn a'i gwna ef yn gymmwys ac yn ewyllysgar i ymadael, i fod gyd-a Chrifft.

4. Pan fo pechod wedi ei faddeu, a'r maddeuant

maddeuant wedi ei selio, hynny yw, pan fo fwn uchel euogrwydd pechod yn y Gydwybod wedi ei dawelu a'i ddifliewi trwy waed y tanellaid, a'i eglurder am y Nef yn danbiad ac yn eglur, yn gymmaint na bod ei Wlad oreu mewn golwg iddo, a phorth Gogoniant yn agored yn ehang, fef, mynediad helaeth i mewn i dragywyddol Deyrnas ein Harglwydd a'n Hachubwr Iesu Ghrifft, 2 Petr 1. 11. Yr oedd gan Lot feddwl i ystyn ei amser yn *Sodoma*, Dinas dëg oedd hi, ac ni wyddai efe'n dda i ba le yr ae pan adawai efe hi. Ond pan fo'r enaid grasol yn siccr o gael gwell cyflwr, gwell bywyd, yr hwn sy'n guddiedig gŷda Christ yn Nuw, fel y gallo ddywedyd, fel y dywedodd gwr Duwiol enwog gynt wrth farw, *Ni wnaf fi ond newid fy lle, ni newidiafi ddim o nghyseillion*. Fe all y prŷd hynny (gan ei fod wedi ei selio hŷd ddŷdd prynedig aeth) hiraethu am ei ddattodiad.

5. Pan fo'r galon wedi ei diddyfnu oddiwrth, ac wedi blino ar y Bŷd drygionus hwn, a chwedi ei enynnu felly gan gariad Crist, fel na allo hi fyw hebddo ef, neu fod wedi ei diddyfnu oddiwrtho: Wedi profi grawn-wîn *Efcwl*, fe fydd yn rhaid iddi fyn'd i *Ganaan* i wel'd y Wlad dda, y Mynydd

nydd hyfryd hwnnw. Blaen golwg neu ragbrofiad o felysder, tegwch, a gogoniant yr Arglwydd Iesu, a wna chwant mawr a blŷs am fod gŷd-ag ef. Yr awr-hon, Arglwydd, gollwng dy was mewn tangneddyf, canys fy llygaid a welsant dy Iechydwr-iaeth, *Luc 2. 29, 30.* Canys am hynny yr ydym yn ochneidio. Ac oh mor hyderus, llonydd a chyffurol y gall y cyfryw enaid groesafu meddyliau am farwolaeth, a edifarhaodd yn ddifffuant am bob pechod, ac i'r hwn y mae pechod yn fych mor drwm ag y chwennychai farwer mwyn cael myn'd yn rhŷdd oddiwrtho. Ac enaid yr hwn fy wedi ei lenwi a'i lwytho a Gras, ac yn ficer o Ogoniant, a'i galon wedi ei hanfon megis Cennad o'i flaen ef i'r Nefoedd. Ac yn ddiammeu difrifol a dwys-ystyried ein cyflwr tragywyddol a'n hannogau ni i gyrchu yn daer at hyn.

I gloi'r cwbl i fynu, gadewch i mi ofyni chwi yngwydd Barnwr Mawr y Byw a'r Meirw (ger bron gorseddfaingc ofnadwy'r hwn y bydd yn rhaid i chwi oll sefyll ar fyr) yr ymofynnion hyn fy'n canlyn.

Ymofynniad 1.

Yn gyntaf, Pa un ai ymbarodtoad amse-
rol

rol erbyn Marwolaeth a Barn, sef, pa fodd
y diengwch rhag Uffern, a dyfod yn ddio-
gel i'r Nefoedd, ydyw'r gorchwyl angen-
rheitiaf a mwyaf ei bwys fy gennych yn yr
holl Fyð ? Barned ac attested eich Cydwy-
bodaau.

Ymosynniad 2.

Onid yw'r rhai hynny mewn cyflwr ded-
wydd iawn, a'r fy'n credu, edifarhaa a dy-
chwelyd at Dduw a'u holl galonau ? Y rhai
trwy fyw mewn bywyd grasol ydynt wedi
gwir ymbarodtoi erbyn marwolaeth, ac all-
an o'r enbydrwydd erchyll hwnnw o
golli'r Nefoedd, *Rhuf.* 8. 1. *Psal.* 37. 37.

Ymosynniad 3.

Onid ydyw yn bosibl i chwi, gan eich
bod etto y tu yma i'r Bêdd ac Uffern, ym-
barodtoi erbyn y dÿdd drwg hwn ? Pe ym-
roddech i wneuthur hynny, chwi a'i
gwnaech : Chwi a amcanafoch ac a addaw-
ioch yn fynych ; pa brÿd y gwnewch ef ?
Ni attal ac ni lùdd nèb mo honoch, ond y
Diafol a'ch cnawd chwi'ch hunain.

Ymosynniad 4.

A ydych chwi yn credu yn siccr y palla'r

pethau fy yma, y daw angau, y bràth pechod, y diofryd beth hwnnw, ac y bydd cyflwr y pechaduriaid diedifeiriol yn awr angau yn athrist iawn ac yn ddiobaith? Gadewch i mi ddywedyd wrth yr holl gyfryw rai, nid oes noswaith a orweddoch ar eich gwla, nad ydych yn rhedeg mewn perygl mawr iawn: Pe galwai Angau, a chwithau heb fod yn barod, fe fyddai yn rhaid i chwi fyn'd, er y caech eich difethu yn dragywydd, *Matth. 25. 10, 11, 12, 30, 46.*

Ymfynniad 5.

A ddarfu i chwi fyw felly mor gymmwys ag y galloch yn ddibryder orwedd mewn Bedd, gyfodi drachefn, a sefyll ger bron Duw, yr hwn fydd dan yffol? A wyddoch chwi eich bôd eich hunain mewn cyflwr o Ras, eich bôd newydd eni, fod eich egluriadau am y Nefoedd yn eglur ac yn siccr? A ydyw eich gwaith wedi ei orphen? A ydyw eich Lampau yn llosgi? Ac oes gennych siccrwydd wedi ei feilio yn dda eich bod chwi'n rhai o'r nifer hynny i'r rhai y bydd marwolaeth yn rhagorfraint? *Phil. 1. 21.*

Ymfynniad 6.

A ellwch chwi yn gyffurol ac yn ddiarfwyd

fwyd roesawi meddyliau am ddattodiad, ac am adel eich hôll hyfrydwch daiarol a chnawdol? Tybiwch yr anfonai'r Barnwr ofnadwy Angau yn awr i'r fangre hon, ag enwau pump neu chwech o honoch yn ei Writ neu ei dalcen, ac y dywedai Angau, Ti, a thi, y Gŵr hwn, a'r Wraig accw, fy raid iddo ddyfod gŷd-a mi. Mi dderbyniais orchymmyn oddiwrth y Duw mawr ac ofnadwy (yr hwn fydd a nerth marwolaeth ac Uffern ganddo) i'th ddwyn di, ŵr ieuangc, neu ferch ieuangc, y dŷdd hwn neu'r nos hon ger bron y Frawdle. Mi a'th rybuddiais yn fynych trwy anfon fy nghennadon, a hynny'r deg, yr ugain neu'r deugain mlhynedd hyn, pob Arch, pob Corph marw, neu Fedd a welaisf ti, oeddynt cynnifer o arwyddion o nyfodlad i. Yn awr (medd Angau) mi a ddaethym fy hun, edrych yma a gwel fy Nghommissiwn, gwel fy Mhiccell a'm colyn. Y Biccell hon a ladd dy gorph, ac a enfyn dy Enaid i Dragywyddoldeb. Yr wyf fi yn gorchymmyn i ti'r awr hon ganu'n iach, gymmeryd dy gennad a Chyfeillion, Ceraint, Tai, Tiroedd, a Mwyniant pechod, unwaith tros oll. Ni chei di bŷth eu gweled na'u mwynhau mwy, *Luc. 12. 19, 20.* Oh pa fodd y gellwch chwi feddwl am eich marwolaeth,

llosgi'r Bŷd, canu'r Uldcorn, cyfodi'r meirw
a sefyll wrth y Bar, a bod heb ofni a
chrynnu ? Chwi feibion a merchaid hyfryd-
wch ! Pe ystyriech pa ddychryn ac ofn fy'n
eich annos wrth eich sodlau, ac a ddaw ar-
noch yn annocheladwy megis gwewyr un
a fo'n esgor, ni ddywedech wrth Dduw,
dos ymaith, a thryffori digofaint, a phen-
tyrru ffrewyllau ac yscorpionau i'ch eneid-
iau cystuddiedig erbyn y dŷdd diweddas.

Tmofynniad 7.

Gadewch i mi ofyn i chwi y rhai ydych
yn cael eich cyfrif yn Seingctiau, ac yn gobe-
ithio am y Nefoedd, beth na bod eich Cyd-
wybodau yn y dirgel yn dywedyd wrthych,
na wnaethoch ond parodtodd gwael erbyn
Marwolaeth; ie fe allai i chwi wneud llaw
am y Nefoedd nag a wnaeth llawer a'r a
fy'n awr yn Uffern.

Yr ydych yn dywedyd fod yn rhaid i
chwi farw, a dyfod i Farn : Ond pa wedd
y mae'r achos yn sefyll oblegid y Bŷd arall ?
Os edrychwch i wared ar y Bŷd hwn, y
mae yn dda, ond pa wedd y mae'ch eneid-
iau gwerthfawr oddifewn ? A ydych chwi
yn credu fod y rhai Di-dduw, y rhai digred,

y Meddwon, y Tyngwŷr, y Llofruddion,
 y Lladron, yr Erlid-wŷr, y rhai Celwyddog,
 yr Anudonwŷr, y rhai fy'n torri'r Sabboth,
 y Godinebwŷr a'r rhai bydol, yn myned ar
 redeg i Uffern? A ydych chwi yn credu
 fod Praidd Crist yn fychan, ac heb ofni
 eich hunain? A ydych chwi yn tybied fod
Eſau, Judas, Ahab, Agrippa, Herod, Simon
Magus a'r Morwynion ffolion yn Uffern,
 ac etto'n coelio'n hyderus eich bod chwi
 yn myned i'r Nef? Fe wnaeth y rhai'n
 fwy nag a wnaeth llawer o honoch chwi.
Eſau a wylodd ac a lefodd am y fendith, Heb.
12. 17. Ahab a ymostyngodd ger bron yr
Arglwydd, 1 Bren. 21. 29. Herod a wnae
llawer o bethau, ac a wrandawae ar Joan Fe-
dyddiwr yn emyllysgar, Marc 6. 20. Nid
oedd yr Ysgrifennydd bell oddiwrth Deyrnas
Dduw, Marc 12. 34. Yr oedd Agrippa o
fewn ychydig i fod yn Ghrifftion, Act. 26. 28.
Simon Magus a gredodd ac a fedyddiwyd,
Act. 8. 13. Nid oedd y Morwynion ffolion
 yn halogedig, hwy a gymmerasant ofal i
 drwsio eu Lampau, ac a gurasant wrth y
 Drws. Yn awr pa bechodau a adawsoch?
 Pa Ras a ymarferasoch? Pa ddyledswy-
 ddau a gyflawnasoch? A pha fodd? Go-
 chelwch eich bod yn cael eich twyllo; Ym-
 drechwch am fyned i mewn trwy'r porth cy-
 syng,

*ſyng, canys llawer a geisiant fyned i mewn,
ac ni's gallant, Luc 13. 24.*

Ymofynniad 8.

Chwychwi wedi cael cynnifer o rybudd-
ion, amſer a moddion i ymbarottoi erbyn
Marwolaeth a Barn, ac ni ymbarottowch,
pwy a doſturia wrthych pan eich difethir?
Ni thoſturia Duw, *Dihar. 1. 26, 27.* Ni
thoſturia Crift, *Luc 19. 27.* Ni thoſturia Ang-
ylion, Seingctiau na Gweinidogion, pawb
a ddywedant *ymaith a hwynt*, condemnio
hwynt.

Ac Oh pa olwg yn lladd ac yn brawychu
fydd dyfodiad Crift yn y Cymmylau i bob
rhaf a ddarfu iddynt naill ai gwadu ei ddy-
fodiad ef, neu ni fynnent ymbarottoi erbyn
hynny. Yr oedd ei gnawdoliaeth ef yn of-
nadwy, *Matth. 2. 3.* Yr oedd ei groef-
hoeliad ef yn fwy ofnadwy, *Luc 23. 44,*
45, 46, 47, 48. Eithr ei eisteddiad ef ar
Orfedd barn a fydd fwyaf ofnadwy. *Yna y*
galara holl lwythau'r ddaiar, Matth. 24. 30.
A dynion a ddywedant wrth y Mynydd-
oedd a'r Creigiau fyrthiwch arnom ni, a
chuddiwch ni o wydd yr hwn fydd yn
eistedd ar yr Orfeddfaingc, ac oddiwrth
lid

llyd yr Oen, *Datc.* 6. 15, 16. Pan welont
gynnifer miloedd a myrddiwnau o Wŷr a
Gwragedd yn cael eu taflu bendramwnwgl
gŷd-a holl Gythreuliaid Uffern, i'r Llyn
hwnnw fy'n llosgi o Dan a Brwmstan. Pa
wedd y galarant y prŷd hynny gan ofid
calon, ac udo gan orthrymder Yspryd, ac
achwerwedd enaid, ddymuno na chlywsent
erioed un gair son am Ghrïst, na buasent
wedi eu geni ym mysg y Cenhedloedd,
neu na buasent heb fod erioed, na mwyn-
hau bywyd o hyfrydwch ar y ddaiar ! Pa
fodd y cur y pechadur truan ei ddwy-
fron, tynnu ei wallt, rhwygo ei ymyf-
garoedd, gan weiddi (pan welo efe fod
pob gobaith wedi ymadael) oh na bu-
baswn i yn awr heb un enaid ! Neu na
ddysuafai'r enaid anfarwol hwn yn farwol !
bydd fel y buaswn farw yn awr, a pheidio byw
yn hwy ! neu na suafai fy marn i letteua
gŷd-a'r Cythreuliaid yn y Llyn-Tan hwn
ond tros ddeng mîl o flynyddoedd, fel na
buafai i mi felly aros mewn cyflwr o alltu-
daeth o wŷdd a phresennoideb Duw hŷd
bob Tragwyddoldeb.

Oh gan hynny gweddiwch, am fod di-
rifol feddyliau am farwolaeth bob amser
yn eich Calonnau ; a pha le bynnag yr
eloch

eloch chwi, aent hwythau; ac ym mha le bynnag y lletueoch chwi, lletueent hwythau; fel y galloch grybwyll am danynt wrth eich Plant a'ch Tylwyth, pan eisteddoch yn eich Tai, a phan gerddoch ar y ffordd, a phan orweddoch i lawr, a phan gyfodoch i synu. Oh rhwymwch y pethau Mowrion hyn am Farwolaeth a Barn megis yn arwyddion ar eich dwy-law, byddant yn rhagdalau rhwng eich llygaid, ac ysgri-fenniwch hwynt ar bŷst eich tai, ac ar eich pyrth, fel y byddont bob amfer ger bron eich llygaid er daioni i chwi yn wastad, fel yr ymgadwoch arnoch rhag anghofio o honoch yr Arglwydd eich Duw, a'r pethau tragywyddol a berthynant i'ch Eneidiau ansarwol, ac rhag i lid yr Arglwydd ennyn i'ch erbyn, a'ch difethu yn ebrwydd a chystudd dirfawr.

Ystyriwch bellach yr hyn a ddarfu i mi ei ddywedyd, a'r Arglwydd a roddo i chwi ddeall ym mhob peth, 2 *Tim.* 2. 7. Yr hyn yw'r peth y mae Duw yn ei ddy-muno yn y Testun, *Oh na baent ddoethion, na ddeallent hyn, nad ystyrient eu Diwedd.*

Y D I W E D D.

le
vy-
ynt
dd-
r y
han
hau
egis
yn
gri-
eich
ron
tad,
ofio
a'r
i ch
rgl.
yn

mi
do i
e. 7.
ddy-
bion,
edd.